

ARTUR KLARK
PESME DALEKE
ZEMLE

AUTOROVA BELEŠKA

Ovaj roman temelji se na jednoj zamisli obrađenoj pre skoro trideset godina u kratkoj priči istog naslova (sada je uvršćena u moju zbirku Druga strana neba). Ovu verziju je, međutim, neposredno - i negativno - nadahnula skorašnja plima spejs-opera koja je zapljusnula televizijske i bioskopske ekrane. (Pitanje: šta je suprotno od inspiracije - ekspiracija?)

Molim vas, nemojte me pogrešno razumeti: veoma sam uživao u najboljim epizodama Zvezdanih staza, kao i u eposima Lukasa i Spilberga - da se pomenu samo najznamenitiji primeri ovog podžanra. Ali ova ostvarenja spadaju u epsku fantastiku, a ne u naučnu fantastiku u strogom značenju ovog termina. Sada izgleda gotovo izvesno da u stvarnoj vasseljeni verovatno nikada nećemo nadmašiti brzinu svetlosti. Čak i najbliži zvezdani sistemi uvek će od nas ostati udaljeni decenijama ili stolecima; nikakav 'hiperpogon' nikada vas neće prebacivati iz epizode u epizodu da biste stigli na vreme za emitovanje naredne nedelje. Veliki Producent na Nebu naprosto nije tako isplanirao svoj program.

Tokom poslednje decenije došlo je do značajne i prilično iznenađujuće promene stava naučnika prema problemu postojanja vanzemaljske inteligencije. Cela ova oblast nije stekla obimnije uvažavanje (osim među onim sumnjivim spodobama koje se nazivaju piscima naučne fantastike) sve do šezdesetih godina, kada se pojavilo delo Šklovskog i Segana Razumni život u svemiru (1966), koje je ovde predstavljalo beočug.

Ali sada je došlo do preokreta. Potpuni neuspeh nastojanja da se pronađe bilo kakav trag života u Sunčevom sistemu ili da se razaberu eventualni međuzvezdani radiosignali, koje bi naše velike antene trebalo da sasvim lako registruju, nagnao je neke naučnike da utvrde kako smo 'možda mi sami u svemiru...' Dr Frenc Tipler, najistaknutiji zagovornik ovog gledišta, rasrdio je (nesumnjivo hotimice) seganijance time što je jednom od svojih radova dao izazovan naslov "Ne postoje inteligentni vanzemaljci". Karl Segan et al tvrde, međutim (i ja se slažem sa njima) da je prerano izvlačiti

ovako dalekosežne zaključke.

U međuvremenu, rasprava uzima maha; kao što je mudro primećeno, i potvrđan i odrečan odgovor ovde bili bi izuzetno značajni. Pitanje se, međutim, može razrešiti jedino činjenicama i nalazima, a nikako makar i svom silom logike, koja može izgledati veoma uverljiva. Ja bih voleo kada bi ceo spor bio dobrovoljno zamrznut za deceniju ili dve, kako bi radioastronomi dobili priliku da, poput ispiraća zlata, na miru proseju bujicu šumova koja se neprekidno sliva sa neba.

Ovaj roman je, između ostalog, moj pokušaj da napišem potpuno realistično prozno delo o temi međuzvezdanog putovanja - baš kao što sam u knjizi Preludijum za svemir (1951) upotrebio činjenice o poznatoj ili predvidljivoj tehnologiji da predočim Čovekovo prvo putovanje izvan Zemlje. Ne postoji ništa u ovoj knjizi što prkosi poznatim načelima ili ih poriče; jedina uistinu nesputana ekstrapolacija jeste 'kvantni pogon', ali čak i ta zamisao ima veoma uvaženo poreklo. (Videti 'Zahvalnice'). Ukoliko bi se ispostavilo da je posredi samo puka maštarija, uvek postoji nekoliko izglednih alternativa; a ako smo mi, primitivci iz dvadesetog stoleća, kadri da ih zamislimo, buduća nauka biće nesumnjivo u stanju da pronade i nešto znatno bolje.

Artur Klark
Kolombo, Šri Lanka,
3. jul 1985.

Prvi deo: TALASA

1. OBALA KOD TARNE

Još pre no što je brodić prošao kroz sprud Mirisa je razabrala da je Brant ljut. Napeto držanje njegovog tela dok je stajao za kormilom - sama činjenica da taj završni deo plovidbe nije prepustio veštima Kumarovim rukama - pokazivalo je da ga je nešto razjedilo.

Izišla je iz senke ispod palmi i lagano krenula ka obali, dok joj je vlažni pesak prijanjao za stopala. Kada je stigla do ivice vode, Kumar je već nabirao jedro. Mlađi brat - koji je sada bio visok gotovo kao ona i veoma mišićav - veselo joj mahnu. Koliko je samo puta poželela da i Brant ima Kumarovu vedru, dobroćudnu narav, koju kao da nikakva kriza nikada nije uspela da poremeti...

Brant nije sačekao da pramac brodića udari u pesak, već je skočio u vodu dok mu je sezala još do pojasa i, srdito prskajući, pošao ka njoj. Nosio je neku izvijenu metalnu masu, obmotanu iskidanom žicom, koju pruži devojci da je pogleda.

"Vidi!" uzviknu on. "Ponovo su to učinili!"

On slobodnom rukom mahnu prema severnom obzorju.

"Ovoga puta im neće dopustiti da se samo tako izvuku! A gradonačelnica može reći šta joj drago!"

Mirisa se pomeri u stranu dok je mali katamaran, sličan kakvoj praiskonskoj morskoj nemani koja prvi put hrli na kopno, stao da lagano izlazi na obalu na spoljnjim valjcima koji su se tromo okretali. Čim se brodić našao iznad linije do koje je sezala plima, Kumar isključi motor i iskoči napolje, pridruživši se svom kapetanu koji se i dalje pušio od besa.

"Neprekidno govorim Brantu", reče on, "da je posredi samo nesrećni slučaj - izazvan možda vučenjem sidra. Uostalom, zbog čega bi Severci učinili tako nešto hotimice?"

"Ja ću ti reći zbog čega", uzvratu Brant. "Zbog toga što su suviše lenji da se sami bave tehnologijom. Zbog toga što se boje da ćemo uloviti premnogo riba. Zbog toga..."

U magnovenju Brant razabra kako mu se sabesednik smejuje i hitnu splet iskidanih žica ka njemu. Kumar ga uhvati bez napora.

"U svakom slučaju, čak i da posredi jeste nesrećni slučaj, ne bi

trebalo da se ovde ukotvljuju. Područje je jasno obeleženo na karti: ZABRANJEN PRISTUP - ISTRAŽIVAČKI PROJEKAT. Zbog toga ću ipak uložiti protest."

Brantu se već povratilo vedro raspoloženje; čak su i najsilovitiji napadi srdžbe kod njega retko trajali duže od nekoliko minuta. Da bi ga podstakla u tom raspoloženju, Mirisa stade da mu prevlači prstima niz leđa i obrati mu se svojim najumilnijim glasom.

"Jeste li ulovili neki dobar komad?"

"Razume se da nismo", uzvratil Kumar. "Njega zanima jedino da lovi statistiku - kilogrami po kilovatima - i slične gluposti. Srećom, ja sam poneo štap. Imaćemo tunjevinu za večeru."

On posegnu u brodić i izvadi gotovo jedan metar akvadinamične silovitosti i lepote, čije su boje brzo čilile i čije su bezvidne oči već zurile u smrt.

"Ne hvata se često, ovakav komad", reče on ponosno. I dalje su se divili ovom ulovu, kada se Istorija najednom vratila na Talasu, donevši naglo okončanje jednostavnom, bezbrižnom svetu koji su poznavali čitavog svog mladog života.

Znamenje njegovog prolaska stajalo je ispisano na nebu kao da je neka džinovska šaka prevukla komadom krede preko plave nebeske kupole. Na njihove oči blistavi trag pare počeo da se osipa po ivicama, rastačući se u pramenove oblačaka, sve dok na kraju nije izgledalo da se s jednog obzorja na drugo proteže kakav snežni most.

A onda negde sa ruba svemira počeo da dopire udaljena grmljavina. Bio je to zvuk koji Talasa nije čula već sedam stotina godina, ali koji bi svako dete smesta prepoznalo.

Uprkos sparini večeri Mirisa zadržala i potraži Brantovu ruku. Iako se njegovi prsti sklopiše oko njenih, on to jedva da je primetio; i dalje je netremice zurio u raspolučeno nebo.

Čak je i Kumar ostao bez reči, ali se on ipak prvi oglasi. "Mora da nas je pronašla jedna od kolonija."

Brant lagano odmahnu glavom, ne odveć uveren. "Zašto bi oni to učinili? Sigurno raspolažu starim kartama - i znaju da Talasu gotovo potpuno prekriva okean. Ne bi imalo nikakvog smisla doći ovamo."

"Naučna radoznalost?" izloži jednu mogućnost Mirisa. "Da vide

šta se dogodilo sa nama? Oduvek sam govorila da treba da opravimo komunikator..."

Bila je to stara čegrst koja je oživljavala svakih nekoliko decenija. Jednoga dana, većina se slagala, Talasa bi stvarno trebalo da ponovo izgradi veliku zdelu na Istočnom Ostrvu, uništenu prilikom erupcije Krakana pre četiri stotine godina. No, u međuvremenu, postojalo je toliko toga prečeg - ili naprosto zabavnijeg.

"Sagraditi zvezdani brod predstavlja ogroman projekat", primeti Brant zamišljeno. "Sumnjam da bi se takvog jednog posla latila ma koja kolonija - osim ako nije primorana na to. Poput Zemlje..."

Glas mu zamuknu u tišinu. Posle svih minulih stoleća to ime je i dalje bilo teško izgovoriti.

Kao po komandi, njih troje se složno okrenuše prema istoku, gde je brza polutarna noć napredovala preko mora.

Pojavilo se već nekoliko najsajnijih zvezda, a povrh palmi se upravo uzdizala nepogrešiva, zbijena, mala grupa Trougla. Tri zvezde koje su je sačinjavale bile su gotovo iste magnitude - ali, jednom je jedan znatno blistaviji uljez sijao blizu južnog temena sazvežđa.

Teleskopom skromnog uvećanja i dalje se mogao razabrati njegov skvrčeni ostatak. Ali nikakav instrument nije mogao da uoči orbitirajući komad šljake koji je nekada bio planeta Zemlja.

2. MALI NEUTRALNI

Više od hiljadu godina kasnije jedan veliki istoričar nazvao je razdoblje od 1901. do 2000. "stolećem kada se sve dogodilo". Dodao je da bi se ljudi iz tog vremena složili sa njim - ali iz potpuno pogrešnih razloga.

Oni bi imali na umu, često uz opravdan ponos, eru naučnih dostignuća - osvajanje vazduha, oslobađanje atomske energije, otkriće osnovnih načela života, elektronsku i komunikacijsku revoluciju, začinjanje veštačke inteligencije i, najspektakularnije, istraživanje Sunčevog sistema i prvo spuštanje na Mesec. Ali kao što je istakao istoričar, u duhu gesla da su posle bitke svi generali pametni, čak ni jedan čovek od hiljadu uopšte nije čuo za otkriće koje je nadmašilo sva ova postignuća time što je zapretilo da ih učini potpuno nebitnim.

Izgledalo je to podjednako bezopasno i beskrajno daleko od svih ljudskih poslova kao i zamagljena fotografska ploča u Bekerelovoj laboratoriji iz koje se, kroz samo petnaest godina, rascvetala plamena kugla nad Hirošimom. Štaviše, bio je to nuzproizvod istog istraživanja i počeo je isto tako bezazleno.

Priroda je veoma pedantan računovođa, čije su knjige uvek ravnotežno usklađene. Fizičari su, stoga, bili veoma zbunjeni kada su otkrili izvesne nuklearne reakcije za koje se ispostavilo, pošto su sastavljeni svi delići mozaika, da u njima nešto nedostaje sa jedne strane jednačine.

Poput knjigovođe koji se maša u vlastiti džep da bi predupredio revizore da otkriju manjak, fizičari su bili prinuđeni da negde pronađu novu česticu. A da bi se manjak uistinu podmirio, posredi je morala da bude krajnje neobična čestica - bez mase i električnih naboja i tako fantastično prodorna da je mogla da prođe, bez i najmanje poteškoća, kroz olovni zid debeo milijarde kilometara.

Ova utvara dobila je nadimak 'neutrino' - neutron plus bambino. Izgledalo je da nema nade da će ikada biti registrovan jedan tako nepostojan entitet; ali, 1956. godine, zahvaljujući velikom majstorstvu instrumentacije, fizičari su uspeali da uhvate prvih

nekoliko primeraka. Bio je to trenutak trijumfa i za teoretičare, čije su neverovatne jednačine na taj način bile potvrđene.

Ostatak sveta nije za to znao, niti je mario; ali tog trenutka otpočelo je odbrojavanje do sudnjeg časa.

3. VAROŠKO VEĆE

Operativnost Tarnine lokalne komunikacione mreže nikada nije premašala devedeset pet procenata - ali, sa druge strane, nije se ni spuštala ispod osamdeset pet postotaka u bilo kom trenutku. Poput najvećeg dela tehnološke opreme na Talasi, ovu mrežu takođe su projektovali davno umrli geniji, tako da je neki katastrofalan krah bio doslovce nemoguć. Čak i kada bi mnogo sastavnih delova zakazalo, sistem bi nastavio da funkcioniše srazmerno valjano, sve dok kvarovi ne bi nekoga dovoljno razljutili da ga nagnaju da se lati posla i otkloni ih.

Inženjeri su to nazivali 'ljupka degradacija'. Bio je to izraz koji je, kako je primetio neki cinik, prilično tačno opisivao lasanski način života.

Prema središnjem kompjuteru, operativnost mreže sada se kretala negde oko normalnih devedeset odsto, a gradonačelnica Voldron rado bi bila pristala i na manje. Najveći broj meštana pozvao ju je tokom proteklih pola časa, dok se bar pedesetoro odraslih i dece vrzmalo po sali veća; toliko ljudi, međutim, nikako nije moglo da se udobno smesti unutra, a kamoli još i da sedne. Kvorum za kakav običan sastanak iznosio je dvanaest prisutnih, ali ponekad su bile potrebne drakonske mere da se sakupi čak i taj broj živih duša na jednom mestu. Ostalih pet stotina šezdeset žitelja Tarne više je volelo da posmatra - i glasa, ukoliko bi im neka stvar izgledala dovoljno zanimljiva - u udobnosti vlastitih domova.

Bila su takođe dva poziva od oblasnog guvernera, jedan iz predsednikove kancelarije i jedan od informativnog servisa Severnog Ostrva; svi su se oni oglasili istim, potpuno suvišnim zahtevom i svako je dobio isti, kratak odgovor: "Razume se, javićemo vam ako se išta dogodi... i hvala na interesovanju."

Gradonačelnica Voldron nije bila ljubitelj uzbuđenja i njena srazmerno uspešna karijera lokalnog upravnika temeljila se na veštini da ih izbegava. Ponekad je to, razume se, bilo nemoguće; njen veto, naime, teško da bi odvratio uragan iz 09. godine, koji je - sve do sada - predstavljao najistaknutiji događaj stoleća.

"Tišina, molim!" uzviknu ona. "Rina - ostavi te školjke - neko se dobro pomučio da ih namesti! Uostalom, već je vreme da budeš u postelji! Bili - dole sa stola! Smesta!"

Iznenadujuća brzina kojom su ova naređenja izvršena pokazivala je da su, bar jednom, meštani nestrpljivo očekivali šta gradonačelnica ima da im kaže. Ona prekide uporno piskutanje telefona koji je nosila oko ručnog zgloba i upravi poziv na centar za poruke.

"Iskreno govoreći, ne znam mnogo više od vas - a i sva je prilika da neće biti novih informacija još nekoliko časova. Ali sigurno je da je posredi bila nekakva svemirska letelica i da se već nalazila u atmosferi kada je prošla iznad nas. Budući da ne postoji nijedno drugo mesto na Talasi gde bi mogla poći, nema druge do da se ranije ili kasnije vrati do Tri Ostrva. A do tada bi, ukoliko bude obišla planetu, moglo proteći više časova."

"Da li se pokušalo sa uspostavljanjem radio-veze?" upita neko. "Jeste, ali bez uspeha."

Ceo skup utonu za trenutak u tišinu; a onda većnik Simons, glavni oponent gradonačelnice Voldron, prezrivo šmrknu.

"To je smešno. Ma šta mi pokušali, oni nas mogu pronaći za desetak minuta. Uostalom, oni verovatno tačno znaju gde se nalazimo."

"Potpuno se slažem sa većnikom", uzvratila gradonačelnica, rešena da iskoristi ovu neuobičajenu priliku. "Svaki kolonijski brod sigurno će imati karte Talase. One su možda stare i hiljadu godina - ali na njima će se nalaziti obeleženo mesto Prvog Spuštanja."

"Pretpostavimo - samo pretpostavimo - da su posredi neki tuđinci."

Gradonačelnica uzdahnu; mislila je da se ta teza ugasila sama od sebe pre mnogo stoleća.

"Nema nikakvih tuđinaca", uzvratila ona odlučno. "Bar ne takvih koji bi bili dovoljno inteligentni da preduzmu međuzvezdana putovanja. Razume se, ne možemo biti sto odsto sigurni - ali Zemlja je vršila traganja tokom hiljadu godina svim zamislivim instrumentima."

"Postoji još jedna mogućnost", umeša se Mirisa, koja je stajala sa Brantom i Kumarom u dnu sale. Sve glave se okrenuše prema njoj,

što Branta nagna da se oseti malo nelagodno. Iako je voleo Mirisu, postojali su trenuci kada bi požalio što je ona tako dobro obavještena i što joj se porodica stara o Arhivi tokom poslednjih pet pokolenja.

"Koja to, draga?"

Sada je došao red na Mirisu da se oseti nelagodno, iako je uspela da prikrije ozlojeđenost. Nije joj se dopadalo da prema njoj ima pokriviteljsko držanje neko ko, zapravo, nije bio odveć inteligentan, premda nesumnjivo lukav - ili je, možda, 'prepreden' bila bolja reč. Okolnost da je gradonačelnica Voldron bacila oko na Branta nije nimalo zabrinjavala Mirisu; to ju je samo zabavljalo, pa je čak osećala i izvesnu simpatiju prema starijoj ženi.

"Možda je u pitanju novi robotski sejački brod, poput onoga koji je doneo ustrojstvo gena naših predaka na Talasu."

"Ali tek sada - tako kasno?"

"Zašto da ne? Prvi sejači mogli su da dostignu svega nekoliko postotaka brzine svetlosti. Zemlja ih je stalno usavršavala - sve do časa kada je bila uništena. Kako su potonji modeli bili gotovo desetostruko brži, uspeli su da preteknu one sporije za otprilike jedno stoleće; većina njih mora da se još nalazi na putu. Šta ti misliš, Brante?"

Mirisa je uvek vodila računa o tome da ga uključi u razgovore, kao i da ga, ukoliko je to moguće, navede da pomisli kako ih je on zapodenuo. Bila je potpuno svesna njegovog osećanja podređenosti i nije želela da ga još više pojačava.

Ponekad je bilo veoma samotno predstavljati najbistriju osobu na Tarni; iako je održavala vezu sa pet-šest sebi ravnih ljudi na Tri Ostrva, retko se neposredno sretala sa njima, a ni posle svih minulih milenijuma nikakva komunikaciona tehnologija nije mogla da zameni susret oči u oči.

"Zanimljiva ideja", primeti Brant. "Nije isključeno da si u pravu." Iako mu istorija nije bila jača strana, Brant Falkoner raspolagao je tehničkim znanjem o složenom nizu događaja koji su doveli do kolonizovanja Talase. "Samo, šta ćemo", upita on, "ako to odista jeste novi sejački brod koji pokušava da nas ponovo kolonizuje? Da mu kažemo: Hvala lepo, ali samo ne danas?"

Sa nekoliko mesta dopre kratak, nervozni smeh; a onda većnik

Simons zamišljeno primeti. "Siguran sam da bismo izišli nakraj sa jednim sejačkim brodom, ukoliko ne bi bilo druge. Ali, zar roboti na njemu ne bi bili dovoljno inteligentni da obustave programe pošto vide da je posao već obavljen?"

"Možda. Mada im se može učiniti da bi mogli da ga bolje obave. U svakom slučaju, bez obzira na to da li je posredi neka relikvija sa Zemlje ili pozniji model sa jedne od kolonija, u pitanju će svakako biti neki robot."

Nije bilo potrebe da se ovo obrazlaže; svima su bile poznate fantastične teškoće i troškovi skopčani sa međuzvedanim pohodima koji su uključivali ljudsku posadu. Iako tehnički mogući, ovakvi letovi bili su potpuno nesvrshodni. Roboti su, naime, mogli da obave posao hiljadu puta jeftinije.

"Robot ili relikvija - šta nam u oba slučaja valja preduzeti?" upita jedan meštatin.

"To možda neće biti naš problem", uzvratila gradonačelnica. "Kako izgleda, svi su prihvatili zdravo za gotovo da su se uputili ka mestu Prvog Spuštanja, ali zašto bi to bio slučaj? Uostalom, Severno Ostrvo znatno je izglednija..."

Često se događalo da gradonačelnica ne bude u pravu, ali to se još nikada nije ispostavilo tako brzo. Ovoga puta, zvuk koji je stao da raste na nebu povrh Tarne nije predstavljao prigušenu grmljavinu iz jonosfere, već prodoran pisak nekog mlaznjaka u niskom, brišućem letu. Svi pojuriše iz sale veća u nepriličnoj žurbi, jer samo je prvih nekoliko stiglo na vreme da vidi kako letelica zatupastog nosa i deltoidnih krila pomračuje zvezde, svrhovito hitajući ka tački koja je i dalje bila sveta kao poslednja veza sa Zemljom.

Gradonačelnica Voldrom kratko zastade da izvesti centralu, a zatim se pridruži ostalima koji su pohrlili napolje.

"Brante, ti tamo možeš stići prvi. Uzmi zmaja."

Glavni mehanički inženjer Tarne zažmirka; bilo je to prvi put da je primio jedno neposredno naređenje od gradonačelnice. A onda mu se na licu pojavi izraz blage nelagodnosti.

"Jedan kokosov orah pao mu je kroz krilo pre neki dan. Nisam imao vremena da ga opravim zbog problema sa zamkama za ribe. U svakom slučaju, nije ni bio opremljen za noćni let."

Gradonačelnica mu uputi dug, netremičan pogled.

"Nadam se da je sve u redu sa mojim kolima", primeti ona sarkastično.

"Razume se", uzvratu Brant glasom u kome se osećalo da je pogođen. "Rezervoar je pun i sve je spremno za polazak."

Bilo je sasvim neuobičajeno da gradonačelničina kola bilo gde idu; cela Tarna se mogla prepešačiti za dvadeset minuta, a sav lokalni prevoz hrane i opreme obavljao se malim peščanim valjcima. Tokom sedamdeset godina zvanične upotrebe kola su prevalila manje od sto hiljada kilometara i, ukoliko ne dožive neki udes, trebalo bi da izdrže najmanje još jedno stoleće.

Lasanci su se vedro upuštali u opite sa mnogim porocima; ali planirano zastarevanje i razmetljivo trošenje nisu spadali među njih. Niko ne bi mogao da pogodi da je vozilo bilo starije od svih putnika u njemu u času kada je krenulo na svoje najistoriskije putovanje.

4. TOKSIN

Niko nije čuo prvo brujanje Zemljinih pogrebni zvana - čak ni naučnici koji su došli do tog fatalnog otkrića, duboko pod zemljom, u jednom napuštenom rudniku zlata u Koloradu.

Bio je to odvažan opit, nezamisliv pre sredine dvadesetog stoleća. Pošto je jednom neutrino otkriven, ubrzo je postalo jasno da je čovečanstvo dobilo novi prozor u svemir. Nešto tako prodorno da prolazi kroz celu planetu podjednako lako kao i svetlost kroz staklo moglo se iskoristiti da se pogledom pronikne u jezgra sunaca.

Naročito našeg Sunca. Astronomi su bili uvereni da razumeju reakcije koje Sunčevu pećnicu napajaju energijom, od koje je, u krajnjoj liniji, zavisio svekoliki život na Zemlji. Pri ogromnim pritiscima i temperaturama u Sunčevom jezgru vodonik se fuzionisao u heliljum u nizu reakcija pri kojima su se oslobađale ogromne količine energije. A kao slučajni nuzprodukt - i neutrini.

Budući da za njih bilioni tona materije koja im se isprečila na putu nisu predstavljale ništa veću prepreku od kakvog pramena dima, ti solarni neutrini otiskivali su se sa mesta gde su nastajali brzinom svetlosti. Samo dve sekunde kasnije već bi se obreli u svemiru i stali da hitaju dalje. Uz put su mogli naići na mnoštvo zvezda i planeta, ali velika većina njih i dalje bi bila izvan zamke nesuštastvene utvare 'čvrste' materije kada bi se samo Vreme najzad okončalo.

Osam minuta pošto bi se ta bujica otisnula sa Sunca, jedan njen majušan deo prostrujao bi kroz Zemlju - a još znatno majušniji uspeli bi da uhvate naučnici u Koloradu. Oni su postavili svoju opremu na dubini većoj od jednog kilometra, koja je predstavljala filter za sve manje prodorne vrste zračenja, tako da su tu mogli da budu uhvaćeni jedino oni retki, istinski glasnici iz srca Sunca. Prebrojavanjem uhvaćenih neutrina naučnici su se nadali da će moći podrobno da prouče uslove koji vladaju na jednom mestu što je, kako je to lako mogao da dokaže bilo koji filozof, zauvek ostajalo nedostupno čovekovom znanju i osmatranju.

Eksperiment je uspeo; solarni neutrini su registrovani. Ali - bilo ih je premalo. Moralo je da ih bude tri ili četiri puta više nego što su to

masivni uređaji uspeli da uhvate.

Očigledno, nešto je bilo pogrešno i tokom sedamdesetih godina. 'Slučaj nedostajućih neutrina' pretvorio se u krupan naučni skandal. Oprema je višestruko proveravana, teorije su temeljito pretresane, a i eksperiment je višestruko ponavljan - ali uvek sa istim, zbunjujućim ishodom.

Krajem dvadesetog stoleća astrofizičari su bili prinuđeni da prihvate jedan uznemirujući zaključak - iako u prvo vreme nikome nisu bile jasne sve njegove implikacije.

Sve je bilo u redu sa teorijom, baš kao i sa opremom. Nevolja je ležala unutar Sunca.

Prvi tajni susret u istoriji Međunarodne astronomske unije održan je 2008. godine u Aspenu, u saveznoj državi Kolorado - nedaleko od poprišta prvobitnog eksperimenta, koji je u međuvremenu ponavljen u još desetak zemlja. Nedelju dana kasnije u rukama svake vlade na Zemlji našao se Specijalni bilten MAU-a, broj 55/08, sa namerno neupadljivim naslovom: "Neke opaske o solarnim reakcijama".

Moglo se pomisliti da će, kako je vest polako prodirala u javnost, objava Kraja Sveta izazvati izvesnu paniku. No, opšta reakcija bila je otupljenost i ćutanje - a potom sleganje ramenima i nastavljanje uobičajenih, svakodnevnih poslova.

Malo je koja vlada ikada gledala dalje od narednih izbora, a malo koji pojedinac dalje od životnog veka svojih unuka. Uostalom, možda su astronomi i pogrešili...

Iako je čovečanstvu izrečena smrtna presuda, datum pogubljenja još nije bio određen. Sunce se neće rasprsnuti još najmanje hiljadu godina; a ko je mogao sada da plače zbog četrnaestog narednog pokolenja?

5. NOĆNA VOŽNJA

Nijedan od dva meseca nije još izišao kada su kola krenula najznamenitijim putem Tarne; u njima su se nalazili Brant, gradonačelnica Voldron, većnik Simons i dva viđenija meštana. Iako je Brant vozio uobičajeno vešto i bez napora, i dalje ga je malo bolelo gradonačelničin prekor. Okolnost da je njena punačka ruka bila slučajno prebačena preko njegovog obnaženog ramena gotovo da nimalo nije ublažavala stvar.

Ali normalno dobro raspoloženje ubrzo su mu povratili spokojna lepota noći i hipnotički ritam palmi koje su postojano promicale kroz pokretne snopove automobilskih farova. A i kako se tako tričavim ličnim osećanjima moglo dopustiti da uzmu maha u jednom ovako istorijskom trenutku?

Kroz deset minuta stići će na mesto Prvog Spuštanja i početak svoje istorije. Šta ih je tamo čekalo? Samo je jedna stvar bila izvesna: posetilac se upravljao prema faru drevnog sejačkog broda, koji je i dalje radio. Znao je gde mu valja tražiti, tako da je morao poticati sa neke druge ljudske kolonije u ovom sektoru svemira.

Sa druge strane - Brantu iznenada sinu jedna uznemirujuća pomisao. Bilo ko - bilo šta - mogao je da otkrije taj far, koji je celoj vasseljeni obznanjivao da je Inteligencija jednom prošla ovim putem. Prisetio se da je pre nekoliko godina postojao pokret da se isključi ovo emitovanje, s obrazloženjem da ne služi nikakvoj korisnoj svrsi, a moglo je samo da šteti. Predlog je odbačen sasvim malom većinom glasova, iz razloga koji su pre bili sentimentalni i emocionalni nego logični. Talasa je uskoro mogla da zažali zbog te odluke, ali svakako je bilo prekasno da se bilo šta oko toga preduzme.

Nagnuvši se sa zadnjeg sedišta, većnik Simons se prigušenim glasom obrati gradonačelnici.

"Helga", reče on - bilo je to prvi put da Brant čuje kako gradonačelnicu oslovljava po imenu - "misliš li da ćemo i dalje moći da komuniciramo? Robotski jezici razvijaju se veoma brzo, znaš."

Gradonačelnica Voldron to nije znala, ali bila je veoma umešna u

prikrivanju svojog neznanja.

"To nam je ponajmanji problem; sećakajmo da se prvo pojavi. Brante, da li bi mogao da voziš malo sporije? Volela bih da tamo stignem živa."

Njihova trenutna brzina bila je sasvim bezbedna na ovom poznatom drumu, ali Brant je ipak poslušno smanjio na četrdeset klikova. Zapitao se da li to gradonačelnica pokušava da odgodi sučeljavanje; na njoj je ležala zastrašujuća odgovornost: trebalo je da se suoči sa drugom stranom letelicom u istoriji planete. Cela Talasa netremice će je posmatrati.

"Krakan!" ote se jednom od putnika na stražnjem sedištu. "Da li je neko poneo fotoaparata?"

"Prekasno je da bismo se sada vraćali po to", uzvratila većnik Simons. "U svakom slučaju, biće obilje vremena za fotografisanje. Sumnjam da će uzleteti odmah pošto se pozdrave sa nama!"

U glasu mu se pojavio izvestan prizvuk histeričnosti, ali Brant mu nije mogao zameriti na tome. Ko je mogao da zna šta ih čeka s one strane prevoja narednog brda?

"Javiću vam se čim budem imala nešto da izvestim, gospodine predsedniče." Gradonačelnica Voldron koristila je radio u kolima. Brant uopšte nije primetio poziv, budući da se sasvim zadubio u sanjarenje. Prvi put u životu zažalio je što nije malo više učio istoriju.

Razume se, bio je upućen u osnovne činjenice; svako dete na Talasi doznávalo ih je od malih nogu. Znao je kako je, dok su stoleća tromo prolazila, dijagnoza astronoma postajala sve izvesnija, a predviđeni datum sve precizniji. Godine 3600, plus ili minus sedamdeset pet godina, Sunce će postati nova. Ne naročito spektakularna, doduše - ali dovoljno velika...

Jedan stari filozof primetio je jednom da saznanje da će biti obešen ujutro čudesno ospokojava čovekov um. Nešto slično zbilo se sa celom ljudskom rasom tokom završnih godina Četvrtog Milenijuma. Ako je postojao jedan trenutak kada se čovečanstvo konačno suočilo sa istinom, istovremeno uz pomirenost sa sudbinom i odlučnost, bilo je to u onu decembarsku ponoć kada se godina 2999. pretvorila u 3000. Niko ko je video kako se prvi put pojavljuje trojka nije mogao smetnuti s uma da nikada neće biti četvorke.

No, preostalo je još više od pola milenijuma; mnogo je još moglo da postigne trideset pokolenja koja će još živeti i umreti na Zemlji kao i njegovi preci pre njih. U najmanju ruku, mogli su da sačuvaju znanje rase i najveća ostvarenja ljudske umetnosti.

Još u osvit svemirskog doba prve robotske sonde koje su se otiskivale iz Sunčevog sistema nosile su snimke muzike, poruka i slika za slučaj da na njih naiđu drugi istraživači kosmosa. Iako, doduše, nikada nije bio otkriven nikakav trag tuđih civilizacija u matičnoj Galaksiji, čak i najveći pesimisti bili su uvereni da se inteligencija mora nalaziti negde u milijardama drugih vaseljenskih ostrva koja su se pružala dokle god su domašali najmoćniji teleskopi.

Vekovima su terabajti i terabajti ljudskih znanja i kulture odašiljani ka Maglini Andromeda i njenim udaljenijim susedima. Niko, razume se, neće nikada doznati da li su signali primljeni - odnosno, ako i jesu, da li ih je bilo moguće protumačiti. Ali pobuda je bila ono što je većina ljudi delila, poriv da se ostavi neka poslednja poruka, nekakav signal kojim bi se reklo: "Evo - i ja sam jednom bio živ!"

Negde oko 3000. godine astronomi su konačno postali uvereni da su njihovi džinovski teleskopi otkrili sve planetne sisteme u krugu poluprečnika pet stotina svetlosnih godina oko Sunca. Tu je otkriveno na desetine svetova čija je veličina približno odgovarala Zemljinoj, a neki od bližih bili su grubo kartografisani. Nekoliko ih je imalo atmosfere koje su sadržale nepogrešivo znamenje života: abnormalno visok postotak kiseonika. Postojali su razložni izgledi da bi ljudi na tim svetovima mogli opstati - samo kada bi uspeli da stignu do njih.

Ljudi to nisu mogli - ali je zato Čovek mogao.

Prvi sejački brodovi bili su primitivni, ali je čak i takvo njihovo sazdanje nalagalo krajnje domete tehnologije. Uz pogonske sisteme koji su bili dostupni oko 2500. godine mogli su da stignu do najbližih planetnih sistema za dve stotine godina, noseći svoje dragocene toware smrznutih embriona.

Ali to im je još bio najlakši zadatak. Takođe su morali da ponesu i automatsku opremu koja će oživeti i odgajiti te potencijalne ljude i naučiti ih kako da opstanu na jednom nepoznatom i verovatno negostoljubivom svetu. Bilo bi beskorisno - štaviše, okrutno - iskrcati

golu neupućenu decu na svetove koji su podjednako neprijateljski kao Sahara ili Antarktik. Valjalo ih je poučiti, dati im oruđa, pokazati im kako da pronađu i koriste lokalne izvore sirovine. Pošto se sejačka letelica spustila i postala Matični Brod, možda je još pokolenjima morala da se stara o svom potomstvu.

No, trebalo je poneti ne samo ljude nego i celokupnu biotu. Takođe je trebalo da budu uključene i biljke (iako niko nije mogao da zna da li će za njih biti pogodnog tla), domaće životinje i iznenađujuće raznovrsje važnih insekata i mikroorganizama za slučaj da dođe do kraha normalnih sistema za proizvodnju hrane, te se pokaže neophodno potražiti spas u osnovnim poljoprivrednim tehnikama.

Postojalo je jedno preimućstvo u ovakvim novim počecima. Sve boleštine i paraziti koji su kužili čovečanstvo od praiskona ostaće na Zemlji, gde će zauvek nestati u sterilišućem plamenu Nove Solis.

Banke podataka, 'sistemi eksperata' kadri da se uhvate u koštac sa svakom zamislivom situacijom, roboti, mehanizmi za opravke i održavanje - sve je to trebalo da bude projektovano i izrađeno. Te naprave morale su da ostanu funkcionalne tokom razdoblja koje bi bilo dugo najmanje koliko i ono između Deklaracije nezavisnosti i prvog spuštanja na Mesec.

Iako je zadatak izgledao teško izvodljiv, delovao je tako nadahnjujuće da se gotovo celo čovečanstvo ujedinilo u njegovom sprovođenju u delo. Bio je to dugoročan cilj - poslednji dugoročan cilj - koji je sada mogao da pruži nekakav smisao životu, čak i pošto Zemlja bude uništena.

Prvi sejački brod napustio je Sunčev sistem 2553. godine, uputivši se ka Sunčevom najbližem parnjaku, Alfi Kentaura A. Iako je klima na Pasadeni, planeti Zemljinih razmera, pod dejstvom obližnjeg Kentaura B bila podložna silovitim krajnostima, naredno izgledno odredište nalazilo se na više nego dvostruko većoj udaljenosti. Vreme putovanja do Sirijusa X iznosilo bi preko četiri stotine godina; kada sejač tamo stigne, Zemlja možda više ne bi postojala.

Ali, ukoliko bi Pasadena mogla biti uspešno kolonizovana postojalo bi obilje vremena da se na Zemlju pošalju dobre vesti. Dve

stotine godina za putovanje, pedeset godina da se obezbedi uporište i izgradi mali odašiljač i puke četiri godine da signal stigne natrag na Zemlju - pa, uz malo sreće, na ulicama bi trebalo da bude klicanja negde oko 2800. godine...

Dogodilo se to, zapravo, 2786; Pasadena se pokazala boljom nego što se to predviđalo. Vesti su bile silno poletne i pružile su obnovljeni podsticaj programu zasejavanja. U međuvremenu lansirano je još nekoliko brodova, od kojih je svaki bio tehnološki savršeniji od svog prethodnika. Poslednji modeli mogli su da dostignu dvadeseti dio brzine svetlosti, tako da se u njihovom domašaju našlo preko pedeset izglednih odredišta.

Čak i kada je far na Pasadeni zamukao odmah pošto je uputio vest o prvobitnom spuštanju obeshrabrenje je bilo samo trenutno. Ono što je jednom učinjeno moglo se ponoviti - višekratno - uz sve veću izvesnost uspeha.

Oko 2700. godina bila je napuštena gruba tehnika smrznutih embriona. Genetska poruka koju je priroda enkodirala u zavojitom ustrojstvu molekula DNK mogla se sada lakše, bezbednije, pa čak i kompaktnije uskladištiti u memorije poslednje generacije kompjutera, tako da je jedan sejački brod, ne veći od običnog aviona za prevoz hiljadu putnika, mogao poneti čak milion genotipova. Cela jedna nerođena nacija, uz svu opremu za repliciranje neophodnu za vaspostavljanje nove civilizacije, mogla se smestiti u nekoliko stotina kubnih metara i prevesti do zvezda.

Upravo se to, Brant je znao, dogodilo u slučaju Talase pre sedam stotina godina. Kako se put uspinjao u brda, oni su već prošli pokraj prvih ožiljaka što su ih ostavili robotski kopači u potrazi za sirovinama iz kojih su sazđani njihovi preci. Još koji trenutak i ugledaće davno napušteno postrojenje za obradu tih sirovina i...

"Šta je ono?" žurno prošapta većnik Simons.

"Stani!" naredi gradonačelnica. "Isključi motor, Brante." Ona se istovremeno maši mikrofona u kolima.

"Gradonačelnica Voldron. Nalazimo se kod oznake za sedmi kilometar. Pred nama je neko svetlo - možemo da ga vidimo kroz drveće - koliko mogu da procenim, nalazi se tačno na mestu Prvog Spuštanja. Ništa ne čujemo. Krećemo sada dalje."

Brant nije čekao da mu se naredi, već lagano potisnu napred kontrolu brzine. Ovo je bila druga po uzbudljivosti stvar koja mu se dogodila u celom životu: prva se odnosila na uragan iz 09. godine, u kome se iznenada našao.

A to je bilo više nego uzбудljivo; imao je puno sreće što je sačuvao živu glavu. Možda je i ovde postojala neka opasnost, ali on zapravo nije verovao u to. Mogu li roboti da budu neprijateljski nastrojani? Sasvim je izvesno da nikakav stranac nije mogao da želi od Talase ništa drugo do znanje i prijateljstvo...

"Znaš", reče većnik Simosn, "dobro sam osmotrio tu stvar pre no što je zašla za drveće i uveren sam da je posredi nekakav vazduhoplov. Sejački brodovi nikada nisu imali krila, niti su bili aerodinamični, razume se. A i bilo je veoma malo."

"Ma šta da je posredi", reče Brant, "doznaćemo to kroz pet minuta. Pogledajte tu svetlost - spustila se u Parku Zemlje - na sasvim očigledno mesto. Kako bi bilo da ostavimo kola ovde i ostatak puta prevalimo pešice?"

Park Zemlje bio je brižljivo negovan oval trave na istočnoj strani mesta Prvog Spuštanja i sada ga je zaklanjao crni, uzneseni stub Matičnog Broda, najstarijeg i najštovanijeg spomenika na celoj planeti. Sa rubova tog cilindra, čija je boja još bila očuvana, slivala se plima svetlosti, naizgled iz samo jednog jarkog izvora.

"Zaustavi kola neposredno pre no što stignemo do broda", naredi gradonačelnica. "Tu ćemo izići i malo zaviriti pozadi. Isključi svetla, kako nas ne bi videli sve dok to nama ne bude odgovaralo."

"Oni - ili Ono?" upita jedan od putnika, sa blagim prizvukom histeričnosti. Svi kao da ovo prečuše.

Kola se zaustaviše u ogromnoj senci broda i Brant ih okrenu za sto osamdeset stepeni.

"Da obezbedimo brzu odstupnicu", objasni on, napola ozbiljno a napola zbijajući šalu; i dalje nije mogao da veruje da se nalaze u bilo kakvoj stvarnoj opasnosti. U stvari, postojali su trenuci kada se pitao da li se ovo stvarno događa. Možda je i dalje spavao, dok je ovo bio samo živi san.

Tiho su izišli iz kola i pešice se zaputili prema brodu, a zatim stali da ga obilaze sve dok nisu stigli do oštro ocrtanog zida svetlosti.

Brant zakloni šakom oči i proviri preko ivice, začkiljivši zbog snažnog sjaja.

Većnik Simons bio je savršeno u pravu. Posredi je uistinu bio nekakav vazduhoplov - ili vazduhosvemiroplav - i to vrlo malih razmera. Da li je moguće da su posredi Severci? Ne, to je bilo besmisleno. Nije postojala nikakva razložna potreba za jednim takvim prevoznim sredstvom na ograničenom području Tri ostrva, a i njegova izgradnja nikako nije mogla da prođe neprimećeno.

Po obliku je nalikovao na zatupljeni vrh strele i zacemento se okomito spustio, budući da na okolnoj travi nije bilo nikakvih tragova. Svetlost je dopirala iz jednog izvora u aerodinamičnom leđnom kućištu, a mali crveni far palio se i gasio tik iznad njega. Sve u svemu, bila je to ospokojavajuće - štaviše, razočaravajuće obična mašina. Ona nikako nije mogla prevaliti dvanaest svetlosnih godina, koliko ih je delilo od najbliže poznate kolonije.

Najednom, glavno svetlo se isključi, ostavivši malu skupinu posmatrača za trenutak zaslepljenu. Kada je Brant uspeo da povрати sposobnost gledanja u mraku, uspeo je da razabere prozore na prednjoj strani mašine, koji su se slabašno sjajili unutrašnjom osvetljenošću. Pa - stvar je gotovo izgledala kao letelica sa ljudskom posadom, a ne kao robotska sonda, kako su oni držali zdravo za gotovo!

Gradonačelnica Voldron došla je do istog neverovatnog zaključka.

"To nije robot - unutra ima ljudi! Ne traćimo više vreme. Osvetli me svojom svetiljkom, Brante, kako bi mogli da nas vide."

"Helga!" usprotivi se većnik Simons.

"Ne budi prparaš, Čarli. Hajde, Brante."

Šta je ono rekao prvi čovek na Mesecu pre skoro dva milenijuma? "Jedan mali korak..." Prevalili su gotovo dvadeset koraka kada vrata na letelici skliznuše u stranu, nadole se hitro spusti rampa sa dva pregiba i dva humanoida zakoračiše napolje, pošavši im u susret.

Bila je to prva Brantova reakcija. A onda shvati da ga je zavela boja njihove kože - ili bar ono što je mogao da vidi od nje kroz gipku, providnu opnu koja ih je prekrivala od glave do pete.

Posredi su bili ne humanoidi - već ljudi. Kada on sam više nikada ne bi izišao na sunce, zacelo bi postao podjednako bledolik kao i oni.

Gradonačelnica je već ispružila šake u tradionalnom gestu, drevnom koliko i istorija, koji je značio: "Vidi - nemam oružje!"

"Ne verujem da ćete me razumeti", reče ona, "ali želim vam dobrodošlicu na Talasu."

Posetioци se osmehnuše, a stariji od njih - lep, sedokos muškarac u poznim šezdesetim godinama - takođe ispruži šake u znak odgovora.

"Naprotiv", uzvрати on jednim od najdublјih i najlepše modulisanih glasova koje je Brant ikada čuo, "savršeno vas razumemo. Veoma nam je drago što smo se sreli."

Za trenutak odbor za doček ostade bez reči, potpuno pometen. Ali ta iznenađenost uopšte nije bila na mestu, pomisli Brant. Uostalom, oni su bez i najmanje poteškoća uspevali da shvate govor ljudi koji su živeli pre dve hiljade godina. Kada je izumlјeno snimanje zvuka, to je ovekovečilo osnovna ustrojstva fonema na svim jezicima. Rečnici su se proširivali, sintaksa i gramatika mogle su da se menjaju - ali izgovor je ostao nepromenjen milenijumima.

Gradonačelnica Voldron prva se vratila.

"Pa, to nas sigurno pošteduje mnogih nevolja", uzvрати ona prilično neubedljivo. "Ali, odakle dolazite? Boјim se da smo izgubili vezu sa - našim susedima - budući da nam je antena za svemir uništena."

Stariji muškarac uputi pogled svom znatno višem sadrugu i među njima prostrуja neka bešumna poruka. A onda se ponovo okrenu prema gradonačelnici.

Nije bilo sumnje u pogledu tuge u tom divnom glasu dok je izricao neverovatnu tvrdnju.

"Možda će vam biti teško da u ovo poverujete", reče on. "Ali mi ne potičemo ni sa jedne kolonije. Dolazimo pravo sa Zemlje."

Drugi deo: MAGELAN

6. SPUŠTANJE NA PLANETU

Još pre no što je otvorio oči Loren je tačno znao gde se nalazi i to mu se učinilo veoma iznenađujuće. Posle prospavanih dve stotine godina izvesna pometnja bi bila sasvim na mestu, ali njemu je izgledalo da je koliko juče uneo poslednji zapis u brodski dnevnik. Koliko je mogao da se seti, uopšte ništa nije sanjao. Bio je zahvalan na tome.

I dalje držeći oči zatvorene, stao je da se naizmenice usredsređuje na ostala čula. Mogao je da razabere slabašno mrmljanje glasova, što je delovalo veoma umirujuće. Čulo se i poznato uzdisanje uređaja za klimatizaciju, a osećao je i jedva primetnu struju vazduha koja mu je zapahnjivala lice prijatnim antiseptičkim mirisima.

No, postojalo je nešto što nije osećao: težina. Bez ikakvog napora podigao je desnu ruku i ona je ostala da lebdi u vazduhu, čekajući na naredno naređenje.

"Dobro jutro", gospodine Lorensen", obrati mu se jedan vedri, prodorni glas. "Dakle, blagoizvoleli ste da nam se ponovo pridružite. Kako se osećate?"

Loren konačno otvori oči i pokuša da ih dovede u žižu na mutnoj prilici koja je lebdela pokraj njegove postelje.

"Dobro jutro... doktore. Dobro mi je. A i gladan sam."

"To je uvek odličan znak. Možete se obući - ali ne činite nagle pokrete neko vreme. A kasnije možete odlučiti da li želite da zadržite tu bradu."

Loren upravi šaku koja je i dalje lebdela prema bradi; količina dlake koju je tu opipao prilično ga je iznenadila. Poput većine muškaraca, on nikada nije iskoristio priliku da se trajno depilira. (O ovom odbijanju napisani su čitavi tomovi psiholoških dela.) Možda je sada čas da ozbiljno razmisli o toj mogućnosti; čudno kako su ovakve beznačajnosti opsedale um čak i u trenucima poput ovog.

"Jesmo li bezbedno stigli?"

"Razume se - inače biste i dalje spavali. Sve se odvija po planu. Brod je počeo da nas budi pre mesec dana - a sada se nalazimo na

orbiti oko Talase. Tehničari su proverili sve sisteme; sada je na vas red da se malo latite posla. A imamo i jedno malo iznenađenje za vas."

"Prijatno, nadam se."

"I mi se nadamo. Kapetan Bej drži instruktažu kroz dva časa u glavnoj sali. Ako još ne želite da se krećete možete da gledate odavde."

"Doći ću u salu - baš se radujem susretu sa ostalima. Mogu li najpre da doručkujem? Prošlo je prilično vremena..."

Kapetan Sirdar Bej izgledao je umorno, ali srećno dok je upućivao reči dobrodošlice petnaestoro muškaraca i žena koji su upravo oživljeni i upoznavao ih sa tridesetoro članova posade koji su sačinjavali A i B tim. Prema brodskim pravilima, tim C trebalo je da bude na spavanju - ali nekoliko prilika se vrzmalo u dnu sale, praveći se da, zapravo, nisu tu.

"Milo mi je što ste nam se pridružili", obrati se on pridošlicama. "Prijatno je videti malo novih lica unaokolo. A još je bolje videti jednu planetu i znati da je naš brod prevalio prvih dve stotine godina misije bez ikakvih ozbiljnijih poteškoća. Evo nas kod Talase, tačno po redu vožnje."

Svi se okrenuše prema vizuelnom displeju koji je gotovo prekrivao zid. Priličan njegov deo bio je posvećen podacima i informacijama o stanju broda, ali središnji deo ličio je na svojevrsan prizor koji gleda u svemir. Potpuno je bio ispunjen zadivljujuće lepom slikom jednog plavobelog globusa, gotovo sasvim osvetljenog. Verovatno je svima u prostoriji upala u oči dirljiva sličnost sa Zemljom viđenom visoko iznad Tihog okeana - gotovo samo voda, uz svega nekoliko izolovanih kopnenih masa.

Ovde je takođe postojalo kopno - zbijena skupina tri ostrva, delimično skrivena pokrovom oblaka. Lorenu na um padoše Havaji, koje nikada nije video i koji više nisu postojali. Postojala je, međutim, jedna temeljna razlika između dve planete. Na drugoj polulopti Zemlje nalazilo se poglavito kopno, dok je drugu poluloptu Talase potpuno prekrivao okean. "Evo je", nastavi kapetan ponosno. "Baš kao što su predvideli planeri misije. Ali, postoji jedna pojedinost koju

nisu očekivali i koja će sigurno uticati na naše operacije.

"Setićete se da je Talasu zasejao modul tipa 3A pedeset hiljada, koji je krenuo sa Zemlje 2751. godine, a stigao ovamo 3109. Sve je išlo dobro i prve emisije primljene su sto šezdeset godina kasnije. Trajale su bez prekida skoro dva stoleća, a onda su iznenada prestale, posle kratke poruke o snažnoj vulkanskoj erupciji. Ništa se više nije čulo odavde, pa se tako pretpostavilo da je naša kolonija na Talasi uništena - ili u najmanju ruku svedena na varvarstvo, kako se to po svoj prilici dogodilo u nekoliko drugih slučajeva.

"Pridošlica radi, dopustite mi da ponovim šta smo ustanovili. Razume se, odmah po ulasku u sistem počeli smo da slušamo na svim frekvencijama. Ali, nije bilo ničega - čak ni radijacionog oćicanja iz energetskih sistema.

"Kada smo se približili uvideli smo da to ništa ne dokazuje. Talasa se, naime, odlikuje veoma gustom jonosferom. Ispod nje se možda odvija veoma živo komuniciranje na srednjim i dugim talasima, ali to niko spolja ne bi nikada doznao. Mikrotalasi bi se, razume se, probili, ali možda im oni uopšte nisu potrebni, ili mi nismo imali sreće da uhvatimo neki snop.

U svakom slučaju, dole se nalazi prilično razvijena civilizacija. Videli smo svetlosti njihovih gradova - ili bar varoši - čim smo došli u priliku da bolje osmotrimo noćnu stranu. Postoji mnoštvo malih industrijskih postrojenja, tu je i izvestan priobalni saobraćaj - bez velikih brodova - a čak smo uočili i dva mala aviona čija je brzina dostizala punih pet stotina klikova, tako da mogu stići do bilo koje tačke na kopnu za samo petnaest minuta.

Očigledno, u jednoj tako zbijenoj zajednici nije im potreban neki naročit vazdušni prevoz, tim pre što raspolažu valjanim sistemom puteva. Ali, i dalje nismo bili u prilici da registrujemo bilo kakvo komuniciranje. Nema ni satelita - čak ni meteoroloških, za koje bi se pomislilo da su im potrebni... premda ne mora tako da bude, budući da im brodovi nikada ne gube kopno iz vida. Jer, razume se, ne postoji nikakva druga zemlja.

Evo nas, dakle, na licu mesta. Suočeni smo sa zanimljivom situacijom - i jednim veoma prijatnim iznenađenjem. Bar se nadam da će takvo biti. Dobro, a sad - ima li pitanja? Da, gospodine

Lorenson?"

"Da li smo pokušali da stupimo u kontakt sa njima, ser?"

"Još nismo; smatrali smo to neuputnim sve dok ne doznamo na kom se tačno nivou nalazi njihova kultura. Ma šta mi učinili, to za njih može biti popriličan šok."

"Znaju li oni da smo ovde?"

"Verovatno ne."

"Ali, tu je naš pogon - to im nikako nije moglo promaći."

Pitanje je bilo sasvim na mestu, budući da kvantni sabirnik pri punom opterećenju predstavlja jedan od najdramatičnijih prizora što ih je čovek ikada saznao. Bio je blistav poput atomske bombe, a trajao je znatno duže - mesecima umesto milisekundama.

"Nije isključeno, ali sumnjam. Tokom najvećeg dela razdoblja kočenja nalazili smo se sa suprotne strane sunca. A teško da bi nas razabrali u sjaju zvezde."

A onda neko postavi pitanje koje se svima vrzmalo po glavi.

"Kapetane, kako će ovo uticati na našu misiju?"

Sirdar Bej zamišljeno pogleda u zvučnik.

"U ovom trenutku ništa vam o tome ne mogu reći. Nekoliko stotina hiljada drugih ljudi - ili koliko već broji lokalna populacija - mogu nam znatno olakšati stvari. Ili ih, bar, učiniti prijatnijim. Sa druge strane, ako im se ne budemo dopali..."

On izražajno slegnu ramenima.

"Upravo sam se setio jednog zgodnog saveta što ga je neki drevni istraživač dao svom kolegi. Ako pretpostaviš da su domoroci prijateljski nastrojeni, onda oni to obično i jesu. I obrnuto.

"Prema tome, sve dok se ne pokaže drugačije, pretpostavićemo da su prijateljski nastrojeni. A ako nisu..."

Kapetaniov izraz lica očvrsnu, a glas mu zazvuča kako to i priliči zapovedniku koji je upravo proveo jedan veliki brod kroz pedeset svetlosnih godina svemira.

"Nikada nisam tvrdio da je u pravu onaj ko poseduje silu, ali oduvek je bilo veoma prijatno raspolagati njome."

7. GOSPODARI POSLEDNJIH DANA

Teško je bilo poverovati da je odista budan, kao i da život može ponovo početi.

Prvi oficir, Loren Lorensen, znao je da nikada neće uspeti potpuno da umakne tragediji koja je pogodila preko četrdeset pokolenja, dostigavši vrhunac za njegova života. Tokom njegovog prvog novog dana neprekidno ga je pohađao jedan strah. Čak ni obećanje i tajna prelepog sveta-okeana koji je počivao ispod Magelana nisu mogli odagnati tu pomisao: kakvi će mi snovi doći kada noćas sklopim oči u prirodnom snu prvi put posle dve stotine godina?

Bio je očevdac prizora koje niko nikada ne bi mogao da zaboravi i koji će poput utvare progoniti Čovečanstvo do kraja vremena. Kroz brodske teleskope posmatrao je smrt Sunčevog sistema. Vlastitim očima video je kako vulkani Marsa oživljavaju posle milijardu godina; kako Venera nakratko ostaje naga u času kada joj atmosfera biva razvejana svemirom, pre no što će i ona sama stradati; kako gasni džinovi eksplodiraju pretvarajući se u usijane plamene kugle. Ali to su bili samo prazni, besmisleni prizori u poređenju sa tragedijom Zemlje.

I nju je posmatrao posredstvom sočiva kamera koje su izdržale nekoliko minuta duže od predanih ljudi koji su žrtvovali poslednje trenutke života da bi ih držali u upravnom položaju. Video je...

...kako Velika Piramida postaje zagasito rumena pre no što će se pretvoriti u zgarište rastopljenog kamena...

...dno Atlantika, potpuno sprženo za samo nekoliko sekundi pre no što će ponovo biti preplavljeno - ovoga puta lavom koja je stala da kulja iz vulkana srednjeokeanske raseline...

...Mesec kako izlazi povrh rasplamsalih šuma Brazila, blistajući sada i sam gotovo podjednako jarko kao i Sunce, koje je pre nekoliko minuta poslednji put zašlo...

...kako se nakratko pomalja antarktički kontinent, posle duge prekrivenosti, u času kada kilometri drevnog leda bivaju rastopljeni...

...moćni središnji deo Gibraltarskog mosta koji se topi još dok

pada kroz užareni vazduh...

Tog poslednjeg stoleća Zemlju su pohodili duhovi - ali ne pokojnika, već onih koji sada nikada neće moći da budu rođeni. Tokom pet stotina godina stopa rađanja držana je na takvom nivou koji je ljudsku populaciju trebalo da svede na svega nekoliko miliona članova kada konačno dođe kraj. Čitavi gradovi - pa čak i zemlje - potpuno su opusteli kada se čovečanstvo zbilo pred poslednji čin Istorije.

Bilo je to vreme neobičnih paradoksa, mahnitih oscilacija između očajja i vatrenih ushićenja. Mnogi su, razume se, potražili zaborav na tradicionalnim putevima droge, seksa i opasnih sportova - uključujući i ono što je doslovno predstavljalo minijaturne ratove, brižljivo nadzirane i vođene ugovorenim oružjima. Podjednako popularan bio je i čitav spektar elektronskih katarzi, od beskrajnih video-igara, preko interaktivnih drama, do neposrednih stimulacija centara zadovoljstva u mozgu.

Budući da više nije bilo nikakvog razloga da se vodi računa o budućnosti na ovoj planeti, Zemljine sirovine i sakupljeno blago svih stoleća mogli su se straćiti mirne savesti, raspolažući bogatstvom koje je nadmašalo čak i najsmelije snove njihovih predaka, čije su plodove truda nasledili. Uz prizvuk sarkazma, ali ne i bez izvesnog ponosa, nazivali su sebe Gospodarima poslednjih dana.

No, iako je mnoštvo ljudi potražilo zaborav, još više ih je našlo zadovoljstvo, posvetivši se ciljevima, kako su neki oduvek činili, koji su nadmašali njihov životni vek. Većina naučnih istraživanja se nastavila, koristeći ogromne resurse koji su sada postali slobodni. Ako je jednom fizičaru bilo potrebno stotinu tona zlata za neki eksperiment, bio je to tek beznačajan tehnički problem, a nipošto stvar budžeta.

Preovladavale su tri teme. Prva je bila neprekidno nadziranje Sunca - ne zato što je ostala neka sumnja, već zbog toga da bi se u godinu, u dan, u čas, predvideo trenutak detonacije...

Druga tema bila je potreba za vanzemaljskom inteligencijom, zanemarena posle stoleća neuspeha, a sada ponovo preduzeta uz očajničku hitnju - ali i uz, sve do samog kraja, ne veći uspeh nego ranije. Na sva Čovekova pitanja Vaseljena je i dalje uzvraćala svojim

prašnjavim odgovorom.

Treću temu predstavljalo je, razume se, zasejavanje obližnjih zvezda u nadi da ljudska rasa neće iščeznuti sa umiranjem Sunca.

U osvit poslednjeg stoleća sejački brodovi, čija se brzina postojano povećavala, baš kao i složenost, već su bili upućeni na preko pedeset odredišta. Kao što se i očekivalo, većina ovih misija nije urodila plodom, ali sa deset su stigle radio-poruke o bar delimičnom uspehu. Još veće nade polagane su u novije i usavršenije modele, premda će oni stići do svojih odredišta dugo pošto Zemlja bude prestala da postoji. Poslednji koji je lansiran mogao je da se kreće brzinom koja je dostizala dvadeseti deo svetlosne brzine i on je trebalo da se spusti na odredišnu planetu kroz devet stotina pedeset godina - ukoliko sve bude dobro teklo.

Loren se još sećao lansiranja Ekskalibura iz njegove konstrukcione kolevke u Lagranžovoj tački između Zemlje i Meseca. Iako mu je tada bilo samo pet godina, ipak je znao da će ovaj sejački brod biti poslednji u svojoj vrsti. Ali zašto je ovaj stolecima dug program obustavljen upravo u trenutku kada je dostigao tehnološku zrelost - bio je još premlad da razume. Niti je mogao da pretpostavi kako će njegov vlastiti život biti promenjen izuzetnim otkrićem koje je preobrazilo celu situaciju i pružilo čovečanstvu novu nadu u samoj poslednjoj deceniji njegove istorije.

Iako su postojale nebrojene teorijske studije niko još nije uspeo da učini praktično verovatnim misiju sa ljudskom posadom makar i do najbliže zvezde. Okolnost da bi takvo putovanje potrajalo stolecima nije ovde predstavljalo odlučujući činilac; hibernacija je mogla da reši taj problem. Jedan rezus-majmun spavao je u sateliskoj bolnici 'Luj Paster' već skoro hiljadu godina, ispoljavajući i dalje savršeno normalnu moždanu aktivnost. Nije bilo razloga za pretpostavku da i sa ljudima neće biti isti slučaj, iako je trenutni rekord u ovom pogledu, što ga je držao pacijent oboleo od neke neobične vrste raka, iznosio manje od dva stoleća.

Biološki problem bio je rešen; inženjerski je bio taj koji je izgledao nepremostiv. Letelica koja bi bila kadra da ponese na hiljade usnulih putnika, kao i sve ono što će im biti potrebno za novi život na jednom drugom svetu, morala je da bude velika koliko i neki ogroman

prekoekanski bord, kakvi su nekada gospodarili morima Zemlje.

Čak i pri brzini od jedne desetine svetlosne godine sva odredišta koja su najviše obećavala nalazila su se na udaljenosti većoj od pet stotina godina. Tu brzinu dostizale su robotske sonde - koje su hitale kroz obližnje zvezdane sisteme i slale izveštaje o onome što su ustanovile tokom nekoliko žurnih časova prolaska. Ali, nije postojao način na koji bi se one usporile da bi prošle u blizini nekog sveta ili se spustile na njega; ukoliko ne dođe do neke nesreće, ta plovila nastaviće da zauvek jure kroz Galaksiju.

Bio je to temeljni problem vezan za rakete - a niko još nije otkrio alternativu za pogon koji se koristio u dubokom svemiru. Bilo je podjednako teško izgubiti brzinu kao i steći je, a nositi neophodno gorivo za usporenje nije tek udvostručavalo poteškoće misije - već ih je dizalo na kvadrat.

Bilo je moguće sazdati jedan hiperbrod u punim razmerama koji bi dostigao deseti deo brzine svetlosti. Kao gorivo je trebalo obezbediti oko milion tona prilično egzotičnih elemenata, što je bilo teško ali ne i nemoguće.

Ali da bi se potrla ta brzina na kraju putovanja, brod je morao krenuti ne sa pukih milion - već sa mnogo miliona toga goriva. To, razume se, nikako nije dolazilo u obzir, tako da niko stolicima nije tome pridavao nikakvu ozbiljniju pažnju.

A onda, zahvaljujući jednoj od najvećih ironija istorije, Čovečanstvo je dobilo ključeve Vaseljene - ali i samo jedno stoleće da ih upotrebi.

8. SEĆANJE NA IZGUBLJENU LJUBAV

Kako mi je drago, pomisli Mozes Kaldor, što nikada nisam podlegao tom iskušenju - zavodljivom maču koji su umetnost i tehnologija prvi put stavili pred čovečanstvo pre hiljadu godina. Da sam to želeo, mogao sam u izgnanstvo poneti sa sobom Evelinin elektronski duh, zapreten u nekoliko gigabajta programa. Ona se mogla pojavljivati preda mnom, u bilo kom ambijentu koje smo oboje voleli, i voditi tako uverljiv razgovor da jedan stranac nikada ne bi mogao pogoditi da se niko - ništa - tu nije stvarno nalazilo.

Ali ja bih to uvideo posle pet ili deset minuta, osim ako ne bih obmanjivao samoga sebe hotimičnim činom volje. A za to nikada ne bih bio kadar. Iako mi i dalje nije sasvim jasno zašto se moji instinkti bune protiv toga, oduvek sam odbijao da prihvatim lažnu utehu u vidu dijaloga sa pokojnicom. Ja čak više ne posedujem ni jednostavan snimak njenog glasa.

Znatno je bolje ovako - posmatrati je kako se u tišini kreće malim vrtom našeg poslednjeg doma i znati da to nije opsena tvoraca slika, već da se odista dogodilo pre dve stotine godina na Zemlji.

A jedini glas biće moj, ovde i sada, dok govorim sećanju koje još postoji u mom ljudskom, živom mozgu.

Privatni snimak jedan. Uređaj za šifrovanje alfa. Program za automatsko brisanje.

Ti si bila u pravu, Evelin, a ne ja. Iako sam najstariji čovek na brodu, izgleda da i dalje mogu da budem od koristi.

Kada sam se probudio kapetan Bej stajao je pokraj mene. Osetio sam se polaskanim - ali tek onda kada sam uopšte postao kadar da nešto osetim.

"Pa, kapetane", rekao sam, "ovo je baš iznenađenje. Napola sam očekivao da ćete me izbaciti u svemir kao suvišan teret."

On se nasmejao i uzvratio: "To se još može dogoditi, Mozese; putovanje nije završeno. Ali za sada ste nam svakako potrebni. Planeri misije pokazali su se mudrijim nego što biste poverovali da su u stanju."

"Na popisu broskog tovara stavili su me kao ambasadora-

savetnika. U kom svojstvu sam sada potreban?"

"Verovatno u oba. A možda i u vašoj bolje poznatoj ulozi..."

"Ne oklevajte ako ste hteli da kažete krstaša, iako se meni ta reč nikada nije dopadala, niti sam sebe ikada smatrao vođom nekog pokreta. Jedino sam pokušavao da nagnam ljude da misle svojom glavom - nikada nisam želeo da me neko slepo sledi. Istorija zna za premnogo vođa."

"Da, ali nisu svi bili rđavi. Setite se samo svog imenjaka."

"Prilično je precenjen, premda vas mogu razumeti ako mu se divite. Uostalom, i na vama leži zadatak da vodite beskućna plemena u obećanu zemlju. Imam utisak da je iskrsao neki mali problem."

Keptan se osmehnuo i uzvratio: "Milo mi je što vidim da ste se sasvim razbudili. U ovoj fazi nema nikakvog problema, niti postoji razlog zašto bi ga bilo. Ali suočili smo se sa situacijom koju niko nije očekivao, a vi ste naš zvanični diplomata. Raspolažete umećem za koje uopšte nismo mislili da će nam biti potrebno."

Mogu ti reći, Evelin, da je to bio pravi šok za mene. Kapetan Bej mora da je odmah razabrao šta mislim čim je video kako sam zinuo.

"Oh", dodao je on hitro, "nismo naišli na tuđine! Ali pokazalo se da ljudska kolonija na Talasi nije bila uništena, kako smo to zamišljali. U stvari, veoma se dobro drži."

Bilo je to, razume se, novo iznenađenje, premda veoma prijatno. Talasa - More, More! - bila je svet za koji nisam ni slutio da ću ga videti rođenim očima. Trebalo je da se probudim onda kada bude puno svetlosnih godina i dva stoleća za nama.

"Kakvi su ljudi? Jeste li uspostavili kontakt sa njima?"

"Nismo još; to je vaš posao. Vama su bolje neko ikome drugom poznate greške koje su činjene u prošlosti. Ne želimo da se one ovde ponove. Dobro, ako ste sada spremni da pođete na most pružiću vam priliku da iz ptičje perspektive osmotrite naše davno izgubljene rođake."

Bilo je to pre nedelju dana, Evelin; baš je prijatno kada te ne nagoni nikakva hitnja posle decenija neprekidne - i sasvim doslovne - obamrlosti. Sada znamo onoliko o Talasancima koliko je to moguće bez neposrednog susreta sa njima. A do tog susreta doći će noćas.

Izabrali smo prikladno mesto da pokažemo kao uvažavamo naše srodstvo. Poprište prvog spuštanja jasno je uočljivo i očigledno je bilo dobro održavano, kao neki park - a možda i hram. To je veoma dobar znak: nadam se samo da naše spuštanje tamo neće biti smatrano za svetogrđe. Možda će to potvrditi da smo mi bogovi, što bi trebalo da nam olakša stvari.

Ponovo počinjem da živim, draga. Da, da - bila si mudrija od mene, nabeđenog filozofa! Nijedan čovek nema prava da umre dok još može da pomogne svojim bližnjim. Bilo je sebično od mene što sam pozeleo suprotno... što sam hteo da počivam pokraj tebe na mestu koje smo odabrali tako davno, tako daleko... Sada čak mogu da prihvatim činjenicu da si razvejana po Sunčevom sistemu kao i sve ostalo što sam ikada voleo na Zemlji.

Ali sada me čeka posao koji valja obaviti; a dok razgovaram sa uspomenom na tebe, ti si i dalje živa.

9. U TRAGANJU ZA SUPERPROSTOROM

Od svih psiholoških udaraca maljem koje su naučnici dvadesetog stoleća morali da izdrže možda je najrazornije - i najneočekivanije - bilo otkriće da ništa nije bilo ispunjenije od 'praznog' prostora.

Drevno aristotelovsko učenje da se Priroda gnuša vakuuma pokazalo se savršeno tačno. Čak i kada se svaki atom naizgled čvrste materije ukloni iz neke date zapremine, ono što preostaje jeste uzavreli pakao energija, čiji su intenzitet i razmere nepojamni ljudskom umu. U poređenju sa tim čak i najzgunutiji oblik materije - neutronska zvezda čiji svaki kubni centimetar teži na stotine miliona tona - predstavlja tek nesuštastvenu utvaru, jedva primetan poremećaj u nepojamno gustom, ali i penolikom ustrojstvu 'superprostora'.

Da je prostor nešto znatno više nego što je to zamišljala naivna intuicija prvi put je otkrio klasični rad Lemba i Raderforda iz 1947. godine. Proučavajući najjednostavniji od svih elemenata - vodonikov atom - oni su ustanovili da se zbiva nešto veoma čudno kada oko jezgra orbitira samo jedan elektron. Daleko od toga da se kreće pravilnom krivom, on se ponaša tako kao da ga neprekidno nose neki talasi pod-podmikroskopskih razmera. Iako je tu pomisao bilo teško pojmiti, ispadalo je kao da u samom vakuumu dolazi do fluktuacija.

Još od vremena Grka filozofi su se delili u dve škole - na one koji su verovali da sve u Prirodi teče glatko i one koji su tvrdili da je to samo privid; sve se, zapravo, zbiva u sitnim skokovima i trzajima, odveć malim da bi se mogli zapaziti u svakodnevnom životu. Postavljanje atomske teorije predstavljalo je trijumf ove druge škole mišljenja; a kada je Plankova kvantna teorija pokazala da se čak i svetlost i energija javljaju u sitnim odeljcima, odnosno da se ne odlikuju neprekidnim tokom, rasprava je neopozivo okončana.

U krajnjoj analizi, svet Prirode bio je granularan - diskontinuiran. Iako su, golom ljudskom oku, jedan vodopad i jedan pljusak cigli izgledali veoma različiti, oni su ipak bili gotovo istovetnog sklopa. Majušne cigle jedinjenja H_2O bile su odveć sitne da bi se mogle

razabrati bez optičkih pomagala, ali su se sasvim lako mogle uočiti instrumentima fizičara.

A tada je analiza načinila još jedan korak. Ono zbog čega se granularnost prostora tako teško mogla pojmiti nisu bile samo njene pod-podmikroskopske razmere - već i izuzetna silovitost.

Niko, zapravo, nije u stanju da zamisli milioniti deo centimetra, ali je zato bar sam broj poznat u takvim ljudskim poslovima kao što su budžeti i populaciona statistika. Reći da je potrebno milion virusa da bi se premostila razdaljina od jednog centimetra ipak je nešto saopštavalo umu.

Ali jedan milion-milioniti deo centimetra? To se moglo uporediti sa veličinom elektrona i već se nalazilo daleko izvan svake vizualizacije. Možda se još nekako moglo pojmiti intelektualno, ali ne i emocionalno.

Međutim, razmere zbivanja u ustrojstvu prostora bile su još neverovatno manje od toga - toliko, naime, da su iz te perspektive jedan mrav i jedan slon bili doslovce iste veličine. Ako se to zamisli kao mehurasta, penolika masa (što je gotovo beznadežno pogrešna predstava, ali i najbližnja istini), onda je prečnik tih mehurova iznosio...

...hiljaditi deo jednog milion-milion-milion-milion-milionitog dela...

...jednog centimetra.

A sada ih zamislite kako neprekidno eksplodiraju energijama ravnim onima kod nuklearnih bombi - da bi potom ponovo apsorbirali tu energiju, pa je ponovo oslobodili, i tako neprekidno i zauvek.

Ovo je, u sasvim pojednostavljenom vidu, bila slika kojom su neki fizičari sa kraja dvadesetog stoleća opisali temeljno ustrojstvo prostora. Da bi energije koje su tu zaptivene mogle ikada biti ukroćene - tako nešto mora da je u to vreme izgledalo potpuno smešno.

No, isto je, jedan ljudski vek ranije, bilo i sa idejom o oslobađanju novopronađenih sila atomskog jezgra; pa ipak, do toga je došlo manje od pola stoleća kasnije, Zauzdavanje 'kvantnih fluktuacija' koje su otevljavale energije samog prostora predstavljalo je zadatak čija je složenost bila za mnogo redova veličine veća - ali

takva je bila i nagrada za uspeh.

Između ostalog, čovečanstvo bi na taj način steklo slobodu vasseljene. Jedan svemirski brod mogao bi da ubrzava doslovce zauvek, budući da mu više ne bi bilo potrebno gorivo. Jedino praktično ograničenje u pogledu brzine bilo bi, paradoksalno, isto ono sa kojim su se morali uhvatiti ukoštac rani tipovi aviona: trenje okolnog medijuma. Međuzvezdani prostor sadržao je određene količine vodonika i drugih atoma koji su mogli stvoriti nevolje znatno pre no što se dođe do krajnje granice koju postavlja brzina svetlosti.

Kvantni pogon mogao je biti načinjen u bilo koje vreme posle 2500. godine i tada bi istorija ljudske rase bila veoma različita. Na žalost - baš kao što se dogodilo mnogo puta ranije u krivudavom napretku nauke - netačna osmatranja i pogrešne teorije usloveli su kašnjenje završnog prodora skoro hiljadu godina.

Grozničava stoleća Poslednjih Dana dala su mnoga blistava - premda često i dekadentna - umetnička dela, ali malo novih fundamentalnih znanja. Štaviše, u to vreme duga istorija neuspeha uverila je gotovo svakoga da je kroćenje energije prostora bilo slično večitom kretanju, nemoguće čak i u teoriji. Međutim, za razliku od večitog kretanja - za ovo još nije bilo dokazano da je nemoguće, a sve dok se to ne pokaže izvan svake sumnje izvesna nada je i dalje postojala.

Samo sto pedeset godina pre kraja jedna grupa fizičara u bestežinskom istraživačkom satelitu Lagranž-Jedan objavila je da je konačno došla do tog dokaza; postojali su temeljni razlozi zbog kojih neizmerne energije superprostora, iako su bile stvarne, nikada nisu mogle biti ukroćene. No, niko nije pokazao nikakvo zanimanje za to sređivanje stanja u jednom mračnom uglu nauke.

Godinu dana kasnije iz Lagranža-Jedan začulo se nakašljavanje koje se obično javlja kad je neko u neprilici. U dokazu je ustanovljena jedna sitna greška. Takve stvari događale su se često u prošlosti, premda njihove posledice nikada nisu bile tako kapitalne.

Jedan znak minusa slučajno je pretvoren u plus.

Istog časa, ceo svet se promenio. Put ka zvezdama postao je otvoren - pet minuta pre ponoći.

Treći deo: JUŽNO OSTRVO

10. PRVI KONTAKT

Možda nije trebalo tako napadno da to kažem, pomisli Mozes Kaldor; svi kao da su doživeli šok. Ali to je samo po sebi veoma poučno; čak i ako su ovi ljudi tehnološki primitivni (vidim im samo ta kola!), ipak im mora biti jasno da nas je samo neko inženjerijsko čudo moglo dovesti od Zemlje do Talase. Najpre će se pitati kako smo to učinili, a potom i zašto.

I odista, bilo je to prvo pitanje koje je palo na um gradonačelnici Voldron. Ova dva muškarca u jednoj maloj letelici očigledno su predstavljala samo prethodnicu. Gore na orbiti možda se nalaze hiljade - čak i milioni drugih. A populacija Talase, zahvaljujući strogim pravilima, već je dostigla devedeset pet postotaka ekološkog optimuma...

"Ja se zovem Mozes Kaldor", reče stariji od dvojice posetilaca. "A ovo je prvi oficir Loren Lorensen, pomoćnik glavnog inženjera na zvezdanom brodu Magelan. Izvinjavamo se zbog ove mehuraste odeće - ali nadam se da uviđate da će ona doprineti obostranoj zaštiti. Iako mi dolazimo iz prijateljskih pobuda, naše bakterije možda misle drugačije."

Kakav divan glas, reče u sebi gradonačelnica Voldron. Jednom je to bio najpoznatiji glas na svetu, koji je težio - a ponekad i izazivao - milione u decenijama pre kraja.

Gradonačelničin pogled, za koji se znalo da je vrlo nestalan, nije se, međutim, dugo zadržao na Mozesu Kaldoru; on je očigledno već dobrobrano zašao u šezdesete godine i za nju je bio malo prestar. Znatno je više po njenom ukusu bio mlađi muškarac, premda se pitala da li bi se ikada mogla privići na taj ružni bleđi ten. Loren Lorensen (baš šarmantno ime!) bio je visok gotovo dva metra, a kosa mu je bila tako plava da je izgledala bezmalo srebrna. Nije, doduše, bio mišićav kao - pa, Brant - ali je zato bio zgodniji.

Gradonačelnica Voldron umela je da dobro prosuđuje kako muškarce tako i žene, tako da je veoma brzo klasifikovala Lorensona. On se odlikovao inteligencijom, odlučnošću, čak možda i nemilosrdnošću - ne bi joj se dopalo da joj on bude protivnik, ali je

svakako bila zainteresovana da ga ima za prijatelja. Ili, još bolje...

U isto vreme, uopšte nije sumnjala da je Kaldor znatno ugladenija osoba. U njegovom licu i glasu već je uspela da razabere mudrost, samilost, kao i duboku tugu. Nikakvo čudo, s obzirom na senku pod kojom je morao provesti ceo život.

Svi ostali članovi odbora za doček u međuvremenu su pristupili i bili naizmenice predstavljeni. Posle sasvim kratke razmene učtivosti Brant se uputi pravo prema letelici i poče da je ispituje s kraja na kraj.

Loren krenu za njim; umeo je da prepozna inženjera kada bi ga video, a nadao se da će doznati mnogo stvari iz reakcija ovog Talasanca. Pogodio je koje će biti Brantovo prvo pitanje, ali ga je ono ipak načas pomelo.

"Koji pogonski sistem koristite? Ovi mlaznici su smešno mali - ako je to, zapravo, ono što izgleda da jesu."

Bila je to vrlo domišljata opaska; ovi ljudi nisu predstavljali tehnološke divljake, kako je to izgledalo na prvi pogled. Ali nikada nije bilo pametno pokazati da si impresioniran. Bolje krenuti u protivnapad, pa neka se on onda malo nađe na mucu.

"Posredi je kvantni sabirnik ograničenog polja dejstva, prilagođen za atmosferske letove, pri čemu se vazduh koristi kao radni fluid. Koristiti Plankove fluktuacije - znate, deset na minus trideset tri centimetra. Razume se, domet mu je neograničen, kako u vazduhu tako i u svemiru." Loren pomisli da je baš zgodno dodao ono "Razume se".

No, ponovo je morao da oda priznanje Brantu; Lasanac je jedva trepnuo, a onda je čak uspeo da kaže: "Veoma zanimljivo", kao da je to stvarno mislio.

"Smem li da uđem?"

Loren je oklevao trenutak. Ukoliko bi odbio to je moglo izgledati neučtivo - uostalom, oni su žarko želeli da se što pre sprijatelje sa lokalnim žiteljima. No, možda je još važnija bila činjenica da će to razgledanje pokazati ko je stvarno gazda ovde.

"Razume se", uzvрати on. "Ali, vodite računa o tome da ništa ne dirate." Brant je bio odveć nestrpljiv da bi primetio odsustvo uljudnog "Molim vas" u sabesednikovom upozorenju.

Loren ga povede u malu vazdušnu komoru svemiroplana. Unutra je bilo prostora taman za njih dvojicu, tako da je valjalo primeniti složenu gimnastiku da bi Brant navukao rezervni mehurasti kombinezon.

"Nadam se da ovo neće još dugo biti potrebno", objasni Loren, "ali moramo nositi kombinezone sve dok se ne obave mikrobiološke provere. Držite zatvorene oči dok ne prođemo kroz sterilizacioni ciklus."

Brant je bio svestan slabog ljubičastog sjaja, a čulo se i kratko pištanje nekog gasa. A onda se unutrašnja vrata otvoriše i oni uđoše u kontrolnu kabinu.

Kada su seli jedan pored drugoga, čvrsta, premda jedva vidljiva opna koja ih je optakala gotovo da ih uopšte nije ometala u kretanju. Pa ipak, razdvajala ih je podjednako delotvorno kao da su se nalazili na različitim svetovima - što je, u mnogo pogleda, i dalje bio slučaj.

Brant je brzo učio, Loren je to morao da prizna. Daj mu nekoliko časova i on će naučiti da upravlja ovom mašinom - iako nikada neće biti u stanju da pojmi teoriju na kojoj je njen rad počivao. No, prema predanju, samo je nekolicina ljudi ikada uistinu razumela geodinamiku superprostora - a svi su oni sada bili već stolicima mrtvi.

Ubrzo su se tako zadubili u tehničku raspravu da su gotovo sasvim smeli s uma spoljnji svet. Iznenada, jedan pomalo zabrinut glas primeti negde sa kontrolne table: "Lorene? Brod zove. Šta se događa? Nemamo ni glasa od vas već pola časa."

Loren okrenu prekidač tromim pokretom.

"Budući da nas nadgledate na šest video i pet audio kanala, to mi zvuči kao blago preterivanje." Nadao se da je Brant shvatio poruku: situaciju potpuno držimo u svojim rukama i ništa ne prepuštamo slučaju. "Prebacujem vas na Mozesa - on je kao i obično zadužen za govorancije."

Kroz zakrivljeni prozor mogli su da vide da su Kaldor i gradonačelnica još zadubljeni u ozbiljan razgovor, u kome je s vremena na vreme uzimao udela i većnik Simons. Loren okrenu novi prekidač i njihovi pojačani glasovi najednom ispuniše kabinu, zvučeći glasnije nego da su se oni nalazili tu unutra.

"...naše gostoprimstvo. Ali vi, razume se, uviđate da je ovo izuzetno mali svet, bar u pogledu kopnene mase. Koliko ste ono kazali da ima ljudi na brodu?"

"Čini mi se da nisam pomenuo nikakvu brojku, gospođo gradonačelnice. U svakom slučaju, tek će se nekolicina nas spustiti na Talasu, iako planeta izgleda odista predivno. Potpuno razumem vašu - ah - zabrinutost, ali nema razloga ni za kakvu zebnju. Za godinu ili dve, ukoliko sve bude bilo kako treba, mi ćemo se ponovo otisnuti na put.

U isto vreme, ovo nije kurtoazna poseta - uostalom, uopšte nismo očekivali da ćemo ovde nekoga sresti! Ali jedan zvezdani brod nikako neće usporiti sa pola brzine svetlosti osim ako ga na to ne nagone veoma dobri razlozi. Vi imate nešto što je nama potrebno, a mi imamo nešto da vam damo zauvrat."

"Šta to, ako smem da pitam?"

"Od nas ćete dobiti, ako budete želeli da primite, završna stoleća ljudske umetnosti i nauke. Ali moram vas upozoriti - dobro razmislite o tome kakve posledice po vašu kulturu može da ima ovakav dar. Možda nije baš mudro prihvatiti sve što mi možemo da ponudimo."

"Cenim vaše poštenje - kao i vaše razumevanje. Vi zacemento posedujete neprocenjive riznice. Ali, šta je to što bismo mi uopšte mogli da vam ponudimo zauzvrat?"

Kaldor se oglasi svojim zvonikim smehom. "Na svu sreću, to neće predstavljati nikakav problem. Ne biste čak ni primetili da smo uzeli i bez pitanja.

"Sve što želimo sa Talase jeste sto hiljada tona vode. Ili, još određenije, leda."

11. DELEGACIJA

Predsednik Talase nalazio se na toj dužnosti tek dva meseca i još se nije mogao pomiriti sa nesrećom koja ga je snašla. Ali, više ništa nije mogao da preduzme oko toga osim da što bolje obavi jedan rđav posao koji ga je čekao tokom naredne tri godine. Razume se, nije bilo nikakve svrhe zahtevati da se ceo postupak izbora ponovi; program biranja, koji se temeljio na stvaranju i umetanju nasumičnih brojeva od hiljadu brojki, predstavljao je najpribližniji vid čistog slučaja koji je ljudska domišljatost uopšte bila kadra da stvori.

Potojalo je tačno pet načina da se izbegne opasnost preseljenja u predsedničku palatu (dvadeset soba, od kojih je jedna bila dovoljno velika da primi stotinu gostiju). Trebalo je da budete mlađi od trideset ili stariji od sedamdeset godina; trebalo je da bolujete od neizlečive bolesti; trebalo je da budete mentalno zaostali; i, konačno, trebalo je da ste počinili neki težak zločin. Jedina teorijska mogućnost koja je stajala na raspolaganju predsedniku Edgaru Faradinu bila je ova poslednja i on je ozbiljno pomišljao na nju.

Pa ipak, morao je da prizna da je, uprkos ličnoj nesklonosti prema ovoj vrsti zvanja, posredi verovatno bio najbolji oblik vladavine koji je čovečanstvo ikada izumelo. Matičnoj planeti bilo je potrebno nekih deset hiljada godina da to usavrši, vršeći opite i često užasno grešeći.

Čim je cela odrasla populacija bila obrazovana do granica intelektualnih sposobnosti (a ponekad, avaj, i preko njih), prava demokratija postala je moguća. Poslednji korak nalagao je razvoj trenutnih ličnih komunikacija, povezanih sa središnjim kompjuterima. Prema istoričarima, prva istinska demokratija na Zemlji osnovana je (teranske) 2011. godine u zemlji koja se zvala Novi Zeland.

Posle toga, izbor šefa države pokazao se srazmerno nevažnim. Pošto bi se jednom opšte prihvatilo da automatski biva diskvalifikovan svako ko hotimice ima aspiracija prema tom mestu, gotovo bilo koji sistem postajao bi podjednako svrsishodan, a lutrija se pokazala kao najjednostavnija procedura.

"Gospodine predsedniče", obrati mu se sekretarica kabineta,

"posetioci čekaju u biblioteci."

"Hvala, Liza. Nadam se da više ne nose one mehuraste kombinezone?"

"Tako je - svi medicinari se slažu da je situacija potpuno bezbedna. Ali, mislim da ipak treba da vas na nešto upozorim, ser. Oni imaju... ovaj... pomalo neobičan miris."

"Krakan! U kom smislu?"

Sekretarijaca se osmehnu.

"Oh, nije neprijatan - ni najmanje, bar se meni tako čini. Mora da je to nešto u vezi sa njihovom hranom; posle hiljadu godina naše biohemije mora da su se malo razišle. Možda se to najbolje može opisati rečju aromatično."

Predsednik nije bio sasvim načisto šta to treba da znači i upravo se spremao da zatraži razjašnjenje kada mu na um pade jedna uznemirujuća pomisao.

"A šta misliš", upita on, "kako mi njima mirišemo?"

Na njegovo olakšanje, petoro gostiju nije ispoljilo nikakav znak olfaktorne neprijatnosti prilikom neizmeničnog upoznavanja. Ali sekretarica Elizabet Išihara svakako je mudro postupila što ga je upozorila; sada je tačno znao šta je podrazumevala pod terminom 'aromatično'. Takođe je bila u pravu kada je kazala da taj miris nije neprijatan; naprotiv, podsetio ga je na začine koje je njegova supruga koristila kada je na nju bio red da kuva u palati.

Dok je sedao za čelo konferencijskog stola u obliku potkovice predsednik Talase uhvatio je samoga sebe kako s gorčinom razmišlja o Slučaju i Sudbini - stvarima koje ga uopšte nisu mnogo opterećivale u prošlosti. Ali Slučaj, u svom najčistijem vidu, doveo ga je u sadašnji položaj. A sada je on - ili njegova parnjakinja, Sudbina - ponovo umešao prste. Kako je to bilo čudno da on, jedan neambiciozni proizvođač sportske opreme, bude izabran da predsedava ovom istorijskom sastanku! No, neko je to morao da uradi; a morao je da prizna da počinje da uživa u celoj stvari. U najmanju ruku, niko ne bi mogao da ga spreči da održi svoj govor dobrodošlice...

...Bio je to, zapravo, sasvim dobar govor, premda možda nešto duži nego što je neophodno čak i u jednoj ovakvoj prilici. Pred kraj je

postao svestan da su učtivo pažljivi izrazi lica njegovih slušalaca postojali blago odsutni, što ga je nagnalo da izbací neke statističke podatke o proizvodnji, kao i čítav blok o novoj dalekovodnoj mreži na Južnom Ostrvu. Kada je ponovo seo, bio je uveren da je predočio sliku jednog snažnog, naprednog društva na visokom tehničkom nivou. Uprkos mogućím površnim utiscima da stvari suprotno stoje, Talasa nije ni nazadna ni dekadentna, održavajući i dalje najbolje tradicije svojih velikih predaka. I tako dalje.

"Veoma vam hvala, gospodine predsedniče", reče kapetan Bej posle razložne pauze koja je usledila. "Odista smo svi bili prijatno iznenađeni kada smo ustanovili da je Talasa ne samo nastanjena, nego i u punom napretku. To će naš boravak ovde učiniti znatno prijatnijim, a uzdamo se da ćemo, kada bude kucnuo čas da odemo, sa vama deliti samo dobru volju."

"Oprostićete mi što sam tako indiskretan - a možda je čak nepristojno postaviti to pitanja tek što su gosti stigli - ali koliko nameravate da ostanete ovde? Voleli bismo da to doznamo što je pre moguće, kako bismo preduzeli sve neophodne pripreme."

"Sasvim vas razumem, gospodine predsedniče. U ovom trenutku to ne možemo sasvim određeno reći, zato što to delimično zavisi i od pomoći koju ćete biti u stanju da nam pružite. Ja procenjujem da bi to moglo iznositi jednu vašu godinu - ali je verovatnije dve."

Poput većine Lasanaca, Edgar Faradin nije bio vešt u prikrivanju osećanja; kapetana Beja zbunio je iznenađan veseo - čak bi se moglo reći prepreden - izraz koji se pojavio na licu glavnog administratora.

"Nadam se, vaša ekscelencijo, da vam to neće stvoriti probleme?" upita on brižno.

"Naprotiv", uzvratí predsednik, praktično trljajući šake. "Možda to još niste čuli, ali naše dvestote olimpijske igre održavaju se kroz dve godine." On se skromno nakašlja. "Osvojio sam bronzanu medalju na hiljadu metara kada sam bio mladić, tako da su mene zadužili za organizaciju. Mislim da bismo mogli da uključimo i takmičare sa strane."

"Gospodine predsedniče", umeša se sekretarica kabineta, "nisam sigurna da pravila..."

"Koja ja određujem", nastavi predsednik odlučno. "Kapetane, molim vas da ovo shvatite kao poziv. Ili izazov, ako vam se tako više dopada."

Zapovednik zvezdanog broda Magelan bio je čovek koji je navikao da donosi brze odluke, ali ovoga puta se našao potpuno zatečen. Pre no što je stigao da smisli neki prikladni odgovor, u razgovor se umeša glavni brodski lekar.

"To je izuzetno ljubazno od vas, gospodine predsedniče", reče lekar-zapovednik Meri Njutn. "Ali kao stručnjak za medicinu moram da ukažem na okolnost da svi mi imamo više od trideset godina, da smo potpuno van forme - kao i da je Talasina sila teže za šest odsto jača od Zemljine, što nas sve dovodi u veoma neravnopravan položaj. Prema tome, sem ako vaše olimpijske igre nemaju i takve discipline kao što su šah ili karte..."

Predsednik je izgledao za trenutak razočaran, ali se brzo pribrao.

"Oh, dobro. U svakom slučaju, kapetane Bej, voleo bih da vi predate neke nagrade."

"Biće mi drago", uzvratu pomalo zbunjen zapovednik. Osećao je da sastanak izmiče kontroli i zato je odlučio da se vrati dnevnom redu.

"Smem li da objasnim šta bismo voleli da uradimo ovde, gospodine predsedniče?"

"Razume se", glasio je pomalo nezainteresovan odgovor. Njegova ekselencija i dalje je u mislima bila drugde. Možda je ponovo proživljavao trijumfe mladosti. A onda, uz očigledan napor, on ponovo usredsredi pažnju na sadašnjost. "Polaskani smo, ali i pometeni, vašom posetom. Kako izgleda, postoji tako malo toga što vam mi možemo ponuditi. Čuo sam da je bilo nekog govora o ledu; to je zacemento bila samo šala."

"Nije, gospodine predsedniče - sasvim smo ozbiljno mislili. To je sve što nam je potrebno sa Talase, premda sada, pošto smo malo probali vašu hranu - naročito imam na umu sir i vino kojim smo bili posluženi za ručak - nije isključeno da nam se zahtevi značajno povećaju. Ali led je od ključnog značaja; dopustite mi da objasnim. Prva slika, molim."

Zvezdani brod Magelan, dugačak dva metra, pojavi se pred

predsednikom. Izgledao je tako stvaran da on požele da ispruži ruku i dodirne ga; zacelo bi to i učinio da unaokolo nije bilo posmatrača kojima bi izgledalo smešno takvo naivno ponašanje.

"Primitićete da je brod približno valjkastog oblika - dužina mu iznosi četiri kilometra, a u prečniku ima jedan kilometar. Budući da naš pogonski sistem koristi energije samog prostora, ne postoji teorijsko ograničenje u pogledu brzine, sve do same brzine svetlosti. Ali u praksi suočavamo se sa poteškoćama već pri otprilike jednoj petini te brzine, usled međuzvezdane prašine i gasova. Iako su oni veoma retki, jedan objekat koji se kreće kroz njih brzinom od šezdeset hiljada kilometara u sekundi ili više sudara se sa iznenađujuće velikom količinom materijala - a pri takvim brzinama čak i jedan jedini vodonikov atom može da izazove priličnu štetu.

Zbog toga Magelan, po uzoru na prve primitivne svemirske brodove, nosi pred sobom jedan ablacioni štitnik. Za tu svrhu dobar je gotovo svaki materijal sve dok ga ima dovoljno. A pri temperaturama blizu apsolutne nule, koje vladaju u međuzvezdanom prostoru, teško je naći nešto bolje od leda. Jevtin, iako dostupan, iznenađujuće snažan! Naš mali ledeni breg ličio je na ovu zatupastu kupu kada smo se otisnuli iz Sunčevog sistema pre dve stotine godina. A evo kako izgleda sada."

Slika zatrepta, a onda se ponovo uspostavi. Brod je bio nepromenjen, ali se kupa koja je lebdela pred njima smanjila na tanki disk.

Ovo je ishod bušenja rupe dugačke pedeset svetlosnih godina kroz ovaj prilično prašnjav sektor Galaksije. Milo mi je što mogu da kažem da se obim ablacije samo za pet postotaka razlikuje od predviđenog, tako da se nijednog trenutka nismo našli u stvarnoj opasnosti - premda, razume se, uvek postoji daleka mogućnost da naletimo na nešto stvarno krupno. Nikakav štitnik nas ne bi mogao zaštititi od toga, bio on sačinjen od leda ili najboljeg oklopnog čelika.

Još imamo materijala za narednih deset svetlosnih godina, ali to nije dovoljno. Naše krajnje odredište jeste planeta Segan dva - od koje nas razdvaja još sedamdeset pet svetlosnih godina.

Sada vidite, gospodine predsedniče, zašto smo se zaustavili kod Talase. Želeli bismo da pozajmimo - odnosno, da zamolimo da nam

zauvek date, budući da ćemo teško moći da vam ikada vratimo - stotinak hiljada tona vode. Moramo načiniti novi ledeni breg, gore na orbiti, kako bismo raščistili put pred sobom kada nastavimo putovanje ka zvezdama."

"Ali kako vam mi u tome možemo pomoći? U tehničkom pogledu vi mora da ste stolecima ispred nas."

"Sumnjam - sem kada je reč o kvantnom pogonu. Možda zamenik kapetana Malina može da izloži naše planove - koji su, razume se, podložni vašem odobrenju."

"Molim vas, nastavite."

"Najpre moramo odrediti mesto za hladnjačko postrojenje. Postoji mnoštvo mogućnosti - ono se može nalaziti na bilo kom izolovanom području obale. Ovo neće izazvati apsolutno nikakav ekološki poremećaj, ali ako vi to želite, mi možemo postaviti postrojenje na Istočno Ostrvo - i nadati se da Krakan neće ponovo proraditi pre no što završimo posao!

Projekat postrojenja doslovce je gotov; potrebna su samo sitna preinačenja s obzirom na posebnosti mesta za koje se konačno odlučimo. Proizvodnja najvećeg dela glavnih komponenti može otpočeti odmah. Sve one - pumpe, hladnjački sistemi, izmenjivači toplote, kranovi - spadaju u inventar dobre, staromodne tehnologije iz drugog milenijuma!

Ako sve bude teklo bez poteškoća prvi led bi trebalo da imamo već kroz devedeset dana. Planiramo da proizvodimo blokove standardne veličine - ravne, heksagonalne ploče - neko ih je nazvao pahuljama i to se, izgleda, već odomaćilo.

Kada proizvodnja bude počela podizaćemo po jednu pahulju svakoga dana. One će biti sakupljane na orbiti i sklapane u štitnik. Od prvog podizanja do završnog testa cele strukture treba da potekne dve stotine pedeset dana. Posle toga bićemo spremni za polazak."

Kada je zamenik kapetana završio, predsednik Faradin ostade za trenutak da sedi u tišini, odsutnog pogleda. A onda reče, gotovo smerno. "Led, zapravo, nikada nisam video, osim na dnu čaše sa pićem..."

Dok se rukovao sa posetiocima koji su odlazili predsednik Faradin postao je svetan nečeg neobičnog. Njihov aromatični miris postao je sada jedva primetan.

Da li se on već navikao na njega - ili mu je otkazivalo čulo mirisa?

Iako su oba odgovora bila potvrdna, negde oko ponoći bio je spreman da prihvati samo drugi. Kada se probudio, oči su mu suzile, a nos mu je bio tako zapušen da je jedva disao.

"Šta je bilo, dušo?" upita ga brižno gospođa predsednikovica.

"Pozovi - apćiha! - doktora", uzvratila glavni administrator. "Našeg i jednoga gore sa broda. Sumnjam da bilo šta mogu da preduzmu, ali želim da se i oni malo - apćiha! - preznoje. A nadam se da i ti nisi uhvatila."

Predsednikova supruga zausti da ga razuveri, ali je prekide napad kivanja.

Oboje sedoše u postelji i tužno pogledaše jedno drugo.

"Mislim da ovo treba odležati sedam dana", šmrknu predsednik. "Ali možda je medicinska nauka malo uznapredovala poslednjih nekoliko stoleća."

Nade su mu bile ispunjene, premda ne u očekivanom obimu. Zahvaljujući herojskim naporima i bez ijednog izgubljenog života epidemija je suzbijena - za samo šest ubogih dana.

To, doduše, nije bio baš najsrećniji početak prvog kontakta u hiljadu godina između rođaka koje su razdvajale zvezdane udaljenosti.

12. NASLEĐE

Ovde smo već dve sedmice, Evelin, premda ne izgleda toliko dugo, budući da je to samo jedanaest talasanskih dana. Ranije ili kasnije moraćemo da napustimo stari kalendar, ali moje srce će zauvek otkucavati drevnim ritmovima Zemlje.

Bili smo prilično zauzeti sve ovo vreme, ali nam je uglavnom bilo prijatno. Jedini stvarni problem bio je medicinske prirode; uprkos svim merama predostrožnosti prerano smo ukinuli karantin, tako da je oko dvadeset odsto Lasanaca postalo žrtva nekog virusa. Kod nas se, međutim, nisu javili nikakvi simptomi, zbog čega nas je obuzela još veća griža savesti. Srećom, niko nije umro, mada se bojim da se to ne može mnogo pripisati u zaslugu lokalnim lekarima. Medicinska nauka je definitivno primitivna ovde; oni su već toliko navikli da se oslanjaju na automatizovane sisteme da nisu u stanju da iziđu nakraj ni sa čim što ne bi bilo obično.

Ali, oprošteno nam je; Lasanci su veoma dobroćudan, bezbrižan svet. Imali su neverovatnu sreću - čak možda suviše! - sa svojom planetom; to samo čini sumornijim poređenje sa Seganom Dva.

Njihov jedini stvarni hendikep jeste nedostatak kopna, što ih je i nagnalo da postupe mudro i drže populaciju dobro na ispod maksimuma koji bi se mogao izdržati. Čak i kada bi došli u iskušenje da ga prekorače, tu su uvek dokumenti o sirotinjskim kvartovima zemaljskih velegradova kao užasno upozorenje.

Budući da je posredi tako divan i šarmantan narod, dolazimo u grdno iskušenje da im pomognemo umesto da ih pustimo da sami razviju vlastitu kulturu na svoj način. U izvesnom smislu, oni su naša deca - a svim roditeljima pada teško saznanje da će jednom, ranije ili kasnije, morati da prestanu da se mešaju u živote svojih potomaka.

Razume se, ovo uplitanje se u izvesnom stepenu ne može izbeći. Mi smo neočekivani - premda, na svu sreću, ne i nepoželjni - gosti na njihovoj planeti. A i nikako ne mogu izgubiti iz vida da se Magelan nalazi na orbiti tik iznad atmosfere - taj poslednji emisar sa sveta njihovih predaka.

Otišao sam na mesto Prvog Spuštanja - njihovo rodno mesto; bila

je to tura na koju krene svaki Lasanac bar jednom u životu. Posredi je svojevrsna kombinacija muzeja i svetišta i to je jedino mesto na celoj planeti za koje se u jednom dalekom smislu može reći da je 'sveto'. Ništa se tu nije promenilo za sedam stotina godina. Sejački brod izgleda kao da se upravo spustio, premda je sada samo prazna ljuštura. Svuda oko njega nalaze se utihle mašine - kopači, konstruktori i postrojenja za hemijsku obradu, sa mnoštvom robotskih pomagača. A tu su, razume se, i jasje i škole Prvog Pokolenja.

Gotovo da nema nikakvih dokumenata o tim prvim dekadama - što je možda stvar hotimičnog izbora. Uprkos svekolikom umeću i merama opreznosti planera, mora da su se javljali biološki nesrećni slučajevi, koje je kontrolni program odmah bez milosti eliminisao. A i vreme kada su oni koji nisu imali organske roditelje ustupili mesto onima koji su ih imali mora da je bilo puno psiholoških trauma.

Ali, tragedija i tuga Decenija Postanja sada se nalaze stolecima u prošlosti. Poput grobova svih pionira, njih su takođe zaboravili neimari novog društva.

Bio bih srećan kada bih mogao da provedem ostatak života ovde; na Talasi ima građe za celu vojsku antropologa, psihologa i sociologa. A, iznad svega, kako bih samo voleo da ponovo sretnem neke moje davno preminule kolege i da im pokažem da su mnoge naše beskrajne rasprave konačno razrešene!

Moguće je sazdati jednu racionalnu i humanu kulturu koja bi bila potpuno imuna na pretnje što proishode iz natprirodnih sputavanja. Iako se već u načelu ne slažem sa cenzurom, izgleda da su oni koji su pripremali arhive za Talasu uspeli da ostvare jedan gotovo nemoguć zadatak. Pročistili su deset hiljada godina istorije i književnosti, a ishod je sasvim opravdao uložene napore. Moramo biti veoma oprezni pre no što eventualno vratimo nešto što je za njih izgubljeno - ma koliko posredi bilo predivno i ma koliko uzbudljivo umetničko delo.

Na Talasance nikada nisu delovali proizvodi raspadanja mrtvih religija, tako da se za svih sedam stotina godina ovde nije javio nijedan prorok koji bi propovedao novu veru. I sama reč 'Bog' gotovo je potpuno iščezla iz njihovog jezika, tako da ih prilično iznenađuje i

zabavlja kada se dogodi da je mi upotrebimo.

Moji prijatelji naučnici rado ističu da od jednog uzorka nema velike statistike, tako da se pitam da li potpuno odsustvo religije u ovom društvu odista bilo šta dokazuje. Takođe nam je poznato da su Talasanci bili veoma brižljivo odabrani u genetskom pogledu, kako bi se odstranilo što je moguće više neželjenih socijalnih osobina. Da, da - znam da je samo oko petnaest odsto ljudskog ponašanja određeno genima - ali taj deo je veoma važan! Lasance svakako ne opterećuju tako neprijatne osobine kao što su zavist, nepopustljivost, ljubomora, srdžba. No, je li to ishod jedino kulturnog uslovljavanja?

Kako bih samo voleo da doznam šta se dogodilo sa sejačkim brodovima koje su uputile one religijske grupe iz dvadesetog stoleća! Mormonski Zavetni kovčeg, Prorokov mač - bilo ih je pet-šest. Pitam se da li je ijedan od njih uspeo - i, ako jeste, kakav je bio udeo religije u tom uspehu, odnosno neuspehu. Možda ćemo jednom, kada bude uspostavljena lokalna komunikaciona mreža, ustanoviti šta se zbilo sa tim ranim pionirima.

Jedna od posledica potpunog ateizma Talase jeste ozbiljan nedostatak psovki. Kada nekom Lasancu nešto padne na stopalo, on naprosto ne zna šta bi rekao. Čak ni uobičajeno pominjanje telesnih funkcija ovde nije od velike koristi, budući da u njima niko ovde ne vidi ništa ružno. Kako izgleda, potoji samo jedan uzvik za opštu upotrebu - "Krakan!" - a i on nije bog zna šta. No, to ipak pokazuje kakav je utisak ostavila planina Krakan kada je došlo do njene erupcije pre četiri stotine godina. Nadam se da će mi se ukazati prilika da je posetim pre odlaska.

Od tog trenutka nas deli još mnogo meseci, ali ga se već pribojavam. Ne zbog moguće opasnosti - ako se bilo šta dogodi sa brodom, ja to nikada neću doznati. No, to će značiti da je prekinuta još jedna spona sa Zemljom, a samim tim, najdraža moja, i sa tobom.

13. RADNI ODRED

"Predsedniku se to neće dopasti", reče gradonačelnica Voldron zjurado. "Silno mu je stalo do toga da odete na Severno Ostrvo."

"Znam", uzvratila zamenik kapetana Malina. "Žao nam je što ćemo ga razočarati - bio nam je od velike pomoći. Ali Severno Ostrvo je veoma stenovito; jedina pogodna obalna područja već su zauzeta. Postoji, međutim, jedan potpuno pust zaliv, sa blago padinastom obalom, ne samo devet kilometara od Tarne. Posredi je savršen položaj."

"Zvuči odveć dobro da bi bilo istinito. Zašto je napušteno, Brante?"

"Bio je to Projekat Magrov. Sva stabla su izumrla - i dalje ne znamo zbog čega - a niko nije imao srca da raskrči poprište događaja. Sada izgleda grozno, a zaudara još gore."

"Dakle, posredi je već teren koji je zadesila ekološka katastrofa - samo izvolite, kapetane! Posle vas stvari mogu biti samo bolje."

"Uveravam vas da će naše postrojenje biti veoma lepo i da nimalo neće ugroziti sredinu. Razume se, potpuno ćemo ga demontirati pre polaska. Osim ako vi ne budete želeli da ga zadržite."

"Hvala vam - ali sumnjam da bismo znali šta da uradimo sa nekoliko stotina tona leda dnevno. U međuvremenu, Tarna će biti srećna da vam ponudi svaku raspoloživu pomoć - u smeštaju, prehrani, prevozu. Ako sam dobro shvatila, priličan broj vaših ljudi dolaziće na rad ovde."

"Biće nas oko stotinu i mi se zahvaljujemo na ponuđenom gostoprimstvu. Ali bojim se da bismo bili užasni gosti; moraćemo, naime, da održavamo sastanke sa brodom u svako doba dana i noći. Zbog toga ćemo morati da ostanemo na okupu - a čim budemo podigli naše malo montažno selo, preselićemo se u njega sa svom opremom. Žao mi je ako ovo izgleda kao nezahvalnost - ali bilo koje drugo rešenje naprosto bi bilo nepraktično."

"Mislim da ste u pravu." Gradonačelnica uzdahnu. Upravo je razmišljala o tome kako da zaobiđe protokol i ponudi ono što je

moglo da prođe kao gostinska soba spektakularnom prvom oficiru Lorensonu umesto zameniku kapetana Malini. Problem joj se činio nerešiv; no, sada se, avaj, više uopšte nije postavljao.

Osetila se toliko poraženom da je gotovo došla u iskušenje da stupi u vezu sa Severnim Ostrvom i pozove ovamo na odmor svog poslednjeg zvaničnog supruga. Ali taj bednik bi je verovatno opet odbio, a ona naprosto nije mogla da se suoči sa tim.

14. MIRISA

Čak i kada bude u dubokoj starosti Mirisa Leonidas i dalje će se dobro sećati onog trenutka kada je prvi put ugledala Lorena. Nije postojao niko drugi - čak ni Brant - za koga je to isto važno.

Novotnost nije imala nikakve veze s tim; već je videla nekoliko Zemljana pre no što se srela sa Lorenom i oni na nju nisu ostavili neki naročit utisak. Većina ih je mogla da prođe kao Lasanci, samo ako bi bili ostavljeni na suncu nekoliko dana.

Ali ne i Loren; koža mu uopšte nije tamnela, a njegova neverovatna kosa postajala je čak još srebrnija. To je nesumnjivo bilo ono što joj je najpre privuklo pažnju u času kada je on izlazio iz kancelarije gradonačelnice Voldron sa dvojicom kolega; svoj trojici se na licu čitala blaga nelagodnost, koja je predstavljala uobičajeni ishod sastanka sa Tarninom letargičnom i dobro ušančenom birokratijom.

Pogledi su im se sreli, ali samo na trenutak. Mirisa je načinila još nekoliko koraka, a onda se, bez ikakvog učešća volje u tome, nepomično zaustavila, pa osvrnula preko ramena - i ugledala kako i posetilac gleda nju. Istog trena oboma je postalo jasno da su im životi neopozivo promenjeni.

Kasnije te noći, pošto su vodili ljubav, ona upita Branta: "Da li su kazali koliko nameravaju da ostanu?"

"Baš si našla kad ćeš to da pitaš", promrmlja on pospano. "Bar godinu dana. Možda i dve. Laku noć - ponovo."

Umela je da se uzdrži i od novih pitanja, iako je i dalje bila sasvim budna. Ostala je još dugo da leži otvorenih očiju, posmatrajući kako dugačke senke što ih je bacao unutrašnji mesec klize preko poda, dok je negovano telo pokraj nje lagano tonulo u san.

Znala je ona za muškarce i pre Branta, ali od kada su se zblížili ona je bila potpuno ravnodušna prema bilo kom drugom. Odakle, onda, ovo iznenadno zanimanje - i dalje se pretvarala da nije ništa ozbiljnije - za čoveka koga je videla svega nekoliko sekundi i čije čak ni ime nije znala? (Premda će to biti prva stvar oko koje će se sutra

ujutro pobrinuti.)

Mirisa se dičila time što je poštena i pametna; sa visine je gledala na žene - ili muškarce - koji su dopuštali da postanu roboti vlastitih osećanja. Deo privlačnosti, bila je sasvim sigurna u to, proishodio je iz elementa novotnosti, iz blistavosti ogromnih novih obzorja. Biti u prilici da razgovaraš sa nekim ko je svojim nogama hodio gradovima Zemlje - ko je bio očevidac poslednjih časova Sunčevog sistema - i sada se nalazio na putu ka novim suncima, bilo je to čudo koje je nadmašalo čak i njene najsmelije snove. To joj je ponovo izvuklo na površinu svesti ono pritajeno nezadovoljstvo tromim tempom talasanskog života, koji ju je opterećivao uprkos sreći koju je doživela sa Brantom.

Ili je to možda bilo tek zadovoljstvo, a ne i prava sreća? Šta je ona uistinu želela? Da li bi to mogla da ustanovi sa ovim strancima sa zvezda, to nije znala, ali pre no što oni krenu sa Talase zauvek, čvrsto je odlučila da pokuša.

Istog jutra Brant je takođe posetio gradonačelnicu Voldron, koja ga je dočekala tek nešto malo manje toplim pozdravom nego obično kada joj je istresao na sto ostatke svojih zamki za ribe.

"Znam da ste zauzeti važnijim stvarima", reče on, "ali, ipak, šta ćemo s ovim?"

Gradonačelnica pogleda bez oduševljenja spleteno klupko kablova. Bilo je teško usredsrediti se na svakodnevni posao posle silnih uzbuđenja vezanih za međuzvezdanu politiku.

"Šta ti misliš da se dogodilo?" upita ona.

"Očigledno je namerno učinjeno - vidite kako je ova žica savijena pre no što je prekinuta. Ne samo što je mreža oštećena, nego su i pojedini delovi odneti. Siguran sam da niko sa Južnog Ostrva ne bi tako nešto učinio. Kakve bi pobude imali? Ali ja ću već otkriti - ranije ili kasnije..."

Brantova rečita pauza nije ostavljala ni najmanje sumnje oko toga šta će se onda dogoditi.

"Na koga sumnjaš?"

"Još od trenutka kada sam počeo da vršim esperimente sa električnim zamkama morao sam da se borim ne samo protiv konzervacionista nego i protiv svih onih ludaka koji smatraju da sva

hrana treba da bude sintetička samo zato što je izopačeno jesti živa bića, kao što su životinje - pa čak i biljke."

"Možda su konzervacionisti donekle u pravu. Ako se tvoja zamka pokaže delotvornom, kao što sam tvrdiš, ona bi mogla da naruši ekološku ravnotežu o kojoj oni neprekidno pričaju."

"Ukoliko do toga dođe stvar ćemo saznati iz uobičajenog popisa faune u sprudu, a onda ćemo naprosto spravu nakratko isključiti. Uostalom, mene zapravo zanimaju pelagici; kako izgleda, moje polje ih privlači na razdaljini do tri ili čak četiri kilometra. A čak i kada niko na Tri Ostrva ne bi jeo ništa drugo do ribu, ne bismo čak ni okrnuli okeansku populaciju."

"Sigurna sam da si u pravu - bar kada su u pitanju domorodačke pseudoribe. No, od njih ionako nema mnogo vajde, budući da ih je većina odveć otrovna za preradu. Jesi li, međutim, siguran da se zemaljski soj već dovoljno ustalio? Možda bi upravo ti mogao biti ona poslednja kap koja će prekriti čašu, kako to kaže stara izreka."

Brant s poštovanjem pogleda gradonačelnicu; neprekidno ga je iznenađivala ovakvim domišljatim pitanjima. Nikada mu nije palo na pamet da ona nikako ne bi toliko dugo zadržala svoj položaj da se ispod površine nije krilo još mnogo toga.

"Bojim se da tune neće opstati; proteći će još nekoliko milijardi godina pre no što okeani postanu dovoljno slani za njih. Ali sa pastrmkama i lososima je sve u najboljem redu."

"A obe vrste su uz to i veoma ukusne; one bi čak mogle nagnati sinteziste da zaborave na svoje moralne obzire. Doduše, sve ovo ne znači da prihvatam tvoju zanimljivu teoriju. Ti ljudi možda pričaju, ali zato ne čine ništa."

"Oslobodili su čitavo krdo stoke sa one eksperimentalne farme pre dve godine."

"Hoćeš da kažeš da su to pokušali - krave su se odmah vratile pravo kući. Svi su se toliko smejali da su oni konačno odustali od svih sličnih budućih demonstracija. Naprosto ne mogu da zamislim da bi se oni upustili u takve nevolje." Ona pokaza ka iskidanoj mreži.

"To ne bi bilo teško - mala barka noću, dva ronioca - voda je tu duboka samo dvadeset metara."

"Dobro, ispitaću malo stvar. U međuvremenu, želim da uradiš dve

stvari."

"Šta to?" upita Brant; pokušao je da mu glas ne zvuči podozrivo, ali u tome nimalo nije uspeo.

"Opravi mrežu - u tehničkom skladištu dobićeš sve što ti je potrebno. I uzdrži se od svih daljih optužbi pre no što postaneš stopostotno siguran. Ako pogrešiš, ispašćeš budala i još ćeš morati da se izvinjavaš. Ako si, pak, u pravu, mogao bi da uplašiš prave krivce pre no što ih uhvatimo na delu. Je li ti jasno?"

Brantova donja vilica se malo opusti: još nikada nije video gradonačelnicu u tako britkom raspoloženju. On pokupi izložbeni predmet A i iziđe pomalo podvijena repa.

Možda bi mu rep bio još podvijeniji - ili bi ga to naprosto samo zabavljalo - da je znao da za njega više nije bilo tako mnogo mesta u srcu gradonačelnice Voldron.

Pomoćnik glavnog inženjera Loren Lorensen nije ostavio naročiti utisak samo na jednog žitelja Tarne tog jutra.

15. TERA NOVA

Takav podsetnik na Zemlju predstavljao je nesrećni naziv za naseobinu, te stoga niko nije hteo da prihvati odgovornost. No, ipak je zvučalo malo svečanije od 'logor-baza', pa je ubrzo prihvaćeno.

Kompleks montažnih baraka nikao je neverovatno brzo - doslovce preko noći. Bila je to prva demonstracija Zemljana - odnosno, zemaljskih robota - na delu na Tarni i taj čin je na meštane ostavio silan utisak. Mišljenje je počeo da menja čak i Brant, koji je oduvek smatrao da je od robota više neprilika nego koristi, sem kada su u pitanju rizični ili jednolični poslovi. Postojao je jedan elegantan, višenamenski, pokretni konstruktor koji je dejstvovao tako brzo da je često bilo nemoguće pratiti mu kretanje. Ma kuda da je išao uvek ga je pratila množina malih Lasanaca koji su mu se divili. Kada bi mu se našli na putu on bi učtivo prestao da radi dotadašnji posao, sve dok pred sobom ponovo ne bi imao čist prostor. Brant je zaključio da mu je potreban upravo jedan takav pomoćnik; možda postoji neki način na koji bi mogao da ubedi posetioce...

Krajem nedelje Tera Nova predstavljala je potpuno operativan mikrokosmos velikog broda koji se nalazio na orbiti iznad atmosfere. Tu se jednostavno, ali udobno moglo smestiti stotinu članova posade, kao i svi sistemi za održavanje života koji su im bili potrebni - a uz to i biblioteka, vežbaonica, bazen na plivanje i bioskopska dvorana. Lasancima su se dopale sve ove pogodnosti i oni su odmah pohitali da ih što bolje iskoriste. Kao ishod toga, populacija Tere Nove često je dvostruko premašala nominalnih stotinu žitelja.

Većina gostiju - bilo pozvanih ili ne - upirala se da pomogne i bila je odlučna da boravak gostiju učini što je moguće prijatnijim. Ta predusretljivost, iako veoma prijatna i cenjena, bila je, međutim, uzrok čestih neprilika. Lasanci su bili neutaživo radoznali, a pojam privatnosti bio im je gotovo nepoznat. Natpis 'Molimo, ne ometajte' često je smatran za lični izazov, što je za posledicu imalo zanimljive komplikacije...

"Svi ste vi viši oficiri i veoma inteligentne odrasle osobe", rekao je kapetan Bej na poslednjem sastanku sa svojim pomoćnicima na

brodu. "Sve vam ovo uopšte i ne treba govoriti. Pokušajte da se... ovaj... mnogo ne zbližujete sve dok ne budemo tačno ustanovili kako Lasanci gledaju na te stvari. Deluju veoma bezbrižno, ali to bi moglo da bude i varljivo. Šta vi mislite, doktore Kaldor?"

"Ne mogu da tvrdim, kapetane, da sam posle sasvim kratkog razdoblja proučavanja postao autoritet za lasanske more. Postoje, međutim, neke zanimljive istorijske paralele... Tako, na primer, kada su stari jedrenjaci sa Zemlje konačno stizali u luku posle dugih morskih putovanja - verujem da su mnogi imali prilike da vide onaj klasičan video-antikvit, Pobunu na brodu Baunti."

"Nadam se, doktore Kaldron, da ne poredite mene sa kapetanom Kukom - odnosno, Blajem."

"To ne bi bila uvreda; stvarni Blaj bio je sjajan moreplovac, koji je sasvim nepošteno ocrnjen. Sve što nam je u ovoj fazi potrebno jeste zdrav razum, dobro vladanje - i, kao što ste i sami rekli, obazrivost."

Loren se zapita da li je to Kaldor pogledao u njegovom pravcu kada je izrekao ovu opasku. Stvar zacemento još nije postala tako očigledna...

Uostalom, njegove zvanične dužnosti dovodile su ga u vezu sa Brantom Falkonerom po desetak puta dnevno. Nije bilo načina da izbegne susrete sa Mirisom - čak i da je to želeo.

Još nikada nisu bili nasamo i jedva da su izmenjali nekoliko kurtoaznih fraza. Ali, već nije bilo potrebe da se kaže ma šta više.

16. IGRE NA ZABAVI

"To je beba", reče Mirisa. "Uprkos sadašnjem izgledu, jednog dana će izrasti u savršeno normalno ljudsko biće."

Osmehivala se, ali su joj oči bile vlažne. Uopšte joj nije palo na pamet, sve dok nije razabrala Lorenovu očaranost, da je u malenoj Tarni po svoj prilici bilo više dece nego na čitavoj planeti Zemlji tokom poslednjih decenija kada je priraštaj pao doslovce na nulu.

"Je li ono... tvoje?" upita on tiho.

"Pa, pre svega nije posredi nikakvo ono, već on. To je Brantov nećak, Lester - čuvamo ga dok su mu roditelji na Severnom Ostrvu."

"Prelep je. Smem li malo da ga držim?"

Kao na neki znak, Lester se dade u plač.

"Ne bi baš bilo pametno." Mirisa se nasmeja, a onda žurno podiže bebu i uputi se prema najbližem kupatilu. "Prepoznajem ove signale. Neka te Brant i Kumar malo provedu okolo dok čekamo na ostale goste."

Lasanci su bili ljubitelji zabava i nisu propuštali priliku da ih priređuju. Dolazak Magelana bio je, u doslovnom smislu, prilika života - štaviše, mnogo života. Da su posetioци bili brzopleti i prihvatili sve pozive koji im behu upućeni proveli bi svaki trenutak u budnom stanju jureći sa jednog zvaničnog ili nezvaničnog prijema na drugi. Nimalo prerano, kapetan je izdao jedno od svojih retkih, ali neumoljivih uputstava - 'Bejovih munja', ili jednostavnije 'Bejomunja', kako su ironično nazivana - koje je propisivalo svim oficirima najviše jedan prijem u pet dana. Bilo je onih koji su smatrali da je ovo odveć velikodušno, s obzirom na vreme koje je uglavnom bilo potrebno da bi se čovek oporavio od lasanskog gostoprimstva.

Rezidencija Leonidasovih, u kojoj su trenutno obitavali Mirisa, Kumar i Brant, bila je veliko zdanje prstenastog oblika koje je predstavljalo dom ove porodice već šest pokolenja. Visoko jedan sprat - u Tarni je bilo malo višespratnica - ono je opasivalo travnato unutrašnje dvorište promera trideset metara. U samom njegovom središtu nalazilo se malo jezero sa ostrvcetom do koga se moglo stići slikovitim drvenim mostom. A na ostrvu se uzdizala jedna

palma, koja nije izgledala baš u najboljem stanju.

"Stalno ih moraju menjati", reče Brant sa prizvukom izvinjavanja u glasu. "Neke teranske biljke sasvim dobro uspeavaju ovde - dok druge naprosto kopne uprkos svim hemijskim sredstvima kojima podstičemo njihov rast. Isti je problem i sa ribama koje smo pokušali da odomaćimo. Sa slatkovodnim farmama je, razume se, sve u redu, ali za njih nemamo prostora. Vrlo je frustrirajuće pomisliti da nam na raspolaganju stoji milion puta veći okeanski prostor, samo kada bismo mogli da ga valjano upotrebimo."

Prema Lorenovom privatnom mišljenju Brant Falkoner je umeo da bude dosadan kada bi počeo da priča o moru. Morao je, međutim, da prizna da je to bila bezbednija tema razgovora nego Mirisa, koja je u međuvremenu uspeala da se oslobodi Lestera i sada je pozdravljala nove goste koji su upravo pristizali.

Da li je i u snu mogao da pomisli, zapita se Loren, da će se naći u jednoj ovakvoj situaciji? Bio je zaljubljen i ranije, ali su sećanja - pa čak i imena - milostivo bila iščilela zahvaljujući programima brisanja kroz koje su svi prošli pre no što su napustili Sunčev sistem. On čak ne bi ni pokušao da ih ponovo oživi; zašto mučiti sebe slikama iz prošlosti koja je sada potpuno uništena?

Čak je i Kitanino lice izbledelo, iako ju je video u hibernakulumu pre samo nedelju dana. Ona je bila deo budućnosti koju su planirali, ali koju možda nikada neće podeliti: Mirisa je, međutim, bila ovde i sada - puna života i smeha, a ne zamrznuta u snu od pola milenijuma. Nagnala ga je da se ponovo oseti celovitim, radosnim zbog saznanja da ga naprezanja i iscrpljenost Poslednjih Dana ipak nisu lišili mladosti.

Svaki put kada bi bili zajedno on je osećao naročiti pritisak koji mu je govorio da je ponovo muškarac; sve dok ovaj poriv ne bude utažen, za njega će biti malo mira, pa čak neće moći ni da delotvorno obavlja svoj posao. Bilo je trenutaka kada mu se činilo da vidi Mirisino lice otisnuto na planovima i shematskim dijagramima zaliva Mangrov i tada bi bio prinuđen da na tastaturi kompjutera zakratko pritisne dugme za 'pauzu' pre no što ponovo bude u stanju da sa njim zapodene prekinuti mentalni razgovor.

Na Lorenovo olakšanje, Brant se iznenada izvini i žurno nekud

ode. Loren ubrzo ustanovi i razlog ove hitnje.

"Zapovedniče Lorensone!" oslovi ga gradonačelnica Voldron. "Nadam se da vam je u Tarni udobno."

Loren progunđa u sebi. Znao je da bi trebalo da se ophodi učtivo prema gradonačelnici, ali društvene konvencije nikada mu nisu bile jača strana.

"Sasvim udobno, hvala. Čini mi se da još niste imali prilike da upoznate ove džentlmene..."

On pozva preko travnjaka, znatno glasnije nego što je to stvarno bilo potrebno, grupu kolega koji su upravo prispeli. Na svu sreću bili su nižeg čina; čak i izvan dužnosti subordinacija je donosila povlastice, koje on nikada nije oklevao da iskoristi.

"Gradonačelnice Voldron, ovo je poručnik Flečer - sada si prvi put dole, zar ne, Ovene? Poručnik Verner Ng, poručnik Randžit Vinson, poručnik Karl Bosli..."

Baš kao kakav klan Marsovaca, pomisli on, stalno se drže zajedno. Pa, tako su predstavljali izvrsnu metu, a i bili su grupa prijatnih i zanimljivih mladih muškaraca. Sumnjao je da je gradonačelnica uopšte primetila kada je izveo svoje strateško povlačenje.

Dorin Čang bi znatno više volela da je razgovarala sa kapetanom, ali ovaj se pojavio samo nakratko i simbolično, ispio jedno piće, izvinio se domaćinima i otišao.

"Zašto mi ne dopusti da ga intervjuišem?" upita ona Kaldora, koji nije imao slične inhibicije i već je snimio punih nekoliko dana audio i video materijala.

"Kapetan Sirdar Bej", uzvratila on, "uživa povlašćen položaj. Za razliku od nas ostalih, on nije dužan da pruža objašnjenja - niti da se izvinjava."

"Primećujem prizvuk blagog sarkazma u vašem glasu", primeti glavna zvezda talasanske radio-televizije.

"Nije bilo namerno. Veoma se divim kapetanu, pa čak prihvatam i njegovo mišljenje o meni - uz izvesnu rezervisanost, razume se. Ovaj - da li vi ovo snimate?"

"Ne sada. Ovde je previše bučno."

"Sreća po vas što sam ja tako lakoverna osoba, budući da nema načina na koji bih to mogao da ustanovim."

"Sasvim sigurno ne snimam, Mozese. A šta on to misli o vama?"

"Rado će saslušati moje mišljenje i uvažavaće moje iskustvo, ali ipak ne verujem da me shvata odveć ozbiljno. Znam tačno i zašto. Jednom mi je rekao: 'Mozese, vama se dopada moć, ali ne i odgovornost. Meni, međutim, prija i jedno i drugo.' Bila je to veoma oštroumna opaska, koja jezgrovito izražava svu razliku između nas."

"Šta ste odgovorili na to?"

"Šta sam mogao da kažem? Bilo je potpuno tačno. Samo sam se jednom upustio u praktičnu politiku - iako, doduše, nije ispalo katastrofalno, ipak nisam uistinu uživao."

"Kaldorov krstaški pohod?"

"Oh, znate za to? Glup naziv - naljutio me je. A to je bila još jedna stvar oko koje se kapetan i ja nismo složili. On je mislio - i još to misli, siguran sam - da Uputstvo koje nam nalaže da izbegavamo sve planete koje su potencijalna staništa života predstavlja sentimentalnu besmislicu. Evo još jedne izreke vrlog mi kapetana: 'Zakon razumem. Metazakon je sra...' ovaj, praznoverje."

"Sjajno - morate mi jednom dopustiti da to snimim."

"Taman posla. Šta se to zbiva tamo?"

Dorin Čang bila je uporna dama, ali znala je kada treba da odustane.

"Oh, to je Mirisina omiljena gasna skulptura. Svakako ste ih imali i na Zemlji."

"Svakako. A budući da i dalje ne snimate, reći ću vam da sumnjam da je to umetnost. No, deluje zabavno."

Glavna rasveta bila je isključena u jednom delu dvorišta i desetak gostiju se okupilo oko nečega što je ličilo na veliki mehur od sapunice koji je u prečniku imao gotovo jedan metar. Krenuvši ka njemu, Čang i Kaldor uočiše kako se u unutrašnjosti mehura obrazuju prvi kovitlaci boje; ovaj nastanak nalikovao je rođenju kakve spiralne magline.

"Zove se 'Život'", objasni Dorin. "i nalazi se u Mirisinoj porodici već dve stotine godina. Ali gas počinje da otiče; sećam se da je ranije bio znatno svetliji."

No, čak i ovako, delovalo je veoma upečatljivo. Baterije, elektronske topove i lasere, koji su se nalazi u osnovi, programirao je neki strpljiv, davno preminuli umetnik sa ciljem da stvore niz geometrijskih oblika koji su se lagano razvijali u organska ustrojstva. Iz središta kugle nicala su još složenija obličja, da bi potom, šireći se, iščezavala, a na njihova mesta pristizala nova. U jednoj zgodnoj sekvenci prikazana su jednoćelijska stvorenja kako se uspinju zavojitim stepenicama, u kojima je lako bilo razabrati model DNK molekula. Sa svakim stepenikom dodavano je ponešto novo; nekoliko minuta kasnije prikaz je obuhvatio celu odiseju, dugu četiri milijarde godina, koja je razdvajala amebu od čoveka.

Umetnik je zatim pokušao da ide i dalje i Kaldor je ubrzo izgubio nit. Obrisi fluorescentnog gasa postali su odveć složeni i previše apstraktni. Možda bi se, ako bi se predstava videla više puta, konačno razabralo neko ustrojstvo...

"Šta je sa zvukom?" upita Dorin kada je vrtlog uskomešanih boja u mehuru najednom zgasnuo. "Ranije je postojala prilično dobra muzička pratnja, naročito na kraju."

"Pribojavala sam se da će neko to pitati", odgovori Mirisa, uz nelagodan osmeh. "Nismo sigurni da li je problem u mehanizmu reprodukcije ili u samom programu."

"Ali, sigurno imate rezervnu jedinicu!"

"Oh, da, razume se. Ali rezervni modul je zaturen u Kumarovoj sobi, verovatno zatrpan negde ispod delova njegovog kanua. Sve dok ne vidite njegov brlog uopšte vam neće biti jasno šta zapravo znači entropija."

"To nije kanu - već kajak", usprotivi se Kumar, koji je upravo stigao sa jednom zgodnom lokalnom devojkom sa kojom se držao za ruku. "A šta je to entropija?"

Jedan od mlađih Marsovaca bio je dovoljno budalast da pokuša da mu to objasni tako što je nasuo dva pića različite boje u istu čašu. Pre no što je stigao daleko da odmakne, glas mu je zagušila snažna muzika iz gasne skulpture.

"Vidite!" uzviknu Kumar, nadjačavši buku, uz očigledan ponos. "Brant može sve da popravi!"

Sve? pomisli Loren. Pitam se... Pitam se...

17. KOMANDNE ISTANCE

Uputio: Kapetan

Upućeno: Svim članovima posade

HRONOLOGIJA

Kako je već došlo do prilične pometnje u ovim stvarima, koja je potpuno nepotrebna, želim da ukažem na sledeće:

1. Sve brodske arhive i rasporedi držaće se Zemaljskog vremena - ispravljenog za vrednost efekta relativnosti - do kraja putovanja. Svi časovnici i hronometarski sistemi nastaviće da rade po ZV.

2. Iz praktičnih razloga, posada koja se spušta na planetu koristiće Talasansko vreme (TV) kada se to pokaže neophodno, ali će svu dokumentaciju voditi u ZV sa TV u zagradi.

3. Podsetnik:

Trajanje talasanskog srednjeg solarnog dana iznosi 29,4325 časova ZV.

U jednoj talasanskoj sideralnoj godini, koja se deli na 11 meseci od po 28 dana, ima 313,1561 talasanskih dana. Januar je izostavljen iz kalendara, a 5 preostalih dana do 313 slede odmah posle poslednjeg (28.) dana decembra. Svake šeste godine umeće se još jedan dan, ali njega neće biti za vreme našeg boravka.

4. Budući da je talasanski dan za 22% duži od zemaljskog, a broj tih dana u lokalnoj godini je za 14% manji, talasanska godina zapravo je samo 5% duža od Zemljine. Kao što ste svi svesni, odavde proishodi jedna praktična pogodnost kada su u pitanju rođendani. Hronološka starost praktično je jednaka na Talasi i na Zemlji. Jedan dvadesetjednogodišnji Talasanac živeo je koliko i jedan dvadesetogodišnji Zemljanin. Lasanski kalendar počinje od Prvog Spuštanja, koje se odigralo 3109. zemaljske godine. Sada je 718. talasanska godina, odnosno od nultog časa protekle su 754 zemaljske godine.

5. Konačno - a na tome možemo biti zahvalni - na Talasi postoji samo jedna vremenska zona koju treba uzeti u obzir.

Sirdar Bej (Kapet.)

27. 02. 3827 - 21.30 ZV
02. 00. 718 - 15.00 TV

"Ko bi pomislio da nešto tako jednostavno može da bude toliko složeno!" nasmeja se Mirisa kada je pročitala obaveštanje prikačeno na oglasnoj tabli Tere Nove. "Pretpostavljam da je ovo jedna od znamenitih Bejomunja. Kakav je čovek kapetan? Nisam dosad imala pravu priliku da popričam sa njim."

"Nije ga lako upoznati", odvrati Mozes Kaldro. "Sumnjam da sam razgovarao s njim privatno više od desetak puta. A on je i jedini čovek na brodu koga svi oslovljavaju sa 'Ser' - uvek. Osim, možda, zamenik kapetana Malina, kada su nasamo... Uzgred, ova objava sigurno nije prava Bejomunja - odveć je tehničke prirode. Mora da su je skicirali oficir za nauku Verli i sekretar Le Roj. Kapetan Bej je veoma upućen u inženjerijska načela - znatno bolje od mene - ali on je u prvom redu upravnik. A povremeno, kada mu nema druge, i glavni zapovednik."

"Ne bi mi se dopadalo da na plećima nosim njegovu odgovornost."

"Taj posao mora nekome pasti u deo. Rutinski problemi se obično mogu rešiti konsultovanjem sa višim oficirima i kompjuterskim bankama. Ali ponekad se javi neka odluka koju mora da donese pojedinac, sa autoritetom da je i sprovede u delo. Upravo zato je potreban kapetan. Jedan odbor ne može upravljati brodom - bar ne stalno."

"Mislim da mi upravo tako upravljamo Talasom. Možete li da zamislite predsednika Faradina kao kapetana bilo čega?"

"Ove breskve su izvrsne", uzvratila Kaldor taktično, posluživši se još jednom, iako je savršeno dobro znao da su namenjene Lorenu. "Ali, imali ste sreće; niste se suočili ni sa kakvom krizom tokom sedam stotina godina! Nije li neko od vaših ljudi jednom rekao: 'Talasa nema istoriju - već samo statistiku.'?"

"Oh, to nije istina! A šta je sa planinom Krakom?"

"Posredi je prirodna nesreća - i to, zapravo, nevelikih razmera. Imao sam na umu, ovaj, političke krize: socijalne nemire i te stvari."

"Zemlji možemo zahvaliti na tome. Dali ste nam Džefersonov

ustav Tip Tri - neko ga je jednom nazvao utopijom u dva megabajta - i on se pokazao izvanredno uspešan. Program nije modifikovan već tri stotine godina. I dalje smo tek na šestom amandmanu."

"I neka bude da tu dugo i ostanete", odvrati Kaldro poneseno. "Ne bi mi se nimalo dopalo da mi budemo vinovnici sedmog."

"Ako do toga dođe, onda će se stvar najpre obraditi u Arhivskim bankama sećanja. Kada ćete nam ponovo doći u posetu? Ima toliko stvari koje bih želela da vam pokažem."

"Nipošto toliko koliko bih ja želeo da vidim. Zacelo imate mnogo toga što bi nam bilo od koristi na Seganu Dva, iako je to veoma različit svet." I znatno manje privlačan, dodade on u sebi.

Dok su oni razgovarali Loren je tiho ušao u prijemnu prostoriju, očigledno se uputivši iz sale za igre u kupatilo. Nosio je sasvim kratak šorts, a preko golih ramena imao je prebačen peškir. Mirisa odjednom oseti slabost u kolenima od tog prizora.

"Pretpostavljam da si pobedio sve odreda, kao i obično", reče Kaldor. "Zar ti nikad ne dosadi?"

Loren se kiselo osmehnu.

"Neki mlađi Lasanci nisu loši. Jedan mi je upravo uzeo tri poena. Razume se, igrao sam levom rukom."

"U krajnje neverovatnom slučaju da vam on to još nije rekao", obrati se Kaldor Mirisi, "Loren je svojevremeno bio pvak Zemlje u stonom tenisu."

"Ne preteruj, Mozese. Najviše sam se popeo do petog mesta - a i konkurencija je pred kraj bila sasvim slaba. Ma koji kineski igrač iz trećeg milenijuma bez po muke bi me isprašio."

"Ne znam da li si razmišljao o tome da malo podučiš Branta", dobaci Kaldro vragolasto. "Bilo bi baš zanimljivo."

Usledilo je kratko ćutanje. Zatim Loren uzvрати, samouvereno, ali tačno. "Ne bi bilo pošteno."

"U stvari", umeša se Mirisa, "Brant bi voleo da tebi pokaže nešto."

"Oh?"

"Rekao si da se nikada nisi vozio barkom."

"Tako je."

"Onda ti je upućen poziv da se pridružiš Brantu i Kumaru na molu tri - sutra ujutro u pola devet."

Loren se okrenu prema Kaldoru.

"Misliš li da je bezbedno da pođem?" upita on tobože ozbiljno. "Ja uopšte ne znam da plivam."

"Neka te to ni najmanje ne brine", uzvratu Kaldron utešno. "Ako za tebe planiraju putovanje samo u jednom smeru, onda je to potpuno svejedno."

18. KUMAR

Samo je jedna tragedija pomračila osamnaest godina života Kumara Leonidasa; zauvek će ostati desetak centimetara niži nego što mu je to srce želelo. Nije bilo nimalo iznenađujuće što mu je nadimak glasio 'Mali Lav' - premda su se samo retki usuđivali da ga njime oslove.

Da bi nadoknadio ovaj nedostatak visine on se silno trudio u pogledu širine i dubine. Koliko mu je samo puta Mirisa kazala, tobože razgnevljeno: "Kumare, da si proveo onoliko vremena na razvijanju mozga koliko si proveo na razvijanju tela, bio bi najveći genije na Talasi." Ono što mu, međutim, nikada nije rekla - pa je to čak jedva i samoj sebi priznavala - bilo je da je prizor njegovih redovnih jutarnjih vežbanja često budio u njenim prsima krajnje nesestrinska osećanja, kao i izvesnu ljubomoru prema svim drugim posmatračima koji su se okupljali da bi ga zadržano posmatrali. Povremeno se čak događalo da Kumarovim predstavama prisustvuje najveći broj njegovih vršnjaka. Iako su zavidljive glasine o tome da je on vodio ljubav sa svim devojkama, kao i sa polovinom mladića iz Tarne predstavljale nesputanu hiperbolu, u njima se ipak krilo prilično istine.

Doduše, iako je Kumara i njegovu sestru razdvajao intelektualni ponor, on nipošto nije bio mišićavi maloumnik. Ako bi ga nešto odista zainteresovalo, on se ne bi smirio dok time ne bi ovladao, ma koliko na to otišlo vremena. Bio je izvrstan moreplovac i preko dve godine proveo je, uz povremenu Brantovu pomoć, u građenju izvrsnog kajaka dugačkog četiri metra. Trup je bio gotov, ali još nije bio počeo da radi na gornjem delu.

Jednoga dana, zaklinjao se, sigurno će ga porinuti i tada će svi prestati da se smeju. U međuvremenu, izraz 'Kumarov kajak' uveliko se već u Tarni koristio za označavanje nekog nezavršenog posla - kojih je, zapravo, bilo poprilično.

Pored ove opšte lasanske sklonosti ka odugovlačenju, Kumarovi glavni nedostaci bili su njegova pustolovna priroda i povremeno pravljenje rizičnih šala na tuđ račun. Postojalo je rasprostranjeno

mišljenje da će ga to jednoga dana uvaliti u ozbiljne neprilike.

No, bilo je nemoguće naljutiti se čak i zbog njegovih najdrskijih nestašluka, budući da u njima nije bilo ničeg zlobnog. Bio je potpuno otvoren, čak providan; bilo je naprosto nezamislivo da izgovori neku laž. Zbog toga su mu se mnoge stvari mogle oprostiti, baš kao što je uglavnom i bio slučaj.

Dolazak posetilaca predstavljao je, razume se, najuzbudljiviji događaj u njegovom životu. Očarali su ga njihovi instrumenti, audio, video i senzorski snimci koje su doneli, priče koje su pričali - rečju, sve što je stajalo u vezi sa njima. A kako je on viđao Lorena znatno češće nego drugi, nije bilo iznenađujuće što se Kumar vezao upravo za njega.

No, ovakav razvoj stvari nije se mnogo dopadao Lorenu. Ako je postojalo nešto još neprijatnije od neprikladnog partnera, onda je to bio onaj tradicionalni gnjavator u liku nerazdvojnog mlađeg brata.

19. LEPA POLI

"I dalje ne mogu da verujem, Lorene", reče Brant Falkoner. "Još nikada nisi bio u nekoj barci - ili na brodu?"

"Kao kroz maglu se sećam da sam se vozio u gumenom čamcu na pedala preko jednog malog jezera. Tada nisam imao više od pet godina."

"Onda će ti se ovo sigurno dopasti. Nema ni talasića, tako da ti neće pripasti muka. Možda te još možemo ubediti i da malo roniš sa nama."

"Ne, hvala - ne želim dva nova iskustva odjednom. A i naučili su me da se nikada ne nađem na putu drugim ljudima koji imaju posla."

Brant je bio u pravu; Loren je uistinu počeo da uživa dok su hidromlaznici gotovo bešumno nosili mali trimaran prema sprudu. Doduše, u času kada se ukrcao i ubrzo stao da posmatra kako se bezbedna linija obale brzo udaljava, za trenutak ga je gotovo obuzela panika.

Samo ga je želja da ne ispadne smešan spasla da ne priredi predstavu. Prevalio je pedeset svetlosnih godina - a to je bilo najduže putovanje što su ga dosad preduzela ljudska bića - da bi stigao do ovog mesta. A sada ga je zabrinjavalo nekoliko stotina metara koliko ga je razdvajalo od najbližeg kopna.

No, nije postojao nikakav način na koji je mogao izbeći izazov. Dok je spokojno ležao na krmi, posmatrajući Falkonera za kormilom (odakle mu taj beli ožiljak preko ramena? - oh, da, pomenuo je nešto o padu u nekoj mikroletelici pre više godina...), pitao se o čemu sada Lasanac razmišlja.

Teško se moglo poverovati da bilo koje ljudsko društvo, čak i najprosvećenije i najdobročudnije, može da bude potpuno pošteđeno ljubomore ili nekog oblika seksualne posesivnosti. Doduše, nije ni bilo mnogo toga - za sada, avaj! - na šta bi Brant mogao biti ljubomorani.

Loren je sumnjao da je sa Mirisom razmenio više od stotinu reči; to se uglavnom događalo u društvu njenog supruga. Ispravka: na Talasi se termini muž i žena nisu koristili sve do rođenja prvog

deteta. Ako bi to bio sin, majka bi obično - ali ne i nužno - uzimala očevo prezime. Ukoliko bi se, pak, prvo rodila devojčica, oboje bi uzeli majčino prezime - bar do rođenja drugog i ujedno poslednjeg deteta.

Postojalo je, zapravo, sasvim malo stvari koje su šokirale Lasance. Jedna od njih bila je okrutnost - naročito prema deci. U istu skupinu spadala je i treća trudnoća, na ovom svetu čija je površina dostizala samo dvadeset hiljada kvadratnih kilometara.

Smrtnost novorođenčadi bila je tako niska da su slučajevi blizanaca i trojki bili sasvim dovoljni da održe postojan populacioni nivo. Postojao je samo jedan znamenit slučaj - jedini u celoj istoriji Talase - kada je istu porodicu zadesio srećan ili nesrećan slučaj da im se dva puta rode petorke. Iako je krivica za ovo teško mogla pasti na sirotu majku, sećanje na nju sada je bilo optočeno onom aurom dražesne opakosti koja je svojevremeno pratila Lukreciju Bordžiju, Mesalinu ili Faustinu.

Moraću da veoma, veoma pažljivo odigram svoje karte, reče Loren u sebi. Bio je svestan da ga je Mirisa smatrala privlačnim. Mogao je to da pročita u njenim izrazima lica, kao i u tonu glasa. A imao je još čvršće dokaze u slučajnim dodirima ruku i blagim sudarima tela koji bi potrajali duže no što je odista bilo neophodno.

Oboje su znali da je sada sve samo pitanje vremena. A to je, Loren je bio siguran, znao i Brant. No, iako je među njima postojala napetost, i dalje su se jedan prema drugome ophodili prilično prijateljski.

Pulsiranje mlaznika je zamrlo i čamac se lagano zaustavio pored jedne velike staklene plutače koja se blago dizala i spuštala na površini vode.

"To su nam energetske zalihe", objasni Brant. "Potrebno nam je svega nekoliko stotina vati, tako da su sasvim dovoljne solarne ćelije. To je jedna od prednosti slatkovodnih mora - na Zemlji ne bi bilo moguće. Okeani su vam bili odveć slani - progutali bi kilovate i kilovate."

"Sigurno se nećeš predomisлити, ujače?" upita ga Kumar, iscerivši se.

Loren odmahnu glavom. Iako ga je u prvi mah to zbunjivalo, sada

se već sasvim navikao na rasprostranjen način oslovljavanja koji su koristili mladi Lasanci. U stvari, bilo je prilično prijatno odjednom steći mnoštvo nećakinja i nećaka.

"Ne, hvala. Ostaću ovde i posmatraču kroz podvodni prozor za slučaj da naletite na ajkule koje bi vas pojele."

"Ajkule!" ponovi Kumar čežljivo. "Divne, divne životinje - baš bi bilo lepo da ih imamo ovde. Ronjenje bi onda bilo znatno uzbudljivije."

Loren je posmatrao pogledom zainteresovanog tehničara kako Brant i Kumar podešavaju opremu. U poređenju sa opremom koju je bilo potrebno nositi u svemiru ova je delovala izuzetno jednostavno - a rezervoar pod pritiskom predstavljao je sasvim majušnu stvar, koja je mogla stati na dlan.

"Rezervoar kiseonika", primeti on. "Nikada ne bih rekao da može potrajati duže od nekoliko minuta."

Brant i Kumar mu uputiše prekoran pogled.

"Kiseonik!" uzvratil prezrivo Brant. "To je poguban otrov na dubini većoj od dvadeset metara. Boca sadrži vazduh - u pitanju je samo jedna jedinica, za slučaj opasnosti. Traje petnaest minuta."

On pokaza na jednu spravu sličnu škrigama na rancu koji je Kumar već stavio.

"Sav kiseonik koji ti je potreban nalazi se razređen u morskoj vodi. Jedino ga treba odatle izdvojiti. No, to zahteva energiju, tako da valja imati energetske ćelije koje će pokretati pumpe i filtere. Ukoliko bih to želeo, mogao bih da ostanem dole čitavu nedelju sa ovom jedinicom."

On kucnu prstom po kompjuterskom displeju sa zelenim fluorescentnim simbolima koji mu je stajao na levom zglavku.

"Ovde dobijam sve informacije koje su mi potrebne - dubinu, status energetske ćelije, vreme neophodno za stizanje do površine, prestanak dekompresije..."

Loren se odvaži na još jedno glupo pitanje.

"Zašto ti nosiš masku, a Kumar ne?"

"Ali, nosim je i ja", osmehnu se Kumar. "Pogledaj malo bolje."

"Oh... vidim. Veoma zgodno."

"Ali je i gnjavaža", uzvratil Brant, "osim ako praktično ne živiš u

vodi kao Kumar. Pokušao sam jednom sa kontaktnim sočivima, ali sam ustanovio da mi smetaju očima. I tako, držim se stare, dobre maske - sa njom ima znatno manje problema. Spreman?"

"Spreman, vođo."

Oni se istovremeno prevrnuše sa dve strane barke; učinili su to tako skladno da se plovilo gotovo nije ni zaljuljalo. Kroz debelu staklenu ploču postavljenu u kobilici Loren stade da ih posmatra kako bez napora poniru prema sprudu. Znao je da se sprud nalazi na dubini većoj od dvadeset metara, ali je izgledao znatno bliži.

Alatke i žice već su bile spuštene tamo i dva ronioca brzo se dadoše na posao, počevši da opravljaju pokidanu mrežu. Povremeno bi razmenjivali šifrovane jednosložne reči, ali su najveći deo vremena radili u potpunoj tišini. Svako je znao svoj posao - i svog partnera - tako da nije ni bilo potrebe za govorom.

Vreme je Lorenu prolazilo veoma brzo; imao je utisak da gleda u jedan novi svet, što je uistinu i bio slučaj. Iako je imao prilike da vidi nebrojene video-snimke načinjene u zemaljskim okeanima, gotovo svekoliki život koji se sada kretao pod njim bio mu je potpuno nepoznat. Bilo je tu kovitlajućih diskova i pulsirajućih želea, ustalanih ćilimova i vadičepastih zavojnica - ali sasvim malo stvorenja koja bi se, čak i uz neograničeno puštanje mašti na volju, mogla nazvati pravim ribama. Samo je jednom, na samoj granici vidljivosti, u magnovenju spazio brzi torpedo za koji je bio gotovo siguran da ga je prepoznao. Ako se nije prevario, i on je bio izgnanik sa Zemlje.

Već je mislio da su ga Brant i Kumar potpuno zaboravili kada ga trže poruka preko podvodnog interkoma.

"Izranjamo. Bićemo s tobom za dvadeset minuta. Je li sve u redu?"

"Jeste", uzvratilo Loren. "Koja je bila ono zemaljska riba koju sam maločas ugledao?"

"Ja je nisam primetio."

"Ujka je u pravu, Brante - pre pet minuta prošla je pored nas mutantna pastrmka od dobrih dvadeset kilograma. Uplašio ju je luk tvog aparata za zavarivanje."

Sada su se otisnuli sa morskog dna i lagano se uspinjali uz fini

lanac kojim je bilo vezano sidro. Na oko pet metara ispod površine lagano se zaustaviše.

"Ovo je najdosadniji deo svakog ronjenja", reče Brant. "Moramo ovde da ostanemo petnaest minuta. Kanal dva, molim - hvala - ali ne toliko glasno..."

Muzičku pratnju za dekompresiju po svoj prilici je odabrao Kumar; njen žestoki ritam, međutim, teško da je bio primeren spokojnom podvodnom prizoru. Lorenu je bilo milo što i on nije sada dole i sa zadovoljstvom je isključio muzički uređaj čim su dva ronioca nastavila put ka površini.

"Baš dobar jutarnji posao", primeti Brant kada se popeo na barku. "Voltaža i struja normalni. Sada možemo kući."

Iako je Loren bio neiskusn u tim stvarima, njegova pomoć dvojici ronilaca u skidanju opreme ipak je bila dobrodošla. Njih dvojica bili su umorni i bilo im je hladno, ali su se brzo okrepili posle nekoliko šolja toplog, slatkog napitka koji su Lasanci nazivali 'čajem', iako je malo nalikovao na bilo koje zemaljsko piće istog imena.

Kumar uključi motor i stade da upravlja barkom, a Brant poče da prebira po mnoštvu opreme na dnu plovila, gde konačno pronađe jednu malu, svetlo obojenu kutiju.

"Ne, hvala", reče Loren kada mu Brant pruži jednu blagu narkotičnu tabletu. "Ne bih voleo da steknem neku lokalnu naviku od koje bih se kasnije teško odvikao."

Požalio je zbog ove opaske istog časa kada ju je izgovorio; iza nje mora da je stajao neki perverzni impuls iz podsvesti - ili možda neko osećanje krivice. Ali Brant očigledno nije razabrao nikakvo dublje značenje; udobno se zavalio, stavivši šake ispod glave, z gledavši se u nebo na kome nije bilo nijednog oblačka.

"Magelan se može razabrati i po danu", progovori Loren, željan da promeni temu razgovora. "Samo treba znati gde ga potražiti. No, ja to nikada nisam učinio."

"Mirisa jeste - više puta", umeša se Kumar. "Pokazala je i meni kako. Samo treba pozvati Astromrežu da bi se dobilo vreme prelaska, a zatim izići napolje i leći na leđa. Liči na sjajnu zvezdu, pravo gore, i kao da se uopšte ne pokreće. Ali ako makar i na sekundu skreneš pogled, već si ga izgubio."

Neočekivano, Kumar smanji gas, stade da sporo plovi još nekoliko minuta, a zatim potpuno zaustavi barku. Loren se osvrnu da vidi gde se nalaze i sa iznenađenjem ustanovi da su od Tarne udaljeni još najmanje kilometar. Pored njih u vodi njihala se druga plutača, označena velikim slovom P i crvenom zastavicom.

"Zašto smo se zaustavili?" upita Loren.

Kumar se zakikota i stade da prazni malo vedro preko ivice barke. Srećom, kontejner je do sada bio zaptiven; sadržaj je neobično podsećao na krv, ali je grozno zaudarao. Loren se odmače što je dalje mogao u skućenom prostoru plovila.

"Samo prizivamo jednog starog prijatelja", objasni Brant veoma tiho. "Sedi mirno - i ne pravi nikakvu buku. Veoma je nervozna."

Ona? pomisli Loren. Šta se to zbiva?

Uopšte se ništa nije dogodilo tokom narednih pet minuta; Loren jedva da bi poverovao da je Kumar u stanju da toliko miruje. A onda primeti kako se jedna tamna, zavojita traka pojavljuje na nekoliko metara od barke, tik ispod površine vode. Stao je da je prati pogledom i ubrzo shvati da obrazuje prsten, potpuno ih opasavši.

Gotovo u istom trenutku uoči da je Brant i Kumar uopšte ne posmatraju, već da gledaju njega. Tako, znači, pokušavaju da me iznenade; pa dobro, da vidimo...

No, ipak, Loren je morao da upotrebi svu snagu volje kako bi prigušio krik čistog užasa kada je ono što je ličilo na zid blistavog - ne, trilog - ružičastog mesa stalo da izranja iz mora. Uzdiglo se, dok je sa njega sve kapalo, približno do polovine čovekove visine i obrazovalo neprobojnu prepreku oko njih. A kao završni užas, gornja površina stvorenja bila je gotovo potpuno prekrivena sklupčanim zmijama jarkocrvenih i plavih boja.

Jedna ogromna usta ovičena pipcima podigoše se iz dubine - i kao da se ustremiše da ih progutaju...

Pa ipak, bilo je sasvim očigledno da se ne nalaze ni u kakvoj opasnosti; mogao je to razabrati po licima svojih saputnika, koja su bila sasvim vedra.

"Šta je ovo, za ime Boga - ovaj, Krakana?" prošapta on, pokušavajući da zauzda glas.

"Nisi loše reagovao", reče Brant sa prizvukom divljenja u glasu.

"Drugi se smesta bace na dno barke. To je Poli - naš polip. Lepa Poli. Kolonijски beskičmenjak - sa milijardama specijalizovanih ćelija koje sve sarađuju. Imali ste veoma slične životinje na Zemlji, premda sumnjam da su dostizale ove razmere."

"Sasvim sigurno nisu", odvrati Loren žustro. "A ako mi je dopušteno da pitam - kako ćemo se izvući odavde?"

Brant klimnu Kumaru, koji uključi motor i dade puni gas. Iznenadjućom brzinom za nešto tako veliko, živi zid oko njih uroni natrag u more, ne ostavivši za sobom ništa osim uljastog mreškanja na površini.

"Vibracije su je uplašile", objasni Brant. "Pogledaj kroz osmatrački prozor - sada možeš da vidiš celu neman."

Ispod njih nešto nalik na stablo drveta debelo deset metara povlačilo se ka morskome dnu. Loren sada razabra da su 'zmije' koje je video sklupčane na površini zapravo nežni pipci; obrevši se ponovo u svom normalnom ambijentu, oni su se ponovo bestežinski njihali, prebirajući po vodi u potrazi za nečim - ili nekim - što bi mogli da prožderu.

"Kakvo čudovište!" prodahta on, opustivši se prvi put posle više minuta. Preplavilo ga je toplo osećanje ponosa - čak razdraganosti. Znao je da je prošao još jedan test; zadobio je Brantovo i Kumarovo uvažavanje i to je prihvatio sa zahvalnošću.

"Zar ta stvar nije - opasna?" upita on.

"Razume se da jeste; zato i držimo ovde plutaču kao znak opasnosti."

"Iskreno govoreći, došao bih u iskušenje da je ubijem."

"Zašto?" upita Brant, iskreno šokiran. "Kakvo zlo čini?"

"Pa, stvorenje te veličine sigurno lovi ogroman broj riba."

"Da, ali samo lasanskih - ne i onih koje mi možemo da jedemo. A ima i jedna zanimljiva stvar u vezi sa njom. Dugo smo se pitali kako uspeva da ubedi ribe - čak i ove glupe, lokalne - da joj uplivaju u ćeljast. Konačno smo ustanovili da luči neki hemijski mamac i to nas je navelo na pomisao o električnim zamkama. A to me je baš podsetilo..."

Brant se maši svog komunikatora.

"Tarna Tri zove Tarnu Automatsko beleženje - Brant ovde. Sredili

smo mrežu. Sve funkcioniraju normalno. Nema potrebe za potvrdom prijema. Kraj poruke."

Ali, na sveopšte iznenađenje, jedan poznati glas istog časa uzvraća:

"Halo, Brante, dr Lorensone. Milo mi je što to čujem. A imam i neke zanimljive novosti za vas. Hoćeš li da ih čuješ?"

"Razume se, gradonačelnice", uzvraća Brant; njih dvojica izmjenično šeretski pogled. "Samo napred."

"Centralna arhiva iskopala je nešto iznenađujuće. Sve se ovo desilo ranije. Pre dve stotine pedeset godina. Pre dve stotine pedeset godina pokušali su da podignu jedan sprud kraj Severnog Ostrva putem elektrotaloženja; posredi je tehnika koja se pokazala uspešnom na Zemlji. Ali, posle nekoliko nedelja podvodni kablovi su bili prekinuti - a neki i ukradeni. Stvar nikada nije nastavljena zbog potpunog kraha eksperimenta. U svakom slučaju, u vodi nema dovoljno minerala da bi se projekat mogao sprovesti u delo. Što se tvojih nevolja tiče, ne možeš da optužiš konzervacioniste. Nije ih uopšte bilo u blizini poslednjih dana."

Na Brantovom licu pojavio se tako neverovatan izraz zbunjenosti, da to nagna Lorena da prsne u smeh.

"A ti si pokušao da iznenadiš mene!" uzviknu on. "U svakom slučaju, dokazao si da u moru ima stvari o kojima nisam ni slutio. No, sada se ispostavilo da postoje i takve na koje čak ni ti nisi pomišljao."

20. IDILA

Tarnanci su držali da je to veoma smešno i pretvarali su se da mu ne veruju.

"Prvo, nikada ranije se nisi vozio barkom - a sada još kažeš da ne umeš da voziš bicikl!"

"Trebalo da se stidiš", prekori ga tobože Mirisa, namignuvši pri tom. "Najdelotvornije prevozno sredstvo koje je ikada izumljeno - a ti ga nikada nisi probao!"

"Od njega nema velike koristi u svemirskim brodovima, a u gradovima je suviše opasan", odvrati Loren. "Uostalom, šta tu ima da se uči?" Uskoro je ustanovio da i te kako ima; vožnja biciklom nije bila tako laka kao što je to izgledalo. Iako je trebalo biti uistinu nadaren da bi se palo sa tog vozila malih točkova i niskog središta gravitacije (to mu je pošlo za rukom nekoliko puta), njegovi početni pokušaji bili su obezbeđujući. Ne bi uopšte ni istrajao da nije bilo Mirisinog uveravanja da je to najbolji način da se otkrije ostrvo - kao i njegove nade da će to takođe biti najbolji način da otkrije Mirisu.

Ceo trik, kako je otkrio pošto se još nekoliko puta ugruvao, bio je u tome da se problem potpuno prenebregne i da se cela stvar prepusti refleksima samog tela. To je i bilo logično; ako bi čovek morao da razmišlja o svakom koraku koji bi načinio, obično hodanje postalo bi nemoguće. Iako je Loren ovo prihvatio u intelektualnom pogledu, prošlo je izvesno vreme pre no što je mogao da se osloni na vlastite instinkte. Pošto je jednom prešao tu prepreku, napredovanje je postalo brzo. I konačno, kao što se i nadao, Mirisa se ponudila da mu pokaže zabitije kutke ostrva.

Bilo je lako poverovati da su oni jedini ljudi na vascelom svetu, ali od varoši ih je ipak delilo najviše pet kilometara. Bili su sigurno prevalili znatno veći put, ali uska biciklistička staza išla je najslikovitijom maršrutom, za koju se takođe ispostavilo da je i najduža. Iako je Loren u trenutku mogao da ustanovi gde se nalazi, pomoću uređaja za određivanje položaja u komunikatoru, nije mnogo mario za to. Bilo je zabavno pretvarati se da je izgubljen.

No, Mirisi bi bilo još milije da uopšte nije poneo komunikator.

"Zašto moraš stalno da nosiš tu stvar?" upita ga ona, pokazavši na traku punu kontrolnih dirki i prekidača koja mu je stajala oko leve podlaktice. "Ponekad je baš lepo malo se udaljiti od ljudi."

"Slažem se, ali brodska uputstva su vrlo stroga. Ako kapetanu Beju budem hitno potreban, a ja ne odgovorim na takav poziv..."

"Dobro - i šta bi se onda dogodilo? Poslao bi te u zatvor?"

"I to bi mi se više dopalo od pridike koju bi mi nesumnjivo očitao. U svakom slučaju, prebacio sam ga na pasivan položaj. Ukoliko se komunikator iz broda i pored toga bude javio, onda je posredi nešto uistinu ozbiljno - i tada stvarno moram da budem u vezi."

Kao i gotovo svi Teranci iz više od poslednjih hiljadu godina, Loren bi se lagodnije osećao bez odeće nego bez komunikatora. Istorija Zemlje obilovala je užasnim pričama o nehajnim ili nesmotrenim pojedincima koji su stradali - često na samo nekoliko metara od bezbednosti - samo zato što nisu uspeali da stignu do crvenog dugmeta za slučaj opasnosti.

Projektanti biciklističke staze očigledno su vodili računa o ekonomičnosti, ne računajući uopšte na gušći saobraćaj. Staza je bila široka manje od jednog metra i neiskusni Loren je u prvo vreme imao utisak da vozi po zategnutom užetu. Morao je da se usredsredi na Mirisina leđa (što nije bilo baš neprijatno) kako ne bi pao. Ali, posle nekoliko kilometara stekao je samopouzdanje i tako je došao u priliku da se divi i drugim prizorima. Da je slučajno neko naišao iz suprotnog smera, obe strane morale bi da se zaustave; bila je neprijatna i sama pomisao na mogućnost sudara pri brzini od pedeset klikova ili više. Čekalo bi ih dugo pešačenje kući uz nošenje slomljenih bicikala...

Najveći deo vremena vozili su se u potpunoj tišini, koja bi bila narušena jedino onda kada bi Mirisa pokazala na neko neobično drvo ili kakav naročito lepi kutak. Sama tišina predstavljala je nešto što Loren nije iskusio u čitavom svom životu; na Zemlji je neprekidno bio okružen zvucima - a život na brodu bio je čitava jedna simfonija umirujućih mehaničkih zvukova, uz povremene neprijatne uzbune.

Ovde su ih stabla okruživala nevidljivim pokrovom, lišenim jeke, tako da je izgledalo da svaka reč biva upijena u tišini istog časa kada je izgovorena. U prvi mah sama novotnost ovog osećanja činila ga je

prijatnim, ali sada je Loren počeo da čezne za nečim što bi ispunilo ovaj akustički vakuum. Došao je čak u iskušenje da prigušeno pusti muziku iz komunikatora, ali je bio siguran da se to Mirisi ne bi dopalo.

Doživeo je, stoga, veliko iznenađenje kada su negde iza drveća pred njima doprli akordi sada već poznate talasanske muzike za igru. Kako je uski put retko išao pravo duže od dve ili tri stotine metara, nije uspeo da razabere izvor sve dok nisu zašli za jednu ošru krivinu i našli se pred jednim muzikalnim mehaničkim čudovištem koje se preprečilo preko celog puta i napredovalo prema njima sporim hodom. Stvar je prilično nalikovala na robotaguseničara. Pošto su sišli sa bicikala i pustili ga da prođe, Loren shvati da je posredi naprava za automatsku opravku puteva. Uočio je prilično neravnina, pa čak i rupa, i pitao se kada će se Odeljenje za rad Južnog Ostrva umilostiviti da se time pozabavi.

"Zašto muzika?" upita on. "Ovo teško da je mašina koja ima sluha."

Tek što je izgovorio ovu malu šalu, kada mu se robot oštro obrati: "Molim vas, nemojte se voziti putem na sto metara iza mene, budući da podloga još nije očvrtnula. Molim vas, nemojte se voziti putem na sto metara iza mene, budući da podloga još nije očvrtnula. Hvala."

Mirisa se nasmeja videvši njegov iznenađen izraz.

"U pravu si, razume se - nema mnogo sluha. Muzika je tu samo radi opomene onima koji mu dolaze u susret."

"Zar nekakva sirena ne bi bila delotvornija?"

"Bila bi - ali to bi delovalo tako grozno!"

Pomerili su bicikle još malo od puta i sačekali da prođe spora povorka zglobnih rezervoara, kontrolnih jedinica i mehanizama za postavljanje putne mase. Loren nije mogao da odoli iskušenju da dodirne sveže postavljen sloj; bio je topao i malo gibak i delovao je vlažno, iako je pod dodirom bio savršeno suv. Kroz nekoliko sekundi, međutim, pošao je čvrst poput stene. Razabravši slabašne otiske svojih prstiju, Loren oporo pomisli: ostavio sam svoj beleg na Talasi - ostaće ovde sve do dolaska narednog robota.

Put se sada uspinjao uz brda i Loren oseti kako mu ranije neznani mišići u butinama i listovima skreću pažnju na sebe. Malo

pomoćne energije bilo bi i te kako dobro došlo, ali Mirisa je odbacila električne modele kao neprimerene svrsi. Sada nimalo nije smanjila brzinu, tako da Lorenu nije bilo druge do da duboko udahne i nastoji da održi njen ritam.

Kakva je to slabašna tutnjava dopirala ispred? Sigurno niko ne bi mogao da testira raketne motore u unutrašnjosti Južnog Ostrva! Zvuk je postajao sve jači, kako su oni okretali pedale i primicali se neznanom izvoru; Loren ga je prepoznao samo nekoliko sekundi pre no što se pojavio na vidiku.

Prema teranskim merilima vodopad nije delovao previše upečatljivo - bio je visok možda stotinak metara, a širok dvadeset. Mali metalni most, koji se blistao od kapljica, opkoračivao je jezero uskomešane pene na mestu gde se vodopad okončavao.

Na Lorenovo olakšanje Mirisa sjaha sa bicikla i pogleda ga prilično vragolasto.

"Primećuješ li nešto... naročito?" upita ona, pokazavši prema prizoru koji se pružao ispred.

"U kom smislu?" uzvratiloren, pokušavajući da razabere šta devojka ima na umu. Sve što je video bila je neprekinuta panorama drveća i rastinja, kao i put koji je krivudavo vodio ka drugoj strani vodopada.

"Drveće - drveće!"

"Šta je sa njim? Ja nisam - botaničar."

"Nisam ni ja, ali bi ipak trebalo da bude očigledno. Pogledaj ga samo."

On se zagleda, i dalje zbunjen. I konačno mu sinu - jer drvo predstavlja plod prirodnog inženjeringa, a on je bio inženjer.

Sa druge strane vodopada na delu je bio drugačiji dizajner. Iako nije znao naziv nijednog drveta među kojima je stajao, bili su mu neodređeno poznati: sasvim je bio siguran da potiču sa Zemlje... Da, ono je nesumnjivo hrast, a negde je, veoma davno, video predivne žute cvetove na onom niskom grmu.

Sa druge strane mosta pružao se jedan drugačiji svet. Drveće je - da li je to odista bilo drveće? - izgledalo nekako grubo i nezavršeno. Neka stabla imala su kratka, burasta debla iz kojih su se pružale retke, bodljikave grane; druga su ličila na ogromnu paprat; treća su

nalikovala na džinovske prste kakvog kostura sa čekinjastim oplatama na zglobovima. A nigde nije bilo nijednog cvetka...

"Sad mi je jasno. Talasina vlastita vegetacija."

"Da - samo nekoliko miliona godina po izlasku iz mora. Ovo nazivamo Velikom Vododelnicom. Ali, više liči na poprište sudara dveju vojski - i niko ne zna koja će strana pobediti. Niti da li mi možemo nešto pomoći! Rastinje sa Zemlje je razvijenije; ali ovo lokalno je bolje prilagođeno ovdašnjoj hemiji. S vremena na vreme jedna strana zaposeda drugu - a onda mi interвениšemo ašovima pre no što stigne da stekne uporište."

Kako je to čudnovato, pomisli Loren dok su gurali bicikle preko vitkog mosta. Prvi put od kako sam se spustio na Talasu imam utisak da se odista nalazim na jednom tuđinskom svetu...

Ovo nezgrapno drveće i gruba paprat mogli su da predstavljaju sirovinu iz koje su nastala ležišta uglja koja su pokrenula industrijsku revoluciju - u poslednji čas da spase ljudsku rasu. Lako je mogao poverovati da će svakog trenutka iz niskog rastinja jurnuti jedan dinosaur; a onda se priseti da su se ti grozni reptili nalazili još stotinu miliona godina u budućnosti kada su ovakve biljke rasle na Zemlji.

Upravo su se ponovo peli na bicikle, kada Loren uzviknu: "Krakan i prokletstvo!"

"Šta je bilo?"

Loren se sruči na nešto što je, na svu sreću, ličilo na gusti sloj čekinjaste mahovine.

"Grč", promrmlja on kroz stisnute zube, držeći se za izbočene mišiče lista.

"Pusti mene", reče Mirisa zabrinutim, ali samouverenim glasom.

Pod njenim prijatnim, premda pomalo amaterskim masiranjem grčevi lagano minuše.

"Hvala", reče Loren posle nekog vremena. "Sad je mnogo bolje. Ali, molim te, nemoj prekidati."

"Zar stvarno misliš da bih prekinula?" prošapta ona.

I uskoro, između dva sveta, oni postaje jedno.

Četvrti deo: KRAKAN

21. AKADEMIJA

Članstvo Talasanske akademije nauka bilo je strogo ograničeno na lepi okrugli binarni broj 100000000 - ili, za one koji više vole da računaju na prste, na 256. Oficir za nauku na Magelanu potpuno je uvažavala takvu ekskluzivnost; ona je jemčila održanje određenih standarda. A i Akademija je svoje odgovornosti shvatala veoma ozbiljno; predsednik joj je priznao da u ovom trenutku oni imaju samo 241 člana, budući da se pokazalo nemogućim da se prazna mesta popune kvalifikovanim osobljem.

Od tih 241 u auditorijumu Akademije bilo je fizički prisutno čak 105, dok su 116 zbivanja pratili preko svojih komunikatora. Bio je to rekordno veliki skup i dr En Verli osećala se izuzetno polaskanom - iako ju je pomalo nagrizala radoznalost o tome šta je bilo sa preostalim dvadeset članova Akademije.

Takođe se osetila pomalo nelagodno kada je bila predstavljena kao jedan od vodećih astronoma Zemlje - premda je to, avaj, u vreme polaska Magelana bilo sasvim tačno. Vreme i Slučaj pružili su bivšem direktoru bivše Lunarne opservatorije 'Šklovski' ovu jedinstvenu priliku da preživi. Ona je savršeno dobro znala da je u najboljem slučaju kompetentna ako je suditi prema merilima takvih divova kao što su Akerli, Čandrasekar ili Heršel - a da se i ne pominju Galilej, Kopernik ili Ptolomej.

"Evo je", poče ona. "Sigurna sam da ste svi imali prilike da vidite ovu kartu Segana Dva - najbolju moguću rekonstrukciju dobijenu prolascima pored planete i radiohologramima. Pojednosti su, razume se, nedovoljno jasne - najmanje iznose deset kilometara - ali i to je dovoljno da dobijemo osnovne činjenice.

U prečniku ima petnaest hiljada kilometara, što je nešto malo više nego kod Zemlje. Gusta atmosfera sastoji se gotovo potpuno od azota. Nema nimalo kiseonika - na svu sreću."

To 'na svu sreću' uvek bi privuklo pažnju; od toga bi slušaoci malo poskočili na svojim mestima.

"Potpuno razumem vašu iznenađenost; većina ljudskih bića gaji predrasude u korist disanja. Ali tokom decenija pre Egzodusa

dogodile su se mnoge stvari koje su promenile naše nazore o svemiru.

Nepostojanje živih stvorenja - kako bivših tako i budućih - u Sunčevom sistemu i neuspeh svih SETI programa uprkos naporima dugim šesnaest stoleća uverili su doslovce svakoga da život mora biti veoma redak drugde u vaseljeni, te stoga i izuzetno dragocen.

Proishodilo je stoga da su svi oblici života vredni pažnje i da zaslužuju uvažavanje. Bilo je čak mišljenja da ne treba uništavati ni virulentne patogene i vektore bolesti, već ih valja sačuvati pod strogim nadzorom 'Počast Životu' postala je veoma popularna izreka tokom Poslednjih Dana - i samo su je retki primenjivali jedino na ljudski život.

Pošto je jednom prihvaćeno načelo biološkog nemešanja, sledile su određene praktične posledice. Odavno je bila postignuta saglasnost o tome da ne treba pokušavati naseljavanje na planetama sa inteligentnim oblicima života; ljudska rasa imala je u tom pogledu veoma rđavu prošlost na matičnom svetu. Na sreću - ili na nesreću! - do ove situacije nikada nije došlo.

Ali otišlo se i korak dalje. Pretpostavimo da nađemo planetu na kojoj se upravo začeo životinjski život. Treba li da ostanemo po strani i da pustimo da evolucija ide svojim tokom zbog izvesnih izgleda da bi se megagodinama kasnije mogla pojaviti inteligencija?

Zakoračimo li još dalje - zamislimo da postoji jedino biljni život. Samo jednoćelijski mikrobi.

Može vam izgledati iznenađujuće da se ljudi, u času kada samo postojanje naše rase visi o koncu, upuštaju u raspravu o tako apstraktnim moralnim i filozofskim pitanjima. Ali Smrt usredsređuje um na stvari koje su uistinu važne: zašto smo ovde i šta nam valja činiti?

Ideja o 'Metazakonu' - sigurna sam da ste svi za to čuli - postala je veoma popularna. Da li je moguće vaspostaviti zakonske i moralne kodekse koji bi se mogli primeniti na sva inteligentna stvorenja, a ne samo na dvonožne sisare koji dišu vazduh i koji su zakratko preovlašivali na planeti Zemlji?

Igrom slučaja, jedan od glavnih učesnika u toj raspravi bio je dr Kaldor. To ga je učinilo prilično nepopularnim kod onih koji su

smatrali da, budući da homo sapiens predstavlja jedinu poznatu inteligentnu vrstu, njegov opstanak ima prvenstvo u odnosu na sve ostalo. Neko je tim povodom skovao efektan slogan 'Ako treba izabrati između Čoveka i Sluzave Plesni, ja glasam za Čoveka!'

Srećom, nikada nije došlo do direktnog sučeljavanja - bar koliko nam je poznato. Mogu proteći stoleća pre no što dobijemo izveštaje od svih sejačkih brodova koji su se otisnuli u svemir. A ako od nekih ne stigne ni glasa - onda nije isključeno da je sluzava plesan odnela pobedu...

Godine 3505, tokom poslednjeg zasedanja Svetskog parlamenta, ustanovljene su izvesne smernice - znamenita Ženevska uputstva - za buduće kolonizovanje planeta. Mnogi su smatrali da su one suviše idealističke, a svakako nije postojao način na koji bi se nadziralo njihovo sprovođenje u delo. Ali ove smernice predstavljale su izraz namera - završni gest dobre volje prema vasseljeni koja možda nikada neće doći u priliku da bude zahvalna na tome.

Samo jedna od smernica ovih uputstava odnosi se na nas ovde - ali ona je bila najznamenitija i oko nje se podigla silna rasprava, budući da je isključivala neka od najizglednijih odredišta.

Prisustvo više od nekoliko postotaka kiseonika u atmosferi neke planete predstavlja konačan dokaz da na njoj postoji život. Ovaj element suviše je reaktivan da bi se nalazio u slobodnom stanju, osim ako ga neprekidno ne proizvode biljke - ili nekakav njihov ekvivalent. Razume se, kiseonik ne mora nužno da pretpostavlja životinjski život, ali on svakako priprema teren za njega. Iako životinjski život samo retko vodi do inteligencije, nije ustanovljen nijedan drugi, alternativni put.

I tako, prema načelima Metazakona, planete sa kiseonikom nisu dolazile u obzir. Iskreno govoreći, simnjam da bi ovako drastična odluka bila doneta da nam kvantni pogon nije pružio praktično neograničene domete - i moći.

Dopustite mi sada da vam izložim naš plan delanja pošto budemo stigli do Segana Dva. Kao što možete videti na karti, preko pedeset procenata površine prekriveno je ledom, čija je prosečna dubina procenjena na tri kilometra. Tu se nalazi sav kiseonik koji će nam ikada biti potreban!

Kada bude ušao na završnu orbitu, Magelan će upotrebiti kvantni pogon u sasvim ograničenom dejstvu, kao svojevrsnu let-lampu. Njime će otopiti led i istovremeno razložiti paru na kiseonik i vodonik. Vodonik će ubrzo oteći u svemir; ovo oticanje može se podstaći naročito podešenim laserima, naravno, ako se to pokaže neophodnim.

Kroz samo dvadeset godina u atmosferi Segana Dva biće deset odsto O₂, premda će i dalje obilovati nitrooksidima i drugim otrovima tako da neće pogodovati za disanje. U to vreme počecemo da zasipamo planetu naročito razvijenim bakterijama, pa čak i biljkama, kako bismo ubrzali ovaj proces. Ali na planeti će i dalje biti previše hladno; čak i uz toplotu koju ćemo upumpavati na nju, temperatura će svuda biti ispod tačke mržnjenja osim tokom nekoliko časova oko podneva u blizini polutara.

I upravo ćemo tu upotrebiti kvantni pogon, verovatno poslednji put. Magelan, koji je čitav svoj vek proveo u svemiru, konačno će se spustiti na površinu planete.

A onda, po petnaest minuta svakoga dana u odgovarajuće vreme, pogon će biti uključivan na najveću snagu koju sklop broda i tle na kome počiva mogu da izdrže. Ne možemo znati koliko će ova operacija potrajati sve dok ne napravimo prve testove; možda će biti potrebno da ponovo pokrenemo brod i premestimo ga negde drugde, ako se prvobitni položaj pokaže geološki nestabilan.

Prema prvim procenama pogon će ovako morati da dejstvuje tridesetak godina, kako bi dovoljno usporio planetu da se ona pomeri bliže suncu i stekne umerenu klimu. A potom ćemo koristiti pogon još dvadeset pet godina, kako bi se postigla kružna orbita. Ali tokom najvećeg dela tog vremena na Seganu Dva moći će prilično pristojno da se živi, premda će zime biti veoma oštre sve dok se ne postigne završna orbita.

I tako ćemo na kraju dobiti jednu devičansku planetu, veću od Zemlje, sa oko četrdeset postotaka okeana i srednjom temperaturom od dvadeset pet stepeni. Sadržaj kiseonika u atmosferi biće za jednu četvrtinu manji nego na Zemlji - ali će se povećavati. I tada će kucnuti čas da se probudi devet stotina hiljada spavača koji su još u hibernaciji i da im se predstavi novi svet.

To je scenario koji će ostati na snazi osim ako nas neki neočekivani razvoj događaja - ili neko otkriće - ne nagna da odstupimo od njega. A ako bi došlo do najgoreg..."

Dr Verli zastade, a onda se smrknuo osmehnu.

"Ne - ma šta se dogodilo, više nas nećete videti! Ako se Segan Dva pokaže nedostupan, postoji još jedno odredište udaljeno daljnih trideset svetlosnih godina. Ono se može pokazati još pogodnijim.

Možda ćemo, na kraju, kolonizovati oba ta sveta. Ali o tome će budućnost odlučiti."

Bilo je potrebno izvesno vreme da rasprava uzme maha; većina akademika izgledala je pometena, premda im je pljesak bio sasvim iskren. Predsednik, koga je iskustvo naučilo da uvek ima unapred pripremljeno nekoliko pitanja, prvi uze reč.

"Nešto beznačajno, dr Verli - ali po kome ili po čemu je Segan Dva dobio ime?"

"Po jednom piscu naučnih sanjarija sa početka trećeg milenijuma."

Ovo je probilo led, baš kao što je predsednik i predvideo.

"Pomenuli ste, doktore, da Segan Dva ima najmanje jedan satelit. Šta će se dogoditi sa njim kada budete promenili orbitu planete?"

"Ništa, osim veoma malih poremećaja orbite. On će se kretati zajedno sa maticom."

"Da je Uputstvo iz... koja ono beše, 3500..."

"Godine 3505."

"...opravosnaženo ranije, da li bismo mi bili sada ovde? Hoću da kažem, Talasa ne bi dolazila u obzir!"

"Veoma dobro pitanje i mi smo o njemu često raspravljali. Sejačka misija iz 2751 - vaš matični brod na Južnom Ostrvu - svakako bi bila protiv Uputstva. Srećom, problem se nije javio. Budući da ovde nemate kopnene životinje, načelo nemešanja nije narušeno."

"To je veoma podložno sumnji", upade jedna od najmlađih članica Akademije - na očiglednu zabavu mnogih njenih starijih kolega. "Ako kiseonik znači život, kako možete biti sigurni da ne važi i obrnuta tvrdnja. Može se zamisliti sva sila stvorenja - čak i takva koja bi bila

inteligentna - na planetama bez kiseonika, pa čak i bez atmosfere. Ako su naši evolucionari naslednici inteligentne mašine, kako to smatraju mnogi filozofi, njima bi se više dopadala atmosfera u kojoj ne bi rđali. Imate li neku predstavu o tome koliko je star Segan Dva? Možda je on već prošao kroz kiseoničko-biološku eru; možda vas tamo čeka neka mašinska civilizacija."

Nekoliko disidenata u publici glasno zagundā, a neko promrmlja prezrivo tonom "Naučna fantastika!". Dr Verli sačeka da ova reakcija prođe, a onda kratko odgovori: "Nismo o tome mnogo raspravljali. Jer, ako i naiđemo na mašinsku civilizaciju, načelo nemešanja teško da će biti od neke važnosti. Mene bi u tom slučaju znatno više zabrinjavalo šta će oni učiniti nama nego mi njima!"

Jedan veoma stari čovek - najstarija osoba koju je dr Verli videla na Talasi - lagano se podiže u stražnjem delu sale. Predsednik brzo napisa nešto na jednoj cedulji i pruži je dr Verli. "Profesor Derek Vinslejd - 115 - U.S.T. nauke - istoričar." Dr Verli je nekoliko sekundi zbunjeno gledala u skraćenicu U.S. a onda joj iznenada sinu da to označava 'Uvaženi Starac'.

A i sasvim je tipično, pomisli ona, da doajen lasanske nauke bude istoričar. Tokom svih njihovih sedam stotina godina istorije Tri Ostrva su dala svega nekoliko originalnih mislilaca.

Ova okolnost nije, međutim, zasluživala kritiku. Lasanci su bili prinuđeni da krenu u izgradnju infrastrukture civilizacije od nule; bilo je malo prilika ili podsticaja za ma kakvo istraživanje koje ne bi imalo neposrednu praktičnu primenu. A postojao je i jedan ozbiljniji i tananiji problem: populacija. U bilo kom trenutku i u bilo kojoj naučnoj disciplini na Talasi nikada nije bilo dovoljno pregalaca da se dostigne 'kritična masa' - minimalni broj reaktivnih umova potrebnih da se sa fundamentalnim istraživanjima krene u neko novo polje znanja.

Samo su u matematici - baš kao i u muzici - postojali retki izuzeci od ovog pravila. Usamljeni geniji - jedan Ramanujan ili jedan Mocart - mogli su nići niotkuda i samotno ploviti neobičnim morima misli. Znameniti primer u ovom smislu iz lasanske nauke bio je Fransis Zoltan (214-242); njegovo ime je još štovano pet stotina godina kasnije, ali dr Verli je imala izvesne rezerve čak i prema njegovom

neospornom umeću. Niko, kako je njoj izgledalo, nije uistinu razumeo njegova otkrića na polju hipertransfinitnih brojeva; a još manje su ta otkrića poslužila kao temelj za nova zdanja - što je predstavljalo pravo merilo za sve istinske revolucionarne prodore. Još i sada, njegova znamenita 'Poslednja hipoteza' opirala se kako potvrđivanju tako i poricanju.

Podozrevala je - premda je bila dovoljno taktična da to ne pomene svojim lasanskim prijateljima - da je Zoltanova tragična prerana smrt usloвила prekomerne razmere njegovog ugleda, opteretivši spomen na njega čežnjivim nadama o tome šta je sve moglo biti. Okolnost da je nestao prilikom plivanja pokraj Severnog Otrva nadahnula je mnoštvo romantičnih mitova i teorija - razočaranost u ljubav, ljubomorni takmaci, nesposobnost da pronađe kritične dokaze, užas pred samim hiperfinitima - ali ništa od svega toga nije imalo nikakvo činjenično pokriće. No, sve te pretpostavke upotpunjavale su popularnu predstavu o najvećem geniju Talase koji je nestao u punom naponu intelektualne snage.

Šta je to stari profesor govorio? Oh, uvek postoji neko ko, tokom postavljanja pitanja, potegne neku potpuno nebitnu stvar ili iskoristi priliku da izloži neku svoju omiljenu teoriju. Dugotrajno iskustvo sa sličnim stvarima učinilo je dr. Verli veoma veštom u ophođenju sa takvim interpolatorima i ona je često uspevala da izmami smeh na njihov račun. Ali prema U.S. morala je da bude učtiva, budući da se on nalazio na vlastitoj teritoriji i bio okružen kolegama koje su ga poštovala.

"Profesore, ovaj, Vindsdejl" - "Vinslejd", prošapta predsednik žurno, ali ona zaključi da bi svaka ispravka sada samo pogoršala stvari - "pitanje koje ste postavili veoma je dobro, ali bi, zapravo, trebalo da spada u okvire jedne druge teme. O tome bi se mogao prirediti čak niz izlaganja; no, čak i tako, jedva da bismo ga pošteno načeli.

Ali, ipak, zadržimo se malo na vašoj prvoj opasci. Ta kritika bila nam je upućena već više puta - ali ona naprosto ne stoji. Nipošto nismo pokušali da sačuvamo 'tajnu', kako ste to vi kazali, o kvantnom pogonu. Celokupna teorija smeštena je u brodskim arhivama i uključena je u materijal koji vam je prenesen.

Rekavši ovo, nikako ne želim da budim lažne nade. Iskreno govoreći, nema nikoga među aktivnim članovima posade broda ko stvarno razume pogon. Mi znamo kako da ga koristimo - i to je sve.

Postoje tri naučnika u hibernaciji koji su stručnjaci za pogon. Ako bi bilo potrebno da ih probudimo pre no što stignemo do Segana Dva, našli bismo se u ozbiljnoj neprilici.

Ljudi su doslovce gubili pamet pokušavajući da zamisle geometrodinamičko ustrojstvo superprostora i da razaberu zašto je vasseljena prvobitno imala jedanaest dimenzija, a ne neki lepi broj kao što je deset ili dvanaest. Kada sam pošla na kurs iz Osnova pogonistike instruktor mi je rekao: 'Da si u stanju da shvatiš kvantni pogon uopšte ne bi bila ovde - već gore na Lagranžu Jedan, u Institutu za više nauke'. Dao mi je, pri tom, i jedno korisno poređenje koje mi je pomagalo da ponovo zaspim pošto bi me obuzele noćne more izazvane nastojanjima da shvatim što tačno znači deset na minus trideset tri centimetra.

'Posada Magelana treba da zna jedino šta pogon radi', rekao mi je instruktor. 'Članovi posade su kao inženjeri koji rade u elektrodistribuciji. Sve dok znaju kako da isključe struju, uopšte ne moraju da budu upućeni u to kako se ona stvara. Struja može nastajati iz nečeg jednostavnog, kao što je dinamo na naftu, solarna ploča ili turbina na vodu. Sigurno je da bi lako razumeli načela na kojima se sve to temelji - ali im to nije neophodno da bi svoj posao valjano obavljali. Elektricitet, međutim, može poticati i iz nečeg složenijeg, kao što je fisioni reaktor, termonuklearni fuzor, muonski katalizator, Penrouzovo čvorište ili Hoking-Švarcšildovo jezgro - razumete na šta mislim? Negde u tom nizu oni bi nužno morali dići ruke od bilo kakvog razumevanja; ali to ih nimalo ne bi omelo da budu savršeno dobri inženjeri, kadri da uključuju i isključuju električnu mrežu gde god i kad god je to potrebno.'

Na isti način, mi smo kadri da Magelana prevezemo od Zemlje do Talase - ne znajući, zapravo, šta tačno činimo. Ali jednoga dana, možda kroz mnogo stoleća, ponovo ćemo biti u stanju da stanemo rame uz rame sa genijima koji su izumeli kvantni pogon.

Ko zna? Možda će to najpre vama uspeti. Možda se na Talasi rodi neki novi Fransis Zoltan. A možda ćete vi doći da posetite nas."

Ona nije stvarno u to verovala. Ali bio je to lep način da okonča izlaganje i da izmami žestok pljesak.

22. KRAKAN

"Možemo to učiniti bez poteškoća, razume se", reče kapetan Bej zamišljeno. "Planiranje je u osnovi završeno - kako izgleda, problem vibriranja kod kompresora je rešen - a priprema terena obavljena je pre roka. Nema nikakve sumnje da na to možemo odvojiti ljudstvo i opremu - ali da li je posredi uistinu dobra zamisao?" On pređe pogledom preko petorice viših oficira okupljenih oko ovalnog stola u sali za konferencije osoblja u Tera Novi; kao na neki mig, svi se oni okrenuše prema dr Kaldoru, koji samo uzdahnu i nemoćno raširi ruke.

"Problem, dakle, nije samo tehničke prirode. Saopštite mi sve što treba da znam."

"Evo kako stoje stvari", uze reč zamenik kapetana Malina. Rasveta se priguši i na plohi stola pojaviše se tri ostrva, lebdeći na delić centimetra povrh nje poput nekog predivnog modela izrađenog sa mnoštvom pojedinosti. Ali ovo nije bio model, jer kada bi se razmere dovoljno povećale, mogli bi se videti Lasanci kako idu za svojim poslovima.

"Mislim da Lasanci i dalje zaziru od planine Krakana, premda je to u biti veoma dobroćudan vulkan koji nikada nikoga nije ubio! A on je i od ključne važnosti za međuostrvski komunikacioni sistem. Vrh se nalazi na visini od šest kilometara iznad nivoa mora - to je najviša tačka na planeti, razume se. Posredi je, dakle, idealno mesto za antenski park; sve međumesne veze idu preko njega, odakle se upućuju ka dva druga ostrva."

"Oduvek mi je izgledalo pomalo čudnovato", primeti Kaldor blagim glasom, "da ni posle dve hiljade godina još nismo uspeli da pronađemo ništa bolje od radio-talasa."

"Dogodilo se tako da je vasseljena obdarena samo jednim elektromagnetskim spektrom, dr Kaldore, tako da nam nema druge do da ga što bolje iskoristimo. A Lasanci imaju sreće; budući da su čak i krajnje tačke Severnog i Južnog Ostrva udaljene samo tri stotine kilometara, planina Krakana ih lako pokriva. To ih potpuno lišava potrebe za komunikacionim satelitima.

Jedini problem jeste pristupačnost - kao i vremenske prilike. Prema jednom lokalnom vicu, na celoj planeti do promena vremena dolazi jedino na Krakanu. Svakih nekoliko godina neko mora da se popne na tu planinu, da opravi nekoliko antena, zameni nešto solarnih ćelija i baterija - i razgrne poprilično snega. Nikakav ozbiljan problem, ali silan fizički rad."

"A to", umeša se glavna brodska lekarka Njutn, "Lasanci izbegavaju kad god je moguće. Doduše, ne krivim ih što energiju čuvaju za znatno važnije stvari - kao što su zabave i sportovi."

Mogla je da doda 'i vođenje ljubavi', ali to je već bila osetljiva tema kod mnogih njenih kolega, tako da opaska možda ne bi bila lepo dočekana.

"Zašto moraju da se penju na planinu? Zašto naprosto ne odlete do vrha? Pa, imaju letelice koje okomito uzleću."

"Da, ali vazduh je gore razređen - a i ono malo što ga ima retko je kada mirno. Posle nekoliko ozbiljnih incidenata Lasanci su odlučili da stvari obavljaju na teži način."

"Shvatam", reče Kaldor zamišljeno. "Posredi je stari problem neuplitanja. Da li bismo time oslabili njihovo samopouzdanje? Samo u beznačajnoj meri, rekao bih. A ako ne udovoljimo jednom tako skromnom zahtevu, mogli bismo izgubiti stečene simpatije. Što ne bi bilo neumesno, uzme li se u obzir pomoć koju dobijamo oko ledare."

"I ja baš tako mislim. Ima li primedbi? Vrlo dobro. Gospodine Lorenson, molim vas, pobrinite se za celu stvar. Upotrebite bilo koji svemiroplan, pod uslovom da nije potreban za operaciju 'Pahuljica'."

Mozes Kaldor oduvek je voleo planine; one su ga nagonile da se oseća bližim Bogu čije je nepostojanje on i dalje ponekad držao za nepravedno.

Sa ivice velikog grotla mogao je da baci pogled dole u more lave, koja već davno beše očvrsnula, mada su se iz desetak pukotina u njoj i dalje podizali pramenovi dima. S druge strane kratera, daleko prema zapadu, jasno su se mogla razabrati oba velika ostrva koja su poput tamnih oblaka počivala na obzorju.

Silna studen i potreba da se o svakom dahu vodi računa činili su posebnim svaki trenutak. Pre mnogo vremena naišao je na jedan

izraz u nekoj staroj putopisnoj ili pustolovnoj knjizi: "Vazduh poput vina". Tada je poželeo da zapita pisca koliko je on tog vina udahnuo u poslednje vreme; sada, međutim, fraza više nije zvučala tako retko.

"Sve je istovareno, Mozese. Spremni smo za povratak."

"Hvala, Lorene. Dopalo bi mi se da te sačekam ovde dok ne dođeš po ostale večeras, ali možda je opasno zadržati se toliko dugo na ovoj visini."

"Inženjeri su, razume se, poneli boce sa kiseonikom."

"Nisam samo to imao na umu. Moj imenjак se svojevremeno uvalio u grdne neprilike na jednoj drugoj planini."

"Izvini - ne razumem."

"Nije važno; bilo je to ionako veoma, veoma davno."

Dok se svemiroplan podizao sa ruba kratera članovi radne grupe veselo im domahnuše. Pošto su sada sve alatke i sva oprema bili istovareni, posvetili su se jednom poslu koji je nužno prethodio svakom lasanskom projektu. Počelo je pripremanje čaja.

Dok se polako dizao put neba Loren je pomno vodio računa o tome da izbegne složenu masu antena, kojih je bilo u praktično svim zamislivim oblicima. Sve su bile upravljene prema dva ostrva koja su se maglovito razabirala na zapadu; ukoliko bi prekinuo njihove mnogostruke snopove, neprojeni gigabiti informacija bili bi nepovratno izgubljeni i Lasanci bi zažalili što su ga uopšte zamolili da im pomogne.

"Ne ideš ka Tarni?"

"Samo trenutak. Želim najpre da malo osmotrim planinu. Ah - evo je!"

"Šta? Oh, shvatam, Krakan!"

Pozajmljeni uzvik bio je dvostruko prikladan. Ispod njih tle je bilo rascepljeno u dubok usek, širok oko stotinu metara. A na dnu te klisure ležao je sam Pakao.

Ognjevi iz srca tog mladog sveta još su plamteli ovde, tik ispod površine. Sjajna reka žutog, prošarana tu i tamo grimiznim, trome se kretala ka moru. Kako mogu biti sigurni, zapita se Kaldor, da se vulkan odista ugasio, a ne samo zakratko primirio?

Ali reka lave nije bila njihov cilj. Nešto dalje od nje ležao je jedan

mali krater, prečnika oko jedan kilometar, na čijoj su ivici počivali ostaci jednog srušenog tornja. Približivši se, mogli su da razaberu da je nekada bilo tri takva tornja na pravilnim razmacima oko grotla, ali od druga dva ostali su samo temelji.

Dno kratera bilo je prekriveno masom prepletenih kablova i metalnih ploča, očigledno ostacima velikog radioreflektora koji je tu svojevremeno visio. U njegovom središtu nalazili su se ostaci prijemno-emisione opreme, delimično potonuli u malo jezero nastalo u čestim olujnim kišama koje su zasipale planinu.

Kružili su u tišini oko ostataka poslednje veze sa Zemljom, ne želeći da jedan drugoga ometaju u razmišljanju. Konačno, oglasi se Loren.

"U jadnom je stanju - ali ne bi bilo teško opraviti je. Segan Dva nalazi se samo dvadeset stepeni severno - bliže polutaru nego što je bila Zemlja. Tamo bi bilo još lakše upraviti snop ofesetnom antenom."

"Izvršna ideja. Kada završimo sa izgradnjom našeg štitnika, mogli bismo im pomoći u tome. Neće im, doduše, biti potrebna neka naročita pomoć, budući da nema razloga za žurbu. Uostalom, proteći će skoro četiri stoleća pre no što ponovo budu čuli glas od nas - čak i ako počnemo da im emitujemo istog časa kad stignemo."

Loren završi sa snimanjem prizora i poče da sleće niz obronak planine pre no što će se zaputiti ka Južnom Ostrvu. Jedva da se bio spustio hiljadu metara, kada Kaldor upita zbunjenim glasom:

"Kakav je ono dim tamo ka severoistoku? Kao da je neki signal."

Na pola puta do obzorja jedan tanak, beo stub dima dizao se spram vedre plaveti talasanskog neba. Tamo ga sasvim sigurno nije bilo pre nekoliko minuta.

"Hajde da pogledamo. Možda je neka barka u nevolji."

"Znaš li na šta me je ovo podsetilo?" upita Kaldor.

Loren uzvрати sleganjem ramenima.

"Na kita koji izbacuje mlaz vode. Kada izrone da bi udahnuli, veliki cetaceani obično šiknu uvis stub vodene pare. Veoma je nalik ovome."

"Postoje dve slabe tačke u tvojoj zanimljivoj teoriji", progundā Loren. "Ovaj stub je sada visok najmanje jedan kilometar. Bio bi to

popriličan kit!"

"Slažem se. Osim toga, mlazevi kitova traju samo nekoliko sekundi - dok je ovo neprekidno. A šta je sa drugom primedbom?"

"Ako je suditi po karti, uopšte se ne nalazi na otvorenoj vodi. Toliko što se tiče pretpostavke o barki."

"Ali, to je smešno... Talasa je potpuno prekrivena okeanom... oh, shvatam. Velika Istočna Prerija. Da, tamo joj je ivica. Gotovo bi se pomislilo da je to dole kopno."

U susret im je brzo hitao plutajući kontinent morske vegetacije koji je prekrivao najveći deo talasanskog okeana i proizvodio doslovce celokupan kiseonik u atmosferi planete. Bila je to jedna neprekidna ploha jarkog - gotovo virulentnog zelenila, koja je izgledala dovoljno čvrsta za hodanje po njoj. Na njenu pravu prirodu ukazivalo je jedino potpuno odsustvo brda ili bilo kakve druge promene osnovnog nivoa.

Ali na jednom području, promera oko jedan kilometar, plutajuća prerija nije bila ni ravna ni neprekidna. Nešto je ključalo ispod površine, izbacujući velike oblake pare prošarane povremenim masama prepletenog korova.

"Trebalo je da se setim", uzviknu Kaldor. "Krakanovo dete."

"Razume se", uzvratu Loren. "Ovo je prvi put da je aktivan od našeg dolaska. Tako, znači, nastaju druga ostrva."

"Da, stub vulkanskog dima postojano se kreće ka istoku. Možda će kroz koju hiljadu godina Lasanci imati čitav arhipelag."

Kružili su još nekoliko minuta, a onda se zaputiše natrag ka Istočnom ostrvu. Za mnoge posmatrača podmorski vulkan koji se upire da bi se rodio predstavljao bi prizor koji ispunjava strahopoštovanjem.

Ali ne i za ljude koji su bili očevici razaranja celog jednog sunčevog sistema.

23. DAN LEDA

Predsednikova jahta, alias Međuostrvski feribot broj jedan, sasvim sigurno nije izgledala tako udešena ni u jednom prethodnom razdoblju svoje tri stoleća duge karijere. Ne samo što je bila ukrašena zastavicama, nego je dobila i novu oplatu bele boje. Na žalost, pre no što je posao priveden kraju ponestalo je ili boje ili radnog poleta, tako da je sada kapetan morao da vodi računa o tome da uz obalu pristaje samo desnim bokom broda.

Predsednik Faradin takođe je bio ceremonijalno odeven u kitnjasto ruho (koje je skrojila gospođa predsednikovica), u kome je izgledao kao svojevrsna mešavina rimskog cara i kakvog ranog astronauta. U tom kostimu očigledno mu nije bilo udobno; kapetanu Sirdaru bilo je milo što se njegova uniforma sastojala samo od običnih, belih, kratkih pantalona, košulje sa širokom kragnom, epoleta i širitima opervažene kape, u čemu se osećao sasvim normalno - premda se teško mogao prisetiti kada ju je poslednji put nosio.

Iako je predsednik ispoljavao sklonost da se spoplete o togu, zvanična tura prošla je veoma dobro, a i predivan model postrojenja za zaleđivanje na brodu radio je savršeno. Proizvodio je neograničene količine heksagonalnih ledenih pločica koje su bile upravo prikladne veličine da stanu u posudu za spravljanje hladnih napitaka. Ali posetiocima se teško moglo zameriti što nisu uspeli da dokuče prikladnost naziva 'Pahuljica'; uostalom, tek su retki Talasanci imali prilike da vide sneg.

A sada je model bio ostavljen da bi se pošlo u razgledanje prave stvari, koja se prostirala na više hektara tarnanske obale. Bilo je potrebno izvesno vreme da bi se predsednik i njegova pratnja, kao i kapetan Bej i njegovi oficiri, odnosno svi ostali gosti, prebacili sa jahte na obalu. Sada, pri poslednjoj dnevnoj svetlosti, svi su, s puno poštovanja, stajali oko heksagonalnog bloka leda, koji je u prečniku imao dvadeset metara, dok mu je debljina iznosila dva metra. To ne samo što je bila najveća masa smrznute vode koju je iko ikada video - nego verovatno i najveća na planeti. Led je retko dolazio u priliku

da nastane čak i na polovima. Bez velikih kontinenata koji bi osujetili kruženje, hitre struje iz polutarnih područja brzo su otapale svaki ledeni zametak.

"Ali zašto je baš ovog oblika?" upita predsednik.

Zamenik kapetana Malina uzdahnu; bio je uveren da je ovo bilo objašnjeno već više puta.

"Posredi je stari problem prekrivanja neke površine istovetnim delovima", započe on strpljivo. "Na raspolaganju vam stoje samo tri mogućnosti - kvadrati, trouglovi i heksagoni. U našem slučaju heks je nešto pogodniji od preostala dva i njime je lakše rukovati. Ovi blokovi - kojih će biti preko dve stotine, pri čemu svaki teži šest stotina tona - biće tako međusobno uklopljeni da obrazuju štitnik. Posredi će biti svojevrsan sendvič od tri sloja. Kako budemo ubrzavali, blokovi će se stopiti i obrazovaće jedinstven veliki disk. Odnosno, tačnije govoreći, zatupastu kupu."

"Dali ste mi jednu ideju." Predsednik odjednom postade življi nego celo prethodno popodne. "Još nikada nismo imali skijanje na ledu na Talasi. Bio je to divan sport, a postojala je i igra zvana hokej na ledu, premda nisam siguran da bi baš i nju trebalo obnoviti, ako je bar suditi prema video-snimcima koje sam gledao. Ali, bilo bi divno ako biste mogli da nam napravite klizalište za narednu olimpijadu. Da li bi to bilo moguće?"

"Moraću da razmislim malo o tome", uzvratu prilično slabim glasom zamenik kapetana Malina. "Ideja je veoma zanimljiva. Bilo bi dobro da me izvestite o tome koliko bi vam leda bilo potrebno."

"Sa zadovoljstvom. A to bi bio i divan način korišćenja ledare pošto obavi svoj glavni posao."

Iznenadna eksplozija poštede Malinu obaveze da odgovori. Upravo je počeo vatromet, i narednih dvadeset minuta nebo iznad ostrva rascvetavalo se polihromatskim užarenostima.

Lasanci su voleli vatromet i nastojali da ga prirede u svakoj prilici. Predstava je bila obogaćena laserskim arabeskama - koje su delovale još spektakularnije i bile znatno bezbednije, ali im je nedostajao miris baruta koji je upotpunjavao magičnost prizora.

Pošto su bile okončane sve svetkovine i ugledne zvanice otišle na brod, zamenik kapetana Malina reče zamišljeno: "Predsednik je

pun iznenađenja, iako jednosmerno misli. Već mi je muka od tih njegovih vražjih olimpijskih igara - ali ideja o klizalištu odista je izvrsna i trebalo bi da nam obezbedi mnogo dobre volje."

"Ja sam, međutim, dobio opkladu", ubaci se prvi oficir Lorensen.

"Kakvu opkladu?", upita kapetan Bej.

Malina se nasmeja.

"Nikada ne bih u to poverovao. Lasanci ponekad kao da uopšte nisu radoznali - sve uzimaju zdravo za gotovo. Premda pretpostavljam da bi trebalo da budemo polaskani tolikim poverenjem koje imaju u naše tehnološko umeće. Možda čak misle da imamo i antigravitaciju!

"Loren je došao na ideju da to izostavim iz uvodnog izlaganja - i bio je u pravu. Predsedniku Faradinu uopšte nije palo na um da zapita ono što bi bilo moje prvo pitanje - na koji način mi to nameravamo da podignemo sto pedeset hiljada tona leda do Magelana."

24. ARHIVA

Mozes Kaldor voleo je da bude sam, onoliko koliko je sebi to mogao da dopusti, u katedralskom spokoju mesta Prvog Spuštanja. Tu se ponovo osećao kao mladi student, okružen svekolikom umetnošću i znanjem čovečanstva. Ovo iskustvo ispunjavalo ga je istovremeno i razdraganošću i potištenošću; pod prstima mu je počivala čitava jedna vasseljena, ali onaj njen delić koji je morao da istražuje tokom celog svog života bio je tako zanemarljiv da ga je zbog toga ponekad gotovo obuzimao očaj. Nalikovao je sebi na kakvog gladnog čoveka dovedenog na banket čiji su se prepuni stolovi pružali u nedogled: gozba je bila tako ogromna da je potpuno gasila apetit.

Pa ipak, cela ta riznica mudrosti i kulture predstavljala je samo majušan deo ukupnog nasleđa čovečanstva. Veliki deo onoga što je Mozes Kaldor znao i voleo tu je nedostajalo - ne slučajno, bio je svestan toga, već hotimičnim izborom.

Pre hiljadu godina genijalni ljudi dobre volje latili su se posla da ponovo napišu istoriju i u tu svrhu pročešljali su biblioteke Zemlje, odlučujući o tome šta treba da bude spaseno a šta prepušteno plamenu. Kriterijum izbora bio je jednostavan, premda ga je često bilo veoma teško primeniti. Neko književno delo, neki dokumenat o prošlosti bio bi unet u memorije sejačkih brodova samo ako bi doprinosio opstanku i društvenoj postojanosti novih svetova.

Zadatak je, razume se, bio i nemoguć i pun emocionalnih stresova. Sa suzama u očima odbori za izbor izbacili su Vedu, Bibliju, Tripitaku, Koran, kao i onu ogromnu literaturu koja se na njima temeljila. Uprkos svekolikoj raskoši, lepoti i mudrosti koju su ova dela sadržavala, nije se smelo dopustiti da ona okuže devičanske planete drevnim otrovima religijske mržnje, verovanja u natprirodno i pobožnog mrmljanja, čime su se nebrojene milijarde muškaraca i žena svojevremeno tešile, ne hajući uopšte što pri tom sakate vlastiti um.

U velikoj čistki nestala su doslovce i sva dela izvrsnih romanopisaca, pesnika i dramopisaca, koja bi u svakom slučaju

ostala nerazumljiva bez svog filozofskog i kulturnog zaleđa. Homer, Šekspir, Milton, Tolstoj, Melvil, Prust - poslednji veliki spisatelji pre no što je elektronska revolucija potisnula štampanu stranu - sve što je od njih ostalo bilo je nekoliko stotina hiljada brižljivo odabranih strana. Bilo je isključeno sve što se odnosilo na rat, zločin, nasilje i razorne strasti. Ako novosazdani - i, bar se tako nadalo, poboljšani - naslednici homo sapiensa budu ovo ponovo otkrili, oni bi, nesumnjivo, reagovali tako što bi stvorili vlastitu književnost. Nije bilo potrebe davati im prerane podsticaje.

Bolje su prošle muzika - sa izuzetkom opere - i vizuelne umetnosti. No, sam obim ovog materijala bio je tako ogroman da je odbir naprosto bio nužan, premda je ponekad ispadao proizvoljan. Buduća pokolenja na mnoštvu svetova biće u nedoumici oko Mocartovih prvih trideset osam simfonija, o Betovenovoj sedmoj i četvrtoj, kao i o praznini između druge i sedme Sibelijusove.

Mozes Kaldor bio je duboko svestan svoje odgovornosti, ali i nepodobnosti - bilo čije nepodobnosti, zapravo, ma koliko dotični čovek bio nadaren - za hvatanje ukoštac sa zadatkom koji je stajao pred njim. Gore na Magelanu, bezbedno uskladišteno u džinovskim bankama memorije, nalazilo se mnogo onoga što žitelji Talase nikada nisu upoznali, a svakako i puno toga što bi bez oklevanja prihvatili i prepustili se uživanju u tome čak ako ga ne bi potpuno razumeli. Izvrsna nova verzija Odiseje iz dvadeset petog stoleća, ratna klasika koja je oživljavala muke i patnje posle pola milenijuma mira, velike Šekspirove tragedije u Fajnebergovom čudesnom lingva-prevodu, Li Čaov Rat i mir - bili bi potrebni sati i dani samo da se navedu sve mogućnosti.

Ponekad, dok je sedeo u biblioteci kompleksa Prvog Spuštanja, Kaldor je dolazio u iskušenje da uzme na sebe ulogu Boga sa ovim prilično srećnim i nipošto bezazlenim ljudima. On bi poredio spiskove iz lokalnih memorijskih banki sa onima na brodu, uočavajući ono što je izostavljeno ili sažeto. Iako se već u načelu nije slagao ni sa kakvim oblikom cenzure, često je morao da prizna mudrost brisanja - bar što se tiče onih dana kada je kolonija osnovana. Ali sada, kada je već počivala na čvrstim temeljima, možda ne bi bilo zgoreg uvesti malo poremećaja ili ubrizgati injekciju kreativnosti...

Povremeno su ga uznemiravali pozivi sa broda ili skupine mladih Lasanaca koje su u pratnji vodiča dolazile na mesto početka svoje istorije. Ovi prekidi mu nisu smetali, a postojao je jedan koji mu je naročito bio prijatan.

Gotovo svakog poslepodneva, osim onda kada bi je u tome sprečili navodno hitni poslovi u Tarni, Mirisa bi dojahala uz brdo na svom palominu, Bobiju. Posetioци su doživeli veliko iznenađenje kada su videli konje na Talasi, budući da im se takva prilika nije ukazala na Zemlji. Ali Lasanci su voleli životinje i ponovo su sazdali mnoge iz ogromnih arhiva genetskog materijala koje su nasledili. Ponekad su one bile sasvim beskorisne - pa su čak predstavljale i smetnju, poput nestašnih malih veverica-majmuna koji su neprekidno odnosili sitne predmete iz tarnanskih domaćinstava.

Mirisa bi neizostavno donela neku poslasticu - obično voće ili neki od mnoštva lokalnih sireva - što je Kaldor prihvatao sa zahvalnošću. Ali još mu je draže bilo društvo; ko bi poverovao da se čovek koji se obraćao množini od pet miliona ljudi - što je premašivalo polovinu pripadnika njegovog pokolenja - sada zadovoljavao da pred sobom ima samo jednog slušaoca...

"Okolnost da potičeš iz stare porodice bibliotekara", reče Mozes Kaldor, "nagoni te da razmišljaš samo u megabajtima. Ali, smem li te podsetiti da reč 'biblioteka' potiče od reči knjiga. Imate li knjiga na Talasi?"

"Razume se da ih imamo", odvrati pomalo s visine Mirisa; još nije uspevala da razabere kada se Kaldor šali. "Na milione... pa, dobro, na hiljade. Postoji jedan čovek na Severnom Ostrvu koji ih štampa oko deset godišnje u tiražima od nekoliko stotina primeraka. Divne su - i veoma skupe. Sve se koriste kao pokloni u naročitim prilikama. I ja sam dobila jednu za dvadeset prvi rođendan - Alisu u zemlji čuda."

"Voleo bih da mi jednom pokažeš. I ja sam oduvek voleo knjige i imam ih gotovo stotinu na brodu. Možda, stoga, kad god čujem nekoga da govori u bajtima, ja to u sebi odmah podelim sa milion i odmah dobijem knjige... jedan gigabajt, naime, ravan je hiljadu knjiga i tako dalje. To je jedini način na koji mogu da shvatim o čemu je,

zapravo, reč kada ljudi govore o bankama podataka i transferu informacija. Dobro, a koliko je velika tvoja biblioteka?"

Ne skidajući pogled sa Kaldora, Mirisa poče da prebira prstima po tastaturi svoje konzole.

"To je još jedna stvar koju nikada nisam bio kadar da naučim", priznade on zadivljeno. "Neko je jednom rekao da se posle dvadeset prvog stoleća ljudska rasa podelila u dve vrste - na Verbale i Digitale. U stanju sam da se koristim tastaturom kada mi nema druge, razume se - ali više volim da razgovaram sa svojim elektronskim kolegama."

"Prema podacima od pre jednog časa", upade Mirisa, "šest stotina četrdeset pet terabajta."

"Hm - gotovo milijardu knjiga. A koliki je bio prvobitni obim biblioteke?"

"To mogu da ti kažem i bez provere. Šest stotina četrdeset."

"Znači, za sedam stotina godina..."

"Da, da - uspeli smo da proizvedemo samo nekoliko miliona knjiga."

"Ne kritikujem vas; uostalom, kvalitet je znatno važniji od kvantiteta. Voleo bih da mi pokažeš ono što smatraš za najbolja dela lasanske književnosti - kao i muzike. Problem sa kojim mi moramo da se suočimo jeste šta da vam damo. U banci sa opštim pristupom na Magelanu smešteno je preko hiljadu megaknjiga. Shvataš li šta to, zapravo, znači?"

"Ako potvrdno odgovorim, to bi te sprečilo da mi sam kažeš. A tako okrutna nisam."

"Hvala ti, draga. Ozbiljno govoreći, posredi je užasan problem koji me proganja već godinama. Ponekad mi se čini da Zemlja uopšte nije prerano bila uništena; ljudska rasa je podlegla pod teretom informacija koji je sama sebi natovarila.

Krajem drugog milenijuma Zemlja je proizvodila samo - samo! - ekvivalent od milion knjiga godišnje. Ovde imam na umu isključivo informacije za koje se smatralo da su od neke trajnije vrednosti, tako da su uskladištene na neodređeni rok.

Krajem trećeg milenijuma ova brojka je najmanje stostruko uvećana. Od časa kada je izumljeno pismo pa do kraja Zemlje

procenjeno je da je napisano deset hiljada miliona knjiga. Kao što sam ti rekao, na brodu imamo oko deset odsto tog obima.

Ako bismo sada sve izručili na vas, čak i pod pretpostavkom da imate gde sve to da uskladištite, našli biste se potpuno zatrpani. Ne bi posredi bio nikakav čin predusretljivosti sa naše strane - time bi samo bio potpuno osujećen vaš kulturni i naučni razvitak. A i najveći deo materijala naprosto vam ne bi ništa značio; bila bi vam potrebna stoleća da razaberete žito od kukolja..."

Čudno, pomisli Kaldor, da mi ta analogija nije ranije pala na pamet. Posredi je upravo ona opasnost na koju su se protivnici SETI-ja stalno pozivali. Mi, doduše, nikada nismo stupili u vezu sa nekom vanzemaljskom inteligencijom, niti smo takvu otkrili, ali Lasancima je to pošlo za rukom - a vanzemaljci smo mi...

Pa ipak, uprkos potpuno drugačijem poreklu, on i Mirisa imali su mnogo zajedničkog. Njena radoznalost i inteligencija predstavljale su osobine koje je trebalo podsticati; čak ni među ostalim članovima posade nije bilo nikoga sa kim je mogao da vodi ovako podsticajne razgovore. Ponekad bi se Kaldor našao na takvoj mucu kada je trebalo odgovoriti na njena pitanja da je jedini izlaz nalazio u protivnapadu.

"Iznenaduje me", reče joj jednom, pošto ga je podvrgla temeljitom ispitivanju o solarnoj politici, "što još nisi preuzela posao od oca i potpuno mu se posvetila. To bi za tebe bilo idealno."

"Dolazila sam u takvo iskušenje. Ali, on je proveo ceo život u odgovaranju na pitanja drugih ljudi i u sakupljanju dokumentacije za birokrate na Severnom Ostrvu. Nikada nije imao vremena da nešto uradi za svoju dušu."

"A ti?"

"Ja volim da sakupljam činjenice, ali volim i da vidim kako se one koriste. Zato su me naimenovali za zamenika upravnika Tarnanskog projekta razvoja."

"Za koji se bojim da je bio malo sabotiran našim operacijama. Ili mi je bar tako kazao upravnik kada sam ga sreo prilikom izlaska iz kancelarije gradonačelnice."

"Znaš da Brant nije mislio ozbiljno. Posredi je dugoročni plan, čiji su završni rokovi samo približno određeni. Ako ovde bude izgrađena

olimpijska ledena dvorana, onda će projekat možda morati da bude izmenjen - na bolje, kako veruje većina nas. Razume se, Severci žele da je oni dobiju - smatraju da nam je mesto Prvog Spuštanja sasvim dovoljno."

Kaldor se zakikota; znao je sve o takmaštvu između dva ostrva, koje traje već pokolenjima.

"Pa zar nije? Naročito sada kada imate nas kao dodatnu atrakciju. Ne smete biti pohlepni."

Upoznali su - i zavoleli - jedno drugo tako dobro da su se podjednako nepristrasno mogli šaliti na račun i Magalena i Talase. A između njih više nije bilo ni tajni; mogli su iskreno da razgovaraju o Lorenu i Brantu - i Mozes Kaldor najzad odluči da progovori i o Zemlji.

"...Oh, sasvim sam izgubio račun o mojim raznim zanimanjima, Mirisa - uostalom, najveći broj njih ionako nije bio nimalo važan. Posao kojim sam se najduže bavio bila je profesura na političkim naukama u Kembridžu, na Marsu. A možeš misliti do kakve je pometnje to dovodilo, zato što je postojao jedan stariji univerzitet, takođe u mestu zvanom Kembridž, ali u Masačusetsu - kao i jedan još stariji Kembridž, u Engleskoj.

Ali, kako se kraj približavao, Evelin i ja smo se sve više posvećivali neposrednim socijalnim problemima i planiranju završnog Egzodusa. Izgleda da sam imao izvesnu - pa, ovaj, govorničku nadarenost - te sam tako mogao da pomognem ljudima da se suoče sa budućnošću koja ih je čekala.

No, nikada nismo stvarno poverovali da će Kraj biti još za našeg veka - a i ko je mogao! Da mi je neko ikada rekao da ću napustiti Zemlju i sve što sam voleo..."

Plima osećanja preplavi mu lice i Mirisa ostade da u blagonaklonoj tišini sačeka da se on pribere. Postojalo je toliko pitanja koje je želela da postavi da je na odgovaranje na njih mogao biti utrošen ceo jedan ljudski vek; a njoj je na raspolaganju stajala samo jedna godina pre no što se Magelan ponovo zaputi ka zvezdama.

"Kada su mi kazali da sam potreban, upotrebio sam sve svoje

filozofsko i govorničko umeće da im dokažem da nisu u pravu. Bio sam prestar; sve znanje kojim sam raspolagao bilo je uskladišteno u memorijskim bankama; drugi ljudi bi bolje umeli da obave taj posao... naveo sam sve sem pravog razloga.

Na kraju, Evelin je donela odluku umesto mene; istina je, Mirisa, da su žene u nekim pogledima znatno jače od muškaraca - ali, zašto ja to tebi pričam?

'Potreban si im', glasila je njena poslednja poruka. 'Proveli smo četrdeset godina zajedno sada je preostalo još samo mesec dana. Neka te moja ljubav prati. Nemoj pokušavati da me nađeš.'

Nikada neću saznati da li je videla kraj Zemlje kao i ja - kada smo napuštali Sunčev sistem."

25. ŠKORP

Video je obnaženog Branta već ranije, kada su bili na onoj nezaboravnoj vožnji barkom, ali sve do sada nije shvatio kako je ovaj mlađi muškarac izuzetno razvijen. Iako je Loren oduvek pomno vodio računa o svom telu, od kako je krenuo sa Zemlje imao je malo prilike za sport i vežbanja. Brant se, međutim, po svojoj prilici bavio nekim zamašnim fizičkim naprezanjem svakoga dana u svom životu - što se i videlo. Loren ne bi imao nikakve izgleda protiv njega, osim ako ne bi primenio neku od uglednih ratničkih veština stare Zemlje - koje su mu, međutim, bile potpuno strane.

Cela stvar bila je potpuno smešna. Unaokolo su stajale njegove kolege oficiri i glupavo se cerile. Bio je tu i kapetan Bej, koji je držao štopericu. Bila je prisutna i Mirisa, čiji se izraz lica mogao opisati jedino kao samodopadljiv.

"...dva... jedan... nula... SAD!" uzviknu kapetan. Brant jurnu kao kobra koja je krenula u napad. Loren pokuša da izbegne nalet, ali sa užasom otkri da nema kontrolu nad vlastitim telom. Vreme najednom kao da je usporilo... Noge su mu postale olovne i odbijale da ga slušaju... Zapretila mu je grozna opasnost da izgubi ne samo Mirisu nego i samu muškost...

U tom trenutku se, na svu sreću, probudio, ali san je nastavio da ga muči. Izvori su mu bili očigledni, ali zbog toga nije postao ništa manje neprijatan. Pitao se da li bi trebalo da ga ispriča Mirisi.

O tome svakako nije mogao da razgovara sa Brantom, koji se i dalje ophodio prema njemu savršeno prijateljski, ali i u čijem je društvu sada počinjao da se oseća nelagodno. Danas mu je, međutim, ono bilo i te kako prijatno; ako se pokaže da je u pravu, onda će se obojica naći pred nečim što je znatno veće od njihovih privatnih afera.

Jedva je čekao da vidi Brantovu reakciju kada se ovaj suoči sa neočekivanim posetiocem koji je stigao tokom noći.

Betonski kanal koji je dovodio morsku vodu u postrojenje za zamrzavanje bio je dugačak stotinu metara i okončavao se kružnim

bazenom u kome se nalazilo upravo onoliko vode koliko je bilo potrebno za jednu pahulju. Budući da je čisti led predstavljao nedovoljno čvrst gradivni materijal, bilo je neophodno ojačati ga, a dugačke trake morske trave iz Velike Istočne Prerije sačinjavale su jeftinu i prikladnu armaturu. Zamrznuti blok dobio je nadimak ledobeton, za koji se moglo jemčiti da neće oteći poput glečera tokom nedelja i meseci Magelanovog ubrzanja.

"Evo ga." Loren je stajao sa Brantom Falkonerom uz ivicu bazena, gledajući kroz jedan procep u spletenom splavu morskog rastinja. Stvorenje koje je jelo morsku travu bilo je sazdan prema istom uzoru kao i zemaljski jastog - ali su mu razmere bile dvostruko veće od čovekovih.

"Jesi li ikada video nešto slično ovome?"

"Nisam", uzvratil žustro Brant, "i nimalo mi nije žao zbog toga. Kakvo čudovište! Kako ste ga uhvatili?"

"Nismo ga mi uhvatili. Sam je doplivao - ili dopuzao - iz mora, kroz kanal. Onda je pronašao morsku travu i zaključio da je dobio besplatni ručak."

"Nikavo čudo što ima ovakva klešta; stabljike morske trave veoma su čvrste."

"Sreća što je biljožder."

"Nisam siguran da bi mi se baš dopalo da to stavim na probu."

"Nadao sam se da bi nam nešto više mogao reći o njemu."

"Ne poznajemo ni stoti deo stvorenja iz lasanskih mora. Jednoga dana sagradićemo nekakvu istraživačku podmornicu i zaronićemo u dubinu. Postoji, međutim, mnoštvo drugih stvari koje imaju prednost, a za ovo još i nije zainteresovano previše ljudi."

Uskoro će biti, pomisli smrknuto Loren. Da vidimo koliko će Brantu biti potrebno vremena da sam primeti stvar...

"Oficir za nauku Verli malo je prebivala po arhivi. Kazala mi je da je postojalo nešto veoma slično ovome na Zemlji pre više miliona godina. Paleontolozi su mu nadenuli zgodno ime - morski škorpion. Ti drevni okeani mora da su bili uzbudljiva mesta."

"Kumar luduje za tim da krene u lov upravo na nešto ovakvo", odvrati Brant. "Šta ćete sada sa njim."

"Proučićemo ga, a onda ćemo ga pustiti."

"Vidim da ste ga već vezali."

Brant je, dakle, primetio, pomisli Loren. Pa, utoliko bolje.

"Ne - nismo. Pogledaj malo pažljivije."

Na Brantovom licu pojavi se izraz zbunjenosti kada kleknu pored tanka. Džinovski škorpion uopšte ne obrati pažnju na njega, nastavivši da svojim snažnim kleštima otkida stabljike morskog korova.

Jedna od tih klešta nisu bila sasvim onakva kakvim ih je priroda sazdala. Po sredini desnog kraka stajalo je nekoliko namotaja žice, sličnih kakvoj gruboj narukvici.

Brant odmah prepoznade žicu. Donja vilica mu se opusti i on za trenutak ostade bez reči.

"Bio sam, dakle, u pravu", dobaci mu Lorensen. "Sada znaš šta se dogodilo sa tvojim zamkama za ribe. Mislim da će najbolje biti da ponovo porazgovaramo sa dr Verli - a da i ne pominjem vaše naučnike."

"Ja sam astronom", usprotivi se En Verli iz svoje kabine na Magelanu. "Ono što je vama potrebno jeste kombinacija zoologa, paleontologa i etologa - da i ne pominjemo nekoliko drugih disciplina. Ali učinila sam najbolje što sam mogla da postavim jedan istraživački program i rezultat ćete naći pohranjen u banci dva u fajlu ŠKORP. Sve što vam je sada potrebno jeste da ga podvrgnete istraživanju - u čemu vam želimo puno sreće."

Iako je pokušala da umanji svoj trud, dr Verli je na svoj uobičajeno delotvoran način prekopala gotovo bezgranična skladišta znanja u glavnim memorijskim bankama broda. I ustrojstvo je počelo da se pomalja; u međuvrmenu, uzročnik sve te gužve i dalje je spokojno brstio morsku travu u svom tanku, uopšte ne hajući za neprekidni priliv posetilaca koji su dolazili da ga izučavaju ili naprosto da blenu u njega.

Uprkos groznom izgledu - klešta su mu bila dugačka gotovo pola metra i sticao se utisak da bi mogla čoveku da odseku glavu jednim potezom - stvorenje je delovalo potpuno neagresivno. Uopšte nije pokušavalo da pobegne, možda zato što je naišlo na obilan izvor hrane. Štaviše, bila je opšte prihvaćena pretpostavka da ga je

ovamo privukao nekakav tanani hemijski mamac iz morske trave.

Ako je i umeo da pliva, uopšte nije ispoljavao sklonost prema tome, već se zadovoljavao time da gamiže na svojih šest zdepastih nogu. Njegovo telo, dugačko četiri metra, bilo je optočeno egzoskeletom jarkih boja, sazdanim tako da mu obezbedi iznenađujuće dobru gipkost.

Njegovo drugo naročito svojstvo bila je resica malih pipaka koja je okruživala kljunolika usta. Pipci su upadljivo - štaviše, nelagodno - podsećali na zdepaste ljudske prste i izgledali su podjednako vešti. Iako im je prihvatanje hrane verovatno bilo glavni zadatak, bili su očigledno kadri i za znatno više; delovalo je uistinu izuzetno posmatrati kako ih škorp skladno koristi u kombinaciji sa kleštima.

Njegova dva para očiju - jedan veliki i, kako je izgledalo, namenjen za prigušenu svetlost, budući da je preko dana ostajao zatvoren - sigurno su mu omogućavala da izvrsno vidi. Sve u svemu, stvorenje je bilo izvrsno opremljeno za osmatranje i manipulaciju sredine - što su prvi uslovi za pojavu inteligencije.

No, niko ne bi naslutio inteligenciju kod jednog takvog bizarnog stvora da nije bilo svrhovito obavijene žice oko njegovih desnih klešta. To, međutim, nije ništa dokazivalo. Kao što je arhiva pokazivala, bilo je životinja na Zemlji koje su sakupljale tuđe predmete - često čovekove - i koristile ih na potpuno neočekivane načine.

Da stvar nije bila potpuno dokumentovana, niko ne bi poverovao u maniju sakupljanja sjajnih i šarenih predmeta, pa čak i njihovim razmeštanjem na gotovo umetnički način, koja se javljala kod australijske satenske budoarke ili kod severnoameričkog pacova. Zemlja je bila puna takvih tajanstvenosti, koje sada više neće biti odgonetnute. Možda je talasanski škorp bio samo nastavljач te bezumne tradicije, iz razloga koji su podjednako bili neodgonetnuti.

Postavljeno je nekoliko teorija. Najpopularnija - zato što je najmanje uvodila u igru škorpovu mentalnost - bila je da je žičana narukvica naprosto ukras. Da bi se ona namestila bila je potrebna izvesna umešnost - i prilično se raspravljalo oko toga da li je stvorenje to moglo učiniti bez ičije pomoći.

Iza takve pomoći mogao je, razume se, stajati samo neki čovek.

Možda je škorp bio odbegli mezimac nekog ekscentričnog naučnika, ali to je izgledalo sasvim neverovatno. Budući da su se na Talasi svi međusobno poznavali, takva tajna ne bi mogla dugo ostati skrivena.

Postojala je još jedna teorija, najnategnutija od svih - ali zato i najizazovnija.

Možda je narukvica predstavljala znamenje čina.

26. PODIZANJE PAHULJICE

Bio je to posao koji je zahtevao veliku umešnost, ali je imao i duga razdoblja dosađivanja, što je poručniku Ovenu Flečeru pružalo obilje vremena za razmišljanje. Zapravo, previše vremena.

On je bio pecaroš koji je vadio ulov težak šest stotina tona, namotavajući na čekrk najlon gotovo nepojamne snage. Jednom dnevno, samonavodna sonda za hvatanje stala bi da ponire prema Talasi, odmotavajući za sobom kabl koji se spuštao složenom krivom dugačkom trideset hiljada kilometara. Sonda bi se automatski spustila do tovara koji je čekao i pošto bi sve provere bile izvršene otpočelo bi izvlačenje.

Kritični trenuci bili bi prilikom podizanja sa tla, kada se pahuljica odvajala od postrojenja za zamrzavanje, i prilikom približavanja Magelanu, kada je ogroman ledeni heksagon valjalo dovesti u stanje mirovanja na samo kilometar od broda. Podizanje je počinjalo u ponoć, a od Tarne do stacionarne orbite na kojoj se nalazio Magelan trajalo je samo nešto manje od šest sati.

Ukoliko bi prilikom susreta i spajanja Magelan bio sa dnevne strane planete, najvažnija stvar je bila držati pahuljicu u senci, kako snažni zraci talasanskog sunca ne bi isparili u svemir ovaj dragocen tovar. Kada bi se jednom našao u bezbednosti iza velikog štitnika od zračenja, hvataljke robotskih teleoperatera uklonile bi izolirajuću foliju koja je štitila led tokom uspinjanja ka orbiti.

Potom je valjalo odvojiti postolje za podizanje i vratiti ga natrag za novi tovar. Ponekad bi se velika metalna ploča, slična kakvom heksagonalnom poklopcu za tiganj što ga je načinio neki ekscentrični kuvar, zalepila za led, tako da je bilo potrebno pribeći blagom i pažljivo odmerenom zagrevanju da bi se ona odvojila.

Konačno, geometrijski savršen ledeni blok počivao bi nepomično na stotinu metara od Magelana i tada bi počinjao onaj stvarno pipav deo. Kombinacija šest stotina tona mase i nulte sile teže potpuno je izlazila izvan raspona ljudskih instinktivnih reakcija; jedino su kompjuteri mogli odrediti koji su potisci potrebni, u kom pravcu, u kojim trenucima - da bi se veštački ledeni breg postavio na

odgovarajuće mesto. Uvek je, međutim, postojala mogućnost da iskrсне neka vanredna situacija ili neki neočekivani problem koji bi nadmašivali mogućnosti čak i najinteligentnijih robota; iako Flečer još nijednom nije morao da interveniše, bio je spreman ako se takva neophodnost pojavi.

Pomažem da se izgradi, reče on u sebi, džinovsko ledeno saće. Prvi sloj saća sada je bio gotovo završen, a onda je trebalo načiniti još dva. Ukoliko ne dođe ni do kakvih nezgoda štitnik će biti gotov kroz sto pedeset dana. Biće isproban pri niskom ubrzanju, kako bi se ustanovilo da li su svi blokovi propisno stopljeni; a onda će se Magelan otisnuti na završnu deonicu svog putovanja ka zvezdama.

Flečer je i dalje savesno obavljao svoj posao - ali samo umom, ne i srcem. Ono je već bilo izgubljeno na Talasi.

Bio je rođen na Marsu i na ovom svetu nalazilo se sve što je nedostajalo njegovoj goloj planeti. Video je kako se sav trud mnogo pokolenja njegovih predaka rastače u plamenu; zašto početi ponovo kroz nekoliko stoleća na jednom drugom svetu - kada je Raj već bio ovde?

A, razume se, dole, na Južnom Ostrvu čekala ga je i jedna devojka...

Gotovo je doneo odluku da kada kucne čas napusti brod. Terani mogu nastaviti bez njega, kako bi traćili snagu i umeće - slomivši pri tom verovatno svoja srca i tela - o tvrdoglavo stenje Segana Dva. Želeo im je svaku sreću; kada bude izvršio svoju dužnost, njegov dom biće ovde.

Trideset hiljada kilometara ispod Brant Falkoner takođe je doneo jednu ključnu odluku.

"Idem na Severno Ostrvo."

Mirisa je ležala u tišini: a onda, posle pauze koja je Brantu izgledala veoma duga, ona upita: "Zašto?" U njenom glasu nije bilo iznenađenja, niti žaljenja; toliko se toga, pomisli on, promenilo.

Ali pre no što je stigao da odgovori, ona dodade: "Ovde ti se ne dopada."

"Možda je tamo bolje - bar u odnosu na ovo sada. Ovo više nije moj dom."

"Ovo će uvek biti tvoj dom."

"Ne dok je Magelan na orbiti."

Mirisa pruži ruku u tami ka strancu pokraj sebe. Bar se nije odmakao.

"Brante", reče ona, "sve ovo uopšte nije bilo sračunato. Ni sa moje, a sigurna sam ni sa Lorenove strane."

"To mnogo ne menja na stvari, zar ne? Iskreno govoreći, nije mi jasno šta vidiš u njemu."

Mirisa se gotovo osmehnu. Koliko je samo muškaraca, zapita se ona, kazalo to isto ženama tokom ljudske istorije? A i koliko je žena kazalo: "Šta vidiš u njoj?"

Ništa se nije moglo odgovoriti, razume se; svaki pokušaj samo bi otežao stvari. Ali ponekad je pokušala, vlastitog zadovoljstva radi, da razabere šta je to što je vezalo nju i Lorena još od prvog trenutka kada su se videli.

Najvažnija je bila tajanstvena hemija ljubavi, sa one strane svih racionalnih analiza, neobjašnjiva bilo kome ko nije delio sličnu opsenu. Ali postojali su i drugi elementi koji su se jasno mogli razlučiti i objasniti na logički način. Bilo je korisno ustanoviti šta su oni; jednoga dana (i to vrlo brzo!) tako stečena mudrost pomoći će joj da se suoči sa trenutkom rastanka.

Najpre je tu bio tragični sjaj koji je optakao sve Terance; ona nije potcenjivala značaj toga, ali ovo svojstvo bilo je zajedničko i svim Lorenovim drugovima. Ali šta je to on imao što je bilo tako posebno i što ona nije mogla naći u Brantu?

Kao ljubavnici, oni se nisu bitnije razlikovali; možda je Loren bio maštovitiji, a Brant strasniji - ali nije li postao malo površan poslednjih nekoliko nedelja? Ona bi bila savršeno srećna sa obojicom. Ne, nije bila stvar u tome...

Možda je tragala za nekim svojstvom koje uopšte nije postojalo. Nije bio u pitanju jedan pojedinačni elemenat, već cela lepeza osobina. Njeni instinkti, ispod nivoa svesti, sabrali su rezultat; i Loren je izišao sa nekoliko poena ispred Branta. Sve je, zapravo, bilo tako jednostavno.

No, postojalo je svakako jedno svojstvo u kome je Loren daleko nadmašao Branta. Odlikovao se preduzimljivošću, ambicioznošću -

upravo onim osobinama koje su bile tako retke na Talasi. Nema sumnje da je upravo zbog ovih svojstava i izabran; ona će mu i te kako biti potrebna u potonjim stolicima.

Brant uopšte nije imao ambicija, premda mu preduzimljivost nije nedostajala; njegov još nezavršen projekat zamki za ribe bio je dokaz toga. Sve što je tražio od sveta bilo je da mu pruži zanimljive mašine kojima bi se on potom igrao do mile volje. Mirisi se ponekad činilo da i nju uključuje u tu kategoriju.

Nasuprot tome, Loren je pripadao tradiciji velikih istraživača i pustolova. On je doprinosa stvaranju istorije, a nije se samo pokoravao njenim imperativima. Pa ipak, mogao je da bude - ne onoliko koliko bi ona to želela, ali sve češće i češće - topao i čovečan. Dok je zamrzavao mora Talase, njegovo srce počelo je da se otapa.

"Šta ćeš raditi na Severnom Ostrvu?" prošapta Mirisa. Njegovu odluku oboje su već prećutno prihvatili.

"Potreban sam im tamo da dovedemo u red Kalipso. Severci nisu baš vični moru."

Mirisa oseti olakšanje; Brant nije naprosto bežao - tamo ga je čekao posao.

Rad koji će mu pomoći da zaboravi - sve dok, možda, ne kucne čas da se ponovo seti.

27. OGLEDALO PROŠLOSTI

Mozes Kaldor držao je modul prema svetlosti, zureći u njega kao da je mogao da vidi nešto što se nalazilo unutra.

"Ovo će uvek biti čudo za mene" reče on. "Između palca i kažiprsta držim ravno milion knjiga. Pitam se šta bi na ovo pomislili Kakston i Gutenberg."

"Ko?" upita Mirisa.

"Ljudi koji su čitanje učinili dostupnim ljudskoj rasi. Sada, međutim, postoji cena koju moramo da platimo zbog vlastite domišljatosti. Ponekad mi se javljaju male noćne more kada zamišljam da se u jednom od ovakvih modula nalazi neka izuzetno dragocena informacija - recimo, lek protiv neke epidemije koja je uzela maha - čija je adresa izgubljena. Nalazi se negde na jednoj od ovih milijardu stranica, ali mi ne znamo na kojoj. Kako te to ispunjava nelagodnošću kada ti se odgovor nalazi na dlanu, a ti nisi u stanju da ga pronađeš!"

"Ne vidim u čemu je problem", primeti kapetanova sekretarica. Kao stručnjak za skladištenje i vađenje informacija Džoan LeRoj je pomagala oko transfera između talasanske arhive i broda. "Bile bi vam poznate ključne reči; sve što treba da uradite jeste da napišete program traganja. Čak se i milijardu stranica može pretresti za svega nekoliko sekundi."

"Uskratili ste mi noćnu moru", uzvratila Kaldor, uzdahnuvši. A onda se razvedri. "Ali često se dogodi da ne znate ni ključne reči. Koliko vam se puta samo desilo da naiđete na nešto za šta uopšte niste znali da vam je potrebno - sve dok ga niste pronašli?"

"Onda ste rđavo organizovani", zaključila poručnica LeRoj.

Uživali su u ovim raspravama bez dlake na jeziku i Mirisa nije uvek bila sigurna kada ih treba shvatiti ozbiljno. Džoan i Mozes nisu hotimice pokušavali da je isključe iz svojih razgovora, ali svetovi njihovih iskustava bili su toliko različiti da je ponekad imala utisak da sluša dijalog na nekom nepoznatom jeziku.

"U svakom slučaju, sada je upotpunjen Glavni indeks. Obe strane znaju šta ona druga ima; još nam preostaje samo - samo! - da

odlučimo šta da prenesemo. Bilo bi nezgodno da ne kažem skupo, da se latimo toga sa razdaljine od sedamdeset pet svetlosnih godina."

"To me je podsetilo na nešto", reče Mirisa. "Možda ovo ne bi trebalo da vam kažem, ali ovde je prošle nedelje bila delegacija sa Severnog Ostrva. Predsednik Akademije nauka i dvojica fizičara."

"Dopusti da pogodim. Kvantni pogon."

"Tako je."

"Kako su reagovali?"

"Izgledali su zadovoljni - i iznenađeni - okolnošću da je on stvarno ovde. Napravili su kopiju cele stvari, razume se."

"Neka im je sa srećom; biće im i te kako potrebna. A to im možeš i reći. Neko je jednom kazao da prava svrha KP-a nipošto nije nešto tako tričavo kao što je istraživanje svemira. Njegove energije biće nam potrebne jednoga dana da sprečimo povratno kolapsiranje kosmosa u praiskonsku crnu rupu - i da započnemo naredni ciklus postojanja."

Usledila je tišina puna strahopoštovanja; konačno, čaroliju odagna Džoan LeRoj.

"Neće to biti za života ove uprave. Vratimo se na posao. Valja nam još pročešljati priličan broj megabajta pre no što pođemo na počinak."

Nije sve bilo samo rad; postojali su trenuci kada je Kaldor naprosto morao da iziđe iz bibliotečkog odeljenja kompleksa Prvog Spuštanja kako bi se malo opustio. Tada bi stao da tumara umetničkom galerijom, pošao bi u razgledanje Matičnog broda uz pomoć kompjuterskog vodiča (kako je nastojao da ga što bolje upozna, uvek je birao drugačiju maršrutu) ili bi se prepustio muzeju da ga vrati u vreme.

Uvek je postojao dugačak red posetilaca - poglavito studenata ili dece sa roditeljima - za predstave Terame. Ponekad bi Mozesa Kaldora pomalo grizla savest zato što koristi svoj povlašćeni položaj da uđe preko reda. Tešio se mišlju da je Lasancima na raspolaganju stajao čitav vek za uživanje u panoramama jednog sveta koji nikada nisu upoznali; on je, međutim, imao samo nekoliko meseci da

ponovo poseti svoj izgubljeni dom.

Mozesu Kaldoru bilo je veoma teško da uveri svoje prijatelje da nikada nije bio na mestima koja su ponekad zajedno posmatrali. Sve što je video bilo je najmanje osam stotina godina starije od njega, budući da se Matični brod otisnuo sa Zemlje 2751. godine - dok se on rodio 3541. No, povremeno bi uz šok prepoznao nešto i tada bi mu sećanja preplavila um nesnosnom silinom.

Predstava 'Kafe Trotoar' bila je najživlja i najprizivnija. Sedeo bi za malim stolom, pod platnenom nadstrešnicom, ispijajući vino ili kafu, dok je pokraj njega promicao život jednog grada. Dokle god bi ostao da sedi za stolom njegova čula ni na koji način nisu mogla da razlikuju opsenu od stvarnosti.

U mikrokosmičkim razmerama oživljavani su velegradovi Zemlje. Rim, Pariz, London, Njujork - zimi i leti, noću i danju, posmatrao je turiste i poslovne ljude, studente i ljubavnike kako idu svojim putem. Oni bi mu se često, shvativši da ih snimaju, osmehnuli preko stoleća i bilo je nemoguće ne uzvratiti na isti način.

Na drugim panoramama nije bilo ljudskih bića, niti bilo kakvih dela Čoveka. Mozes Kaldor bi tada ponovo posmatrao, kao što je činio i u onom drugom životu, oblak kapljica koji se dizao sa Viktorijinih vodopada, uspinjanje Meseca povrh Velikog Kanjona, snegove Himalaja, ledene grebenove Antarktika. Za razliku od prizora gradova ovi predeli uopšte se nisu promenili tokom hiljadu godina od kada su snimljeni. Ali iako su postojali znatno pre Čoveka, oni ga nisu nadživeli.

28. POTONULA ŠUMA

Škorpu kao da se uopšte nije žurilo; natenane je prevalio pedeset kilometara za deset dana. Jednu neobičnu činjenicu ubrzo je otkrila sonarna sonda koje je bila prikačena, ne bez poteškoća, za ledni oklop ljutitog stvora. Putanja kojom se kretao morskim dnom bila je savršeno prava, kao da je tačno znao kuda ide.

Ma šta mu bilo odredište, on kao da ga je pronašao na dubini od dve stotine pedeset metara. Zatim je nastavio da tumara unaokolo, ali u granicama sasvim ograničenog područja. To je potrajalo još dva dana; a onda su signali iz ultrasoničnog emitora iznenada prestali usred impulsa.

Mogućnost da je škorpa pojelo neko još veće i opakije stvorenje od njega predstavljala je suviše naivno objašnjenje. Emitor se nalazio u čvrstom metalnom cilindru; bilo koji zamislivi sklop zuba, kandži ili pipaka utrošio bi više minuta - u najmanju ruku - pre no što bi ga uništio, a uređaj bi sasvim fino nastavio da funkcioniše u stvorenju koje ga je ucelo progutalo.

I tako, preostale su samo dve mogućnosti, od kojih je prvu sa prezirom odbacilo osoblje Severnoostrvske podvodne laboratorije.

"Svaka pojedinačna komponenta imala je i rezervnu jedincu", napomenu direktor. "Štaviše, samo dve sekunde ranije emitovan je dijagnostički impuls; sve je bilo normalno. Nije, dakle, moglo biti u pitanju otkazivanje uređaja."

I tako, preostalo je samo nemoguće objašnjenje. Emitor je neko isključio. A da bi se to učinilo, valjalo je ukloniti jednu zaptivnu šipkicu.

To se nije slučajno moglo dogoditi, već samo radoznalim prebiranjem - ili hotimice.

Dvadeset metara dugačak i dvotrupni Kalipso nije bilo samo najveće, nego i jedino okeanografsko istraživačko plovilo na Talasi. Baza mu je normalno bila na Severnom Ostrvu i Loren je sa zadovoljstvom uočio dobroćudno zadirkivanje između naučne posade i putnika iz Tarne, prema kojima su se oni prvi odnosili kao

prema tobože neznalačkim ribarima. Sa svoje strane, pak, Južnoostrvljani nisu propuštali priliku da se podiče time kako su oni bili ti koji su otkrili škorpa. Loren ih nije podsećao na okolnost da to baš nije bilo sasvim u saglasnosti sa činjenicama.

Malo se trgao kada je ponovo video Branta, premda je to mogao očekivati, budući da je ovaj bio delimično odgovoran za novu opremu Kalipsa. Pozdravili su se učtivo, premda hladno, ne obraćajući pažnju na radoznale ili vesele poglede ostalih putnika. Na Talasi je bilo malo tajni; do sada su već svi znali ko se smestio u glavnoj gostinskoj sobi u domu Leonidasovih.

Male podvodne sanke, koje su se nalazile na stražnjoj palubi, prepoznao bi svaki okeanograf iz poslednjih skoro dve hiljade godina. Na njihovom metalnom okviru stajale su postavljene tri televizijske kamere, žičana košara za držanje uzoraka prikupljenih rukom kojom se daljinski upravljalo, kao i sistem vodenih mlaznika koji je omogućavao kretanje u svim pravcima. Kada jednom bude spušten niz bok broda, robot-istraživač slaće natrag svoje informacije posredstvom kabla sa optičkim vlaknima ne debljim od grafita u olovci. Ova tehnologija bila je stolecima stara - ali i dalje savršeno svrsishodna.

Obala je sada konačno nestala i Loren se prvi put našao potpuno okružen vodom. Setio se zebnje koja ga je obuzela prilikom prethodnog izleta sa Brantom i Kumarom, kada su se odvezli od obale jedva jedan kilometar. Ovoga puta, sa zadovoljstvom je ustanovio, osećao se nešto lagodnije uprkos prisustvu svog takmaca. To je bilo možda stoga što se nalazio na znatno većem brodu...

"Čudno", reče Brant, "još nikada nisam video morsku travu ovako daleko na zapadu."

U prvi mah Loren nije uspeo ništa da razabere; a onda je uočio tamne mrlje plitko u vodi pred njima. Nekoliko minuta kasnije brod je stao da se probija pramcem kroz rastresitu masu plutajuće vegetacije, što kapetana nagna da sasvim smanji brzinu.

"U svakom slučaju, gotovo smo stigli", reče on. "Nema potrebe da začepimo naše usisnike ovim rastinjem. Zar ne, Brante?"

Brant podesi kursor na displeju i za trenutak se zadubi u

očitavanje podataka.

"Da - nalazimo se samo pedeset metara od mesta gde smo izgubili emitor. Dubina dve stotine deset. Vadimo ribu na brod."

"Samo trenutak", umeša se jedan naučnik sa Severnog Ostrva. "Na tu mašinu smo utrošili prilično vremena i novca, a ona je i jedina na svetu. Šta ako se zapetlja u ovu vražju morsku travuljinu?"

Usledila je tišina, dok su svi razmišljali; a onda Kumar, koji je bio netipično ćutljiv - možda zastrašen moćnim talentima sa Severnog Ostrva - reče obrazrivo i uzdržano:

"Izgleda znatno rđavije odavde. Deset metara niže gotovo da nema lišća - samo velike stabljike sa obiljem postora između. Liči na šumu."

Da, pomisli Loren, podmorska šuma, sa ribama koje plivaju između vitkih, sinusoidnih stabala. Dok su ostali naučnici posmatrali glavni video-ekran i mnogostruke displeje instrumenata, on stavi naročite naočare za puni vid, čime je isključio iz svog vidnog polja sve ostalo osim prizora koji je stajao ispred robota koji je lagano ponirao u dubinu. U psihološkom smislu, on više nije bio na palubi Kalipsa; glasovi njegovih saputnika kao da su sada dolazili sa nekog drugog sveta koji nije imao nikakve veze sa njim.

Bio je istraživač koji je ulazio u jednu stranu vasseljenu, ne znajući na šta može da naiđe. Bila je to ograničena, gotovo monohromatska vasseljena; jedine boje bile su meka plavet i zeleno, a kraj vidnog polja nalazio se na razdaljini manjoj od trideset metara. U svakom trenutku mogao je da vidi desetak vitkih stabala, podbočenih na pravilnim razmacima mehurovima ispunjenim gasom, koji su im omogućavali da stoje uspravno, sežući iz tmastih dubina i nestajući put sjajnog 'neba' gore. Povremeno je imao utisak da se kreće kroz kakav gaj nekog sumračnog, maglovitog dana, ali bi ubrzo jato hitrih riba raspršivalo taj privid.

"Dve stotine pedeset metara", čuo je nekoga kako uzvikuje. "Uskoro bi trebalo da vidimo dno. Da uključimo svetla? Kvalitet slike je prilično pogoršan."

Loren gotovo da nije primetio nikakvu razliku, budući da je automatska kontrola regulisala sjajnost slike. Ali shvatio je da je na ovoj dubini moralo biti gotovo potpuno mračno; ljudsko oko bi tu bilo

doslovce beskorisno.

"Ne - ne želimo ništa da poremetimo osim ako to ne moramo. Sve dok kamera radi, zadovoljimo se raspoloživom svetlošću."

"Evo dna! Uglavnom je stenovito - nema mnogo peska."

"Prirodno. *Macrocystis thalassii* potrebna je stena da prijanja za nju - on nije kao sargassum koji slobodno pliva."

Lorenu je bilo jasno šta je nepoznati govornik imao na umu. Vitka stabla završavala su se mrežom korenova, koja je tako čvrsto bila spojena sa izbočinama stena da ih nikakva bura ili površinske struje nisu mogli otrgnuti. Analogija sa šumom na kopnu bila je još bliža nego što je mislio.

Veoma obazrivo, robot-izviđač probijao se kroz podmorsku šumu, odmotavajući za sobom kabl. Izgledalo je da nema opasnosti da se zaplete u zmijolika debla koja su sezala do nevidljive površine, budući da je između džinovskih biljaka postojalo obilje prostora. I odista, one kao da su namerno bile...

Naučnici koji su stvar pratili preko ekrana monitora shvatili su neverovatnu istinu samo nekoliko sekundi posle Lorena.

"Krakan!" prošapta jedan od njih. "Ovo nije prirodna šuma - već veštački zasad!"

29. SABRE

Nazivali su sebe Sabrama, prema pionirima koji su, milenijum i po ranije, ukrotili jednu gotovo podjednako negostoljubivu divljinu na Zemlji.

Marsovske Sabre bile su srećne u jednom pogledu; nisu imali protiv sebe ljudske neprijatelje - već samo surovu klimu, jedva primetnu atmosferu, peščane oluje planetnih razmera. Uхватili su se ukoštac sa svim tim nepogodnostima; rado su isticali da ne samo što su preživeli, nego su i preovladali. Ova izreka bila je samo jedna od nebrojenih pozajmica sa Zemlje, ali im je to njihova žarka sklonost ka nezavisnosti retko dopuštala da priznaju.

Više od hiljadu godina živeli su u senci jednog privida - gotovo religije. A kao i svaka religija, ova je takođe igrala suštinsku ulogu u njihovom društvu: pružila im je ciljeve koji su ih nadmašali, kao i svrhu života.

Sve dok proračuni to nisu obesnažili, oni su verovali - ili su se bar nadali - da bi Mars mogao da izbegne Zemljin usud. Stvar bi prošla samo za dlaku, razume se; dodatna razdaljina samo bi smanjila zračenje za pedeset odsto - ali to bi moglo biti dovoljno. Zaštićeni kilometrima drevnog leda na polovima, možda bi Marsovci mogli da prežive kada već Čovek nije mogao. Postojala je čak i jedna fantazija - premda je u nju verovalo svega nekoliko nepopravljivih romantičara - prema kojoj bi otapanje polarnih kapa povratilo izgubljene okeane planete. A onda, možda, atmosfera bi mogla postati dovoljno gusta da se ljudi kreću slobodno na otvorenom uz jednostavnu opremu za disanje i termalnu izolaciju...

No, ove su nade grubo zgasle, konačno ugašene neumoljivim jednačinama. Nikakvo umeće ili napori neće omogućiti Sabrama da se spasu. Oni će nestati zajedno sa matičnim svetom čiju su mekoću često s prezirom omalovažavali.

Ali sada, pružajući se pod Magelanom, nalazila se jedna planeta koja je otelovljavala sve nade i snove poslednjeg pokolenja kolonista Marsa. Dok je Oven Flečer posmatrao beskrajne okeane Talase, jedna misao neprekidno mu se vrzmala po glavi.

Prema zvezdanim sondama, Segan Dva prilično je nalikovao Marsu - što je i bio razlog da on i njegovi sunarodnici budu izabrani za ovo putovanje. Ali zašto se ponovo upustiti u borbu, kroz tri stotine godina i na udaljenosti od sedamdeset pet svetlosnih godina, kada je Pobjeda već bila ovde i sada?

Flečer više nije pomišljao samo na dezertiranje; to je značilo ostaviti premnogo toga za sobom. Bilo bi sasvim lako sakriti se na Talasi; ali kako bi se osećao, pošto Magelan ode, odnevši za sobom poslednje prijatelje i kolege iz mladosti?

Dvanaest Sabra još se nalazilo u hibernaciji. Od petorice probuđenih on je već brižljivo ispitaio dvojicu i od njih dobio povoljan odgovor. A ako se i ostala dvojica slože sa njim, znao je da će moći da govori i u ime usnule dvanaestorice.

Magelan mora okončati svoj pohod ka zvezdama, ovde, na Talasi.

30. KRAKANOVO DETE

Bilo je malo razgovora na Kalipsu dok se vraćao prema Tarni skromnom brzinom od dvadeset klikova; putnici su bili zadubljeni u misli, pokušavajući da razaberu sva značenja onih prizora sa morskog dna. Loren je i dalje bio odsečen od spoljnog sveta; još je nosio naročite naočare za puni vid, preko kojih je gledao snimak istraživanja podmorske šume što su ga načinile podvodne sanke.

Odmotavajući za sobom kabl poput kakvog mehaničkog pauka, robot se kretao lagano kroz velika debla, koja su izgledala vitka samo zbog svoje ogromne dužine, ali su zapravo bila deblja od ljudskog tela. Sada je bilo jasno da su bila razvrstana u pravilne redove, tako da je nužno sledilo iznenađenje kada je robot prispeo do jasno omeđenog svršetka ove plantaže. A tamo, idući za svojim poslovima u svom logoru u džungli, nalazili su se škorpovi.

Bilo je mudro ne uključiti reflektore; stvorenja uopšte nisu bila svesna bešumnog posmatrača koji je plivao kroz gotovo potpunu tamu na samo metar iznad njih. Loren je jasno video snimke mrava, pčela i termita i način na koji su škorpovi funkcionisali podsetio ga je na njih. Na prvi pogled bilo je nemoguće poverovati da takva složena organizacija može postojati bez inteligencije koja bi je kontrolisala - pa ipak, njihovo ponašanje moglo je biti i sasvim automatsko, kao što je to bio slučaj kod zemaljskih društvenih insekata.

Neki škorpovi obdelavali su velika stabla koja su sezala visoko gore ka površini da bi požnjeli zrake nevidljivog sunca; drugi su se vrzmali po morskome dnu noseći kamenje, lišće - kao i grube, premda sasvim prepoznatljive mreže i košare. Škorpovi su, dakle, izrađivali oruđa; ali ni to još nije bilo jemstvo inteligencije. Gnezda nekih ptica bila su znatno brižljivije izrađena od ovih neveštih tvorevina načinjenih, kako izgleda, od stabljika i listova sveprisutne morske trave.

Osećam se kao posetilac iz svemira, pomisli Loren, koji se nalazi povrhu nekog zemaljskog sela u kamenom dobu, upravo u vreme kada je Čovek otkrio poljoprivredu. Da li bi on - ili ono - mogao da izvede ispravan zaključak o postojanju ljudske inteligencije na

osnovu ovakvog jednog osmatranja? Ili bi, možda, presuda glasila: čisto instinktivno ponašanje?

Sonda je sada prodrila toliko duboko na čistinu da se okolna šuma više nije mogla videti, premda najbliža stabla nisu mogla biti udaljenija od pedeset metara. Upravo tada, neki duhovito nastrojen Severac promrmlja naziv koji je potom postao neizbežean, čak i u naučnim izveštajima: "Centar Škorpvila".

I odista, u nedostatku boljeg termina, ovim se sasvim prikladno opisivalo stambeno i poslovno područje. Jedna stenovita izbočina, visoka oko pet metara, krivudavo se pružala preko proplanka, a pročelje joj je bilo prošarano mnogim tamnim rupama koje su izgledale široke taman toliko da kroz njih uđe jedan škorp. Iako su te male pećine bile nepravilno razmeštene razmere su im bile tako jednoobrazne da su u pitanju teško mogle biti prirodne formacije; sticao se utisak da je posredi kakva velika stambena zgrada koju je projektovao neki ekscentrični arhitekta.

Škorpovi su ulazili i izlazili kroz otvore - poput službenika, pomisli Loren, u nekom od starih gradova pre razdoblja telekomunikacija. Njihove delatnosti izgledale su mu podjednako besmislene kao što bi, verovatno, i trgovina ljudi delovala njima.

"Hej", uzviknu jedan drugi posmatrač sa Kalipsa, "šta je ono? Sasvim desno - možete li malo da približite?"

Loren se trže na ovu intervenciju izvan njegove sfere svesti; to ga na trenutak vrati sa morskog dna na svet površine.

Njegovo panoramsko vidno polje najednom se iskosi kada je sonda stala da menja položaj. A onda se ponovo ispravila i lagano zaputila ka jednoj izdvojenoj stenovitoj piramidi, visokoj oko deset metara - sudeći prema dva škorpa u njenom podnožju - i sa samo jednim pećinskim ulazom. Loren nije razabrao ništa neobično na njoj; a onda, lagano, postade svestan izvesnih nepravilnosti - elemenata koji se nisu sasvim uklapali u sada već poznat prizor Škorpvila.

Svi ostali škorpovi vrzmali su se unaokolo, zauzeti nekim poslom. Ona dva su, međutim, stajala nepomično, osim što su neprekidno njihala glavama napred-nazad. A postojalo je i još nešto...

Ovi škorpovi bili su veliki. Razmere se ovde nisu mogle lako

proceniti i tek pošto je još nekoliko životinja prošlo u blizini Loren se konačno uveri da je onaj par gotovo za pedeset odsto krupniji od proseka ostalih.

"Šta rade?" prošapta neko.

"Ja ću ti reći", uzvratil drugi glas. "To su čuvari... stražari."

Jednom izrečen, ovaj zaključak bio je tako očigledan da više niko nije sumnjao u njega.

"Ali šta čuvaju?"

"Kraljicu, ako je imaju? Prvu Banku Škorpvila?"

"Kako to da ustanovimo? Sanke su suviše velike da bi ušle unutra - čak i kada bi nas pustili da pokušamo."

Od tog trenutka rasprava je postala akademska. Robotska sonda sada se spustila na manje od deset metara od vrha piramide i operator nakratko uključi jedan od kontrolnih mlaznika kako bi obustavio dalje spuštanje.

Ovaj zvuk ili vibracije mora da su uzbunile stražare. Obojica se istovremeno pridigoše i Lorenu se iznenada javi košmarna vizija načičkanih očiju, razmahanih pipaka i džinovskih klešta. Milo mi je što se stvarno ne nalazim tamo dole, iako mi tako izgleda, reče on u sebi. A i sreća je što ne umeju da plivaju.

Ali ako nisu mogli da plivaju, mogli su da se veru. Iznenadjućom brzinom škorpovi stadoše da se uspinju uz pročelje piramide da bi se kroz samo nekoliko sekundi obreli na vrhu, od koga su sanke bile udaljene tek koji metar.

"Bolje da se sklonim odavde pre no što skoče", promrmlja operator. "Tim kleštima presekli bi naš kabl kao pamučni konac."

No, bilo je kasno. Jedan škorp se hitnu sa stene i sekundu kasnije njegova klešta čvrsto su držala jednu od kliznica na stajnom trapu sanki.

Ljudski refleksi operatora bili su podjednako brzi, a njemu je na raspolaganju stajala i izvrsna tehnologija. U istom trenutku on krenu punim pogonom unazad i stade da spušta robotsku ruku u protivnapad. No, odlučujuće oružje, bilo je uključenje reflektora.

Škorp mora da je potpuno ostao zaslepljen. Klešta mu se otvoriše u gotovo ljudskom gestu zapanjenosti i on pade natrag na morsko dno pre no što je robotova mehanička šaka stigla da uzme udela u

okršaju.

Za delić sekunde Loren je takođe ostao zaslepljen, a naočare mu se zatamniše. A onda automatska kola kamere izvršiše podešavanja za veći nivo svetlosti i pred njegovim očima uskoro se ukaza izuzetno jasan krupni plan zbunjenog škorpna trenutak pre no što će ovaj nestati iz vidnog polja.

Iz nekog razloga uopšte nije bio iznenađen kada je video da se ispod škorpovih desnih klešta nalaze dve metalne trake.

Ponovo je gledao ove završne prizore dok se Kalipso vraćao u Tarnu i čula su mu još u toj meri bila usredsređena na podvodni svet da uopšte nije osetio blagi udarni talas koji je zapljusnuo brod. A onda postade svestan uzvika i pometnje oko sebe, kao i naginjanja palube zbog iznenadne promene kursa Kalipsa. On skinu naočare i stade da trepće na jarkoj sunčevoj svetlosti.

Za trenutak je bio potpuno zaslepljen; a onda, kada su mu se oči prilagodile bleštavosti, vide da se nalaze na svega nekoliko stotina metara od obale Južnog Ostrva, oivičene palmama. Naleteli smo na sprud, pomisli on. Brantu će se ovo i te kako nabijati na glavu...

A tada ugleda kako se povrh istočnog obzorja uzdiže nešto za šta ni u snu nije slutio da će videti na spokojnoj Talasi. Bio je to oblak u obliku pečurke, koji je pohodio noćne more ljudi tokom dve hiljade godina.

Šta to Brant radi? Pa zar ne bi trebalo da hita ka kopnu; umesto toga on je okretao Kalipso u najužem mogućem polukrugu i zapućivao se ka pučini. No, stvari su bile potpuno u njegovim rukama, dok su svi ostali stajalil zablenući prema istoku.

"Krakan!" uzviknu jedan od naučnika sa Severnog Ostrva i Lorenu se za trenutak učini da je ovaj izrekao samo prekomerno korišćenu lasansku psovku. A onda shvati šta je posredi i preplavi ga silno osećanje olakšanja. No, ono je bilo sasvim kratkovečno.

"Ne", reče Krumar, izgledajući uznemireniji nego što bi Loren mislio da je moguće. "Nije Krakan - već nešto znatno bliže. Krakanovo dete."

Brodski radio sada je neprekidno emitovao signal za uzbunu i povremene, svečane poruke upozorenja. Loren uopšte nije došao u

priliku da ih čuje, budući da mu je pažnju privuklo nešto veoma neobično što se zbivalo sa obzorjem. Ono se nije nalazilo tamo gde je trebalo da bude.

Sve je to bilo veoma zbunjujuće; polovinom uma i dalje se nalazio dole sa škorpovima, a i još je treptao zbog snažnog sjaja sa mora i neba. Možda nešto nije bilo u redu sa njegovim vidom. Iako je bio sasvim siguran da Kalipso više nije nagnut, oči su mu govorile da je strmo iskošen nadole.

Ne; to se more podizalo uz tutnjavu koja je sada potirala sve ostale zvuke. Nije se usuđivao da proceni visinu talasa koji se ustremio ka njima; tek sada mu postade jasno zašto se Brant uputio prema otvorenom moru, što dalje od pogubnih plićaka o koje će cunami utrošiti svoju silinu.

Džinovska ruka ščepa Kalipso i podiže ga pramcem naviše visoko, visoko ka zenitu. Loren poče bespomoćno da klizi palubom; pokušava da se uhvati za jedan stub ali ga promaši i trenutak potom obre se u vodi.

Seti se vežbi za slučaj opasnosti, reče on žustro u sebi. U moru ili svemiru načelo je uvek bilo isto. Najveća opasnost je panika, te stoga treba ostati pribran...

Nije bilo opasnosti da će se udaviti; pojas koji je nosio postaraće se za to. Ali gde je alka koju treba povući da bi se naduvao? Počeo je mahnito da prebira prstima po vezama oko pasa i uprkos svojoj odlučnosti oseti kratkotrajnu, ledenu jezu pre no što je konačno pronašao metalnu alkicu. Iako ju je bilo pokrenuti i on na veliko olakšanje oseti kako se pojas nadima oko njega, prihvatajući ga u prijatno okrilje.

Sada je jedinu pravu opasnost predstavljao sam Kalipso koji mu je mogao naleteti na glavu. Ali gde se deo brod?

Bio je, na žalost, preblizu u ovoj pomahnitaloj vodi, a i deo palubskog kućišta visio je u moru. Neverovatno, ali najveći broj članova posade i dalje kao da je bio na brodu. Sada su pokazivali prema njemu, a neko se pripremao da mu dobaci pojas za spasavanje.

Voda je bila puna plutajućih stvari - stolica, kutija, delova opreme - a tu su bile i sanke, koje su lagano tonule, budući da su se

izduvavali oštećni gasni tankovi. Nadam se da ih mogu spasti, pomisli Loren. Ako ne, onda će ovo biti veoma skupo putovanje, a i proteći će po svoj prilici prilično vremena pre no što ponovo dođemo u priliku da proučavamo šcorpove. On se oseti ponosnim što tako staloženo razmatra situaciju, s obzirom na naročite okolnosti u kojima se nalazio.

Nešto mu se očeša o desnu nogu; automatskim refleksom, on pokuša da ga šutne od sebe. Iako ga je neprijatno ogrebalo, ta okolnost ga je pre ozlojedila nego uznemirila. Bezbedno je plutao, džinovski talas je prošao i više mu se ništa nije moglo desiti.

On ponovo udari nogom, obazrivije ovoga puta. Još dok je to činio oseti isto grebanje po drugoj nozi. To, međutim, više nije bilo neutralno krzanje: iako ga je pojas i dalje održavao na površini, nešto je počelo da ga vuče u dubinu.

Bio je to trenutak kada je Loren Lorensen iskusio prvi trenutak prave panike, budući da se iznenada prisetio ispitujućih pipaka velikog polipa. No, oni su zacelo bili meki i mesnati - dok je ovo očigledno bila neka žica ili kabl. Razume se, posredi je bila pupčana vrpca sanki koje su tonule.

Još je mogao da se ispetlja da mu jedan neočekivani talas nije napunio usta vodom, koju on automatski proguta. Daveći se i kašljući, on pokuša da isprazni pluća, otirući istovremeno nogom kabl.

Konačno, vitalna razdeobnica između vazduha i vode - između života i smrti - pojavila mu se na manje od metar iznad glave; ali on više nije mogao dospeti do nje ni na koji način.

U takvim trenucima čovek ne misli ni na šta drugo do na vlastiti opstanak. Nema proživljavanja prošlosti, nema žaljenja za ranijim životom - čak se ni pomisao o Mirisi nije ni na trenutak pojavila.

Kada je shvatio da je sve gotovo, nije osetio strah. Poslednje iskustvo svesti bio je čist bes što je morao da prevale pedeset svetlosnih godina da bi skončao na ovako trivijalan i neherojski način.

I tako je Loren Lorensen umro po drugi put u toplim plićacima talasanskog mora. Nije učio iz iskustva; prva smrt bila mu je mnogo lakša pre dve stotine godina.

Peti deo: SINDROM 'BAUNTIJA'

31. PETICIJA

Iako bi kapetan Sirdar Bej porekao da je makar malčice sujeveren, ipak bi uvek počinjao da se brine kada bi stvari išle suviše glatko. Sve do sada na Talasi ih je pratila neverovatna sreća; sve se odigravalo prema najoptimističijim planovima. Izgradnja štitnika nije kasnila, niti je bilo ma kog drugog problema vrednog pomena.

Ali sada, za samo dvadeset četiri časa...

Razume se, moglo je ispasti i znatno gore. Prvi oficir Lorenson imao je puno, puno sreće - zahvaljujući onom momku. (Moraju mu se nekako odužiti...) Prema lekarima, stvar je izvedena za dlaku. Da je ostao još koji minut, oštećenja mozga bila bi beznadežna.

Rasrđen zbog toga što je dopustio da mu pažnja skrene sa problema na koji je neposredno bio upućen, kapetan ponovo pročitava poruku koju je već znao napamet:

BRODSKA MREŽA: BEZ DATUMA I VREMENA

UPUĆENO: KAPETANU

UPUTIO: ANONIM

Ser: Izvestan broj nas želi da izloži sledeći predlog, sa kojim vas upoznajemo kako biste ga mogli ozbiljno razmotriti. Predlažemo da naša misija bude okončana ovde na Talasi. Svi njeni ciljevi bili bi ostvareni bez dodatnih rizika vezanih za nastavljanje do Segana Dva.

Potpuno smo svesni toga da će ovo stvoriti probleme sa postojećom populacijom, ali verujemo da oni mogu biti rešeni uz pomoć tehnologije koju posedujemo - konkretno, primenom tektonskog inženjeringa, čime bi se povećao raspoloživ kopneni prostor. Shodno Pravilniku, Odeljak 14, Stav 2 (a), sa uvažavanjem zahtevamo sazivanje Brodskog Veća kako bi se što pre ova stvar pretresla.

"Pa, zameniće Malina? Ambasadore Kaldor? Ima li komentara?"

Dva gosta u prostranim, ali jednostavno nameštenim kapetanovim odajama izmenjaše poglede. Zatim Kaldor gotovo

neprimetno klimnu zameniku kapetana i potvrdi svoje uvažavanje prvenstva tako što je upravo tog časa hotimice otpio još jedan spor gutljaj izvrsnog talasanskog vina kojim su ih darivali njihovi domaćini.

Zamenik kapetana Malina, koji se osećao lagodnije sa mašinama nego sa ljudima, smrknuo pogleda izvadak iz kompjutera.

"Bar je veoma učtivo."

"To se moglo i očekivati", reče kapetan Bej nestrpljivo. "Imaš li neku ideju o tome ko je to mogao poslati?"

"Baš nikakvu. Ako izuzmemo nas trojicu, bojim se da nam preostaje još sto pedeset osam sumnjivih."

"Sto pedeset sedam", umeša se Kaldor. "Prvi oficir Lorensen ima izvrstan alibi. Bio je mrtav u to vreme."

"Time broj nije mnogo sužen", dobaci kapetan, smrknuo se pri tom osmehnuvši. "Imate li vi neku teoriju, doktore?"

Sigurno da imam, pomisli Kaldor. Proveo sam na Marsu dve tamošnje duge godine; ja bih se kladio na Sabre. Ali to je samo slutnja, koja se može pokazati i pogrešnom...

"Nemam još, kapetane, ali držaću oči otvorene. Ako pronađem bilo šta, odmah ću vas izvestiti - u meri u kojoj to bude moguće."

Dva oficira razumela su ga savršeno. U svojoj ulozi savetnika Mozes Kaldor nije bio odgovoran čak ni kapetanu. Njegov položaj na Magelanu najpribližnije je odgovarao svojstvu ispovednika.

"Držim, dr Kaldore, da ćete me zacemento izvestiti - ukoliko budete prikrivali informacije to bi moglo dovesti u opasnost i samu misiju."

Kaldor je za trenutak oklevao, a onda kratko klimnu. Nadao se da se neće naći u tradicionalnoj nedoumici sveštenika koji je ispovedio ubicu - koji planira nove zločine.

Neće ovde biti mnogo pomoći, pomisli smrknuo kapetan. Ali imam potpuno poverenje u ova dva čoveka, a i potreban mi je neko u koga se mogu pouzdati. Iako konačna odluka mora biti samo moja.

"Pitanje glasi: treba li da odgovorim na ovu poruku ili da je prenebregnem? I jedan i drugi potez mogu biti rizični. Ako je u pitanju samo uzgredni predlog - možda tek od jedne osobe u trenutku psiholoških neprilika - ne bi bilo baš mudro shvatiti ga odveć ozbiljno. Ali ako je posredi odlučna grupa, onda bi možda dijalog mogao biti od koristi. Tako bi napetost splasnula. A i ustanovilo bi se

ko stoji iza cele stvari." A šta bi ti onda? - upita kapetan samoga sebe. Da ih baciš u lance?

"Mislim da bi trebalo da razgovarate sa njima", reče Kaldor. "Problemi retko nestaju ako se na njih ne obraća pažnja."

"Slažem se", reče zamenik kapetana Malina. "Ali siguran sam da to nije niko od ljudi iz Pogona i Energije. Sve ih znam još od časa kada su diplomirali - ili još od ranije."

Mogao bi da doživiš iznenađenje, pomisli Kaldor. Ko koga stvarno poznaje?

"Vrlo dobro", zaključio kapetan, ustavši. "Već sam bio doneo tu odluku. Ali za svaki slučaj, mislim da mi ne bi bilo naodmet da malo osvežim svoje znanje istorije. Sećam se da je i Magelan imao malo neprilika sa posadom."

"Stvarno jeste", uzvratilo Kaldor. "Ali verujem da vi nikoga nećete iskrcati na pustom ostrvu." Niti obesiti nekog od svojih oficira, dodade on u sebi; bilo bi veoma netaktilno da je pomenuo tu epizodu iz istorije.

A bilo bi još rđavije da je podsetio kapetana Beja, premda on to svakako nije mogao zaboraviti! - da je veliki moreplovac ubijen pre no što je okončao svoju misiju.

32. KLINIKA

Ovoga puta povratak u život nije bio brižljivo pripremljen kao ranije. Drugo buđenje Lorena Lorensona bilo je manje udobno nego prvo; štaviše, delovalo je tako neprijatno da je na trenutke poželeo da su ga pustili da utone u zaborav.

Kada je povratio polusvest, ubrzo je zažalio zbog toga. Niz grlo su mu bile postavljene cevi, a za ruke i noge bile su mu povezane žice. Žice! Iznenada ga obuze panika pri spomenu na ono pogubno vučenje u dubinu, ali on ubrzo ponovo ovlada osećanjima.

Sada je valjalo brinuti o nečem drugom. Činilo mu se da uopšte ne diše; nije mogao da razabere nikakve pokrete dijafragme. Veoma čudnovato - oh, biće da su zaobišli pluća...

Monitori sa njegovim životnim funkcijama mora da su stavili do znanja bolničarki da je došao k svesti, jer najednom začu neki meki glas, a i oseti kroz očne kapke, koje zbog umora još nije otvarao, kako se nad njim nadvija neka senka.

"Sve je u redu sa vama, gospodine Lorenson. Nema razloga za zabrinutost. Ustacete za koji dan... Ne, nemojte pokušavati da govorite."

Uopšte mi ne pada na pamet, pomisli Loren. Znam tačno šta se dogodilo...

A onda se začu slabašno šištanje hipodermičkog šprica i on oseti studen na mišici, da bi potom ponovo usledio blaženi zaborav.

Sledeći put, na njegovo veliko olakšanje, sve je bilo sasvim drugačije. Cevi i žice su nestali. Iako se osećao veoma slabim nije mu bilo nelagodno. A i ponovo je disao postojanim, normalnim ritmom.

"Zdravo", reče jedan dubok, muški glas sa razdaljine od nekoliko metara. "Dobro došli ponovo među nas."

Loren okrenu glavu prema izvoru zvuka i zamućenim pogledom razabra jednu priliku na susednom krevetu, umotan u zavoje.

"Pretpostavljam da me ne prepoznajete, gospodine Lorenson. Poručnik Bil Horton, komunikacioni inženjer - i bivši vozač serfa."

"Oh, zdravo, Bile - otkud ti ovde..." prošapta Loren. Ali u tom času

pojavi se bolničarka i okonča ovaj razgovor novom, veštom injekcijom.

Sada se savršeno dobro osećao i jedva je čekao da mu dopuste da ustane iz postelje. Sanitetski zapovednik Njutn smatrala je da, u celini uzev, treba dopustiti pacijentima da znaju šta im se događa i zašto. Čak i kada oni to ne bi shvatili, obaveštenja su pomagala da se uspojoje i da tako njihovo nepoželjno prisustvo suviše ne ugrožava normalan rad medicinskog odeljenja.

"Možda se osećaš dobro, Lorene", reče ona, "Ali pluća ti se još dovode u red, te tako moraš izbegavati naprezanja dok se sasvim ne oporave. Da je talasanski okean sličan Zemljinom, ne bi bilo nikakvih problema. Ali njegova slanost je znatno manja - on se može piti, sećaš se, i ti si popio oko litar te tečnosti. A kako su tvoji telesni fluidi slaniji od ovdašnje morske vode, došlo je do potpunog narušavanja izotonske ravnoteže. I tako je, posredstvom osmotskog pritiska, izazvano prilično oštećenje membrana. Morali smo da obavimo čitav niz brzih pretraga u brodskoj arhivi pre no što smo mogli da sprovedemo postupak sa tobom. Uostalom, davljenje nije baš uobičajeni rizik pri letu kroz svemir."

"Biću dobar pacijent", reče Loren. "I veoma sam vam zahvalan na svemu što ste učinili. Kada ću mogu da primam posetioce?"

"Jedan upravo čeka napolju da uđe. Imaš na raspolaganju petnaest minuta. Posle toga će je bolničarka izbaciti."

"I nemoj obraćati pažnju na mene", reče Bil Horton. "Ja brzo zaspim."

33. PLIME I OSEKE

Mirisa se osećala izuzetno loše, ali sve je to, razume se, bilo zbog pilule. Ali bar je mogla da se uteši saznanjem da se ovo moglo dogoditi još jednom - kada (i ako!) joj bude dopušteno da ima drugo dete.

Bilo je neverovatno pomisliti da su doslovce sva pokolenja žena koje su ikada postojale bila prinuđena da trpe ove mesečne neugodnosti tokom pola svog životnog veka. Da li je posredi puka slučajnost, pitala se ona, što se ciklus plodnosti približno poklapao sa ciklusom Zemljinog jedinog džinovskog Meseca? Kakvog li peha da se isto dogodilo i na Talasi, sa njena dva bliska satelita! Možda je u podjednako meri bila srećna okolnost što su njihove plime i oseke bile jedva primetne; pomisao na neskladno prožimanje petodnevnog i sedmodnevnog ciklusa bila je tako komično grozna da je naprosto morala da se osmehne i od toga se odmah osetila znatno bolje.

Bile su joj potrebne nedelje da donese odluku, ali o tome još nije obavestila Lorena - a još manje Branta, koji je imao pune ruke posla opravljajući Kalipso na Severnom Ostrvu. Da li bi učinila to da je on nije ostavio - da uprkos svoj sili pređašnjeg razmetanja i hvalisanja nije ustuknuo bez borbe?

Ne - bila je to nepoštena, primitivna, čak preljudska reakcija. No, ovakvi instinkti teško su odumirali; Loren joj je kazao, uz izvinjavanje, da su se on i Brant kočoperno hvatali ukoštac u njegovim snovima.

Nije mogla da krivi Branta; naprotiv, trebalo bi da bude ponosna na njega. Ono što ga je uputilo na sever, gde će ostati sve dok ne skuju svoju sudbinu, bilo je ne kukavičluk već uviđavnost.

Odluku nije donela naprečac; sada joj je bilo jasno da je ona zacelo nedeljama lebdela negde ispod praga njene svesti. Lorenova privremena smrt podsetila ju je - kao da joj je to podsećanje uopšte bilo potrebno! - da se uskoro moraju zauvek rastati. Ona je znala šta se mora učiniti pre no što se on ponovo otisne ka zvezdama. Svaki njen instinkt govorio joj je da u pravu.

A šta će Brant reći? Kako će reagovati? To je bio samo jedan u nizu problema sa kojima će morati da se suoči.

Volim te, Brante, prošaputa ona. Želim da se vratiš, moje drugo
dete biće i tvoje.

Ali, ne i prvo.

34. BRODSKA MREŽA

Baš je čudnovato, pomisli Oven Flečer, što imam isto prezime kao i jedan od najznamenitijih pobunjenika svih vremena! Da li sam možda njegov potomak? Da vidimo - ima više od dve hiljade godina od kako su se iskricali na ostrvo Pitkern... a to odgovara zbiru od, recimo, stotinu pokolenja, što olakšava računanje...

Flečer se prostodušno ponosio svojom sposobnošću računanja napamet, koja je, iako elementarna, iznenađivala veliku većinu ljudi, ostavljajući na njih silan utisak; stolecima je već Čovek pritiskao dugmad kad god bi se suočio sa problemom zbrajanja dva i dva. Okolnost da je upamtio nekoliko logaritama i matematičkih konstanti veoma mu je pomagala da svoju predstavu učini još tajanstvenijom onima koji nisu znali kako on to obavlja celu stvar. Razume se, birao je samo one primere u kojima se dobro snalazio, a i veoma retko se događalo da se neko upušta u proveravanje ishoda...

Stotinu pokolenja unazad - znači, dva na sto predaka. Logaritam od dva iznosi nula zarez tri nula jedan nula - dakle, trideset zarez jedan... Olimpuse! - milion milion milion milion miliona ljudi! Nešto nije u redu: ni približno toliki broj ljudi nije živeo na Zemlji od osvita vremena - razume se, ovo počiva na pretpostavci da nikada nije došlo do preklapanja - ali stablo ljudske porodice mora da je beznadežno prepleteno - u svakom slučaju, posle stotinu pokolenja svako mora da je sa svakim u nekom srodstvu - nikada to neću moći da dokažem, ali Flečer Krišćn mora da mi je predak - i to višestruki.

Sve je to veoma zanimljivo, pomisli on; isključio je dispelj i drevni arhivski podaci nestadoše sa ekrana. Ali ja nisam pobunjenik. Ja sam... ovaj... peticionar, sa savršeno razložnim zahtevom. Karl, Randžit, Bob - svi se slažu... Verner je neodlučan, ali nas neće odati. Kako bih samo voleo da popričam sa ostalim Sabrama i da ih upoznam sa predivnim svetom koji smo pronašli dok su oni spavali.

U međuvremenu, moram da odgovorim kapetanu...

Za kapetana Beja bilo je veoma neprijatno da i dalje normalno vodi brod, ne znajući pri tom ko mu se - niti koliko - od oficira i

običnih članova posade obraća anonimnim porukama preko brodske mreže. Nije bilo načina da se uđe u trag onome ko je slao ove neregistrovane poruke: takav način komuniciranja uveden je pre svega zbog poverljivosti - davno umrli geniji koji su projektovali Magelana računali su da bi se time obezbedio stabilišući socijalni mehanizam. On je obazrivo zapodeo razgovor o postavljanju lokatora sa glavnim komunikacionim inženjerom, ali ta pomisao toliko je zapanjila zapovednika Roklina da je glatko odbio celu stvar.

I tako, nije mu preostalo ništa drugo do da neprekidno motri lica oko sebe, uočavajući izraze, obraćajući pažnju na modulaciju glasa - i nastojeći da se pri tom ponaša kao da se ništa nije dogodilo. Možda je on preterivao, odnosno, možda se ništa važno i nije dogodilo. Ali bojao se da je seme zasađeno i da će početi da klija i klija sa svakim danom koji brod bude proveo na orbiti oko Talase.

Njegov prvi odgovor, sačinjen posle konsultacija sa Malinom i Kaldorom, bio je sasvim neutralan:

Uputio: KAPETAN

Upućeno: ANONIMU

Odgovarajući na vašu neregistrovanu poruku izveštavam vas da nemam ništa protiv da razmotrimo vaš predlog bilo preko brodske mreže, ili formalno u Brodskom Veću.

U stvari, i te kako je imao protiv; proveo je gotovo polovinu svog odraslog života pripremajući se za ogromnu odgovornost prevoza milion ljudskih bića kroz svemir, na udaljenosti od sto dvadeset pet svetlosnih godina. To je bila njegova misija; da mu je reč 'sveto' bilo šta značila, on bi je ovde primenio. Ništa ga drugo nije moglo odvratiti od tog cilja osim neko katastrofalno oštećenje broda ili neverovatno otkriće da će i sunce Segana Dva postati nova.

U međuvremenu, postojao je jedan očigledan smer delanja. Možda mu je posada - baš kao i Blajovo ljudstvo! - postala malodušna, ili bar opuštena. Opravka ledare posle manje štete koju joj je naneo cunami potrajala je dvostruko duže nego što se očekivalo, što je postalo tipično. Ceo ritam broda polako se usporavao; da, kucnuo je čas da ponovo malo pucne bičem.

"Džoan", obrati se on svojoj sekretarici trideset hiljada kilometara niže. "Daj mi poslednji izveštaj o sklapanju štitnika. I reci zameniku Malini da želim da porazgovaram sa njim o planu podizanja leda."

On nije znao da li mogu da podižu više od jedne pahuljice dnevno. Ali mogli bi da pokušaju.

35. OPORAVAK

Poručnik Horton bio mu je zanimljivo društvo, ali Lorenu je ipak bilo drago što ga se otarasio čim su mu elektrofuzione struje spojile slomljene kosti. Kako je Loren otkrio, uz mnoštvo zamornih pojedinosti, mladi inženjer se uhvatio u kolo sa grupom kosmatih raspuštenika na Severnom Ostrvu, čija je druga najvažnija stvar u životu, kako izgleda, bila da se uz okomite talase voze na dasci sa mikromlaznicima. Horton je na svojoj koži iskusio da je taj sport još opasniji nego što je izgledao.

"Prilično me iznenađuje", prekide Loren jednu njegovu sumornu ispovest. "Bio bih se zakleo da si ti devedeset devet odsto heteroseksualac."

"Devedeset dva odsto, sudeći prema mom profilu", uzvratiti Horton veselo. "Ali dopada mi se da s vremena na vreme proveram svoju kalibraciju."

Poručnik se samo napola šalio. Negde je čuo da su stopostotni tako retki da se klasifikuju kao patološki slučajevi. On, doduše, nije stvarno u to verovao; ali pomalo ga je zabrinjavalo u onih nekoliko retkih prilika kada je ozbiljnije razmišljao o tome.

Loren je sada bio jedini pacijent i uspeo je da ubedi lasansku bolničarku da je njeno stalno prisustvo sasvim nepotrebno - bar onda kada bi Mirisa došla u svoju svakodnevnu posetu. Sanitetski zapovednik Njutn, koja je kao i većina lekara umela da bude neprijatno otvorena, kazala mu je bez uvijanja: "Potrebna ti je još nedelja dana oporavka. Ako već moraš da vodiš ljubav, prepusti sve njoj."

Imao je i mnoštvo drugih posetilaca, razume se. Uz dva izuzetka, svi su oni bili dobro došli.

Gradonačelnica Voldron imala je načina da ubedi njegovu malu bolničarku da je pusti unutra u bilo koje doba; srećom, njene posete nikada se nisu poklopile sa Mirisininim. Prvi put kada je gradonačelnica stigla Loren se pretvarao da je gotovo u predsmrtnom stanju, ali taktika mu se pokazala katastrofalnom,

budući da tako nikako nije mogao da spreči vlažna milovanja kojima je bio izložen. Drugom prilikom - srećom, dobio je upozorenje deset minuta ranije - bio je poduprt jastucima i potpuno svestan. Međutim, neobičnom podudarnošću, upravo je u toku bio jedan složen test respiratornih funkcija, tako da je cev za disanje postavljena u Lorenova usta potpuno onemogućila razgovor. Test je okončan tridesetak sekundi pošto je gradonačelnica otišla.

Kurtoazna poseta Branta Falkonera bila je pomalo nelagodna za obojicu. Učtivo su razgovarali o škorpovima, o razvoju stvari sa ledarom u zalivu Mangrov, o politici Severnog Ostrva - o svemu, zapravo, osim o Mirisi. Loren je mogao da vidi da je Brant zabrinut, da mu je čak neprijatno, ali poslednja stvar koju je očekivao bilo je izvinjenje. Njegov posetilac je uspeo da to nekako prevali sa usana na samom odlasku.

"Znaš, Lorene", reče on nevoljno, "ništa drugo nisam mogao da uradim kada je naišao onaj talas. Da sam nastavio pređašnjim kursom razbili bismo se o grebenje. Naprosto, nismo imali sreće da Kalipso na vreme stigne do duboke vode."

"Sasvim sam siguran", odvrati Loren potpuno iskreno, "da niko ne bi mogao da postupi bolje nego što si ti."

"Ovaj... drago mi je što to razumeš."

Brantu je očigledno laknulo i Loren oseti izvesnu naklonost - čak i sažaljenje - prema njemu. Možda su ga njegovi moreplovci izložili izvesnoj kritici; nekome ko se tako dičio svojom veštinom kao Brant takva kritika bila bi nepodnošljiva.

"Čujem da su spasli sanke."

"Da, uskoro će ih opraviti i biće kao nove."

"Baš kao i ja."

Nesmejaše se kratko obojica - i u tom činu koji ih je drugarski povezao Lorenu iznenada sinu jedna ironična pomisao.

Brant mora da je naknadno često poželeo da je Kumar bio malo manje odvažan.

36. KILIMANDŽARO

Zašto je sanjao Kilimandžaro?

Bila je to neobična reč; neko ime, bio je siguran - ali čega?

Mozes Kaldor ležao je u zelenoj svetlosti talasanske zore, polako se budeći uz jutarnje zvuke Tarne. Nije ih, doduše, bilo mnogo u ovo doba; jedne peščane sanke brujale su negde na putu prema obali, verovatno hitajući u susret ribaru koji se vraćao iz ribolova.

Kilimandžaro.

Kaldor nije bio hvalisav čovek, ali je sumnjao da je ijedno drugo ljudsko biće pročitalo toliko drevnih knjiga o takvom mnoštvu različitih tema. Takođe je primio nekoliko terabajta memorijskih implantacija; tako uskladištene informacije nisu se, doduše, mogle nazivati znanjem, ali su postajale dostupne ukoliko biste se setili pristupnih šifri.

Bilo je pomalo rano preduzeti taj napor, a i sumnjao je da je stvar toliko važna. No, odavno je naučio da ne zanemaruje snove; stari Zigmund Frojd došao je do nekih zanimljivih otkrića pre dve hiljade godina. Uostalom, više i ne bi mogao da zaspi...

On zatvori oči, stavivši time u pogon komandu TRAGAJ, i stade da čeka. Iako je posredi bila puka uobrazilja - proces se odigravao na potpuno podsvesnom nivou - mogao je da predoči sebi mnoštvo kilobajta kako struje negde u dubinama njegovog mozga.

Sada se nešto zbivalo sa fosfenima koji su nežno poigravali u nasumičnim obrascima na mrežnjači čvrsto zatvorenih očiju. U tom slabašnom osvetljenom haosu najednom se magično pojavi jedan tamni prozor; stala su da se obrazuju slova - i konačno se ukaza cela poruka:

KILIMANDŽARO: Vulkanska planina, Afrika. V. 5,9 km.

Mesto prvog svemirskog lifta

Zemaljski terminal

Tako! Šta li je ovo značilo? On dopusti umu da se poigra ovom oskudnom informacijom.

Možda je u nekoj vezi sa ovim drugim vulkanom, Krakonom - o kome je često razmišljao u poslednje vreme. Stvar je izgledala prilično nategnuta. A i nije mu bilo potrebno upozorenje da bi se Krakan - ili njegov neobuzdani potomak - mogao oglasiti novom erupcijom.

Prvi svemirski lift? To je odista pripadalo drevnoj istoriji; od časa kada je čovečanstvo posredstvom tog lifta steklo doslovce slobodan pristup Sunčevom sistemu, otpočela je sama kolonizacija planeta. A i ovde se koristila ista tehnologija - u upotrebi su bili kablovi od superčvrstog materijala kojima su podizani veliki blokovi leda do Magelana koji se nalazio na stacionarnoj orbiti iznad polutara.

No, i to je bilo veoma daleko od predstave o onoj afričkoj planini. Veza je bila odveć slaba; odgovor se, Kaldor je bio siguran, krio negde drugde.

Neposredan pristup nije urodio plodom. Jedini način da otkrije kariku - ako mu to uopšte pođe za rukom - bio je da celu stvar prepusti slučaju, vremenu i tajanstvenom dejstvom nesvesnog uma.

Daće sve od sebe da odagna iz svesti Kilimandžaro sve dok on sam ne odabere najprikladniji trenutak da mu blesne u mozgu.

37. IN VINO VERITAS

Pored Mirise Kumar je bio Lorenov najdraži - i najčešći gost. Uprkos njegovom nadimku, Lorenu je Kumar pre ličio na vernog psa - ili, pre, na ljupko štene - nego na lava. Na Tarni je bilo desetak prekomerno maženih pasa, a jednoga dana oni će možda postojati i na Seganu Dva, oživljujući svoje drevno prijateljstvo sa čovekom.

Loren je doznao kakvom se riziku mladić izložio u nemirnom moru. Obojica su imali sreće što se Kumar nikada nije otiskivao od obale bez ronilačkog noža koji mu je kaišem bio vezan za nogu; čak i tako, pod vodom je proveo više od tri minuta, sekući kablove u koje se Loren zapleo. Posada Kalipsa bila je sigurna da su se obojica udavila.

Uprkos ove veze koja ih je sada spajala, Loren je i dalje teško mogao da vodi razgovor sa Kumarom. Uostalom, postojao je sasvim ograničen broj načina na koji se moglo reći: "Hvala što si mi spasao život", a svetovi sa kojih su poticali bili su toliko različiti da su imali tek krajnje malo zajedničkih tema. Ako bi sa Kumarom razgovarao o Zemlji ili o brodu, sve je valjalo objašnjavati sa nesnosnim obiljem pojedinosti; posle izvesnog vremena Loren je shvatio da samo traći vreme. Za razliku od svoje sestre, Kumar je živio u svetu neposrednih iskustava; njemu su bili važni jedino ovde i sada na Talasi. "Kako mu zavidim!" primetio je jednom Kaldor. "On je stvorenje današnjice - ne opterećuje ga prošlost, niti ga plaši budućnost!"

Loren se spremao da pođe na počinak, nadajući se da je to njegova poslednja noć na klinici, kada je došao Kumar, noseći jednu veoma veliku bocu, koju trijumfalno podiže uvis.

"Pogodi!"

"Nemam predstavu", uzvratiloren potpuno neistinito.

"Prvo vino ove sezone, sa Krakana. Kažu da će biti veoma dobra godina."

"Kako to da se ti u to razumeš?"

"Naša porodica ima tamo vinograd već više od sto godina. Lavlje vinogorje najznaменitije je na svetu."

Kumar stade da pretura unaokolo sve dok ne pronađe dve čaše i do vrha napuni obe. Loren obazrivo srknu; bilo je slatkasto za njegov ukus, ali veoma, veoma pitko.

"Kako se zove?"

"Krakan specijal."

"Budući da mi Krakan jednom umalo nije došao glave, treba li da ponovo rizikujem?"

"Od ovoga nećeš biti nimalo mamuran."

Loren ispi još jedan, veći gutljaj i posle iznenađujuće kratkog razdoblja čaša mu je bila prazna. A još manje vremena je bilo potrebno da se ponovo napuni.

Ovo je izgledao izvrstan način da se provede poslednja noć u bolnici i Loren oseti kako se njegova normalna zahvalnost prema Kumaru proteže sada na ceo svet. Čak ni poseta gradonačelnice Voldron ne bi mu više bila neprijatna kao ranije.

"Uzgred budi rečeno, kako je Brant? Nisam ga video punu nedelju dana."

"Još je na Severnom Ostrvu. Nadzire opravku broda i vodi razgovore sa morskim biolozima. Svi su se silno uzбудili oko škorpova. Ali još niko ne zna šta da preduzmemo s njima u vezi. Ako uopšte nešto treba preduzeti."

"Znaš, i ja sam u istoj nedoumici kada je Brant u pitanju."

Kumar se nasmeja.

"Ništa ne brini. Našao je novu devojkicu na Severnom Ostrvu."

"Oh. Zna li Mirisa za to?"

"Razume se."

"I ne smeta joj?"

"Zašto bi joj smetalo? Brant je voli - i uvek se vraća."

Loren stade da obrađuje ovu informaciju, premda prilično sporo. Palo mu je na um da je u pitanju nova varijabla u jednoj već ionako složenoj jednačini. Ima li Mirisa i drugih ljubavnika? Želi li on to stvarno da dozna? Treba li da je pita?

"U svakom slučaju", nastavi Kumar, napunivši im ponovo čaše, "jedina stvarno važna okolnost jeste da su njihove genetske karte odobrene i biće registrovani za dobijanje sina. Kada se on rodi, stvari će se promeniti. Onda će pripadati samo jedno drugom. Nije li isto

tako bilo i na Zemlji?"

"Ponekad", reče Loren. Kumar, dakle, ne zna; u tajnu su i dalje bili upućeni samo njih dvoje.

Bar ću videti svog sina, pomisli Loren, makar i samo na nekoliko meseci. A onda...

Na svoj užas, on oseti kako mu se suze slivaju niz obraze. Kada je poslednji put zaplakao? Pre dve stotine godina, dok je posmatrao usplamtelu Zemlju...

"Šta je bilo?" upita ga Kumar. "Razmišljaš li o svojoj ženi?" Zabrinutost mu je bila tako iskrena da Loren naprosto nije mogao da bude uvređen njegovim neuviđavnim pitanjem - odnosno potezanjem teme koja je, prećutnim pristankom, tek retko pominjana, zato što nije imala nikakve veze sa ovim ovde i sada. Pre dve stotine godina na Zemlji i kroz tri stotine godina na Seganu Dva - sve je to bilo predaleko da bi mu uzбудilo osećanja, naročito u sadašnjim, veselim trenucima.

"Ne, Kumare, nisam razmišljao o... mojoj ženi..."

"Da li ćeš joj... ikada... reći... za Mirisu?"

"Možda. Možda neću. Stvarno ne znam. Veoma sam pospan. Jesmo li ispili celu bocu? Kumare? Kumare!"

Bolničarka je ušla tokom noći i, jedva se uzdržavajući da se ne zakikoće, ututkala ih u čaršave kako ne bi ispali iz postelje.

Loren se prvi probudio. Pošto ga minu prvi šok, kada je shvatio šta je posredi, on stade da se smeje.

"Šta je smešno?" upita Kumar, teturavo se pridižući iz postelje.

"Ako stvarno želiš da znaš - pitao sam se da li će Mirisa biti ljubomorna."

Kumar se kiselo osmehnu.

"Možda sam se stvarno malo napio", reče on, "ali sasvim sam siguran da se ništa nije dogodilo."

"Baš kao i ja."

Pa ipak, bilo mu je jasno da voli Kumara - ne zato što mu je spasao život ili što je bio Mirisin brat - već naprosto zato što je bio Kumar. Seks sa tim nije imao nikakve veze; sama pomisao na to nije ih ispunila nelagodnošću, već razdraganošću. Tako je i trebalo. Život

na Tarni bio je već dovoljno zapetljan.

"Bio si u pravu", dodade Loren. "Krakan specijal stvarno ne izaziva mamurluk. U stvari, izvrsno se osećam. Možeš li da mi pošalješ nekoliko boca na brod? Još bolje - nekoliko stotina litara."

38. RASPRAVA

Bilo je to jednostavno pitanje na koje nije bilo nimalo jednostavno odgovoriti: šta bi se dogodilo sa disciplinom na Magelanu kada bi i sam cilj misije ovog broda postao podložan glasanju?

Razume se, ma kakav ishod bio, on ni na šta nije obavezivao i kapetan ga je morao prenebreći ukoliko bi se to pokazalo potrebno. To bi morao da učini ako bi većina odlučila da oстане (premda ni za trenutak nije pomislio...) Ali takav ishod bio bi u psihološkom pogledu porazan. Posada bi se podelila u dve klike, a to je moglo dovesti do situacije o kojoj uopšte nije voleo da razmišlja.

Pa ipak - jedan zapovednik treba da bude čvrst, ali ne i tvrdoglav. Predlog nipošto nije bio lišen razložnosti i imao je mnoštvo privlačnih vidova. Uostalom, i sam je imao prilike da uživa u blagodetima predsednikovog gostoprimstva i nikako nije želeo da se liši zadovoljstva ponovnog susreta sa onom damom koja je bila prvak u desetoboju. Ovo je bio divan svet; možda bi mogli da ubrzaju spor proces nastajanja kontinenata, kako bi se obezbedio životni prostor za nove milione. Bilo bi to nesravnjivo lakše od kolonizacije Segana Dva.

U stvari, oni možda nikada neće ni stići do Segana Dva. Iako se operativna pouzdanost broda i dalje procenjivala na devedeset osam odsto, postojali su spoljni rizici koje niko nije mogao predvideti. Samo je nekoliko njegovih najpoverljivijih oficira znalo o onom delu ledenog štitnika koji je bio izgubljen negde oko četrdeset osme svetlosne godine. Da ih je onaj međuzvezdani meteorit, ili šta je već bilo, pogodio samo nekoliko metara bliže...

Neko je izložio pretpostavku da je ta stvar mogla biti neka drevna svemirska sonda sa Zemlje. Verovatnoća za tako nešto bila je doslovce astronomski mala, a i jedna takva ironična hipoteza nikako se, razume se, nije mogla dokazati.

A sada su još njegovi neznani peticionari počeli sebe da nazivaju Novim Talasancima. Da li je to značilo, pitao se kapetan Bej, da ih je bilo mnogo i da su se organizovali u politički pokret? Ako je to slučaj, možda bi najbolje bilo isterati ih na otvoreno što je pre moguće.

Da, kucnuo je čas da se sazove Brodsko Veće.

Odbijanje Mozesa Kaldora bilo je brzo i učtivo.

"Ne, kapetane; ne mogu da uzmem udela u raspravi - jer ne želim da stanem ni uz jednu stranu. Kada bih to učinio, posada bi izgubila poverenje u moju nepristranost. Ali spreman sam da sudelujem kao predsedavajući ili onaj koji stišava strasti - kako vam drago."

"Slažem se", odvrati spremno kapetan Bej; to je zapravo bilo sve čemu se i nadao. "A ko će zastupati predlagачe? Ne možemo očekivati da će Novi Talasanci lično istupiti i braniti svoju stvar."

"Više bi mi se dopalo da odmah pristupimo glasanju i izbegnemo bilo kakvo natezanje i raspravu", s žaljenjem u glasu primeti zamenik kapetana, Malina.

Kapetan Bej se privatno slagao sa tim. Ali posredi je bilo demokratko društvo odgovornih, visokoobrazovanih ljudi, a i brodski pravilnik temeljio se na toj okolnosti. Novi Talasanci su zahtevali da Veće javno izloži svoje stavove; ako bi on to odbio, oglušio bi se o vlastite propise o dužnostima i tako bi izneverio poverenje koje mu je poklonjeno na Zemlji pre dve stotine godina.

Nije bilo lako sazvati sednicu Veća. Budući da je svako, bez izuzetka, morao da dobije priliku da glasa, valjalo je reorganizovati rasporede i smene, kao i prestrojiti redosled razdoblja spavanja. Činjenica da se polovina posade nalazila dole na Talasi otvorila je još jedan problem koji se nikada ranije nije javio - problem bezbednosti. Ma kakav bio ishod rasprave, bilo je krajnje nepoželjno da Lasanci bilo šta dočuju o njoj...

I tako se Loren Lorensen našao sam, sa prvi put zaključanim vratima, koliko je mogao da se seti, kancelarije u Tarni, kada je počela sednica Veća. Ponovo je nosio naočare za puni vid; ali ovoga puta nije plovio kroz podmorsku šumu. Nalazio se na Magelanu u poznatoj sali za skupove, gledajući lica kolega; kad god bi promenio perspektivu, pred očima bi mu se našao ekran na kome su bili ispisani njihovi komentari i odluke. U ovom trenutku, tamo je stajala samo jedna kratka poruka:

PREDLOG: Da zvezdani brod Magelan okonča svoju misiju na

Talasi, budući da se svi njegovi osnovni ciljevi mogu ostvariti ovde.

Mozes je, znači, gore na brodu, pomisli Loren dok je prelazio pogledom po publici; pitao sam se zašto ga u poslednje vreme nisam viđao. Izgleda umorno - baš kao i kapetan. Možda je ovo ozbiljnije nego što sam pretpostavljao...

Kaldor žustro zatraži pažnju prisutnih.

"Kapetane, oficiri, ostali članovi posade - iako je ovo naše prvo Veće, svi ste upoznati sa pravilima procedure. Ako želite da uzmete reč, podignite ruku kako biste to stavili do znanja; ukoliko želite da nešto pismeno izjavite, učinite to preko tastature; lokacije su isključene, kako bi se obezbedila anonimnost. U oba slučaja, molim vas da budete što je moguće sažetiji.

"Ako nema pitanja, otvaram raspravu po stavci nula nula jedan."

Novi Talasanci su dodali nekoliko stvari, ali je u suštini 001 i dalje bio memorandum zbog koga se kapetan Bej trgao pre dve nedelje; u međuvremenu, nije uspeo da se približi ni za korak otkriću njegovih autora.

Možda je najvažniji dodatak bila objava da je, zapravo, njihova dužnost da ostanu ovde; Lasi su oni bili potrebni, u tehničkom, kulturnom i genetskom pogledu. Pitam se, pomisli Loren, iako je došao u iskušenje da se saglasi sa tim. U svakom slučaju, moramo najpre njih da pitamo za mišljenje. Mi nismo nekadašnji imperijalisti - ili, možda, jesmo?

Svi su dobili priliku da još jednom pročitaju memorandum; a onda ih je Kaldor ponovo zamolio za pažnju.

"Niko nije, ovaj, zatražio da nešto kaže u korist rezolucije; razume se, za to će biti prilike i kasnije. Zamoliću stoga poručnika Elgara da izloži suprotno stanovište."

Rajmond Elgar bio je zamišljen, mlad inženjer za energetiku i komunikacije koga je Loren samo površno poznavao; imao je dara za muziku, a tvrdio je i da piše jednu epsku poemu o ovom putovanju. Kada bi mu bilo zatraženo da pokaže makar jedan jedini stih, on bi neizostavno uzvraćao: "Sačekajte do Segana Dva, plus još jednu godinu."

Bilo je očigledno zbog čega se poručnik Elgar dobrovoljno javio

(ako je to odista bio slučaj) za ovu ulogu. Njegova pesnička htenja teško da bi mu dopustila da postupi drugačije; a možda je stvarno i radio na toj epskoj poemi.

"Kapetane - uvažene kolege - posudite mi svoje uši..."

Kakva fraza, pomisli Loren. No, pitam se da li je originalna?

"Mislim da ćemo se svi složiti, kako u našim srcima tako i u umovima, da je zamisao o ostajanju na Talasi mnogostruko privlačna. Ali, razmotrimo sledeće okolnosti:

Nas je samo 161. Imamo li pravo da donesemo neopozivu odluku u ime milion onih koji su još u snu?

A šta je sa Lasancima? Izložena je pretpostavka o tome da bismo im pomogli ukoliko bismo ostali. Ali, da li bi tako bilo? Oni imaju način života koji im, kako izgleda, savršeno odgovara. Pomislite sada na naše poreklo, na našu obuku - na cilj kome smo se posvetili pre toliko godina. Da li stvarno verujete da čitav milion nas može postati deo talasanskog društva, a da ga pri tom potpuno ne poremeti?

A tu je i pitanje dužnosti. Pokolenja muškaraca i žena žrtvovali su se da bi omogućili ovu misiju - da bi ljudskoj rasi pružili bolje uslove za opstanak. Do što većeg broja sunaca dospemo, u većoj smo se meri obezbedili od nesreće. Videli smo šta su u stanju da učine talasanski vulkani; ko zna šta se ovde može dogoditi u potonjim stolicima?

Čule su se priče o tektonskom inženjerstvu kojim bi se obezbedilo novo kopno kako bi se pružio životni prostor narasloj populaciji. Dozvolite mi da vas podsetim da ono ni na Zemlji, posle hiljadu godina istraživanja i razvoja, nije izraslo u egzaktnu nauku. Setite se samo katastrofe na visoravni Naska iz 3175! Ne mogu zamisliti ništa nesmotrenije nego upustiti se u petljanje sa silama zaptivenim u nedrima Talase.

Nema potrebe da se više govori. U ovoj stvari može postojati samo jedna odluka. Moramo prepustiti Lasance njihovoj vlastitoj sudbini; nama nema druge do da nastavimo ka Seganu Dva."

Lorena nije iznenadio pljesak koji se polako pojačavao. Zanimljivo pitanje je bilo ko nije aplaudirao? Koliko je on mogao da proceni, publika je bila podeljena na dva gotovo jednaka dela. Razume se,

neki ljudi su pljeskali možda zato što im se dopao efektan način izlaganja - a ne nužno zbog toga što su se slagali sa govornikom.

"Hvala, poručniče Elgar", reče predsedavajući Kaldor. "Naročito vas pohvaljujemo zbog sažetosti. Da li bi sada neko želeo da izloži suprotno gledište?"

Usledilo je nelagodno komešanje, praćeno dubokom tišinom. Bar jedan minut ništa se nije dogodilo. A onda na ekranu počeo da se pojavljuju slova.

002. DA LI BI KAPETAN, MOLIM, IZLOŽIO POSLEDNJE PROCENE VEROVATNOĆE USPEHA MISIJE

003. ZAŠTO NE PROBUDITI REPREZENTATIVNI UZORAK HIBERNISANIH DA BI SE SONDIRALO NJIHOVO MIŠLJENJE

004. ZAŠTO NE UPITATI LASANCE ŠTA ONI MISLE. OVO JE NJIHOV SVET

Uz potpunu tajnost i neutralnost kompjuter je skladištio i numerisao poruke članova Veća. Tokom dva milenijuma niko nije bio kadar da pronađe bolji način sondiranja grupnog mišljenja i postizanja konsenzusa. Po celom brodu - i dole na Talasi - muškarci i žene ukucavali su poruke na sedam dugmadi svojih malih tastatura koje su nosili oko jedne ruke. Možda je najranije umeće koje je sticalo svako dete bilo da pritiska i kuca sve neophodne kombinacije, a da pri tom uopšte ne razmišlja o njima.

Loren pređe pogledom preko okupljenih i uz smešak primeti da su gotovo svi imali obe šake na videlu. Nije mogao da zapazi nikoga sa tipičnim zabludelim pogledom koji bi ukazivao na okolnosti da se odašilje privatna poruka preko skrivene tastature. Ali, nekako, mnogo ljudi je razgovaralo.

015. KAKO STOJI SA KOMPROMISNIM REŠENJEM? NEKI BI MOGLI DA OSTANU, DOK BI BROD NASTAVIO

Kaldor zatraži pažnju.

"To izlazi iz okvira rezolucije o kojoj raspravljamo", reče on, "ali predlog je registrovan."

"Odgovor nula nula dva", reče kapetan Bej, setivši se u poslednji čas da sačeka na odobravajući klimaj glave predsedavajućeg. "Verovatnoća iznosi devedeset osam odsto. Ne bi me iznenadilo ako bi se naši izgledi da stignemo do Segana Dva pokazali boljim nego oni da se Severno ili Južno Ostrvo nađu iznad vode."

021. IZUZME LI SE KRAKAN, OKO KOGA NE MOGU MNOGO DA PREDUZMU, LASANCI NEMAJU NIJEDAN DRUGI OZBILJAN IZAZOV. MOŽDA BI TREBALO DA IM OSTAVIMO NEKI. KNR

To je bio, da vidimo... Razume se - Kingsli Rasmusen. On očigledno nije želeo da ostane inkognito. Izrazio je misao koja je ranije ili kasnije svakome pala na um.

022. VEĆ SMO PREDLOŽILI DA PONOVO IZGRADE SVEMIRSKU ANTENU NA KRAKANU KAKO BI OSTALI U VEZI SA NAMA. RMM

"Gospodo", reče Kaldor pomalo nestrpljivo, "udaljavamo se od teme."

Treba li i ja da uzmem udela? upita se Loren. Ne, kloniću se ove rasprave; stvar je izrazito mnogostrana. Ranije ili kasnije moraću da izaberem između dužnosti i sreće. Ali ne još. Ne još...

"Veoma sam iznenađen", reče Kaldor pošto se puna dva minuta ništa novo nije pojavilo na ekranu, "da više niko nema ništa da kaže o jednoj tako važnoj stvari."

Punonadežno je sačekao još jedan minut.

"Vrlo dobro. Možda biste voleli da neformalno nastavite ovu raspravu. Nećemo sada glasati, ali tokom narednih četrdeset osam časova možete registrovati vaša mišljenja na uobičajeni način. Hvala."

On baci pogled prema kapetanu Beju, koji se podiže tako hitro da je time očigledno pokazao koliki mu je kamen pao sa srca.

"Hvala, doktore Kaldor. Završena je sednica Brodskog Veća."

Zatim uputi jedan brižan pogled prema Kaldoru, koji je netremice posmatrao ekran displeja kao da ga je tog časa prvi put video u

životu.

"Je li sve u redu, doktore?"

"Oprostite, kapetane - sve je u redu. Upravo sam se prisetio nečeg važnog. To je sve."

I odista jeste. Po hiljaditi put, najmanje, osetio je divljenje prema lavirintskom dejstvovanju nesvesnog uma.

Poruka 021 je izbacila stvar na površinu. "Lasanci nemaju ni jedan ozbiljan izazov."

Sada je znao zašto je sanjao Kilimandžaro.

39. LEOPARD NA SNEGU

Oprosti mi, Evelin - prošlo je mnogo dana od kako sam poslednji put razgovarao sa tobom. Znači li to da tvoja slika bleedi u mom umu, kako budućnost sve više i više odvlači moje snage i pažnju?

Pretpostavljam da je tako i po logici stvari trebalo bi da mi je milo zbog toga. Vezati se predugo za prošlost predstavlja bolest - kao što si me često podsećala. Ali u svom srcu ja još ne mogu da prihvatim tu gorku istinu.

Mnogo toga se dogodilo tokom poslednjih nekoliko nedelja. Brod je inficiran onim što sam nazvao "sindrom Bauntija". Trebalo je da to predvidimo - u stvari, i jesmo, ali samo kao šalu. Sada je stvar ozbiljna, premda još ne suviše ozbiljna. Bar se nadam.

Neki članovi posade voleli bi da ostanu na Talasi - ko bi im na tome mogao zameriti? - i to su iskreno priznali. Drugi bi želeli da ovde okončamo celu misiju i da potpuno zaboravimo na Segan Dva. Nije nam poznata snaga te grupe, zato što još nije izišla na otvoreno.

Četrdeset osam časova posle sednice Veća održano je glasanje. Iako je ono, razume se, bilo tajno, ne znam u kojoj se meri možemo pouzdati u ishode. Sto pedeset jedan glas bio je za to da nastavimo dalje; samo šest je želelo da okončamo misiju ovde; a četiri su bila neodlučna.

Kapetanu Beju bilo je milo. On smatra da je situacija sada pod kontrolom, ali će ipak preduzeti izvesne mere predostrožnosti. Jasno mu je da što se duže zadržavamo ovde to će snažniji biti pritisak da uopšte ne odemo, već da ostanemo. Ne bi nam smetalo nekoliko dezertera - "Ako žele da odu, ja ih sigurno neću zadržavati", kazao je kapetan. Ali ono što ga brine jeste nezadovoljstvo koje se može proširiti na ostalu posadu.

Stoga je ubrzao izgradnju štitnika. Sada kada je sistem potpuno automatski i kada dejstvuje bez zastoja, planiramo da dnevno preuzimamo dva podizanja, a ne samo jedno. Ukoliko nam to bude pošlo za rukom moći ćemo da krenemo za četiri meseca. To još nije objavljeno. Nadam se da neće biti protivljenja kada jednom bude, kako od strane Novih Talasanaca tako i od ostalih.

A sada jedna stvar koja može biti potpuno nevažna, ali i koja me je očarala. Sećaš li se našeg običaja da jedno drugom čitamo priče kada smo se upoznali? Bio je to divan način da se dozna kako su ljudi stvarno živeli i o čemu su razmišljali pre više hiljada godina - znatno pre no što su izumljeni senzorni, pa čak i video zapisi...

Ti si mi jednom pročitala - toga se svesno uošte nisam setio - priču o jednoj velikoj planini u Africi sa neobičnim imenom - Kilimandžaro. Proverio sam malo stvar u broskoj arhivi i sada razumem zašto me je toliko proganjala. Kako izgleda, visoko u planini, na području prekrivenom snegom, postojala je jedna pećina. A u toj pećini nađeno je smrznuto telo velike mačke-lovca - leoparda. Posredi je prava tajna; niko nikada nije doznao šta je leopard tražio na tolikoj visini, tako daleko od svoje normalne teritorije.

Ti znaš, Evelin, da sam se ja oduvek ponosio - mnogi su me zbog toga smatrali taštini! - snagom svoje intuicije. Pa, sada mi izgleda da se nešto slično zbiva ovde.

Ne znamo pouzdano da li su oni inteligentni, a možda je i sama ova neudoumca lišena smisla. Ali izvesno je da su posredi visoko organizovane društvene životinje sa primitivnom tehnologijom, - premda je ovo možda prejaka reč. Koliko smo za sada ustanovili, oni ne ispoljavaju neke veće sposobnosti od pčela, mrava ili termita, ali raspon njihovog delanja je drugačiji i veoma upečatljiv.

A što je najvažnije, otkrili su metal, premda ga, kako izgleda, za sada koriste samo kao ukras; jedini izvor njihovih zaliha jeste ono što mogu da ukradu od Lasanaca. To su već činili u više navrata.

Nedavno je jedan škorp dogmizao kanalom pravo u središte našeg postrojenja za zamrzavanje vode. U prvi mah izložena je naivna pretpostavka da je to učinio u potrazi za hranom. Ali, hrane je bilo u izobilju tamo odakle je došao - najmanje pedeset kilometara odatle.

Želim da doznam šta je škorp tražio toliko daleko od svog doma; imam osećaj da bi odgovor mogao biti veoma važan za Lasance.

Pitam se da li ćemo ustanoviti šta je posredi pre no što utonem u dugi san do Segana Dva.

40. SUKOB

Istog časa kada je kapetan Bej ušao u kancelariju predsednika Faradina, shvatio je da nešto nije u redu.

Pod normalnim okolnostima Edgar Faradin oslovio bi ga prilikom pozdravljanja po imenu i odmah bi izvadio bocu sa vinom. Ovoga puta izostalo je "Sirdare", baš kao i vino, ali mu je bar ponuđena stolica.

"Upravo su mi saopštene neke uznemirujuće novosti, kapetane Bej. Ako nemate ništa protiv, voleo bih da nam se pridruži premijer."

Ovo je bilo prvi put da je predsednik u razgovoru da kapetanom odmah prešao na stvar - ma šta ona bila - baš kao što je bilo prvi put da se kapetan i premijer sretnu u Faradinovoj kancelariji.

"U tom slučaju, gospodine predsedniče, dopustite mi da u istom duhu pozovem ambasadora Kaldora."

Predsednik je oklevao samo trenutak, a onda uzvрати: "Svakako." Kapetan sa zadovoljstvom zapazi nagoveštaj jednog smeška, kao da je time odatu priznanje ovoj diplomatskoj finesi. Posetioci su možda mogli biti nadmašeni u pogledu titula, ali ne i u pogledu brojnosti.

Premijer Bergmen predstavljao je, kao što je kapetan Bej savršeno dobro znao, pravu sivu eminenciju. Iza premijera stajao je kabinet, a iza kabineta Džefersonov ustav Broj tri. Ovakvo ustrojstvo dejstvovalo je sasvim valjano poslednjih nekoliko stoleća; kapetanu Beju javi se predosećaj da bi sada moglo da postane podložno manjim poremećajima.

Kaldor je bio brzo izbavljen iz ruku gospođe Faradin, koja ga je koristila kao zamorče na kome je oprobavala svoje zamisli o preuređenju predsedničke palate. Premijer je stigao nekoliko trenutaka kasnije; izraz njegovog lica bio je uobičajeno neodgonetljiv.

Pošto su svi seli, predsednik prekrsti ruke, zavalali se u ukrašenu stolicu na okretanje i uputi optužujući pogled posetiocima.

"Kapetane Bej - doktore Kaldor - dobili smo krajnje uznemirujuće informacije. Voleli bismo da znamo ima li bilo kakve istine u izveštaju da nameravate da okončate svoju misiju ovde - a ne na Seganu Dva."

Kapetanu Beju pade veliki kamen sa srca - ali ga istovremeno obuze i silna ljutnja. Bezbednost je potpuno zakazala; nadao se da Lasanci nikada neće doznati o peticiji i Brodskom Veću - premda je tako nešto možda bilo neosnovano očekivati.

"Gospodine predsedniče - gospodine premijeru - ako ste i čuli takve glasine, mogu da vas uverim da u njima nema ni najmanje istine. Šta mislite, zašto bismo inače podizali dnevno šest stotina tona leda na orbitu, kojim gradimo štitnik? Zar bismo se petljali oko takvog nečeg da planiramo da ostanemo ovde?"

"Možda. Ako ste se iz nekog razloga predomislili, teško da biste nam to stavili do znanja time što biste obustavili dalji rad na tome."

Ova hitra replika ostavila je kapetana za trenutak bez reči; potcenio je ove prijateljski nastrojene ljude. A onda mu postade jasno da oni - baš kao i njihovi kompjuteri - mora da su već izvršili analizu svih očiglednih mogućnosti.

"Sasvim tačno. Ali, drago mi je što mogu da vas izvestim - stvar je još poverljive prirode i nije obnarodovana - da nameravamo da udvostručimo obim podizanja na orbitu kako bismo ranije završili štitnik. Ne samo, dakle, da ne nameravamo da ostanemo, nego želimo da što pre odemo. Hteo sam da vas izvestim o tome pod prijatnijim okolnostima."

Čak ni premijer nije uspeo da potpuno prikrije iznenađenje; predsednik to čak nije ni pokušao. Pre no što su stigli da se povrate, kapetan Bej krenu u novi napad:

"Mislim da bi sada bilo više nego pošteno, gospodine predsedniče, da nas upoznate sa dokazima na kojima se temeljila vaša optužba. U protivnom, kako bih mogao da je opovrgnem?"

Predsednik uputi pogled premijeru. Premijer pogleda posetioce.

"Bojim se da je to nemoguće. Time bismo otkrili naše izvore informacija."

"Onda smo u patu. Nećemo moći da vas uverimo sve dok stvarno ne odemo - što će se dogoditi, prema novom rasporedu, kroz sto trideset dana."

Usledila je prilično sumorna tišina; a onda Kaldor reče tiho: "Smem li malo nasamo da popričam sa kapetanom?"

"Razume se."

Kad su oni izišli, predsednik upita premijera: "Da li govore istinu?"

"Kaldor ne bi lagao; siguran sam u to. Ali, možda on ne zna sve činjenice."

Nije bilo vremena da se nastavi razgovor, jer se u kancelariju vratiše predstavnici druge strane i ponovo suočiše sa onima koji su ih optužili.

"Gospodine predsedniče", reče kapetan, "doktor Kaldor i ja se slažemo oko toga da postoji nešto što treba da vam kažemo. Želeli smo da to zadržimo za sebe - stvar je neprijatne prirode, a i mislili smo da je već sređena. Nije, međutim, isključeno da se varamo; u tom slučaju, bila bi nam potrebna vaša pomoć."

On ukratko prepriča sednicu Veća, kao i događaje koji su do nje doveli, a onda zaključi: "Ako želite, spreman sam da vam stavim na uvid snimke. Mi nemamo ništa da krijemo."

"To neće biti potrebno, Sirdare", reče predsednik, kome je očigledno silno laknulo. Premijer je, međutim, i dalje izgledao zabrinut.

"Ovaj... samo trenutak, gospodine predsedniče. Time se ne obesnažuju izveštaji koje smo dobili. Oni su, sećate se, izgledali veoma ubedljivo."

"Siguran sam da kapetan ima spremno objašnjenje za njih."

"Samo ako doznam kako ti izveštaji glase."

Usledila je nova pauza. A onda predsednik krenu prema boci sa vinom.

"Da najpre ispijemo po jednu", reče on vedrim glasom. "Potom ću vam reći kako smo otkrili celu stvar."

41. ŠAPUTANJA NA JASTUKU

Sve je prošlo sasvim glatko, reče u sebi Oven Flečer. Razume se, bio je pomalo razočaran glasanjem, premda se pitao koliko je ono, zapravo, verno odražavalo mišljenja članova posade. Uostalom, i sam je naložio dvojici svojih urotaša da glasaju protiv predloga, kako ne bi bila otkrivena - još slabašna - snaga pokreta Novih Talasanaca.

Šta preduzeti dalje - to je, kao i obično, bio problem. On je bio inženjer, a ne političar - premda je i to sve više postajao - i nije mogao da vidi nijedan način na koji bi zavrbovao nove pristalice a da pri tom ne iziđe na otvoreno.

Preostale su, zapravo, samo dve mogućnosti. Prva - i lakša - bila je da pobegne sa broda, na što kraće vreme pre polaska, naprosto tako što se ne bi vratio sa Talase. Kapetan Bej bio bi odveć zauzet da se da u potragu za njim - čak i kad bi to želeo - a njegovi lasanski prijatelji skrivali bi ga dok Magelan ne otplovi.

Ali to bi bilo dvostruko dezerterstvo - od kojih bi jedno ostalo bez presedana u vrlo povezanoj zajednici Sabra. Napustio bi svoje hibernisane kolege - među kojima su bili njegov brat i sestra. Šta bi oni mislili o njemu, kroz tri stotine godina na negostoljubivom Seganu Dva, kada budu doznali da je on mogao otvoriti dveri Raja i za njih, ali da to ipak nije učinio?

A sada je vreme isticalo; one kompjuterske simulacije ubrzanog plana podizanja ledenih blokova mogle su da znače samo jedno. Iako o tome još nije razgovarao sa svojim prijateljima, nije video nijednu drugu mogućnost do delanje.

Ali i dalje se ustezao da čak i pomisli na tako nešto kao što je sabotaza.

Rouz Kilijan nikada nije čula za Dalilu i verovatno bi je užasnulo kada bi je uporedili sa njom. Ona je bila jednostavna, prilično prostodušna Severanka koja je - baš kao što je bio slučaj i sa tolikim mnoštvom mladih Lasanaca - živela pod silnim utiskom blistavih posetilaca sa Zemlje. Njena veza sa Karlom Boslijem nije bila samo njeno prvo stvarno duboko emocionalno iskustvo, već i njegovo.

Oboma im je teško padala i sama pomisao na rastanak. Rouz je plakala na Karlovom ramenu u pozni čas jedne noći, a on uskoro više nije mogao da podnese njenu tugu.

"Obećaj da nećeš nikome reći", prošapta joj on, mrseći uvojke njene kose koja mu se rasula po prsima. "Imam dobre vesti za tebe. U pitanju je velika tajna - niko još ne zna za nju. Brod neće otići odavde. Svi ćemo ostati ovde na Talasi."

Rouz je gotovo pala sa postelje od iznenađenja.

"Ti to ne kažeš samo da bi me utešio, je l' da?"

"Ne - istina je. Ali da nisi nikome rekla ni reči. Stvar mora da ostane u potpunoj tajnosti."

"Svakako, dragi."

Ali Rouzina najbliža prijateljica Merion takođe je lila suze zbog svog dragana sa Zemlje, tako da joj je tuga morala biti olakšana...

...a Merion je u poverenju saopštila dobru vest Paulini... koja nije mogla da izdrži a da je ne kaže Svetlani... koja ju je, takođe u strogom poverenju, saopštila Kristl.

A Kristl je, igrom slučaja, bila predsednikova kćer.

42. PREŽIVELI

Ovo je veoma nesrećna rabota, pomisli kapetan Bej. Oven Flečer je dobar čovek; sam sam odobrio njegovu priključenje posadi. Kako je mogao da učini tako nešto?

Verovatno nije postojalo samo jedno objašnjenje. Da nije pripadao Sabrama i da nije bio zaljubljen u onu devojkicu, možda do svega ovoga ne bi ni došlo. Kako se ono zvaše kada jedan i jedan daju više od dva? Sin... kako ono beše? - ah, da, sinergija. Pa ipak, nikako nije mogao da se oslobodi utiska da je tu postojalo još nešto, nešto što verovatno nikada neće doznati.

Setio se jedne opaske što ju je Kaldro, koji je uvek imao prikladnu izreku za svaku priliku, izgovorio jednom kada su razgovarali o psihologiji posade.

"Svi smo mi osakaćeni, kapetane, priznali to ili ne. Niko ko je prošao kroz naša iskustva tokom poslednjih godina na Zemlji nije mogao da ostane bez ožiljaka. A i svima nam je zajedničko isto osećanje krivice."

"Krivice?" upita je on, iznenađeno i sa nevericom.

"Da, iako to nije naša greška. Mi smo preživeli - jedini preživeli. A preživeli uvek osećaju grižu savesti što su još živi."

Bila je to uznemirujuća opaska, koja je pomogla da se objasni slučaj Flečer - kao i mnoge druge stvari.

Svi smo mi osakaćeni ljudi.

Pitam se kakva je tvoja rana, Mozese Kaldore - i kako je ti vidaš. Ja znam kakva je moja i uspeo sam da je koristim na dobrobit ostalih ljudi. Ona me je dovela do gde sam danas i na to mogu biti ponosan.

Možda bih u nekom ranijem dobu bio diktator ili generalisimus. Umesto toga, postao sam koristan službenik kao šef kontinentalne policije, kao glavni upravnik odeljenja za svemirske konstrukcije - i konačno kao zapovednik jednog svemirskog broda. Moje sanjarije o moći delotvorno su potisnute na podsvesni nivo.

Otišao je do kapetanskog sefa, od koga je jedino on imao ključ, i uvukao šifrovanu metalnu pločicu u odgovarajući prorez. Vrata se

glatko otvoriše i iza njih se ukazaše sređeni svežnjevi hartije, nekoliko medalja i trofeja i jedna mala, pljosnata, drvena kutija na kojoj su srebrnom intarzijom bila ispisana slova S.B.

Stavivši je na sto, kapetan sa zadovoljstvom oseti poznate žmarce u bedrima. Obično je bila sasvim bezazlena - u primitivnim društvima čak cenjena. I u mnogo navrata menjala je tok istorije, na dobro ili na loše.

"Znam da si simbol falusa", prošapta kapetan. "Ali, takođe si pištolj. Koristio sam te ranije; mogao bih te upotrebiti ponovo..."

Pomisao o prošlosti nije mogla potrajati duže od delića sekunde, ali kao da je obuhvatila čitave godine. Još je stajao za stolom kada je minula; samo za trenutak svekoliki pomni trud psihoterapeuta bio je raščinjen i dveri sećanja širom se otvoriše.

On se osvrnu unazad sa užasom - ali i sa očaranošću - na one poslednje uskomešane decenije, koje su na površinu izbacile najbolje i najrdavije strane čovečanstva. Prisetio se kako je, kao mladi inspektor policije u Kairu, izdao prvo naređenje da se otvori vatra na učesnike nereda. Ispaljeni hici trebalo je samo da onesposobe masu da dalje divlja, ali dva čoveka su ipak podlegla.

Zbog čega su izišli na ulice? To nikada nije čak ni doznao - bilo je toliko mnogo političkih i religijskih pokreta u završnim danima. To je takođe bila era superkriminalaca; oni ništa nisu imali da izgube i nikakvoj budućnosti da se nadaju, tako da su bili spremni da se izlože bilo kakvom riziku. Većina njih bili su psihopate, ali neki su gotovo spadali u genije. Pao mu je na um Džozef Kider, koji je bezmalo ukrao jedan svemirski brod. Niko nije doznao šta se dogodilo sa njim, a kapetanu Beju ponekad se javljala utvarna prikaza: "Pomisli samo da je jedna od mojih hibernisanih..."

Sve izrazitije osipanje populacije, potpuna zabrana rađanja posle 3 600. godine, apsolutna prednost koju je imala izgradnja kvantnog pogona i konstruisanje brodova Magelanove klase - svi ti pritisci, udruženi sa svešću o predstojećem usudu, izložili su zemaljsko društvo takvom naprezanju da je i dalje izgledalo pravo čudo to što je uopšte neko uspeo da umakne iz Sunčevog sistema. Kapetan Bej se priseti, uz divljenje i zahvalnost, onih koji su satri svoje poslednje godine za jednu stvar o čijem uspehu ili krahu nisu mogli ništa da

doznaju.

Ponovo je video poslednjeg svetskog predsednika, Elizabet Vindzor, kako iscrpljena ali ponosna izlazi iz broda pošto ga je obišla i zapućuje se na planetu do čijeg kraja beše preostalo još samo nekoliko dana. Njoj je bilo preostalo još manje vremena; bomba u njenom svemiroplanu eksplodiraće neposredno pre spuštanja na kosmodrom Kanaveral.

Kapetan je i dalje osećao kako mu se nešto steže u grlu pri pomisli na to; bomba je bila namenjena Magelanu i samo je greška u tempiranju spasla brod. Bilo je ironije u činjenici da su oba sučeljena kulta istakla svoju odgovornost za atentat...

Džonatan Koldvel i njegova osipajuća, ali i dalje bučna bulumenta sledbenika obznanjivali su još očajnije da će sve biti dobro, da to samo Bog iskušava Čovečanstvo kao što je svojevremeno stavio na kušnju Jova. Bez obzira na sve što se zbivalo sa Suncem, ono će se uskoro vratiti u normalno stanje i ljudski rod biće spasen - osim ako oni koji nisu verovali u Njegovu milost ne izazovu Njegov gnev. A onda bi On mogao da se predomisli...

Kult Volje Božje verovao je u potpuno suprotnu stvar. Sudnji čas je konačno došao i ništa ne bi trebalo preduzeti da se on izbegne. Štaviše, usud treba dočekati raširenih ruku, jer posle Strašnog suda oni koji budu vredni spasenja živeće u večnom blaženstvu.

I tako, pošavši od potpuno suprotnih premisa, koldvelisti i KVB došli su do istovetnog zaključka: ljudska rasa ne treba da pokuša da izbegne svoju sudbinu. Valja stoga uništiti sve zvezdane brodove.

Možda je bila srećna okolnost što su dva takmačka kulta bila tako žestoko suprotstavljena da nisu mogla da sarađuju čak ni na zajedničkom cilju. U stvari, posle pogibije predsednice Vindzor njihovo neprijateljstvo preraslo je u okrutno nasilje. Počele su da se šire glasine - koje je gotovo sigurno nadahnuo Svetski biro za bezbednost, premda Bejove kolege to nikada nisu priznale svom pretpostavljenom - da je bombu postavio KVB, dok su uređaj za tempiranje sabotirali koldvelisti. Bila je popularna i druga verzija, sa izmenjenim ulogama; jedna od njih još bi i mogla biti tačna.

Sve je to pripadalo istoriji, o kojoj je sada pored njega znala još samo šačica ljudi i koju je što pre trebalo zaboraviti. Kako je,

međutim, bila čudnovata okolnost da se Magelan ponovo našao suočen sa mogućnošću sabotáže!

Za razliku od KVB i koldvelista, Sabre su bile veoma umešne i neopterećene fanatizmom. Oni su stoga mogli predstavljati znatno ozbiljniji problem, ali kapetan Bej je verovao da zna kako da s njima iziđe nakraj.

Ti si dobar čovek, Ovene Flečeru, pomisli on smrknuto. Ali ubijao sam ja i bolje u svoje vreme. A kada nije bilo druge, pribegavao sam i mučenju.

Bio je i te kako ponosan na činjenicu da u tome nikada nije uživao; a ovoga puta na raspolaganju mu je stajao i jedan bolji način.

43. SASLUŠANJE

Magelan je sada dobio novog člana posade; prerano probuđen iz hibernacije, on se još privikavao na stvarnost situacije - baš kao i doktor Kaldor godinu dana ranije. Ništa sem potpuno vanrednih okolnosti nije opravdavalo ovaj čin. Ali prema podacima u kompjuteru samo je dr Markus Štajner, nekadašnji naučni upravnik Zemaljskog istražnog biroa, raspolagao znanjem i umećem koji su, na žalost, sada bili potrebni.

Na Zemlji su ga prijatelji često pitali zašto se opredelio za zvanje profesora kriminologije. A on je uvek davao isti odgovor: "Jedina alternativa bila je da postanem kriminalac."

Štajneru je bilo potrebno skoro nedelju dana da prepravi standardnu encefalografsku opremu iz brodske klinike i da proveri kompjuterske programe. U međuvremenu, četvoro Sabri ostalo je u svojim kabinama u kućnom pritvoru, tvrdoglavo odbijajući da priznaju krivicu.

Oven Flečer nije izgledao nimalo srećno kada je video koje su sve pripreme preduzete za njega; bilo je premnogo sličnosti sa električnim stolicama i napravama za mučenje iz krvave istorije Zemlje. No, dr Štajner ga je ubrzo primirio tobožnjom prisnošću veštog islednika.

"Nema razloga za uznemirenost, Ovene. Obećavam ti da ništa nećeš osetiti. Čak nećeš biti ni svestan odgovora koje mi daješ - ali ne postoji način na koji bi mogao da prikriješ istinu. Budući da si inteligentan čovek, reći ću ti tačno šta nameravam da uradim. Može zvučati iznenađujuće, ali to mi pomaže da bolje obavim svoj posao; želeo ti to ili ne, tvoj podsvesni um će mi verovati - i sarađivaće sa mnom."

Besmislice, pomisli poručnik Flečer; ne misli, valjda, da me tako lako može obmanuti! Ali ništa nije uzvratio, već je seo u stolicu, a pomoćnici su mu labavo pričvrstili kožne pojaseve oko podlaktice i pasa. Nije pokušao da pruži nikakav otpor; dvojica njegovih nakrupnijih bivših kolega stajali su nelagodno u pozadini, brižljivo nastojeći da ih on ne primeti.

"Ako želiš nešto da popiješ ili da odeš u toalet, slobodno to reci. Prva faza traje tačno jedan sat; možda će nam kasnije biti potrebne još neke, kraće. Želimo da se opustiš i da se osećaš prijatno."

Pod datim okolnostima ovo je bila veoma optimistička opaska, ali izgleda da nikom nije bilo do smeha.

"Žao mi je što smo morali da ti obrijemo glavu, ali elektrodama ne prija kosa. A moraćemo i da ti vežemo oči kako ne bismo registrovali zbunjujuće vizuelne nadražaje... Sada ćeš početi da se osećaš pospano, ali ostaćeš potpuno svestan... Postavićemo ti niz pitanja na koja postoje samo tri moguća odgovora: da, ne ili ne znam. Ali nećeš morati da odgovaraš; tvoj mozak će učiniti to umesto tebe, a kompjuterov trinarni logički sistem već će se razabrati u onome što on bude govorio.

"Ne postoji apsolutno nikakav način na koji nas možeš lagati; sasvim slobodno pokušaj! Veruj mi, ovu mašinu izumeli su neki od najizvrsnijih umova Zemlje - ali ni sami nikada nisu uspeali da je obmanu. Ako dobije dvosmislene odgovore, kompjuter će jednostavno preformulisati pitanja. Jesi li spreman? Vrlo dobro... Rekorder uključen, molim... Proverite jačinu na kanalu 5... Počnite program."

ZOVETE SE OVEN FLEČER ... ODGOVORITE: DA ILI NE...

ZOVETE SE DŽON SMIT... ODGOVORITE: DA ILI NE...

RODJENI STE U LOUEL SITIJU, NA MARSU... ODGOVORITE:
DA ILI NE...

ZOVETE SE DŽON SMIT... ODGOVORITE: DA ILI NE...

RODJENI STE U OKLENDU, NA NOVOM ZELANDU...
ODGOVORITE: DA ILI NE...

ZOVETE SE OVEN FLEČER...

RODJENI STE 3. MARTA 3585...

RODJENI STE 31. DECEMBRA 3585...

Pitanja su se nizala u tako kratkim razmacima, da čak i da se nije nalazio pod blagim dejstvom sedativa Flečer naprosto ne bi bio u stanju da daje netačne odgovore. No, čak i da je to mogao, bilo bi

svejedno; za samo nekoliko minuta kompjuter je utvrdio shemu njegovih automatskih reakcija na sva pitanja na koje je odgovor već bio poznat.

S vremena na vreme kalibracija je ponovo proveravana (ZOVETE SE OVEN FLEČER... RODJENI STE U KEJPTAUNU, U ZULULENDU...), a povremeno su i ponavljana pitanja da bi se potvrdili već dati odgovori. Ceo proces postao je potpuno automatski, pošto je jednom ustanovljen psihološki sklop odgovora DA-NE.

Primitivni 'detektor laži' pokušao je da čini to isto uz priličan uspeh - ali je retko bio potpuno pouzdan. Bilo je potrebno samo dve stotine godina da se ova tehnologija usavrši i da se time dovede do revolucije u pravnoj praksi, kako kriminalnoj tako i civilnoj, u toj meri da je tek retko koje suđenje trajalo više od nekoliko časova.

Ovde nije toliko bilo u pitanju saslušavanje koliko kompjuterizovana - i savršeno pouzdana od obmanjivanja - verzija drevne igre Dvadeset pitanja. U načelu, bilo koja informacija mogla se lako odgonetnuti nizom DA-NE odgovora, a bilo je iznenađujuće koliko je retko trebalo postaviti svih dvadeset pitanja kada je vešt čovek saradivao sa veštom mašinom.

Kada se prilično ošamućen Oven Flečer teturavo pridigao iz stolice, tačno jedan sat kasnije, uopšte nije imao predstavu o tome šta su ga pitali niti kako je odgovarao. Bio je, međutim, prilično uveren da nije ništa odao.

Stoga se pomalo iznenadio kada mu je dr Štajner rekao vedrim glasom: "To je sve, Ovene. Nećemo morati više da radimo sa tobom."

Profesor se ponosio činjenicom da nikada nikoga nije ozledio, ali dobar islednik morao je da bude u izvesnoj meri sadista - makar i samo u psihološkom pogledu. Osim toga, to je doprinosilo njegovom ugledu inspektora kome su svi propevali, što je već činilo dobijenom pola bitke.

Sačekao je da Flečer povрати ravnotežu, a zatim su ga otpratili do ćelije u kojoj je bio zatvoren.

"Oh, uzgled budi rečeno, Ovene", reče mu on na odlasku, "onaj trik sa ledom nikada ne bi upalio."

U stvari, sasvim je mogao da upali; ali to je sada bilo svejedno. Izraz lica poručnika Flečera pružio je dr Štajneru svu nagradu koja mu je bila potrebna zbog uspešne primene njegovih zavidnih umeća.

Sada se mogao vratiti u hibernakulum do Segana Dva. Ali najpre će se opustiti i malo uživati; iskoristiće što bolje bude umeo ovu neočekivanu pauzu.

Sutra će malo razgledati Talasu i možda uživati u plivanju na nekoj od njenih predivnih plaža. No, prethodno će uživati u društvu jednog svog starog i voljenog prijatelja.

Knjiga koju je pobožno izvadio iz svog vakuumskog spremišta ne samo što je bila prvo izdanje, već sada i jedini primerak. On je nasumce otvori; uostalom, znao je napamet praktično svaku stranicu.

Počeo je da čita i pedeset svetlosnih godina nakon propasti Zemlje magla još jednom poče da se valja ulicom Bejker.

"Uporedna provera potvrdila je da je u celu stvar bilo umešano samo četvoro Sabri", reče kapetan Bej. "Možemo biti zahvalni što nema potrebe za daljim ispitivanjem."

"I dalje ne razumem kako su se nadali da će im ta stvar uspeti", reče nesrećnim glasom zamenik kapetana Malina.

"Ne verujem da bi im uspela, ali srećna je okolnost što to nikada nisu probali. U svakom slučaju, još nisu bili doneli odluku.

"Plan A pretpostavljao je oštećenje štitnika. Kao što znate, Flečer je bio član posade za konstruisanje i radio je na reprogramiranju poslednje faze podizanja blokova. Ako bi se dopustilo da neki blok udari u čitav sklop brzinom od samo nekoliko metara u sekundi... shvatate na šta mislim?"

"Stvar se mogla srediti tako da izgleda kao nezgoda, ali postojao je rizik da će potonja istraga ubrzo pokazati da to nipošto nije bio slučaj. A čak i da je došlo do oštećenja štitnika, to se moglo opraviti. Flečer se nadao da će u međuvremenu zavrbovati nove pobunjenike. Nije isključeno da je to bilo osnovano; još jedna godina na Talasi..."

"Plan B nalagao je sabotazu sistema za održanje života, tako da bi bilo potrebno evakuisati brod. I ovde važe iste primedbe.

"Plan C bio je najopasniji zato što bi značio okončanje misije. Srećom, niko od Sabri nije radio u pogonskom odeljenju; bilo bi im veoma teško da stignu do pogona..."

Svi su izgledali zapanjeni - premda niko toliko kao zapovednik Roklin.

"Uopšte ne bi bilo teško, ser, samo da su bili dovoljno odlučni. No, glavni problem bi ih čekao kada bi trebalo preduzeti nešto da se pogon isključi - i to za stalno - a da se pri tom ne ošteti sam brod. Veoma sumnjam da bi raspolagali neophodnim tehničkim znanjem za tako nešto."

"Radili su na tome", odvrati smrknuto kapetan. "Bojim se da ćemo morati da ponovo uvedemo bezbedonosne mere. Sutra će o tome biti održan sastanak sa svim višim oficirima - ovde, u podne."

A onda sanitetski zapovednik Njutn iziđe sa pitanjem koje su svi oklevali da postave.

"Da li će ići na vojni sud, kapetane?"

"To nije neophodno; krivica je ustanovljena. Prema Brodskim propisima, jedini problem je kazna."

Svi stadoše da čekaju.

"Hvala vam, dame i gospodo", zaključio kapetan, a njegovi oficiri iziđoše u tišini.

Ostavši sam u svojim odajama oseti se rasrđenim i izneverenim. Ali bar je cela stvar sada bila gotova; Magelan je prošao kroz ouju koju je podigla ljudska ruka.

Ostala trojica Sabri bili su - možda - bezopasni; ali šta sa Ovenom Flečerom?

Misli mu skrenuše ka pogubnoj igrački koju je držao u sefu. Bio je kapetan: bilo bi lako namestiti stvar tako da izgleda kao nesrećni slučaj...

On odagna te misli od sebe; nikada to ne bi mogao da učini, razume se. U svakom slučaju, već je doneo odluku i bio je siguran da će se sa njom svi saglasiti.

Neko je jednom rekao da za svaki problem postoji rešenje koje je jednostavno, privlačno - i pogrešno. Ali ovo rešenje, bio je uveren u to, bilo je jednosavno, privlačno - i potpuno ispravno.

Sabre su želele da ostanu na Talasi; neka im bude. Nije sumnjao

u to da će postati valjani žitelji - možda upravo onaj agresivan, žestok tip koji je ovom društvu bio potreban.

Baš čudno što se istorija ponavljala; poput Magelana, on je takođe iskrcao sa broda neke svoje ljude.

Ali da li ih je time kaznio ili nagradio - to neće doznati još tri stotine godina.

Šesti deo: ŠUME MORA

44. ŠPIJUNKA

Članovi Severnoostrvske pomorske laboratorije nipošto nisu bili oduševljeni.

"Potrebno nam je još nedelju dana da opravimo Kalipso", reče direktor, "a i poslužila nas je prava sreća što smo našli sanke. To su jedine koje postoje na Talasi i ne želimo da ih ponovo izložimo riziku."

Poznati su mi ovi simptomi, pomisli oficir za nauku Verli; čak i tokom poslednjih dana na Zemlji i dalje je bilo direktora raznih laboratorija koji nipošto nisu želeli da im prelepu opremu oskrnavi praktična upotreba.

"Izuzev ako se Mlađi - ili Stariji - Krakani ponovo ne uzjoguni, ne vidim da postoji bilo kakav rizik. A nisu li geolozi obećali da se od dva vulkana neće čuti ni glasa najmanje pedeset godina?"

"Rado bih prihvatio opkladu sa njima oko toga. Ali iskreno govoreći - zašto mislite da je ovo toliko važno?"

Kakva uskogrudost! pomisli Verli. Čak i ako je Nelo fizički okeanograf, ipak bi se očekivalo da ga bar u izvesoj meri zanima morski život. Ali možda sam ga pogrešno procenio; nije isključeno da me samo proverava...

"U izvesnom smislu smo postali emocionalno zainteresovani za ovu stvar od kada je dr Lorenson poginuo - srećom, samo privremeno. Ali sasvim nezavisno od toga, držimo da su škorpovi u svakom pogledu izuzetni. Ma šta što bismo otkrili u vezi sa stranom inteligencijom moglo bi jednom da bude od životnog značaja. Vama čak i više nego nama, budući da su oni na vašem pragu."

"To mi je potpuno jasno. No, verovatno je srećna okolnost to što zauzimamo tako različite ekološke niše."

Koliko će još dugo biti tako? upita se oficir za nauku. Ako je Moze Kaldor u pravu...

"Recite mi tačno, šta radi špijunka. Naziv sigurno pobuđuje znatiželju."

"Načinjene su pre nekoliko hiljada godina iz razloga bezbednosti i špijunaže, ali imale su i mnoštvo drugih primena. Neke nisu bile

mnogo veće od glave čiode - a ona koju bismo mi upotrebili velika je kao fudbal."

Verli rasprostire planove po direktorovom stolu.

"Ova je posebno projektovana za podvodno korišćenje - čudi me da ne znate za nju - načinjena je još 2045. godine. Našli smo potpunu specifikaciju u tehničkoj memoriji, a zatim smo to preneli u replikator. Prvi primerak nije radio - i dalje ne znamo zbog čega ali već drugi je dobro prošao sve testove.

Ovo su dva akustička generatora - od deset megaherca - tako da dobijamo milimetarsku rezoluciju. Teško da je to video kvalitet, razume se, ali je ipak dobro.

Procesor signala prilično je inteligentan. Kada je špijunka uključena, ona šalje jedan impuls koji tvori akustički hologram svega što se nalazi na udaljenosti do dvadeset ili trideset metara. Ova informacija se potom prenosi uskim snopom od dvesta kiloherca do plutače koja se nalazi na površini, a ona je radio-vezom prosleđuje bazi. Potrebno je desetak sekundi da bi se obrazovala prva slika; potom špijunka upućuje novi impuls.

Ukoliko između dve slike nema razlike, onda ona šalje nulti signal. Ali ako se nešto dogodi, emituje se nova informacija kako bi se obrazovala ažurirana slika.

Ono što praktično dobijamo jeste po jedan snimak svakih deset sekundi, a taj snimak dobar je za mnoge svrhe. Razume se, ako se događaji budu brzo odigravali imaćemo zamrljanu sliku. Ali ne može se sve imati; sistem može da funkcioniše svuda, u potpunoj tami - nije ga lako uočiti - a i ekonomičan je."

Direktor se očigledno zainteresovao, ali se silno trudio da se to ne primeti.

"Zgodna igračkica - mogla bi da bude korisna za naš posao. Možete li nam dati specifikacije - kao i još nekoliko modela?"

"Specifikacije - svakako, a postaraćemo se i oko toga da budu saglasne sa vašim replikatorom, kako biste mogli da naćinite onoliko primeraka koliko vam bude potrebno. Prvi radni model - a možda i naredna dva ili tri - želimo, međutim, da uputimo u Škorpvil. A onda ćemo naprosto saćekati i videti šta će se dogoditi."

45. MAMAC

Slika je bila zrnata, a ponekad ju je bilo teško protumačiti, uprkos kodiranju u lažnim bojama koje je ukazivalo na pojedinosti što ih oko inače ne bi moglo razabrati. Bila je to spljoštena panorama morskog dna, koja je obuhvatala pun krug od 360 stepeni; u daljini, sa leve strane, video se morski korov, u središtu je stajalo nekoliko kamenih izbočina, a desno se ponovo pružala morska trava. Iako je prizor delovao kao da je na fotografiji, promena brojeva u donjem levom uglu ukazivala je na promenu vremena; a ponekad bi se prizor promenio uz iznenadni trzaj kada bi neki pokret promenio ustrojstvo emitovanih informacija.

"Kao što vidite", obrati se zapovednik Verli odabranoj publici u auditorijumu Tere Nove, "nije bilo škorpova kada smo stigli, ali oni su čuli - ili osetili - udarac kada se naš paket spustio na dno. Evo i prvog istraživača, posle jednog minuta i dvadeset sekundi."

Sada se slika menjala posle svakih deset sekundi i u svakom kadru pojavljivalo se sve više škorpova.

"Zaustaviću ovaj kadar", nastavi oficir za nauku, "kako biste mogli da proučite pojedinosti. Vidite ovog škorpova zdesna? pogledajte mu leva klešta - ima najmanje pet onih metalnih traka! A i deluje kao neko ko je na vlasti - na narednim snimcima ostali škorpovi su mu se sklanjali s puta - a sada istražuje tajanstven komad otpada koji je upravo pao sa neba - ovo je naročito dobar snimak - vidite kako skladno koristi klešta i usne pipke - prve kao oruđe snage, a druge preciznosti - sada vuče žicu, ali naš mali poklon pretežak je da bi se lako povukao - pogledajte samo to držanje - zakleo bih se da izdaje naređenja, premda nismo registrovali nikakve signale - možda su subsonični - a evo još jednog badže..."

Prizor naglo poskoči, iskrivivši se pod nemogućim uglom.

"Počinje vožnja; sada nas vuku - bili ste u pravu, dr Kaldor - uputili su se kao onoj pećini u stenovitoj piramidi - no, paket je preveliki, tako da ne može unutra - baš kao što smo i predvideli, razume se - a ovo je stvarno zanimljiv deo..."

Poklon upućen škorpovima bio je veoma pomno pripremljen. Iako

se poglavito sastojao od otpadaka, oni su bili brižljivo odabrani. Bilo je tu čeličnih, bakarnih, aluminijumskih i olovnih šipki; komada debelih dasaka; plastičnih cevi i ploča; delova gvozdenih lanaca; jedno metalno ogledalo - i više kalemova bakarne žice raznih debljina. Čitava masa težila je preko stotinu kilograma i bila je pažljivo povezana, tako da se mogla pokretati samo kao jedna celina. Špijunka je neupadljivo bila smeštena u jednom uglu, pričvršćena sa četiri zasebna kratka kabla.

Dva velika škorpa sada su krenula u napad na gomilu otpada; činili su to odlučno i, kako je izgledalo, sa nekim određenim planom. Moćnim kleštima ubrzo su uklonili žicu koja je gomilu držala ujedno, a onda su odmah odbacili drvene i plastične delove; bilo je očigledno da ih zanima jedino metal.

Kod ogledala su zastali. Uspravili su ga i zagledali se u svoje odraze - nevidljive, razume se, u akustičkoj slici špijunke.

"Očekivali smo da će jurnuti u napad - možete izazvati žestok okršaj ako stavite ogledalo u tank sa ribama. Ali ovi su se možda prepoznali. To kao da ukazuje na prilično visok nivo inteligencije."

Škorpovi napustiše ogledalo i počеше da vuku ostatak hrpe preko morskog dna. Na nekoliko narednih snimaka prizor je bio beznadežno pometen. Kada se slika ponovo stabilisala, pojavila se jedna potpuno drugačija scena.

"Imali smo sreće - stvari su tekle upravo onako kako smo se i nadali. Odvukli su špijunku u čuvanu pećinu. Ali to nije prostorija u kojoj se nalazi presto kraljice škorpova - ako takva kraljica uopšte postoji, u šta veoma sumnjam... Ima li neko neku pretpostavku?"

Usledila je duga tišina dok su prisutni proučavali neobičan prizor. A onda neko primeti: "To je otpad!"

"Mora imati neku svrhu..."

"Pogledajte - ono je vanbrodski motor od deset kilovata - nekome mora da je ispao!"

"Sada znamo ko nam je krao lance kojima su bila vezana sidra!"

"Ali zašto - stvar nema nikakvog smisla."

"Očigledno ima - za njih."

Mozes Kaldor se nakašlja na osoben način; ovakvo prizivanje pažnje retko je zakazivalo.

"Ovo je i dalje samo pretpostavka", poče on, "ali, kako izgleda, sve više činjenica ide joj u prilog. Primetićete da je ovde sve od metala, brižljivo sakupljenog iz mnoštva različitih izvora...

Jednom inteligentnom morskome stvorenju metal bi delovao veoma tajanstveno, nešto što je veoma različito od svih ostalih prirodnih proizvoda okeana. Kako izgleda, škorpovi se još nalaze u kamenom dobu - i oni nikako ne mogu izići iz njega na isti način kao što smo to učinili mi, kopnene životinje sa Zemlje. Bez vatre, oni su upali u zamku tehnološkog ćorsokaka.

Mislim da nam je sada pred očima nešto što se zbivalo veoma davno i na našem svetu. Zna li odakle preistorijskom čoveku prvo gvožđe? Iz svemira!

Ne zameram vam što izgledate iznenađeno. Ali čisto gvožđe nikada se ne javlja u prirodi - ono suviše lako rđa. Jedini izvor primitivnog čoveka bili su meteoriti. Nikakvo čudo što su bili obožavani; i nikakvo čudo što su naši preci verovali u natprirodna bića sa neba...

Da li se ista stvar zbiva i ovde? Molim vas da ovu mogućnost ozbiljno shvatite. I dalje nam nije poznat nivo inteligencije škorpova. Možda sakupljaju metal iz čiste radoznalosti i očaranosti njegovim - smem li da kažem: magičnim? - svojstvima. Ali da li će otkriti da ga koriste i za nešto drugo, a ne samo za ukras? Gde su granice njihovog napredovanja - dok ostaju pod vodom. Samo, da li će zauvek ostati tamo?

Prijatelji, smatram da treba da doznate što možete više o škorpovima. Nije isključeno da delite planetu sa još jednom inteligentnom rasom. Hoćete li saradivati ili biti u sukobu? Čak i ako oni nisu uistinu inteligentni, škorpovi bi ipak mogli predstavljati pogubnu pretnju - ili korisno oruđe. Možda bi trebalo da ih uzgajate. Uzgred budi rečeno, zavirite malo pod odrednicu Kult Tovara u vašim istorijskim bankama... ovo je K-U-L-T T-O-V-A-R-A.

Rado bih da doznam naredno poglavlje u ovoj priči. Jesu li ovi škorpovi filozofi, koji se okupljaju u šumama morskog rastinja da bi razmotrili šta da rade sa nama?

Molim vas, stoga, da opravite svemirsku antenu kako bismo ostali

u vezi, Kompjuteri na Magelanu čekaće na vaš izveštaj - dok budu bdeli nad nama na putu prema Seganu Dva."

46. PROBLEM BOGA

"Šta je Bog?" upita Mirisa.

Kaldor uzdahnu i podiže pogled sa displeja starog već stolecima.

"Oh, draga. Zašto pitaš?"

"Zato što je Loren juče kazao: 'Mozes misli da škorpovi možda tragaju za Bogom.'"

"To je rekao? Moraću da popričam malo sa njim kasnije. A ti, draga damo, tražiš od mene da ti objasnim nešto što je predstavljalo opsesiju miliona ljudi hiljadama godina i na šta je utrošeno više reči nego na bilo koju drugu pojedinačnu temu u svekolikoj istoriji. Koliko vremena možeš da odvojiš ovog prepodneva?"

Mirisa se nasmeja. "Oh, bar jedan sat. Zar mi nisi sam jednom rekao da se sve što je stvarno važno može iskazati jednom jedinom rečenicom?"

"Hmm. Pa, sad, u životu sam nailazio i na neke stvarno duge rečenice. Dobro, odakle da počnem..."

Pogled mu zabludi ka čistini sa druge strane prozora biblioteke i utihlom - a tako rečito - trupu Matičnog Broda koji se uzdizao povrh njih. Ljudski život na ovoj planeti počeo je tu; nije čudo što me ovo mesto često podseća na raj. A jesam li ja zmija koja će uništiti njegovu bezazlenost? Ali jednoj devojci pametnoj poput Mirise ja svakako neću reći nešto što ona još ne zna - ili ne naslućuje.

"Nevolja sa rečju Bog", počeo on polako, "proishodi iz okolnosti da ona nikada nije značila istu stvar ma kojoj dvojici ljudi - naročito ako su oni bili filozofi. To je i bio razlog što je polako izišla iz upotrebe tokom trećeg milenijuma, osim kao psovka - postavši tako, u nekim kulturama, previše prosta da bi se mogla koristiti u učtivom razgovoru.

Na njeno mesto došlo je čitavo sazvežđe specijalizovanih reči. Ako ništa drugo, to je bar nagnalo ljude da prestanu da vode razgovor gluvih, iz čega je nicalo devedeset odsto svih nevolja u prošlosti.

Lični Bog, ponekad nazivan Bog Jedan, postao je Alfa. Bio je to hipotetički entitet za koga se smatralo da bdi nad svakodnevnim

poslovima svake jedinke, svake životinje! - nagrađujući dobro i kažnjavajući zlo, obično u neodređeno opisanom postojanju posle smrti. Obožavala si Alfu, molila mu se, upražnjavala složene religijske obrede i podizala ogromne crkve njemu u čast...

Tu je potom bio Bog koji je saznao vasseljenu i koji je posle toga mogao, ali i nije morao, da ima veze sa njom. Bio je to Omega. U času kada su završili sa raščlanjivanjem Boga filozofi su upotrebili i svih ostalih dvadesetak slova drevnog grčkog alfabeta, ali mi ćemo se ovog jutra zadovoljiti samo Alfom i Omegom. Držim da na raspravu o njima nije do sada utrošeno više od deset milijardi ljudi-godina.

Alfa je nerazlučivo bio povezan sa religijom - što mu je i donelo propast. On je još mogao postojati sve do trenutka uništenja Zemlje, da je samo mnoštvo sučeljenih religija bilo spremno da se međusobno ostavi na miru. Ali one za to nisu bile kadre, zato što je svaka tvrdila da jedino ona zastupa Jednu i Jedinu Istinu. Stoga je valjalo uništiti sve takmace - što je, zapravo, značilo ne samo svaku drugu religiju, nego i otpadnike unutar vlastite vere.

Razume se, sasvim pojednostavljujem stvari; dobri muškarci i žene često prevazilaze vlastita verovanja, a sasvim je moguće da je religija bila od bitne važnosti za rana ljudska društva. Bez natprirodnih pretnji koje bi ih obuzdavale ljudi možda nikada ne bi bili kadri da sarađuju u bilo kojoj zajednici većoj od plemenske jedinice. Tek kada su je iskvarili moć i povlastice, religija je postala u osnovi antidruštvena sila, a veliko dobro koje je učinila postalo je pomračeno još većim zlom.

Nadam se da nikada nisi čula za inkviziciju, lov na veštice ili džihad. Da li bi poverovala da su, čak i pošto smo dobrano zašli u svemirsku eru, postojale nacije kod kojih su deca zvanično mogla da budu pogubljena zato što su njihovi roditelji pripadali nekoj jeretičkoj sekti što se malo razlikovala od državne varijante štovanja Alfe? Izgledaš zapanjena, ali te stvari - kao i mnogo gore - događale su se u vreme kada su naši preci otpočinjali istraživanje Sunčevog sistema.

Srećom po čovečanstvo Alfa je polako iščileo sa poprišta zbivanja, manje ili više bezbolno, početkom trećeg milenijuma.

Uništio ga je fantastičan napredak nečega što se nazivalo statistička teologija. Koliko mi je još vremena preostalo? Hoće li Bobi postati nestrpljiv?"

Mirisa pogleda kroz veliki panoramski prozor. Konjić je vedro pasao travu oko osnove Matičnog Broda, očigledno savršeno zadovoljan.

"Neće odlutati - bar dok ovde bude nečeg za jelo. Šta je to statistička teologija?"

"Bio je to poslednji napad na problem Zla. Ono što ju je izbacilo na vrh bio je uspon jednog veoma ekscentričnog kulta - nazivali su sebe neomaničima, ali nemoj tražiti da ti objasnim zašto - oko 2050. godine. Uzgred, bila je to prva 'orbitalna religija'; iako su sve ostale vere koristile telekomunikacione satelite za širenje svojih učenja, neomaničiji su se isključivo oslanjali na njih. Nisu imali nikakva druga sastajališta osim televizijskih ekrana.

Iako su se uzdali u tehnologiju pripadali su, zapravo, jednoj veoma staroj tradiciji. Oni su verovali da Alfa postoji, ali da je potpuno zao - i da je krajnja sudbina čovečanstva da mu se suprotstavi i da ga uništi.

"Potkrepljujući svoja uverenja navodili su beskrajne spiskove užasnih činova iz istorije i zoologije. Mislim da su oni morali biti bolesni ljudi, jer, kako izgleda, na morbidan način su uživali u sakupljanju tog materijala.

Na primer - jedan omiljen dokaz o postojanju Alfe bio im je takozvani Argument po Ustrojstvu. Mi danas znamo da je on potpuno pogrešan, ali neomaniči su ga izlagali na takav način da je izgledao potpuno uverljiv i neopoziv.

Ako nađeš neki predivno ustrojen sistem - njihov omiljeni primer bio je digitalni časovnik - onda je iza njega morao stajati neki planer, tvorac. Treba samo malo zaviriti u svet Prirode...

I oni su to stali zdušno da čine. Naročito su se usredsredili na parazitologiju - ti i ne slutiš koliko ste vi srećni ovde na Talasi, uzgred budi rečeno! Neću u tebi izazvati odvratnost opisivanjem domišljatih metoda i prilagođavanja kojima su pribegavala razna stvorenja da bi zaposedala druge organizme - ljudske naročito - iskorišćavajući ih sve dok ne bi bili uništeni. Pomenuću ti samo jednog mezimca

neomaničija - bubu nametnika.

Ovo predivno stvorenje polaže svoja jajašca u druge insekte, pošto ih prethodno parališe, tako da kada mu se larve izlegu, na raspolaganju im stoji obilje svežeg - živog - mesa.

Neomaniči su mogli satima da nabrajaju u istom duhu, pozivajući se na slična čuda prirode da bi dokazali da je Alfa, ako ne krajnje zao, onda potpuno ravnodušan prema ljudskim merilima moralnosti i dobrote. Ne boj se - nisam u stanju da ih oponašam, niti to želim.

Ali moram da pomenem još jedan od njihovih omiljenih dokaza - Argument po Katastrofi. Evo jednog tipičnog primera koji se u nedogled mogao umnožavati: poklonici Alfe okupili su se, suočeni sa nekom nesrećom, da se mole za izbavljenje - ali su svi stradali kada se na njih srušilo svetište u kome su se nalazili; da su, međutim, ostali u svojim kućama, većina bi ih se spasla.

Neomaniči su sakupili tomove takvih užasa - izgorele bolnice i domovi staraca, škole stradale u zemljotresima, čitavi gradovi nestali pri erupcijama vulkana ili udarima plimskih talasa - spisak nema kraja.

Razume se, takmački poklonici Alfe nisu sedeli skrštenih ruku. Oni su sakupili podjednak broj protivprimera - one slučajeve kada su iskrene vernike izbavljali od katastrofe razni srećni obrti.

U raznim oblicima ova čegrst trajala je hiljadama godina. Početkom dvadeset prvog stoleća do njenog razrešenja dovele su nove informacione tehnologije, metodi statističke analize i šire razumevanje teorije verovatnoće.

"Bilo je potrebno nekoliko decenija da se dobiju odgovori, kao i još nekoliko pre no što su ih prihvatili doslovce svi inteligentni ljudi. Rđave stvari događaju se podjednako često kao i dobre; kao što se odavno podozrevalo, vaseljena se naprosto pokorava zakonima matematičke verovatnoće. Svakako, nije bilo ni traga od nekakve natprirodne intervencije, bilo u korist dobrog ili zlog.

Problem Zla, dakle, nikada nije stvarno postojao. Očekivati od vaseljene da bude blagonaklona bilo je isto što i pretpostaviti da se uvek može dobijati u nekoj od igara na sreću.

Neki kultisti pokušali su da spasu stvar tako što su osnovali religiju Potpuno Ravnodušnog Alfe, koristeći pri tom zvonoliku krivu

normalne distribucije kao simbol svoje vere. Suvišno je i reći da je jedno tako apstraktno božanstvo nadahnulo tek veoma malo poklonika.

Kad smo već kod matematike, ona je Alfi zadala još jedan razoran udarac u dvadeset prvom veku (ili je to, možda, bio dvadeset drugi?). Jedan blistavi Teranac po imenu Kurt Gedel dokazao je da postoje izvesne apsolutno temeljne granice znanja, te je u tom smislu logički besmislena ideja o potpuno sveznajućem biću - kako se na jedan način definisao Alfa. Otkriće je stiglo do nas posredstvom jedne od onih nezaboravnih, loših igri rečima: 'Gedel je obrisao Boga.' Studenti su običavali da pišu grafite po zidovima, koristeći slova G i O, kao i grčku deltu; razume se, bilo je obrnutih verzija: 'Bog je obrisao Gedela.' *Neprevodiva igra reči: "Godel Deleted God" - prim. prev.*

No, vratimo se Alfi. Sredinom milenijuma on je manje ili više nestao iz čovekovog vidokruga. Doslovce svi pametni ljudi na kraju su se saglasili sa oštrom osudom velikog filozofa Lukrecija: sve religije su u osnovi amoralne, zato što je sujeverje koje su zagovarale donelo više zla nego dobra.

Pa ipak, nekoliko drevnih vera uspele je da opstane, premda u drastično izmenjenim oblicima, sve do samog kraja Zemlje. Pozni mormoni i Prorokove kćeri čak su uspele da izgrade vlastite sejačke brodove. Često se pitam kako stvari stoje sa njima.

Pošto je Alfa bio diskreditovan preostao je Omega, tvorac svega. Nije, međutim, tako lako odbaciti Omegu; vasseljena pretpostavlja izvesno objašnjavanje. Ili, možda, ne? Postoji jedna stara filozofska šala, znatno tananija nego što izgleda na prvi pogled. Pitanje: Zašto je vasseljena ovde? Odgovor: Gde bi drugde bila? A sad mislim da je ovo stvarno dovoljno za jedno prepodne."

"Hvala ti, Mozese", odvrati Mirisa, izgledajući pomalo ošamućena. "Sve si to već izgovorio i ranije, zar ne?"

"Razume se da jesam - i to više puta. Ali, obećaj mi nešto..."

"Šta to?"

"Ne veruj ni reči od onoga što sam ti rekao - naprosto zato što sam ja to rekao. Nijedan ozbiljan filozofski problem nikada se ne

može do kraja rešiti. Omega je još tu - a ponekad me sumnje muče i oko Alfe..."

Sedmi deo: DOK ISKRE LETE UVIS

47. USPENJE

Zvala se Karina i bilo joj je osamnaest godina; iako se sada prvi put našla noću u Kumarovom čamcu, ovo nipošto nije bio prvi put da se našla u njegovom zagrljaju. U stvari, ona je još ponajpre mogla istaći pravo na titulu Kumarove omiljene devojke, oko koje su se lomila mnoga koplja.

Iako je sunce zašlo još pre dva časa, unutrašnji mesec - znatno sjajnije i bliži od izgubljenog Zemljinog Meseca - bio je gotovo pun, tako da se obala, udaljena pola kilometra, kupala u hladnoj, plavoj svetlosti. Mala vatra gorela je neposredno ispred linije palmi, gde je zabava još bila u toku. Čak se s vremena na vreme mogla čuti i prigušena muzika, kada bi nadjačala blago brujanje motora koji je radio na najnižem nivou. Kumar je već postigao svoj glavni naum i više mu se nigde nije žurilo. Pa ipak, kao svaki dobar moreplovac, on bi se povremeno odvojio od devojke da bi izrekao nekoliko kratkih uputstava automatskom pilotu i brzo prešao pogledom po obzorju.

Kumar je govorio istinu, pomisli Karina ispunjena blaženstvom. Postojalo je nešto veoma romantično u ovom pravilnom, blagom ritmu čamca, naročito kada ga je pojačavao vazdušni dušek na kome su ležali. Posle ovoga, da li će ikada više biti zadovoljna vođenjem ljubavi na kopnu?

A i Kumar, za razliku od onih nekoliko drugih mladih Tarnanaca koje je mogla da pomene, bio je iznenađujuće nežan i uviđavan. On nije spadao u one muškarce zaokupljene isključivo vlastitim zadovoljstvom; uživanje mu nikada ne bi bilo potpuno ako ne bi bilo zajedničko. Dok je u meni, pomisli Karina, osećam se kao da sam jedina devojka u čitavom svemiru - čak i ako savršeno dobro znam da to nije tačno.

Karina je neodređeno bila svesna da se i dalje udaljuju od sela, ali joj to nije smetalo. Želela je da ovi trenuci potraju večito i teško da bi marila da je barka hitala punom brzinom i ka otvorenom okeanu, na kome nije bilo drugog kopna sve dok se potpuno ne bi obišao globus. Kumar je znao šta radi - i to u više pogleda. Deo njenog zadovoljstva poticao je od potpunog poverenja koje joj je on ulivao; u

njegovom naručju prestajale su brige i problemi. Budućnost nije postojala, već samo bezvremena sadašnjost.

No, vreme je ipak prolazilo: unutrašnji mesec sada se nalazio znatno više na nebu. U zatonu strasti usne su im i dalje požudno istraživale područja ljubavi kada pulsiranje hidromlaznika prestade i barka se polako zaustavi.

"Stigli smo", reče Kumar, a u glasu mu se pojavi prizvuk uzbuđenja.

Gde li smo to stigli - pomisli Karina tromo dok su se razdvajali. Izgledalo je kao da su protekli sati od kada je poslednji put bacila pogled prema obali... tako da je pitanje bilo da li je obala uopšte još na vidiku.

Ona se polako pridiže, pridržavajući se da je blago ljuljanje barke ne bi izbacilo iz ravnoteže - i razgoračenih očiju zagleda se u vilinsko carstvo koje je donedavna predstavljalo sumornu baruštinu punonadežno, ali i neprikladno nazvanu Zaliv Mangrov.

Ovo, razume se, nije bilo prvi put da se srela sa visokom tehnologijom; fuziona elektrana i glavni replikator sa Severnog Ostrva bili su znatno veći i delovali su upečatljivije. Ali prizor blistavo osvetljenog lavirinta cevi i skladišnih tankova, kranova i opslužnih mehanizama - taj uskomešani spoj brodogradilišta i hemijskog postrojenja, u kome je sve dejstvovalo bešumno i delotvorno pod zvezdama, bez ijednog ljudskog bića na vidiku - predstavljao je pravi vizuelni i psihološki šok.

Razlegao se iznenadni pljusak, pojačan muklom tišinom noći, kada je Kumar bacio sidro.

"Hajdemo", pozva je on vragolasto. "Hoću da ti pokažem nešto."

"Je l' nije opasno?"

"Nimalo - bio sam ovde mnogo puta."

I to ne sam, sigurna sam, pomisli Karina. Ali on je već izišao iz barke, pre no što je stigla da mu uputi neku opasku.

Voda im je sezala jedva nešto iznad pojasa; toliko se bila nakupila dnevne toplote da je bila gotovo neprijatno mlaka. Kada su Karina i Kumar izišli na obalu, držeći se za ruke, svež noćni lahor koji im je pomilovao tela ispuni ih prijatnošću. Izronili su iz blago ustalasanog mora poput novih Adama i Eve kojima su dati ključevi

mehaničkog Raja.

"Ne brini!" šapnu joj Kumar. "Poznajem ovo mesto. Dr Lorenson mi je sve objasnio. Ali, pronašao sam nešto za šta sam siguran da ni on ne zna."

Koračali su duž debelo izolovanog cevovoda, postavljenog na nosače metar iznad tla, i Karina je sada prvi put uspela da razabere jedan upadljiv zvuk - dobovanje pumpi koje su gonile tečnost za hlađenje kroz lavirint cevi i konvertora toplote koji su ih okruživali.

Uskoro su stigli do znamenitog tanka u kome je pronađen škorp. Sada se moglo videti sasvim malo vode; površina je gotovo potpuno bila prekrivena prepletenom masom morskog korova. Na Talasi, doduše, nije bilo reptila, ali ta debela, gipka debela podsetiše Karinu na klupko zmija.

Prošli su zatim duž niza propusta, pa pokraj malih zapornica, koje su sve sada bile spuštene; konačno su izbili na jednu prostranu čistinu, podalje od glavnog postrojenja. Kada su napustili središnji kompleks, Kumar vedro mahnu prema jednoj kameri koja je bila upravljena u njih. Niko kasnije nije uspeo da ustanovi zašto je ona bila isključena u tom ključnom trenutku.

"Tankovi za zamrzavanje", objasni Kumar. "Šest stotina tona svaki. Devedeset pet odsto voda, pet odsto morsko rastinje. Šta ti je tako smešno?"

"Nije smešno - već veoma neobično", uzvratila Karina, i dalje se osmehujući. "Pomisli samo - mali deo naših okeanskih šuma otići će sve do zvezda. Ko bi ikada pomislio na tako nešto! Ali, nisi me ti zbog toga doveo ovamo."

"Nisam", odvratio Kumar tiho. "Gledaj..."

U prvi mah nije mogla da razabere na šta on to pokazuje. A onda joj um uspe da protumači sliku koja je treperila na samom rubu vidljivosti - i u magnovenju joj postade jasno.

Bilo je to staro čudo, razume se. Ljudi su to radili na mnogim svetovima, preko hiljadu godina. Ali videti to vlastitim očima bilo je ne samo uzbudljivo nego i zastrašujuće.

Kada su se približili poslednjem tanku, već je mogla jasnije da vidi. Tanušno predivo svetlosti - u prečniku je moglo imati najviše dva centimetra! - uspinjalo se ka zvezdama, pravo poput kakvog

laserskog snopa. Stala je da ga prati pogledom sve dok se pređa nije pretočila u nevidljivost, izazivajući je da odredi tačno mesto nestajanja. Ali pogled joj je nastavio naviše, ispunjavajući je vrtoglavicom, sve dok nije gledala u sam zenit i u jednu zvezdu koja je nepomično počivala tamo, dok su svi njeni prigušeniji, prirodni parnjaci postojano napredovali mimo nje ka zapadu. Poput kakvog kosmičkog pauka, Magelan je spustio nit paučine da bi uskoro stao da podiže uvis plen koji je očekivao od sveta pod sobom.

Kada su se zaustavili na samom rubu ledenog bloka koji je čekao, Karina dožive novo iznenađenje. Površina mu je bila potpuno prekrivena blistavim slojem zlatne folije, koja je podseti na darove koje su kao deca dobijali za rođendan ili za godišnji praznik Spuštanja.

"Izolacija", objasni joj Kumar. "Posredi je stvarno zlato - debelo oko dva atoma. Bez toga pola leda bi se otopilo pre no što bi stiglo do štitnika."

Izolacija ili ne, Karina je osećala ugriz studeni na bosim stopalima kada je Kumar povede preko smrznute ploče. Stigli su do središta u desetak koraka - a tamo, svetlucajući neobičnim nemetalnim sjajem, stajala je zategnuta vrpca koja je sezala, ako ne do zvezda, ono bar trideset šest hiljada kilometara uvis do stacionarne orbite na kojoj se nalazio Magelan.

Okončavala se valjkastim bubnjem, punim instrumenata i kontrolnih mlaznika koji su očigledno služili kao pokretan, inteligentan kran, koji je prihvatao tovar posle dugog spuštanja kroz atmosferu. Ustrojstvo je izgledalo iznenađujuće jednostavno, pa čak i prosto - ali bio je to varljiv utisak koji se često sticao kada su posredi bili proizvodi zrele, razvijene tehnologije.

Karina iznenada zadrhta, ali ne od studeni pod stopalima, koju je gotovo prestala da primećuje.

"Jesi li siguran da je ovde bezbedno?" upita ona zabrinuto.

"Razume se. Drugi blok uvek dižu u ponoć - a do tada ima još nekoliko sati. Posredi je predivan prizor, ali ne verujem da ćemo tako kasno ostati."

Kumar se spusti na kolena i prisloni uho uz neverovatnu traku koja je povezivala brod sa planetom. Ako bi pukla, pomisli ona

brižno, da li bi se razleteli...

"Slušaj", prošapta on...

Nije znala šta da očekuje. Ponekad, u potonjim godinama, kada bi to mogla da podnese, pokušala bi da oživi čaroliju tog časa. No, nikada nije bila sigurna da li je u tome uspela.

U prvi mah joj se učinilo da čuje najdublju notu neke džinovske harfe čije su strune bile zategnute između svetova. Žmarci joj stadoše da gamižu niz kičmu i ona oseti kako joj se dlačice na vratu kostreše; bila je to pradavna reakcija straha, nastala negde u praiskonskim džunglama Zemlje.

A onda, kako se polako privikavala, postala je svesna čitavog spektra pomičnih alikvotnih tonova koji su pokrivali raspon čujnosti do same donje granice - a nesumnjivo i daleko ispod nje. Zamućivali su se i pretapali jedan u drugi, podjednako nestalni, ali se i neprekidno ponavljali poput zvukova mora.

Što je duže slušala to ju je ovo više podsećalo na beskrajno zapljuskivanje talasa o pustu obalu. Imala je utisak da čuje more svemira kako udara o hridi svih svojih svetova; bio je to zastrašujući zvuk u svojoj besmislenoj uzaludnosti, dok je odzvanjao kroz bolne praznine vaseljene.

A onda je postala svesna i drugih elemenata u toj neizmerno složenoj simfoniji. Razleglo bi se iznenadno, resko brujanje, kao da su kakvi džinovski prsti stali da prebiru po traci negde duž mnogo hiljada zategnutih kilometara. Meteoriti? Svakako ne. Možda neka električna pražnjenja u uskomešanoj jonosferi Talase? Je li to bila puka uobrazilja, plod njenih nesvesnih strahova - tek, s vremena na vreme bi začula slabašne jadikovke demonskih glasova ili utvarne krike sve bolesne i gladne dece koja su skončala na Zemlji tokom Stoleća Noćnih Mora.

A onda, najednom, više nije mogla da izdrži.

"Bojim se, Kumare", prošapta ona, povukavši ga za rame.
"Hajdemo."

Ali Kumar je još bio izgubljen među zvezdama, sa poluotvorenim ustima i glave priljubljene uz rezonantnu traku, opčinjen njenom sirenskom pesmom. Uopšte nije primetio kada je Karina, ljuta koliko i

zaplášena, sišla sa ledenog bloka umotanog u foliju i stala da ga čeka na poznatoj toploti kopna.

Jer upravo je zapazio nešto novo - niz rastućih nota koje kao da su mu prizivale pažnju. To kao da su bile Fanfare za Gudače, ako se nešto tako može zamisliti, koje su zvučale neizrecivo tužno i daleko.

Ali zvuk je postajao sve bliži, dobijajući istovremeno na jačini. Bio je to najjeziviji ton koji je Kumar ikada čuo; zapanjenost i strahopoštovanje kojima ga je ispunio potpuno su ga paralisali. Gotovo je mogao da zamisli da mu nešto hita u susret niz tu čudesnu traku...

A onda, nekoliko sekundi prekasno, shvatio je istinu kada ga je prvi udar talasa-prethodnika, oborio na zlatnu podlogu, a ledeni blok zatreperio pod njim. I tada, poslednji put, Kumar Leonidas osmotri krhku lepotu svog usnulog sveta i užasnuto, podignuto lice devojke koja će ovaj trenutak nositi čvrsto urezan u sećanju do samog dana smrti.

Već je bilo prekasno da skoči. I tako je Mali Lav krenuo na svoje uspenje ka bešumnim zvezdama - nag i sam.

48. ODLUKA

Kapetan Bej bio je zaokupljen prećim problemima, a i bilo mu je veoma milo što može nekom drugom da poveri taj zadatak. U svakom slučaju, nije postojao prikladniji izaslanik od Lorena Lorensona.

Nikada se ranije nije sreo sa Mirisinim i Kumarovim roditeljima i pribojavao se tog susreta. Iako se Mirisa ponudila da pođe sa njim, on je ipak više voleo da ide sam.

Lasanci su poštovali svoje starije žitelje i činili su sve da se oni osećaju udobno i srećno. Lal i Nikri Leonidas živeli su u jednoj maloj, samostalnoj penzionerskoj koloniji na južnoj obali ostrva. Imali su šestosobni letnjikovac, opremljen svim mogućim uređajima koji su ih pošteđivali fizičkog naprezanja, računajući tu i jedinog opštenamenskog kućnog robota koga je Loren ikada video na Južnom Ostrvu. Po zemaljskoj hronologiji, procenio je da su Leonidasovi u poznim šezdesetim godinama.

Pošto su se uzdržano pozdravili, seli su na verandu pred kućom, gledajući prema moru, dok je robot stao da se vrzma okolo, donoseći pića i zdele sa odabranim voćem. Loren nagna sebe da pojede nekoliko zalogaja, a potom prikupi hrabrost i lati se najtežeg zadatka u svom životu.

"Kumar..." Ime mu zastade u grlu, tako da je morao ponovo da počne. "Kumar je još na brodu. Dugujem mu život; rizikovao je svoj da bi me spasao. Možete razumeti kako se sada osećam... učinio bih bilo šta..."

Još jednom je morao da zastane kako bi povratio kontrolu. A onda, nastojeći da bude što sažetiji i naučniji - kao sanitetski zapovednik Njutn za vreme svojih brifinga - on ponovo počne.

"Telo mu je gotovo neoštećeno, zato što je dekompresija bila spora, a do smravanja je došlo trenutno. Ali, razume se, on je klinički mrtav - kao što sam i ja bio pre nekoliko nedelja..."

Dva slučaja su, međutim, veoma različita. Moje... telo... je bilo spaseno pre no što je došlo do oštećenja mozga, tako da je oživljavanje predstavljalo prilično jednostavan proces.

Protekli su sati pre no što smo se domogli Kumara. U fizičkom pogledu njegov mozak je neoštećen - ali nema ni traga od nekih aktivnosti.

No, čak i tako, oživljavanje bi moglo biti moguće uz primenu najnovije tehnologije. Prema našoj dokumentaciji - koja pokriva celu istoriju zemaljske medicinske nauke - to je već činjeno u sličnim slučajevima, a stopa uspešnih oporavaka iznosila je šezdeset odsto.

Među stotinama stručnjaka za medicinu koji se nalaze hibernisani na brodu ima i desetak specijalista za mozak. Postoje i tehničari koji su u stanju da sklope bilo koji zamisliv tip hirurške opreme, kao i one za održavanje života, i da upravljaju njome. Sve čime je Zemlja ikada raspolagala biće naše ponovo - ubrzo pošto stignemo do Segana Dva..."

Zastao je da bi im dopustio da bolje sagledaju stvar. Robot uluči tu zgodnu priliku da ponudi svoje usluge; no, Loren mu samo odmahnu rukom.

"Bili bismo spremni - ne, bilo bi nam veoma drago, jer to je najmanje što možemo da učinimo - da povedemo Kumara sa sobom. Iako to ne možemo jemčiti, jednoga dana mogao bi ponovo da živi. Voleli bismo da razmislite o tome; imate vremena na pretek da donesete odluku."

Dvoje starih ljudi izmenjaše dug, nemi pogled, dok je Loren netremice posmatrao more. Kako je tiho i spokojno ovde bilo! Voleo bi da i sam provede završne godine svog života na ovom mestu, dok bi ga s vremena na vreme posećivali unuci i praunuci...

Kao što je bio slučaj i sa najvećim delom Tarne, ovo je gotovo mogla biti Zemlja. Nigde na vidiku nije bilo lasanske vegetacije, što je verovatno predstavljalo ishod hotimičnog izbora; svekoliko rastinje delovalo je nelagodno poznato.

No, nedostajalo je nešto suštinsko; shvatio je da ga to kopka već duže - zapravo, još od onog časa kada je stupio nogom na ovu planetu. I najednom, kao da je ovaj trenutak bola podstakao njegovo pamćenje, on shvati šta je posredi.

Nije bilo galebova koji bi jezdili nebom, ispunjavajući vazduh najtužnijim i najprizivnijim od svih zemaljskih zvukova.

Lal Leonidas i nejgova supruga još ne behu izmenili nijednu reč,

ali Loren je ipak shvatio da su doneli odluku.

"Cenimo vašu ponudu, zapovedniče Lorenson; molim vas, prenesite našu zahvalnost kapetanu Beju.

Nema, međutim, razloga za razmišljanje. Ma šta se dogodilo, Kumar će za nas biti zauvek izgubljen.

Čak i ako biste uspeli - a kao što sami kažete, to se ne može jemčiti - on će se probuditi u jednom stranom svetu, znajući da više nikada neće videti svoj dom, kao i da su svi oni koje je voleo već stolicima mrtvi. A to je teško podneti. Namere su vam bile čstite, ali on time ne bi ništa dobio.

Znamo šta bi on želeo i šta se mora učiniti. Vratite nam ga. Prepustićemo ga moru koje je toliko voleo."

Ništa više nije imalo da se kaže. Loren je osećao istovremeno ogromnu tugu i silno olakšanje.

Izvršio je svoju dužnost. Bila je to odluka koju je očekivao.

49. PLAMEN NA SPRUDU

Mali kajak sada nikada neće biti završen, ali će ipak krenuti na svoju prvu i poslednju plovidbu.

Sve do smiraja sunca počivao je uz rub vode, ljuljuškan blagim talasima mora bez plime i oseke. Lorena je uzbudilo, ali ne i iznenadilo kada je video koliko se ljudi sakupilo da oda poslednju počast. Cela Tarna bila je tu, ali mnogi su došli i iz drugih delova Južnog Ostrva - a neki čak i sa Severnog. Iako je neke privukla, možda, samo morbidna radoznalost - ceo svet je bio šokiran jedinstveno spektakularnom nesrećom - Loren još nikada nije video tako iskrene izlive tuge. Uopšte nije slutio da su Lasanci kadri za tako duboka osećanja i tog časa mu se u sećanje vrati jedna rečenica na koju je Mirisa naišla, prebirajući po Arhivi, u potrazi za utehom: "Mali prijatelj celoga sveta." Poreklo joj je bilo izgubljeno i niko više nije mogao da pretpostavi koji je drevni učenjak - i u kom veku - sačuvao to za potonja razdoblja.

Pošto se sa oboma zagrio, u znak nemog saučešća, ostavio je Mirisu i Branta sa njenim roditeljima, oko kojih su se okupili mnogobrojni rođaci sa oba ostrva. Nije želeo da se upozna sa novim strancima, jer dobro je znao šta većina od njih zacelo misli. "On je spasao tebe - ali ti nisi mogao da spaseš njega." Bio je to teret koji će morati da nosi do kraja života.

Ugrizao se za usnu da bi obuzdao suze koje nisu priličile prvom oficiru najvećeg svemirskog broda koji je ikada izgrađen, osetivši istoga časa kako mu u pomoć pristiže jedan od odbrambenih mehanizama uma. U trenucima velike tuge ponekad je jedini način izbegavanja gubitka kontrole bio prizivanje neke potpuno neprimerene - čak smešne - slike iz dubina sećanja.

Da - vasseljena ima neobičan smisao za humor. Loren je gotovo bio prinuđen da potisne smešak; kako bi se Kumar samo nasmejao poslednjoj šali koju mu je ona priredila!

"Nemoj biti iznenađen", upozori ga zapovednica Njutn, otvorivši vrata brodske mrtvačnice; iznutra ih zapahnu talas studenog vazduha, bogato začinjenog formalinom. "To se događa znatno

češće nego što misliš. Ponekad, to je poslednji grč - gotovo kao poslednji pokušaj da se prkosi Smrti. Ovoga puta stvar je verovatno izazvana gubitkom spoljnog pritiska i potonjim smrzanjem."

Da nije bilo kristala leda koji su ocrtavali mišiće sjajnog mladog tela, Loren bi još pomislio da Kumar ne samo što spava, nego i sanja veoma prijatne snove.

Jer i u smrti Mladi Lav bio je još muževniji nego za života.

Sunce je sad zašlo za niska brda na zapadu i svež večernji povetarac zastrujao je sa mora. Ne podigavši gotovo ni talasić, kajak je skliznuo u vodu; vukli su ga Brant i još trojica najprisnijih Kumarovih prijatelja. Loren baci poslednji pogled na spokojno, mirno lice mladića kome je dugovao život.

Sve do sada bilo je malo plakanja, ali kada su četvorica plivača blago odgurnula čamac od obale, iz okupljene gomile podiže se talas jadikovanja. Ni Loren više nije mogao da uzdrži suze i postade mu svejedno da li će ih neko videti.

Krećući se snažno i postojano pod moćnim pogonom svoja četiri pratioca, mali kajak uputi se prema sprudu. Brza talasanska noć već se spuštala kada je plovilo prošlo između dva bleskajuća svetionika koji su označavali prolaz ka ovorenom moru. Nestao je iza njih i za trenutak ga je skrivala bela linija talasa koji su se lenjo penušali spram spoljnog spruda.

Jadikovanje prestade; svi su čekali. A onda spram iznenada tamnećeg neba blesnu baklja svetlosti i jedan plameni stub suknu iz mora. Buktao je skladno i silovito, gotovo ne stvarajući dim; koliko je to potrajalo Loren nikada nije doznao, jer je vreme stalo u Tarni.

A onda, iznenada, plamen se priguši; vatrena kruna uruši se u more. Većina žeravica pala je u vodu, ali neke su ipak nastavile da se uspinju sve dok nisu nestale sa vidika.

I tako je, po drugi put, Kumar Leonidas stao da se uspinje ka zvezdama.

Osmi deo: PESME DALEKE ZEMLJE

50. LEDENI ŠTITNIK

Podizanje poslednje pahuljice trebalo je da bude radostan događaj; taj čin je, međutim, sada pratilo samo mračno zadovoljstvo. Trideset hiljada kilometara iznad Talase poslednji ledeni heksagon stavljen je na svoje mesto i štitnik je bio završen.

Prvi put za skoro dve godine kvantni pogon ponovo je stavljen u dejstvo, premda na najniži novo. Magelan se odvoji sa svoje stacionarne orbite i stade da ubrzava kako bi stavio na probu ravnotežu i celovitost veštačkog ledenog brega. Nije bilo nikakvih problema; posao je valjano obavljen. Bilo je to veliko olakšanje za kapetana Beja, koji nikako nije mogao da smetne s uma da je Oven Flečer (koji se sada nalazio pod srazmerno strogim nadzorom na Severnom Ostrvu) bio jedan od glavnih neimara štitnika. A i pitao se šta su Flečer i ostala šestorica Sabri mislili dok su posmatrali svetkovinu posvećenja.

Počela je video retrospektivom koja je prikazivala izgradnju ledare i podizanje prve pahuljice. Potom je usledio očaravajući, ubrzani svemirski balet, čiji su akteri bili veliki ledeni blokovi, koji su posle niza manevara dolazili na svoje mesto i tako postojano povećavali štitnik. Počelo je normalnom brzinom, da bi se potom hitro ubrzavalo, sve dok nisu dodati i poslednji blokovi stopom od po jedan svakih nekoliko sekundi. Vodeći kompozitor Talase napisao je živu muzičku pratnju koja je počela sporom pavanom, a okončala se temperamentnom polkom - da bi se na samom kraju vratila na normalnu brzinu kada je završni ledeni blok uglavljen na odgovarajuće mesto.

Zatim se prizor promenio; uključena je kamera koja se tog časa nalazila na kilometar ispred Magelana koji je orbitirao u senci planete. Veliki zaklon od sunca koji je štitio led preko dana sada je sklonjen u stranu, tako da se konačno ceo štitnik mogao videti po prvi put.

Ogromni zelenkastoplavi disk hladno je blistao u snopovima reflektora; uskoro će postati znatno hladniji kada se obre u galaktičkoj noći gde se temperatura pela samo nekoliko stepeni

iznad apsolutne nule. Tu će ga grejati samo zaleđena svetlost zvezda, oticanje zračenja sa broda - i povremene, retke erupcije energije oslobođene pri udarima prašine.

Kamera stade lagano da klizi preko veštačkog ledenog brega, uz pratnju nepogrešivog glasa Mozesa Kaldora.

"Žitelji Talase, zahvaljujemo vam na vašem daru. Zaklonjeni ovim štitnikom leda, nadamo se da ćemo bezbedno stići do sveta koji čeka na nas, sedamdeset pet svetlosnih godina daleko odavde i kroz tri stotine godina.

Ako sve bude u redu, i dalje ćemo nositi bar dvadeset hiljada tona leda kada budemo prispeli do Segana Dva. Pustićemo ga da padne na planetu, a toplota prilikom prolaska kroz atmosferu pretvoriće ga u prvu kišu koju je upoznao taj hladni svet. Nakratko, pre no što se ponovo smrzne, ta voda biće prethodnica još nerođenih okeana.

Jednoga dana naši potomci znaće za mora slična vašima, premda ne tako postrana i duboka. Vode naša dva sveta će se izmešati, podarivši život našem novom domu. I tada ćemo vas se setiti sa ljubavlju i zahvalnošću."

51. RELIKVIJA

"Prelepo je", reče Mirisa zadivljeno. "Sad mi je jasno zašto je zlato bilo toliko cenjeno na Zemlji."

"Zlato je tu najmanje važno", odvrati Kaldor, izvadiivši blistavo zvono iz kutije optočene somotom. "Možeš li da pogodiš šta je posredi?"

"Očigledno je u pitanju neko umetničko delo. Mora da ima neko posebno značenje za tebe, čim si ga poneo sa sobom na putovanje od pedeset svetlosnih godina."

"U pravu si, razume se. To je veran model jednog velikog hrama visokog preko stotinu metara. Prvobitno je bilo sedam ovakvih kutijica, sve istog oblika, koje su se smeštale jedna u drugu; ova je najunutrašnjija i u njoj se nalazi sama relikvija. Dali su mi je neki dragi i stari prijatelji moje poslednje noći na Zemlji. 'Ništa ne traje večno', podsetili su me. 'Ali ovo smo čuvali preko četiri hiljade godina. Ponesi ga sa sobom ka zvezdama, uz naš blagoslov.

Iako nisam pripadao njihovoj veri, kako sam mogao da odbijem tako neprocenjiv dar? A sada ću ga ostaviti ovde, na mestu gde su ljudi prvi put kročili na ovu planetu - kao još jedan poklon Zemlje - možda poslednji."

"Ne govori tako", reče Mirisa. "Ostavili ste toliko darova - nikada nećemo moći ni da im ustanovimo broj."

Kaldor se setno osmehnu; za trenutak ništa ne uzvрати, dok mu je pogled bludio poznatim prizorom koji se pružao sa prozora biblioteke. Bio je srećan ovde dok je proučavao istoriju Talase, doznajući mnoštvo stvari koje bi mogle biti od neprocenjive vrednosti kada na Seganu Dva bude osnovana nova kolonija.

Zbogom, stari Matični Brode, pomisli on. Valjano si obavio svoj posao. Nama predstoji još dug put; neka bi nas Magelan služio tako verno kao što si ti služio ljude koje smo toliko zavoleli.

"Uveren sam da bi se moji prijatelji saglasili - izvršio sam svoju dužnost. Relikvija će biti bezbednija ovde, u Muzeju Zemlje, nego na našem brodu. Uostalom, uvek postoji mogućnost da uopšte ne stignemo do Segana Dva."

"Svakako da ćete stići. Nisi mi kazao šta se nalazi u sedmoj kutijici."

"To je sve što je ostalo od jednog od najvećih ljudi koji su ikada živeli; on je osnovao jedinu veru koja nikada nije ogrezla u krv. Siguran sam da bi ga veoma zabavljalo da je doznao da će, četrdeset stoleća posle njegove smrti, jedan njegov zub biti ponet ka zvezdama."

52. PESME DALEKE ZEMLJE

Kucnuo je čas odlaska, pozdravljanja - opraštanja dubokih poput smrti. Pa ipak, ma koliko da je suza proliveno - kako na Talasi, tako i na brodu - postojalo je i osećanje olakšanja. Iako stvari više nikada neće biti sasvim iste, život se sada mogao vratiti svojim normalnim tokovima. Posetio su bili poput gostiju koji su ostali nešto duže od poslovična tri dana; bilo je vreme da odu.

Čak je i predsednik Faradin to sada prihvatio i više nije maštao o međuzvezdanoj olimpijadi. No, na raspolaganju mu je stajalo mnoštvo uteha; ledara iz zaliva Mangrov upravo je prebacivana na Severno Ostrvo i prvo klizalište na Talasi biće spremno za Igre. Da li će i takmičari biti spremni, to je bilo drugo pitanje, ali mnogi mladi Lasanci provodili su sate sa nevericom posmatrajući nekadašnje prvake.

U međuvremenu, svi su se saglasili oko toga da valja upriličiti nekakvu oproštajnu predstavu kako bi se obeležio odlazak Magelana. Na žalost, saglasnosti je bilo znatno manje oko toga kako bi ona trebalo da izgleda. Priređene su nebrojene privatne svečanosti - koje su sve sudionike izložile priličnim mentalnim i fizičkim naprezanjima - ali ne i jedna zvanična, javna.

Gradonačelnica Voldron, koja je držala da Tarna uživa prvenstvo, smatrala je da svečanost treba upriličiti na mestu Prvog Spuštanja. Edgar Faradin je, međutim, bio mišljenja da je predsednička palata, uprkos svojim skromnim razmerama, prikladnije mesto za ovu svrhu. Neki šaljivdžija predložio je Krakana kao kompromisnu varijantu, istakavši da bi tamošnji znameniti vinogradi predstavljali sasvim primereno mesto za držanje oproštajnih zdravica. Stvar je i dalje bila nerešena kada je Talasanska radio-televizija - jedna od najpreduzimljivijih birokratija na planeti - neopazice prigrabila ceo projekat.

Oproštajni koncert trebalo je da ostane upamćen kod potonjih naraštaja, koji bi ga često preslušavali. Nije bilo video senzacija koje bi odvrćale pažnju - već samo muzika i sasvim kratke govorne deonice. Prekopano je nasleđe od dve hiljade godina da bi se

prizvala prošlost i pružila nada za budućnost. To je bio ne samo rekvijem, nego i uspavanka.

I dalje je izgledalo čudesno to što su kompozitori muzike još imali nešto novo da kažu i pošto je njihova umetnost dostigla tehnološko savršenstvo. Tokom dve hiljade godina elektronika im je pružala potpunu komandu nad svakim zvukom dostupnim ljudskom uhu i moglo se pomisliti da su sve mogućnosti medija davno iscrpene.

I odista, čitavo jedno stoleće proteklo je u znaku piskutanja, cijukanja i elektroriganja pre no što su kompozitori ovladali svojim sada beskrajnim moćima i ponovo uspeli da umešno spajaju tehnologiju i umetnost. Niko, doduše, nikada nije nadmašio Betovena i Baha; ali neki su im se približili.

Za legije slušalaca koncert je bio podsetnik na stvari koje nikada nisu upoznali - stvari koje su pripadale jedino Zemlji. Sporo brujanje moćnih zvona, koje se poput nevidljivog dima dizalo sa tornjeva starih katedrala; napev strpljivih čamdžija, na sada zauvek izgubljenim jezicima, koji veslaju ka luci spram plime pri poslednjoj svetlosti dana; koračnice vojski koje stupaju u boj što ga je Vreme lišilo svakog bola i zla; izmešano mrmljanje deset miliona glasova u trenucima kada su se najveći gradovi Čoveka budili u svitanje; hladni ples aurore preko beskrajnog mora leda; grmljavina moćnih motora koji su se uspinjali autoputem ka zvezdama. Sve su to slušaoci čuli u muzici koja je izranjala iz noći - te pesme daleke Zemlje što su prevalile svetlosne godine da bi stigle dovede...

Kao završnu tačku producenti su odabrali poslednje veliko delo simfonijske tradicije. Napisano u godinama pošto je Talasa izgubila kontakt sa Zemljom, ono je publici bilo potpuno novo. Pa ipak, njegova okeanska tema činila ga je naročito prikladnim u ovoj prilici - a utisak koji je ostavilo na slušaocce bilo je sve što je davno umri kompozitor ikada mogao poželeti.

"...Kada sam napisao Tugovanku za Atlantidom, pre skoro trideset godina, nisam imao na umu nikakve posebne slike; zanimalo su me jedino emocionalne reakcije, a ne određeni prizori; želeo sam da muzika dočara osećanja tajanstvenosti, tuge - neizmernog gubitka. Nisam pokušavao da oslikam zvučni portret srušenih

gradova punih riba. No, sada se događa nešto čudno kad god čujem Lento lugubre - kao što se upravo sada događa u mom umu...

Stvar počinje u sto trideset šestom taktu kada se akordi koji se spuštaju do najnižeg registra harmonijuma prvi put sreću sa sopranovom arijom bez reči, počevši tu da se uspinju i uspinju iz dubine... Poznato vam je, razume se, da sam temu zasnovao na pesmama velikih kitova, tih moćnih minstrela mora sa kojima smo prekasno, prekasno sklopili mir... Komponovao sam to za Olgu Kondrašin, jer niko drugi nikada neće moći da otpeva te pasaže bez pomoći elektronike...

Kada počinje vokalna deonica, onda kao da vidim nešto što stvarno postoji. Stojim na nekom velikom gradskom trgu, prostranom gotovo kao Sveti Marko ili Sveti Petar. Svuda unaokolo stoje polusrušena zdanja, slična grčkim hramovima, kao i preokrenute statue optočene morskom travom, sa kojih se blago lelujaju zeleni listovi paprati. Sve je delimično prekriveno debelim slojem gliba.

Trg u prvi mah izgleda prazan; a onda primećujem nešto - uznemirujuće. Ne pitajte me zašto je to za mene uvek iznenađenje, zašto to stalno viđam po prvi put...

U središtu trga stoji mala humka iz koje se zračno širi niz linija. Pitam se da li su to srušeni zidovi koje je delimično prekrilo mulj. Ali sklop je lišen svakog smisla; a onda vidim da humka - pulsira.

Trenutak kasnije preda mnom se pomaljaju dva ogromna oka koja ne trepću i koja me netremice posmatraju.

To je sve; ništa se ne događa. Ništa se tu nije dogodilo već šest hiljada godina, još od one noći kada je popustila zemljana brana i more pokuljalo unutra kroz Herkulove Stubove.

Lento je moj omiljeni stav, ali ne mogu da završim simfoniju u raspoloženju tragedije i očaja. Otuda i finale - Izranjanje.

Znam, razume se, da Platonova Atlantida nikada nije stvarno postojala. I upravo iz tog razloga ona nikada ne može umreti. Uvek će predstavljati ideal - san o savršenstvu - cilj koji će nadahnjivati ljude u svim potonjim razdobljima. Upravo zbog toga se simfonija okončava trijumfalnim maršem u budućnost.

Znam da prema popularnom tumačenju tog marša Nova Atlantida izranja iz talasa. No, to je previše doslovno; za mene, finale

dočarava osvajanje kosmosa. Pošto sam je jednom pronašao i zapisao, bili su mi potrebni meseci da se oslobodim te završne teme. Tih prokletih petnaest nota odzvanjale su mi u mozgu i danju i noću...

Tugovanka sada postoji sasvim izvan mene; počela je da živi vlastitim životom. Čak i kada Zemlje bude nestalo, ona će hrliti ka galaksiji Andromeda, potisnuta snagom od pedset hiljada megavata iz svemirskog odašiljača u krateru Ciolkovski.

Jednom, kroz više stoleća ili hiljadugodišta, neko će je uhvatiti - i razumeti."

Tonski memoari - Sergej di Pjetro (3411-3509)

53. ZLATNA MASKA

"Sve vreme smo se pravili da ona ne postoji", reče Mirisa. "Ali sada bih ipak volela da je vidim - samo jednom."

Loren ništa ne uzvratila nekoliko trenutaka. A onda odgovori: "Znaš da kapetan Bej nije dopustio nijednom posetiocu da dođe na brod."

Razume se da je to znala; takođe je razumela razloge koji su stajali iza takve odluke. Iako je ona u prvi mah izazvala izvesna negodovanja, svakome je na Talasi sada bilo jasno da je mala posada Magelana bila suviše zauzeta da bi imala vremena da se bavi poslom turističkog vodiča - ili bolničarke za onih nepredvidljivih petnaest odsto kojima bi pripala muka u bestežinskim odeljcima broda. Taktično je odbijen čak i predsednik Faradin.

"Razgovarala sam sa Mozesom - a on je popričao sa kapetanom. Sve je sređeno. Ali, stvar mora ostati u tajnosti dok brod ne ode."

Loren je zadivljeno pogleda, a onda se osmehnu. Mirisa ga je oduvek iznenađivala; bio je to važan deo njene privlačnosti. Takođe je shvatio, uz prisnenak tuđe, da niko na Talasi nije imao više prava na tu povlasticu; njen brat bio je jedini drugi Lasanac koji je tamo stigao. Kapetan Bej bio je pošten čovek, spreman da promeni pravila kad god bi to bilo neophodno. A kada brod bude otišao, kroz samo tri dana, sve će ionako biti svejedno.

"Šta ako dobiješ svemirsku bolest?"

"Ja nikada nisam dobila ni morsku bolest..."

"...to ništa ne dokazuje..."

"...a i bila sam kod zapovednice Njutn. Procenila je da su mi izgledi da prođem bez poteškoća devedeset pet odsto. Predložila je da pođem ponoćnim šatlom - tada unaokolo neće biti nijednog meštana."

"Mislila si na sve, zar ne?" primeti Loren, iskreno zadivljen. "Čekaću te kod mesta za spuštanje broj dva petnaest minuta pre ponoći."

Zastao je, a onda dodao ne bez ustezanja: "Neću se više spuštati. Molim te, pozdravi mi Branta."

Bilo je to iskušenje sa kojim nije mogao da se suoči. Štaviše, nije

više kročio u obitavalište Leonidasovih još od onog časa kada je Kumar pošao na svoje poslednje putovanje, a Brant se vratio da teši Mirisu. Već je gotovo izgledalo kao da Loren nikada nije ni ulazio u njihov život.

I odista, on kao da ih je već napustio, jer sada je mogao da pogleda Mirisu sa ljubavlju, ali i bez želje. Jedno dublje osećanje - jedan od najtežih bolova koji je ikada upoznao - sada mu je ispunjavalo um.

Žudeo je i nadao se da će videti svoje dete - ali to je onemogućilo novo vreme poletanja Magelana. Iako je čuo otkucaje srca svog sina izmešane sa majčinim, on ga ipak nikada neće držati u rukama.

Šatl je trebalo da se spoji sa dnevne strane planete, tako da je Magelan bio udaljen još gotovo stotinu kilometara kada ga je Mirisa prvi put ugledala. Iako je znala koje su mu prave razmere, ipak joj se učinio kao kakva igračka dok se svetlucao obasjan suncem.

Nije izgledao veći ni sa udaljenosti od deset kilometara. Njen mozak i oči i dalje su je ubeđivali da su oni tamni krugovi oko srednjeg dela samo brodski prozorčići. Tek kada se beskrajni, zakrivljeni trup broda nadneo neposredno nad njih, um joj konačno priznade da su to otvori za teret i ukrcavanja, a u jedan od njih šatl je upravo sada trebalo da uđe.

Loren zabrinuto pogleda Mirisu dok je otkopčavala pojaseve na sedištu; ovo je bio opasan trenutak kada je, oslobođen stega prvi put, prekomerno samopouzdan putnik iznenada shvatao da bestežinsko stanje nipošto nije tako prijatno kao što je izgledalo. Ali Mirisa se, kako izgleda, osećala potpuno lagodno dok je lebdela kroz vazдушnu komoru, gonjena blagim Lorenovim potiscima.

"Srećom, nema potrebe da odlazimo u odeljak sa jednom gravitacijom, tako da ćeš izbeći poteškoće vezane za dvostruko prilagođavanje. Sila teže više ne treba da te brine sve do povratka dole."

Bilo bi zanimljivo, pomisli Mirisa, posetiti odeljke u kojima se nalazila posada u rotirajućem delu broda - ali to bi nalagalo beskrajne učtive razgovore i lične veze, za šta više nikako nije imala vremena. Bilo joj je, zapravo, milo što je kapetan Bej još dole, na

Talasi; to ju je lišavalo obaveze čak i da ga kurtoazno poseti kako bi mu se zahvalila.

Pošto su izišli iz vazdušne komore obreli su se u jednom cevastom hodniku koji kao da se pružao celom dužinom broda. Sa jedne njegove strane nalazile su se merdevine; sa druge, dva niza gipkih omči, pogodnih za šake ili stopala, klizila su u oba smera niz uporedne proreze.

"Ovde nije baš najprijetnije biti kada ubrzavamo", reče Loren. "Hodnik tada postaje okomito okno - duboko dva kilometra. Tada se i javlja potreba za merdevinama i držačima za ruke i noge. Samo se uhvatiš za jednu od ovih omči i pustiš je da ona obavi ceo posao."

Bili su vučeni bez otpora nekoliko stotina metara, a onda su skrenuli u jedan bočni hodnik koji se pružao pod pravim uglom u odnosu na glavni. "Skinimo se sa vođice", reče Loren pošto su prevalili nekoliko desetina metara. "Hoću nešto da ti pokažem."

Mirisa pusti omču koja ju je vukla i oni se polako zaustaviše pokraj jednog dugačkog, uskog prozora postavljenog u bočnom zidu tunela. Ona baci pogled kroz debelo staklo u ogromnu, jarko osvetljenu, metalnu prostoriju. Iako je sasvim izgubila osećaj za razmere, bila je uverena da se ta velika cilindrična komora proteže gotovo celom širinom broda - što bi značilo da se ovaj središnji hodnik pruža duž njene ose.

"Kvantni pogon", potvrdi Loren ponosno.

Nije čak ni pokušao da joj navede nazive prekrivenih metalnih i plastičnih oblička, neobičnih potpornih polulukova koji su nicali iz zidova komore, pulsirajućeg sazvežđa svetala, jedne tako crne kugle da je, iako na njoj nije bilo nikakvih obeležja, ipak izgledalo da se okreće... Ali posle izvesnog vremena on reče:

"Najveće dostignuće ljudskog genija - Zemljin posednji dar svojoj deci. Jednoga dana, zahvaljujući ovome, postaćemo gospodari Galaksije."

Dok je to izgovarao u glasu mu se pojavi prizvuk nadmenosti zbog koga se Mirisa blago trže. Bio je to ponovo onaj stari Loren, iz razdoblja pre no što ga je smeškala Talasa. Neka bude tako, pomisli ona; ali deo njega ipak je zauvek promenjen.

"Misliš li", upita ga ona, "da će Galaksija to uopšte primetiti?"

No, prizor je na nju i te kako delovao i ona je dugo netremice posmatrala ogromna, tajanstvena obličja koja su joj dovela Lorena preko bezdana što se meri svetlosnim godinama. Nije znala treba li da ih blagosilja zbog onoga što su joj donela ili da ih proklinje zato što će joj to uskoro uzeti.

Loren nastavi da je vodi kroz lavirint, sve dublje u unutrašnjost Magelana. Uz put nisu nikoga sreli; ova okolnost najbolje je predočavala veličinu broda - odnosno malobrojnost njegove posade.

"Gotovo smo stigli", reče Loren glasom koji je postao prigušen i svečan. "A ovo je Čuvar."

Potpuno zatečena, Mirisa otpluta do zlatnog lica koje ju je posmatralo iz jedne niše i zaustavi se tik pred njim. Ispruživši šaku, ona dodirnu hladni metal. Bio je, dakle, stvaran - a ne, kao što je u prvi mah pomislila, samo holodisplej.

"Šta je... ko je... ovo?" prošapta ona.

"Poneli smo mnogo remek-dela Zemljine umetnosti", objasni joj Loren, istovremeno i setno i ponosno. "Ovo je bilo jedno od najznamenitijih. On je bio kralj koji je umro veoma mlad - još kao dečak..."

Lorenov glas zamre dok im se u glavi vrzmala ista misao. Mirisa je morala da zažmirka nekoliko puta kako bi otrla suze pre no što je uspela da pročita zapis ispod maske.

TUTANKAMON

1361-1353. p.n.e.

(Dolina kraljeva, Egipat, 1922. n.e.)

Da, bio je gotovo istog uzrasta kao Kumar. Zlatno lice posmatralo ih je preko milenijuma i svetlosnih godina - lice mladog boga iščezlog u cvetu mladosti. Na njemu su se nazirali moć i samopouzdanje, ali još ne i nadmenost i okrutnost koje bi mu podarile izgubljene godine.

"Zašto je ovde?" upita Mirisa, napola naslućujući odgovor.

"Izgledalo je kao sasvim prikladan simbol. Egipćani su verovali da će, ukoliko izvrše prave obrede, mrtvi ponovo živeti na svojevrsnom drugom svetu. Čisto sujeverje, razume se - ali ovde je postalo stvarnost."

Ne, međutim, onako kako bih ja to poželela, pomisli Mirisa tužno. Netremice posmatrajući kao ugljen crne oči dečaka-kralja, koji ju je gledao iz svoje maske od žeženog zlata, bilo je teško poverovati da je posredi samo čudesno umetničko delo, a ne i živa osoba.

Nikako nije mogla da se otrgne tom spokojnom, ali i hipnotičkom pogledu koji je sezao do nje preko stoleća. Ona još jednom ispruži šaku i pomilova zlatni obraz. Dragoceni metal iznenada je podseti na jednu pesmu koju je pronašla u arhivama Prvog Spuštanja, kada je naložila kompjuteru da prebira po literaturi prošlosti u traganju za rečima utehe. Najveći deo od više stotina stihova nije bio ovde prikladan, ali je ovaj ("Autor nepoznat - ?1800-2100") savršeno odgovarao:

Oni vedro vraćaju kovaču novca ljudsku kovinu,
Mladiće što umreće u punom sjaju da nikad ne ostare.

Loren je strpljivo sačekao da Mirisine misli završe svoj put. A onda ubaci jednu karticu u gotovo nevidljiv prorez ispod samrtne maske i jedna kružna vrata se bešumno otvoriše.

Izgledalo je potpuno neprilično zateći u svemirskom brodu garderobu punu teških bundi, ali Mirisi odmah postade jasno otkuda potreba za njima. Temperatura je začas pala mnogo stepeni i ona je već počela da drhti od studeni na koju nije bila navikla.

Loren joj pomože da navuče termokombinezon - što nije bilo sasvim jednostavno u bestežinskom stanju - i oni stadoše da lebde ka krugu smrznutih stakala, smeštenih na naspramnom zidu male komore. Kristalna zaklopna vrata otvoriše se ka njima poput staklenog poklopca na džepnom satu i iznutra ih zapahnu talas smrznutog vazduha. Mirisa ne samo da nije iskusila nešto tako ledeno, nego nije ni zamišljala da je moguće. Pramenovi pare kondenzovaše se u smrznutom vazduhu, poigravajući okolo poput duhova. Ona pogleda Lorena kao da mu kaže: "Ne očekuješ valjda da uđem tamo!"

On je umirujuće uze za ruku: "Ne brini - kombinezon će te štititi, a za nekoliko minuta uopšte nećeš primećivati hladnoću na licu."

Teško joj je bilo da u to poveruje; ali, on je bio u pravu. Kada je

krenula za njim kroz zaklopna vrata, obazrivo dišući u prvi mah, sa iznenađenjem ustanovi da to iskustvo uopšte nije neprijatno. Naprotiv, delovalo je prilično podsticajno; prvi put joj je postalo jasno zašto su ljudi dobrovoljno odlazili u polarna područja Zemlje.

Lako je mogla zamisliti da se i sama tamo nalazi, jer činilo joj se da lebdi u nekoj studenoj, snežnobeloj vaseljeni. Svuda oko nje nalazilo se blistavo saće koje je moglo biti načinjeno od leda, obrazujući na hiljade heksagonalnih ćelija. Stvar je gotovo ličila na manju verziju Magelanovog štitnika - s tom razlikom što su jedinice ovde imale u prečniku samo oko jedan metar i bile povezane spletovima cevi i svežnjevima žica.

Tu su se, znači, oni nalazili, spavajući posvuda oko nje - na stotine hiljada kolonista za koje je Zemlja još predstavljala, u doslovnom smislu, sećanje na jučerašnji dan. O čemu li su sanjali, zapita se ona, negde na polovini svog sna dugog pet stotina godina? Da li je mozak uopšte sanjao na toj mračnoj ničijoj zemlji između života i smrti? Nije, prema Lorenu; ali ko je mogao biti siguran?

Mirisa je već videla video snimke pčela koje zuje za svojim tajanstvenim poslovima u košnici; sada se osećala kao ljudska pčela dok je išla za Lorenom, hvatajući se za mrežu tračnica koja se pružala preko velikih saća. Osećala se sada sasvim lagodno u bestežinskom stanju i više nije primećivala ni veliku studen. U stvari, jedva da je bila svesna i vlastitog tela i povremeno je morala da uverava samu sebe da sve ovo nije samo san iz koga će se svakog časa probuditi.

Na ćelijama nisu stajala ispisana imena, već su nosile alfanumeričke šifre; Loren se nepogrešivo uputi ka jednoj sa oznakom H-354. Na dodir jednog dugmeta, heksagonalni metalni i stakleni kontejner skliznu napolje na teleskopskim tračnicama i u njemu se ukaza jedna usnula žena.

Nije bila lepa - premda nije bilo pošteno donositi sudove o bilo kojoj ženi koja bi bila lišena krunastog sjaja svoje kose. Njena koža bila je boje koju Mirisa nikada ranije ne beše videla i za koju je znala da je postala veoma retka na Zemlji - tako duboko crna da je gotovo sadržala primesu plavog. A izgledala je tako savršena da Mirisa i nehotice oseti grč zavisti; u umu joj se načas javi slika prepletenih

tela, ebonosovine i slonovače - slika koja će je, znala je to, progoniti u potonjim godinama.

Ona ponovo podiže pogled prema ženinom licu. Čak i pri ovom poćinku dugom stolecima na njemu su se videli odlučnost i inteligencija. Da li bismo bile prijateljice? zapita se Mirisa. Sumnjam; suviše smo slične.

Ti si, znači, Kitani i ti nosiš Lorenovo prvo dete ka zvezdama. Ali hoće li ono stvarno biti prvo, budući da će se roditi stolecima posle moga? Prvo ili drugo, želim mu svako dobro...

I dalje je bila utrnula, ali ne samo od hladnoće, kada se kristalna vrata zatvoriše za njima. Loren je blago pogurnu niz hodnik nad kojim je bdeo Čuvar.

Još jednom je prevukla prstima po obrazu besmrtnog zlatnog dečaka. Načas je iskusila šok kada je pod dodirom osetila toplotu; a onda je shvatila da joj se telo još prilagođava normalnoj temperaturi.

To prilagođavanje potrajaće još samo nekoliko minuta; ali koliko će proći, zapita se ona, pre no što se otopi led oko njenog srca?

54. RASTANAK

Sada posednji put razgovaram sa tobom, Evelin, pre no što utonem u svoj najduži san. Još sam na Talasi, ali šatl će poleteti put Magelana za nekoliko minuta; nemam više šta da radim - sve do spuštanja na novu planetu kroz tri stotine godina...

Osećam silnu tugu, jer upravo sam se oprostio sa svojim najdražim prijateljem ovde, Mirisom Leonidas. Kako bi se samo radovala da si je upoznala! Ona je možda najinteligentnija osoba koju sam upoznao na Talasi i mi smo vodili mnoge duge razgovore - premda se bojim da su neki od njih bili, zapravo, monolozi, zbog kojih si me ti često prekorevala...

Pitala me je za Boga, razume se; ali možda je najpametnije pitanje bilo ono na koje nisam umeo da odgovorim.

Ubrzo pošto je poginuo njen mlađi brat, koga je veoma volela, ona me je upitala: "Kakva je svrha tuge? Ima li ona neku biološku funkciju?"

Baš je čudno što o tome nikada nisam ozbiljno razmišljao! Mogla bi se zamisliti inteligentna vrsta koja bi savršeno dobro funkcionisala ako bi sećanje na mrtve bilo lišeno osećanja - ukoliko bi, zapravo, to sećanje uopšte postojalo. Bilo bi to sasvim neljudsko društvo, ali bi moglo biti u najmanju ruku podjednako uspešno kao što su to bili termiti i mravi na Zemlji.

Da li je moguće da bol predstavlja slučajan - čak patološki - nuzproizvod ljubavi, koji ima, razume se, suštinsku biološku funkciju? U pitanju je neobična i uznemirujuća pomisao. No, ono što nas čini ljudima jesu naša osećanja; ko bi ih se, međutim, odrekao, sve i da pouzdano zna da je svaka nova ljubav samo novi talac terorističkog tandema Vremena i Sudbine?

Često smo razgovarali o tebi, Evelin. Izgledalo joj je čudnovato da muškarac može da voli samo jednu ženu čitavog života, pa čak i da ne potraži drugu pošto nju izgubi. Jednom sam je malo zadirkivao, rekavši da je vernost gotovo podjednako strana Lasancima kao i ljubomora; ona je uzvratila da su samo dobili time što su im oba ova svojstva postala strana.

Zovu me; šatl čeka. Sada moram zauvek reći zbogom Talasi. A i tvoja slika počinje da bleedi. Iako umem drugima da dajem savete, možda sam se predugo držao vlastite tuge, a ona više ne služi sećanju na tebe.

Talasa mi je pomogla da se izlečim. Sada mogu da se veselim tome što sam te poznavao, a ne više da tugujem što sam te izgubio.

Ispunjava me neobičan spokoj. Prvi put mi se čini da uistinu razumem zamisao mog starog prijatelja budiste o Ravnodušnosti - čak i o Nirvani...

A ako se ne budem probudio na Seganu Dva, šta se može. Moj posao ovde je obavljen i sasvim sam time zadovoljan.

55. ODLAZAK

Trimaran je stigao do ruba zasada morskog korova neposredno pred ponoć i Brant baci sidro koje zaroni do dubine od trideset metara. Počće da spušta špijunke u zoru, dok bude postavljana ograda između Škorpvila i Južnog Ostrva. Pošto to bude obavljeno, moći će da se registruju svi dolasci i odlasci. Ako škorpovi pronađu neku špijunku i ponesu je u svoje stanište kao trofej, utoliko bolje. Ona će nastaviti da radi, opskrbljujući ih nesumnjivo još korisnijim informacijama nego na otvorenom moru.

Sada više nije imao šta da radi do da leži u barci koja se lagano ljuljala i da sluša laku muziku koju je emitovao Radio-Tarna, večeras neobičajeno prigušeno. S vremena na vreme usledila bi kakva objava, poruka dobre volje ili pesma u čast posetilaca. Malo je ljudi, na oba ostrva, spavalo ove noći; Mirisa se začas zapita o čemu razmišljaju Oven Flečer i njegovi drugovi izgnanici, ostavljeni na jednom stranom svetu gde će ostati do kraja života. Poslednji put kada ih je videla u nekoj televizijskoj emisiji sa Severnog Ostrva, uopšte nisu izgledali nesrećni i vedro su raspravljali o lokalnim poslovnim pogodnostima.

Brant je bio tako tih da bi pomislila da je zaspao da je on na uobičajeni način nije čvrsto držao za šaku dok su ležali jedno pored drugog, gledajući u zvezde. Promenio se - možda još više nego ona. Bio je manje nestrpljiv, uviđavniji. Što je bilo najvažnije, već je prihvatio dete rečima čija joj je blagost izmamila suze. "Imaće dva oca."

Radio-Tarna sada je otpočeo završno i sasvim suvišno odbrojavanje pre poletanja - prvo koje se čulo na Talasi, ako se ne računaju istorijski snimci iz prošlosti. Da li ćemo uopšte nešto videti, upita se Mirisa? Magelan se nalazi sa druge strane sveta, počivajući tačno povrhu sredine okeanske polulopte. Razdvaja nas celokupna debljina planete...

"...Nula ..." reče Radio-Tarna - ali je istog trena priguši grmljavina bele buke. Brant posegnu prema dugmetu za pojačanje zvuka i samo što ga je isključio kada se nebo prolomi.

Celo obzorje buknu jarkim plamenom. Na sever, jug, istok i zapad - nije bilo razlike. Dugački ognjeni jezici stali su da sukljaju iz okeana, domašajući do pola puta do zenita: bila je to predstava aurore kakvu Talasa još ne beše videla, niti će je ikada više videti.

Prizor je bio predivan, ali je ulivao i strahopoštovanje. Mirisi sada postade jasno zašto je Magelan bio smešten sa suprotne strane sveta; ovo, međutim, nije bio sam kvantni pogon, već samo njegov energetski pretek koji je jonosfera lako apsorbivala. Loren joj je ispričao nešto nerazumljivo o superprostornim udarnim talasima, dodavši da čak ni izumitelji pogona nisu nikada do kraja razumeli taj fenomen.

Ona se nakratko zapita šta će škorpovi misliti o ovom nebeskom vatrometu; jedan deo ove aktiničke pomame sigurno se probio i do šuma morskog korova, obasjavši zabiti potopljenih gradova.

Možda je posredi bila samo uobrazilja, ali zrakasti, raznobojni snopovi koji su obrazovali okružujuću krunu svetlosti kao da su lagano gamizali preko neba. Izvor njihove energije dobijao je na brzini, hitajući svojom orbitom koja ga je zauvek odvodila od Talase. Prošlo je više minuta pre no što se ona sasvim uverila u ovo kretanje; u isto vreme, takođe se smanjio svetlosni intenzitet nebeske predstave.

A onda, najednom, sve prestade. Ponovo se začu glas reportera Radio-Tarne, koji je govorio kao bez daha.

"...sve ide po planu... brod se sada preusmerava... ostali displeji kasnije, ali ne tako spektakularni... sve faze početnog odvajanja biće sa druge strane sveta, ali moći ćemo da neposredno vidimo Magelana kroz tri dana, kada bude napuštao naš sistem..."

Mirisa gotovo da nije ništa čula od svega ovoga, netremice gledajući u nebo na koje su se sada vratile zvezde - zvezde koje više nikada neće moći da pogleda a da se pri tom ne seti Lorena. Iz nje su sada iščilela sva osećanja; ako i ima suza, one će doći kasnije.

Osetila je Brantovu ruke oko sebe i bila joj je prijatna njihova uteha spram samotnosti svemira. Ona je pripadala ovde; srce joj više neće odlutati. Jer, konačno je shvatila: iako je volela Lorena zbog njegove snage, Branta je volela zbog njegove slabosti.

Zbogom, Lorene, prošapta ona - budi srećan na tom dalekom

svetu koji ćete ti i tvoja deca osvojiti za čovečanstvo. Ali pomisli na mene ponekad, koja sam ostala tri stotine godina pozadi na putu prema Zemlji.

Dok ju je Brant nezgrapno, ali nežno milovao po kosi, bilo mu je žao što mu nedostaju reči kojima bi je tešio, ali je i znao da je ćutanje najbolje. Nije ga ispunjavalo osećanje pobede; iako je Mirisa ponovo bila njegova, njihova stara, bezbrižna veza netragom je nestala. Svih dana njegovog života, Brant je znao, među njima će stajati Lorenov duh - duh čoveka koji neće biti ni dan stariji kada oni budu već samo prah na vetru.

Kada se, kroz tri dana, Magelan podigao iznad istočnog obzorja, predstavljao je zaslepljujuću zvezdu, suviše sjajnu da bi se u nju moglo gledati golim okom, iako je pretek zračenja kvantnog pogona bio pažljivo odvrćen od Talase.

Iz nedelje u nedelju, iz meseca u mesec, on je polako slabio, mada bi i dalje, kada bi se vratio na dnevno nebo, bilo lako razabrati ga, ukoliko bi se znalo gde ga treba potražiti. A noću je još godinama predstavljao najsjajnijiu zvezdu.

Mirisa ga je videla poslednji put neposredno pre no što je izgubila vid. Tokom nekoliko dana kvantni pogon - sada sasvim bezopasan zbog udaljenosti - mora da je bio upravljen pravo prema Talasi.

Tada se nalazio na udaljenosti od petnaest svetlosnih godina, ali unuci su joj bez poteškoća pokazali na plavu zvezdu treće magnitude koja je sjajila povrh stražarskih tornjeva barijere za škorpove koja je stalno bila pod naponom.

56. ISPOD RAZDEOBNICE

Nisu još bili inteligentni, ali odlikovali su se radoznalošću - a to je bio prvi korak na beskrajnom putu.

Kao i većina krustaceana koji su nekada živeli u morima Zemlje, mogli su da opstanu na kopnu neodređeno dugo. Tokom poslednjih nekoliko stoleća, međutim, bilo je malo podsticaja za to; velike šume morskog korova pružale su im sve što im je bilo potrebno. Dugački, vitki listovi obezbeđivali su hranu; čvrste stabljike predstavljale su sirovinu za primitivne tvorevine.

Imali su samo dva prirodna neprijatelja. Prvi je bila ogromna, ali veoma retka dubinska riba - tek nešto više od dve zastrašujuće čeljusti povezane sa nezasićenim stomakom. Drugu je predstavljala otrovna, pulsirajuća želatinozna neman - pokretni vid džinovskog polipa - koja je ponekad prekrivala smrću morsko dno, ostavljajući za sobom belu pustoš.

Izuzmu li se povremeni izleti kroz razdeobnicu vazduha i vode, škorpovi su sasvim mogli da provedu ceo svoj život u moru, savršeno prilagođeni toj sredini. Ali - za razliku od mrava ili termita - oni još nisu ušli u neki od ćorsokaka evolucije. I dalje su mogli da reaguju na promenu.

I promena se, mada još u sasvim malim razmerama, pojavila u ovom okeanu-svetu. Čudesne stvari stale su da padaju sa neba. Tamo odakle su one poticale, mora da ih je bilo još. Kada budu spremni, škorpovi će poći u potragu za njima.

Nije bilo neke posebne hitnje u bezvremenom svetu talasanskog mora; proteći će mnoge godine pre no što krenu u svoj prvi pohod u jedan strani element iz koga su njihove izvidnice slale tako neobične izveštaje.

Nikada nisu mogli da pretpostave da istovremeno druge izvidnice šalju izveštaje o njima. A kada su konačno odlučili da krenu, teško da su za to mogli odabrati neprikladniji trenutak.

Zbilja su imali peh da se pojave na kopnu tokom sasvim neustavnog, ali veoma delotvornog drugog mandata predsednika Ovena Flečera.

Deveti deo: SEGAN DVA

57. GLASOVI VREMENA

Zvezdani brod Magelan bio je udaljen jedva nekoliko svetlosnih časova kada je rođen Kumar Lorenson, ali njegov otac već je spavao; čuo je ovu srećnu vest tek tri stotine godine kasnije.

Pošle bi mu suze pri pomisli da je za vreme tog sanjanja bez snova protekao čitav život njegovog prvog deteta. Kada bi skupio hrabrost da se suoči sa tom zatrašujućom izvesnošću, onda bi se prepustio snimcima koji su ga čekali u memorijskim bankama. Posmatrao bi tada sina kako raste i postaje zreo muškarac, dok mu je njegov glas upućivao preko stoleća pozdrave na koje on nikada nije mogao da uzvрати.

Tada bi takođe video (nije bilo načina da se to izbegne) sporo starenje davno umrle devojke koju je držao u naručju - pre samo neku nedelju. Njen poslednji pozdrav stigao mu je iz naboranih usana koje su se već odavno pretvorile u prah.

Tuga, iako nesnosna, polako bi minula. Svetlost jedinog novog sunca ispunjavala je nebo pred njim; a uskoro će uslediti novo rođenje na svetu koji je već privlačio zvezdani brod Magelan ka njegovoj završnoj orbiti.

Jednoga dana bol će sasvim nestati; ali ne i sećanje.

HRONOLOGIJA (ZEMALJSKE GODINE)

- 1956. Otkriće neutrina
- 1967. Ustanovljena nepravilnost sa Sunčevim emisijama neutrina
- 2000.
Potvrđena sudbina Sunca
- 2100.
Međuzvezdane sonde
- 2200.
- 2300. Projekat robota sejača
- 2400.
Zasejavanje počelo (embrioni)
- 2500.
- 2600. (DNK kodovi)
- 2700.
- 2751. Sejač kreće za Talasu
- 2800.
- 2900.
- 2999. Poslednji milenijum
- 3000. TALASA
- 3100.
- 3109. Prvo spuštanje 0.
- 3200. Gospodari Rođenje nacije 100.
Kontakt sa Zemljom
- 3300. poslednjih 200
Erupcija Krakana
- 3400. dana Izgubljen kontakt 300.
- 3500. 400.
Kvantni pogon
- 3600. Završni egzodus Stazis
- 3617. MAGELAN
- 3620. Kraj Zemlje
- 3827. MAGELAN stiže 718.
- 3829. MAGELAN odlazi 720.
- 4135. SEGAN DVA 1026.

BIBLIOGRAFSKA BELEŠKA

Prva verzija ovog romana, priča od 12.500 reči, napisana je između februara i aprila 1957. godine, a potom objavljena u časopisima IF (SAD) juna 1958. i Science Fantasy (Velika Britanija) juna 1959. No, znatno se lakše može naći u mojim zbirkama Druga strana neba (1958) i Iz okeana, sa zvezda (1962), objavljenim pri izdavačkoj kući "Harcourt, Brace", Jovanovich.

Godine 1979. pozabavio sam se istom temom u predlošku za filmski scenario koji se pojavio u časopisu OMNI (tom 3, broj 12, 1980). Ova verzija je potom objavljena u zbirci mojih kratkih priča Stražar (1984. - izdavač Byron Press/Berkley), zajedno sa uvodom u kome se objašnjava njen nastanak, kao i neočekivan način na koji je ona dovela do pisanja i snimanja 2010: Druge odiseje.

Pisanje ovog romana, koji predstavlja treću i konačnu verziju, početo je maja 1983. a završeno juna 1985.

1. jul 1985.

Kolombo, Šri Lanka

ZAHVALNICE

Prvu zamisao o tome da se energije vakuuma mogu upotrebiti za pogonske sisteme izložio je, kako izgleda, Šiniči Seike 1969. godine. ('Kvantno električno svemirsko vozilo'; Osmi simpozijum o svemirskoj tehnologiji i nauci, Tokio.)

Deset godina kasnije H. D. Froning iz firme 'McDonnell Douglas Astronautics' istupio je sa tom idejom na Konferenciji o međuzvezdanim studijama, koju je septembra 1979. priredilo u Londonu Britansko međuplanetno društvo, a zatim je o tome objavio i dva referata: 'Pogonske potrebe za kvantni međuzvezdani sabirnik' (JBIS, tom 33, 1980) i 'Istraživanje kvantnog sabirnika za međuzvezdani let' (AIAA Preprint 81-1534, 1981).

Ukoliko se zanemare nebrojeni izumitelji neodređenih 'svemirskih pogona', prvi autor koji je tu zamisao upotrebio u jednom proznom delu bio je dr Čarls Šefild, naučnik, upravnik Zemaljske sateliske korporacije; on je raspravljao o teorijskoj osnovi 'kvantnog pogona' (ili, kako ga je on nazvao, 'vakuumski energetski pogon') u romanu Makendruovi letopisi (časopis Analog, 1981; Tor, 1983).

Prema neosporno naivnom proračunu Ričarda Fejnmena, svaki kubni centimetar vakuuma sadrži dovoljno energije da proključaju svi okeani Zemlje. Shodno proceni Džona Vilera, međutim, reč je o vrednosti koja je pukih sedamdeset devet redova veličine veća. Kada se dvojica vodećih svetskih fizičara razilaze za jednu takvu tričariju kao što je sedamdeset devet nula, nama ostalima može se oprostiti izvesna skeptičnost; ali, posredi je u svakom slučaju zanimljiva zamisao da vakuum u običnoj sijalici sadrži dovoljno energije da uništi Galaksiju... a možda, uz malo dodatnog napora, i Kosmos.

U referatu koji bi lako mogao postati istorijski ('Dobijanje električne energije iz vakuuma kohezijom naelektrisanih lisnatih provodnika', Physical Review, tom 30B, pp. 1700-1702, 15. avgusta 1984) dr Robert L. Forvord iz 'Hughes Research Labs' pokazao je da bi se bar majušni deo te energije mogao ukrotiti. Ukoliko bi je ma ko osim pisaca naučne fantastike mogao upregnuti u neki pogonski

sistem, istog časa bili bi rešeni čisto inženjerijski problemi međuzvezdanog - ili čak međugalaktičkog - leta.

Ali, možda i neće. Izuzetno sam zahvalan dr Alenu Bondu na njegovoj detaljnoj matematičkoj analizi zaštite neophodne za misiju opisanu u ovom romanu, kao i na ustanovljenju da je zatupasta kupa najpogodniji oblik za tu svrhu. Može se lako ispostaviti da će ograničavajući činilac veoma brzog međuzvezdanog leta biti ne energija, već ablacija zaštitne mase zrnima prašine i njeno isparavanje pod dejstvom protona.

Istorija i teorija 'svemirskog lifta' može se naći u mom referatu na Trinaestom kongresu Međunarodne astronautičke federacije (Minhen, 1979): "Svemirski lift: 'Misaoni eksperiment' ili ključ za svemir?" (Objavljeno u Razvoj zemaljskih vidova primene svemirske tehnologije, tom I, No 1, 1981, pp. 39-48 i Uspon na orbitu; Hohn Wiley, 1984). O istoj zamisli reč je takođe u romanu Rajski vodokoci (Del Rey, Gollanz, 1978).

Prvi eksperiment u ovom smislu, koji se odnosio na spuštanje tereta kroz atmosferu na 'užetu za sapinjanje' iz svemirskog šatla, trebalo bi da počne u vreme kada ovaj roman bude objavljen.

Dugujem izvinjenje Džimu Balardu i Dž. T. Frejzeru što sam pozajmio naslov njihova dva veoma različita dela za završno poglavlje mog romana.

Posebnu zahvalnost dugujem Dijavadane Nilameu i njegovim ljudima iz Hrama Zuba, u Kandiju, zato što su me ljubazno pozvali na sabor Relikvije u vreme nevolja.

Sadržaj

Prvi deo: TALASA

1. OBALA KOD TARNE
2. MALI NEUTRALNI
3. VAROŠKO VEĆE
4. TOKSIN
5. NOĆNA VOŽNJA

Drugi deo: MAGELAN

6. SPUŠTANJE NA PLANETU
7. GOSPODARI POSLEDNJIH DANA
8. SEĆANJE NA IZGUBLJENU LJUBAV
9. U TRAGANJU ZA SUPERPROSTOROM

Treći deo: JUŽNO OSTRVO

10. PRVI KONTAKT
11. DELEGACIJA
12. NASLEĐE
13. RADNI ODRED
14. MIRISA
15. TERA NOVA
16. IGRE NA ZABAVI
17. KOMANDNE ISTANCE
18. KUMAR
19. LEPA POLI
20. IDILA

Četvrti deo: KRAKAN

21. AKADEMIJA
22. KRAKAN
23. DAN LEDA
24. ARHIVA
25. ŠKORP
26. PODIZANJE PAHULJICE
27. OGLEDALO PROŠLOSTI
28. POTIONULA ŠUMA

29. SABRE

30. KRAKANOVO DETE

Peti deo: SINDROM 'BAUNTIJA'

31. PETICIJA

32. KLINIKA

33. PLIME I OSEKE

34. BRODSKA MREŽA

35. OPORAVAK

36. KILIMANDŽARO

37. IN VINO VERITAS

38. RASPRAVA

39. LEOPARD NA SNEGU

40. SUKOB

41. ŠAPUTANJA NA JASTUKU

42. PREŽIVELI

43. SASLUŠANJE

Šesti deo: ŠUME MORA

44. ŠPIJUNKA

45. MAMAC

46. PROBLEM BOGA

Sedmi deo: DOK ISKRE LETE UVIS

47. USPENJE

48. ODLUKA

49. PLAMEN NA SPRUDU

Osmi deo: PESME DALEKE ZEMLJE

50. LEDENI ŠTITNIK

51. RELIKVIJA

52. PESME DALEKE ZEMLJE

53. ZLATNA MASKA

54. RASTANAK

55. ODLAZAK

56. ISPOD RAZDEOBNICE

Deveti deo: SEGAN DVA

57. GLASOVI VREMENA

HRONOLOGIJA (ZEMALJSKE GODINE)

BIBLIOGRAFSKA BELEŠKA

ZAHVALNICE